Limba română

Clasa a VIII-a - caietul elevului

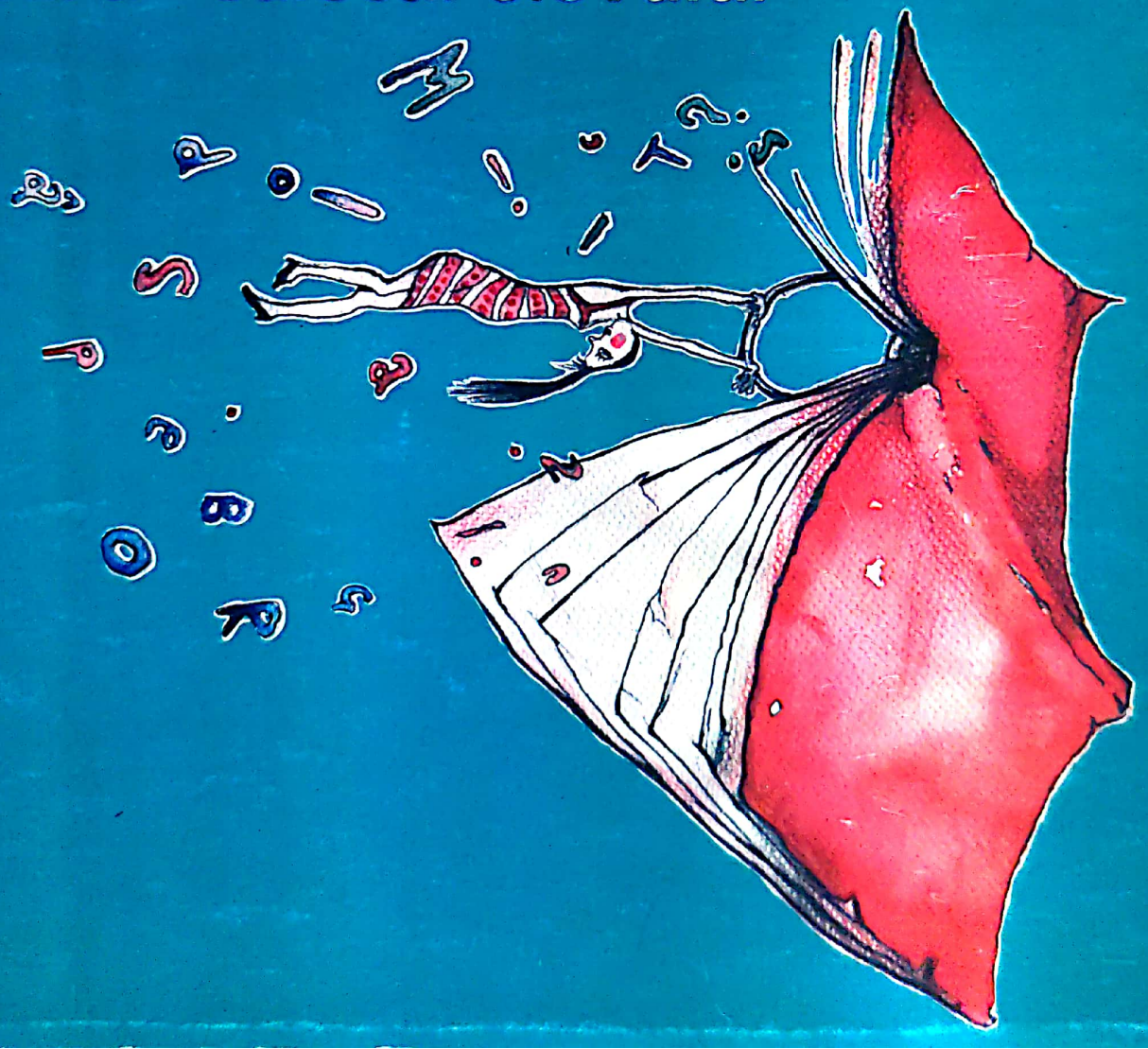

Alexandru Crișan
Sofia Dobra
Florentina Sâmihăian

HUMANITAS EDUCAȚIONAL

Alexandru Crișan
Sofia Dobra
Florentina Sâmihăian

„Limba română" e ca o „domnișoară".

Limba română

clasa a VIII-a

CAIETUL ELEVULUI

Dănilă Sabina

HUMANITAS EDUCAȚIONAL

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
CRIȘAN, ALEXANDRU
Limba română: clasa a VIII-a: caietul elevului /
Alexandru Crișan, Sofia Dobra, Florentina Sâmihăian
București, Humanitas Educațional, 2002
264 p.; 23,5 cm — (Integral Humanitas)
ISBN 973–8144–40–X

I. Dobra, Sofia
II. Sâmihăian, Florentina

811.135.1

Redactor: Cătălin Strat
Coperta colecției: Dinu Dumbrăvician, Radu Zaharescu
Ilustrația copertei: Raluca Teodoru
Fotografii: Rompres; Muzeul Țăranului Român; Româniafilm;
Cercul foto al Școlii nr. 131, București
Paginare: Nitsch-Petioky Loránd (Adisan S.A.)

HUMANITAS EDUCAȚIONAL
Piața Presei Libere 1, sector 1, 79734, București
Telefon: 021 224 54 36; Fax: 021 224 54 38
e-mail: educ@agora.humanitas.ro

© Humanitas Educațional, București, 2003
ISBN 973–8144–40–X

Dragi prieteni,

Vă considerăm prieteni pe toți cei care ați învățat după manualele Humanitas, un an sau mai mulți.

Iată-ne ajunși la capătul unui drum parcurs împreună. Sperăm că nu a fost foarte greu și că multe dintre lucrurile pe care le-ați aflat în manualele noastre vă vor fi de folos, în continuare, în studiul limbii și literaturii române.

Am gândit acest caiet ca pe un instrument care să vă ajute atât în recapitularea și aprofundarea temelor din manualul de clasa a VIII-a, cât și în pregătirea examenelor care vă așteaptă. Veți găsi aici exerciții numeroase și diverse de limbă română, de literatură și de comunicare. Nu vă speriați de numărul mare de pagini! Noi vă oferim mult, voi alegeți, împreună cu profesorii voștri, ceea ce credeți că vă ajută cel mai bine în pregătirea voastră. Activitățile pe care vi le propunem pot fi un ghid util nu numai pentru examenele care vă așteaptă, ci și pentru viață. Veți găsi sugestii de abordare a unui text literar la prima vedere, de redactare a unui rezumat, a unei caracterizări, a unei scrisori sau a unei invitații etc.

Am dorit să vă oferim un instrument util, dar și agreabil, de aceea multe dintre exercițiile și activitățile propuse sunt concepute sub forma unor jocuri, iar ilustrația caietului este bogată și de multe ori amuzantă.

Cum orice sfârșit de drum este și începutul altuia, sperăm să ne reîntâlnim în liceu, tot prin intermediul manualelor Humanitas.

Până atunci, vă dorim, dragi prieteni, spor la treabă și mult succes!

AUTORII

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Unitatea 1 — Genul liric

Poezia lirică 6
Caracterul latin al limbii române 12
Derivarea 17
Compunerea 21
Schimbarea valorii gramaticale 25
Împrumuturile. Neologismele 29
Cuvântul și contextul 32
Sinonimele și antonimele 38
Omonimele. Cuvintele polisemantice 44
Paronimele. Pleonasmul 49
Tautologia. Argoul și jargonul 53
Fonetica 55
Comentarea unui grupaj de texte 59

Unitatea 2 — Genul epic

Povestirea științifico-fantastică 64
Lectură suplimentară 75
Noțiuni de sintaxă 78
Cuvintele și construcțiile incidente. Anacolutul 80
Predicatul verbal 83
Predicatul nominal 88
Propoziția predicativă 92
Subiectul exprimat 95
Subiectul neexprimat 99
Propoziția subiectivă (1) 102
Propoziția subiectivă (2) 104
Texte funcționale 108

Unitatea 3 — Genul epic

Nuvela 114
Atributul (1) 126
Atributul (2) 131
Propoziția atributivă 135
Texte funcționale 140

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 4 — Genul epic

Romanul 146
Lectură suplimentară 161
Complementul direct 164
Propoziția completivă directă 166
Complementul indirect 170
Propoziția completivă indirectă 174
Analiza de text 178

Unitatea 5 — Genul dramatic

Comedia 180
Complementul circumstanțial de loc 190
Propoziția circumstanțială de loc 194
Complementul circumstanțial de timp 197
Propoziția circumstanțială de timp 200
Complementul circumstanțial de mod 206
Propoziția circumstanțială de mod 211
Complementul circumstanțial de cauză 214
Propoziția circumstanțială de cauză 217
Complementul circumstanțial de scop 221
Propoziția circumstanțială de scop sau finală 226
Propoziția circumstanțială condițională 230
Propoziția circumstanțială concesivă 232
Propoziția circumstanțială consecutivă 235
Alocuțiunea 238

Unitatea 6 — Îmbinarea genurilor

Balada populară 244
Conspectul 260

cuprins

Poezia lirică

1. Pornind de la textul de mai jos, dați câte un exemplu de operă lirică, de operă epică și de piesă de teatru. Menționați titlul și autorul.

„De obicei, chestiunea dacă o operă ține de lirică, de epică sau de teatru nu dă loc la îndoieli. Apartenența este condiționată de forma în care se prezintă opera de artă. Atunci când ni se povestește ceva este vorba de epică, atunci când niște oameni costumați joacă o acțiune pe scenă este vorba de teatru, iar atunci când un «eu» resimte o stare și și-o exprimă este vorba de lirică."

W. Kayser — *Opera literară*

operă lirică: „Iarna", „Gerul"
operă epică: „Vama Mirugă", „Grui-Sânger", „Greuceanu"
piesă de teatru: „O scrisoare pierdută", „D-ale carnavalului"

2. Completați petalele florii desenate mai jos, scriind în ele cuvinte sinonime cu substantivul *poezie* sau care să aibă legătură cu ideea de poezie.

3. Bifați căsuțele corespunzătoare propozițiilor pe care le considerați adevărate.

- [ ] Poezia se definește în opoziție cu proza.
- [x] Poezia poate fi atât lirică, cât și epică.
- [ ] O poezie este organizată întotdeauna pe strofe.
- [x] Oda și pastelul sunt specii ale poeziei lirice.
- [ ] Fabula și balada sunt specii ale poeziei lirice.
- [ ] Limbajul poeziei lirice este plat, banal.
- [ ] În poezia lirică sunt exprimate percepții subiective asupra realității.
- [ ] În poezie, forma și conținutul nu se pot separa, ele constituind un tot care generează semnificația operei respective.
- [x] Lirismul apare numai în poezie.

4. Citiți versurile de mai jos. Ce trăsături ale operei lirice puteți identifica în versurile reproduse mai jos?

„Dar când inima-ți frământă a
Doruri vii și patimi multe, b
Ș-a lor glasuri a ta minte b
Stă pe toate să le-asculte, b

Ca și flori în poarta vieții a
Bat la porțile gândirii, a
Toate cer intrare-n lume, b
Cer veștmintele vorbirii. [...] a

Ah! Atuncea ți se pare a
Că pe cap îți cade cerul: b
Unde vei găsi cuvântul b
Ce exprimă adevărul?" b

Mihai Eminescu — *Criticilor mei*

Desen de
Ligia Macovei (1916–1998)

Modul de comunicare în opera lirică: mod direct, al gândurilor eului liric

Ce se comunică în opera lirică: autorul își exprimă sentimentele, gândurile, ideile

Cum se comunică în opera lirică (tipuri de imagini, procedee artistice): este prezent eul liric (autorul), imagini vizuale, auditive, figuri de stil

5. Identificați în textul de mai sus următoarele figuri de stil și explicați sensul acestora:

epitet: „doruri vii"

comparație: „ca și flori în poarta vieții"

metaforă: „cer veșmintele vorbirii"

6. Comentați semnificația sintagmei „cuvântul ce exprimă adevărul" din finalul versurilor citate, explicând ce înseamnă, după părerea voastră *adevărul* în acest context. Luați ca punct de discuție următoarele sugestii: adevăratele senti-

mente ale poetului, ideile în care crede acesta, ideile care sunt general acceptate etc.

.....

.....

7. Precizați măsura versurilor și observați dacă aceasta este sau nu constantă în fragmentul citat.

4 - 5 silabe

.....

8. Identificați, în cadrul fiecărei strofe, versurile care rimează. Numerotați-le și notați-le mai jos:

strofa I abbb

strofa a II-a aabcu

strofa a III-a abbb

9. Se încadrează tipul de rimă identificat în cele învățate de voi? Explicați.

.....

.....

10. Selectați din text exemple care să ilustreze persoana gramaticală prin care se exprimă eul liric. Ce semnificație credeți că are această opțiune a poetului?

„ a sta "

.....

.....

11. Citiți poezia de mai jos și identificați cel puțin un element comun (de conținut) cu fragmentul citat din poezia *Criticilor mei* de Mihai Eminescu.

„Lucian Blaga e mut ca o lebădă.
În patria sa
zăpada făpturii ține loc de cuvânt.
Sufletul lui e în căutare,
de totdeauna,
și până la cele din urmă hotare.

El caută apa din care bea curcubeul.
El caută apa,
din care curcubeul
își bea frumusețea și neființa."

Lucian Blaga — *Autoportret*

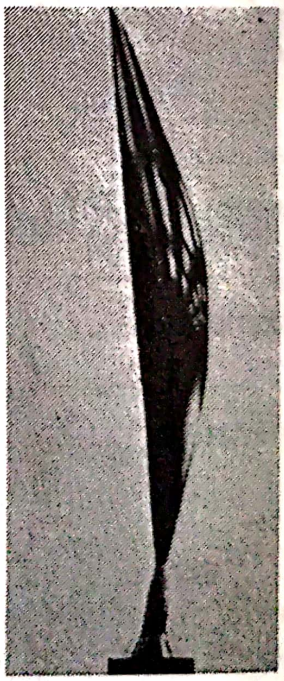

Constantin Brâncuși (1876–1957) — *Pasărea în văzduh*

Scanned with OKEN Scanner

12. Explicați semnificația pe care credeți că o au în cadrul poeziei următoarele imagini poetice:

patria (lui Blaga): .....

zăpada fâpturii: .....

căutarea: .....

apa: .....

curcubeul: .....

13. Selectați din text cuvintele care sugerează culoarea albă și comentați semnificația acesteia în context.

.....

.....

.....

14. De ce autorul vorbește despre sine la persoana a III-a, deși poezia se intitulează *Autoportret?*

.....

.....

.....

15. Bifați răspunsul corect. Poezia lui Lucian Blaga are:

☐ versuri albe

☑ versuri libere

Explicați răspunsul vostru.

.....

.....

16. Scrieți o scurtă poezie care să reprezinte autoportretul vostru.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

17. Citiți poezia următoare:

Desen de Sorin Dumitrescu,
în volumul *Epica Magna*
de Nichita Stănescu

„Îmi învățam cuvintele să iubească,
le arătam inima
și nu mă lăsam până când silabele lor
nu începeau să bată.

Le arătam arborii
și pe cele care nu vroiau să foșnească
le spânzuram fără milă, de ramuri.

Până la urmă, cuvintele
au trebuit să semene cu mine
și cu lumea.

Apoi
m-am luat pe mine însumi,
m-am sprijinit de cele două maluri
ale fluviului,
ca să le-arăt un pod,
un pod între cornul taurului și iarbă,
între stelele negre ale luminii și pământ,
între tâmpla femeii și tâmpla bărbatului,
lăsând cuvintele să circule peste mine,
ca niște automobile de curse, ca niște trenuri electrice,
numai s-ajungă mai iute la destinație,
numai ca să le-nvăț cum se transportă lumea,
de la ea însăși,
la ea însăși."

Nichita Stănescu — *Ars poetica*

> **DICȚIONAR LITERAR**
>
> **Arta poetică** (latină, *ars poetica*) — este o operă literară în care autorul își exprimă concepția despre literatură.

18. Care este, după părerea voastră, tema poeziei de mai sus?

....

19. Transcrieți un fragment de cel mult două versuri, care să indice prezența eului liric.

„Îmi învățam”, „le arătam”, „m-am luat pe mine”
„m-am sprijinit...”

20. Formulați trei întrebări care credeți că sunt importante pentru înțelegerea poeziei de la exercițiul 17.

.....

.....

.....

21. Grupați întrebările formulate de voi prin discuții în clasă și apoi încercați să răspundeți fiecare la cele puse de voi sau la altele care vi se par mai importante pentru înțelegerea textului.

Întrebarea: .....

Răspunsul: .....

.....

Întrebarea: .....

Răspunsul: .....

.....

Întrebarea: .....

Răspunsul: .....

.....

22. Formulați, într-o frază, ideea pe care o desprindeți voi înșivă din poezie.

.....

.....

23. Comentați următoarea afirmație, aducând argumente pro sau contra. Referiți-vă la poeziile studiate în prima unitate a manualului de clasa a VIII-a și la cele reproduse anterior.

„Ca să se facă înțeleși, poeții se joacă, făcând ca și nebunii gestul comunicării fără să comunice în fond nimic decât nevoia fundamentală a sufletului uman de a prinde sensul lumii." (G. Călinescu, *Curs de poezie)*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Caracterul latin al limbii române

1. Subliniați cuvintele din vocabularul fundamental din următoarele versuri și scrieți deasupra ce parte de vorbire sunt:

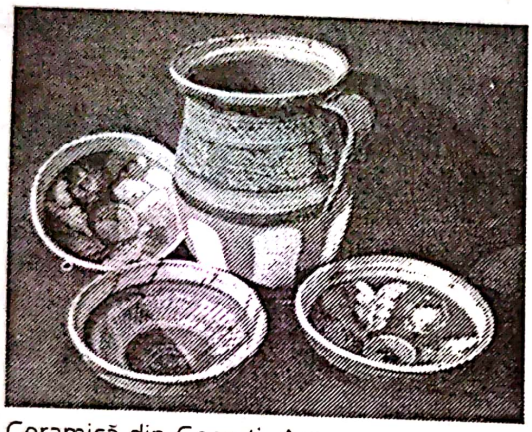

Ceramică din Coșești, Argeș

„Limba noastră românească,
Este-așa cum alta nu-i,
Limbă veche de lumină,
De eroi și de statui.

Este scrisă pe ulcioare,
Pe ștergare și pe ii
Și pe inimile noastre
Ca pe-atâtea veșnicii."

Virgil Carianopol — *Limba noastră*

2. Scrieți pe liniile punctate câte două cuvinte din vocabularul fundamental, care să denumească noțiunile indicate mai jos:

obiecte uzuale creion, pix
grade de rudenie fiu, nepot, mătușă, bunic
acțiuni și stări a sta, ninge
animale și păsări pisică, câine, cioară, vrabie
flori și fructe zambilă, margaretă, cireșe, măr
alimente și băuturi pâine, urît, vin, șampanie
părți ale corpului omenesc ochi, nas, gură
fenomene ale naturii ploaie, ninsoare
însușiri frumos, rău, bun
culori roșu, galben, alb
corpuri cerești stele, soare, luna
anotimpuri vara, toamna, iarna
părți ale zilei dimineață, seara
lunile anului martie, iunie, mai, iulie
zilele săptămânii luni, marți, joi

Scanned with OKEN Scanner

3. Încercuiți în reclama de mai jos cuvintele care credeți că intră în masa vocabularului.

TX-D7536

Monitor PC de 17"

- Ecran de dimensiune mare
- Scanare maximă
- Contrast și strălucire mărite, cu luminofori „Crystal Pigment"
- Greutate: 15,8 kg

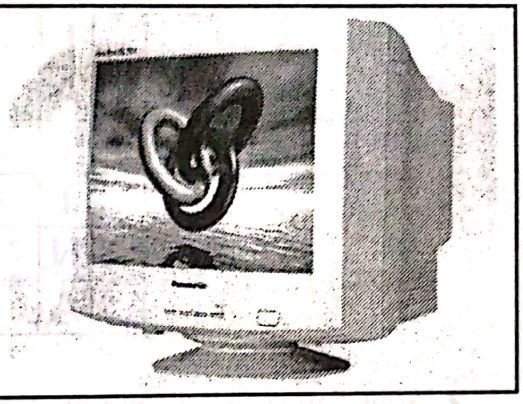

4. Uniți printr-o linie cuvântul din latină cu imaginea potrivită și scrieți pe linia punctată în dreptul desenului cuvântul moștenit în limba română.

canis
gallina
porcus
ursus
vacca

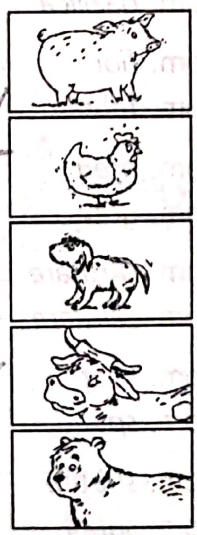

câine
găină
porc
urs
vacă

5. Cuvintele din prima coloană de mai jos au fost păstrate numai în limba română. Găsiți-le în a doua coloană etimonul, unindu-le prin câte o linie, ca în modelul dat:

română	**latină**
asuda[re]	felicem
ferice	victimare
friguri	assudare
ierta[re]	languidus
lânced	medullaris
mădular	frigora
plimba[re]	libertare
vătăma[re]	perambulare

Scanned with OKEN Scanner

6. Dezlegați careul de mai jos, găsind cuvântul din limba română moștenit din următoarele cuvinte latinești:

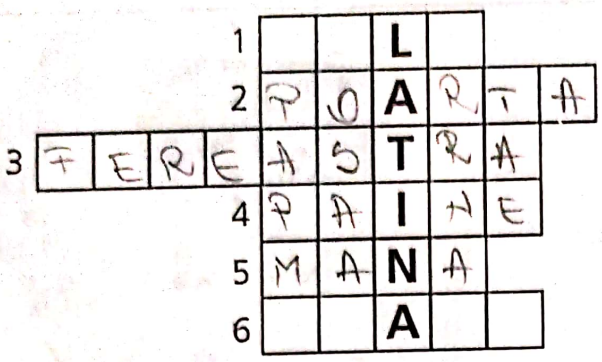

1 — vallis
2 — porta
3 — fenestra
4 — panis
5 — manus
6 — mola

7. Subliniați cuvântul împrumutat din următoarele dublete etimologice:

lat. *basilica* (prin fr. *basilique*) — rom. *biserică* / rom. *bazilică*

lat. *febris* (prin it. *febbre*) — rom. *fior* / rom. *febră*

lat. *grevis* (prin fr. *grave*) — rom. *greu* / rom. *grav*

lat. *salutare* (prin it. *salutare*) — rom. *sărutare* / rom. *salutare*

lat. *spatium* (prin fr. *espace*) — rom. *spați* / rom. *spațiu*

lat. *subtilis* (prin fr. *subtil*) — rom. *subțire* / rom. *subtil*

8. Scrieți pe liniile punctate ce înseamnă următoarele expresii latinești:

ad litteram .....

in corpore .....

in memoriam ..... în amintirea /

manu propria .....

mea culpa ..... vina mea

post festum ..... după sărbătoare

rara avis .....

sine die .....

Scanned with OKEN Scanner

9. Traduceți expresiile de sub desen, folosindu-vă de dicționarul de mai jos:

DICȚIONAR

errare = a greși
esse = a fi (indicativ, prezent, persoana a III-a, numărul singular = *est*)
humanus = omenesc (neutru = *humanum*)
labor = muncă, efort, osteneală
omnis = tot (plural, neutru = *omnia*)
video = a vedea (indicativ, perfect compus, persoana I, numărul singular = *vidi*)
vincere = a învinge (indicativ, prezent, persoana a III-a, numărul singular = *vincit*; indicativ, perfect compus, persoana I, numărul singular = *vici*)
venire = a veni (indicativ, perfect compus, persoana I, numărul singular = *veni*)

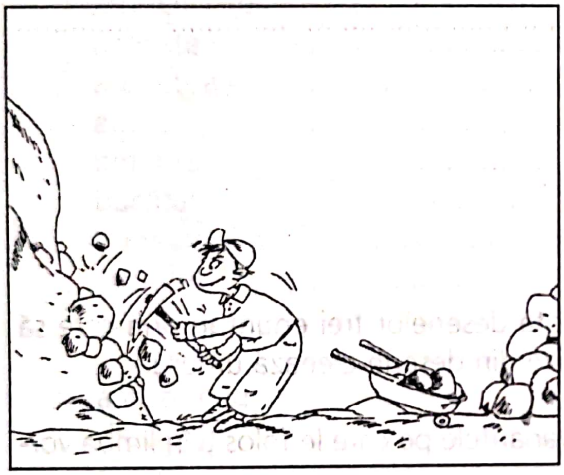

Labor omnia vincit. (Virgiliu)

Munca învinge tot

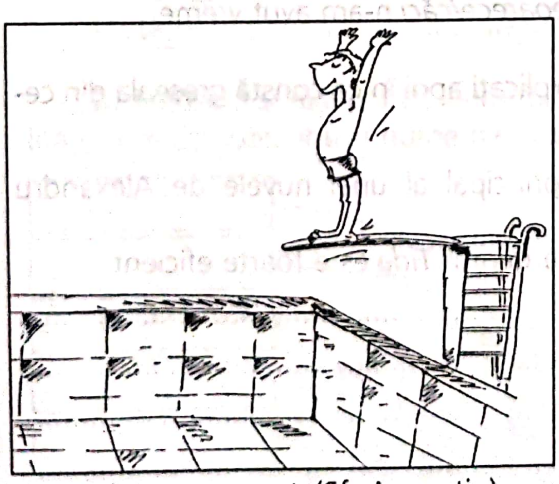

Errare humanum est. (Sf. Augustin)

Greșeala este omenească

Scanned with OKEN Scanner

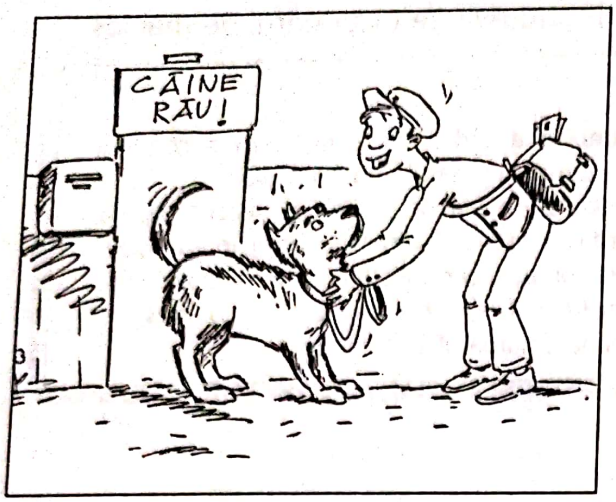

Veni, vidi, vici. (Cezar)

Iacă văd când vin, învinge

.....

.....

.....

.....

.....

10. Scrieți pe liniile punctate din dreapta desenelor trei enunțuri prin care să explicați de ce aplicarea maximelor la situațiile din desene creează umorul.

11. Subliniați în enunțurile următoare variantele pe care le folosiți în limba vorbită:

- Alexandru *va veni/o să vină/are să vină* la mine sâmbătă.
- Caietul *acesta/ăsta* nu-mi place.
- Am citit cartea *aceasta/asta* în vacanță.
- N-am învățat, *că/fiindcă/pentru că/deoarece/căci* n-am avut vreme.

12. Marcați în pătrat enunțul corect. Explicați apoi în ce constă greșeala din celălalt enunț.

☐ Doamna Chiajna este personajul principal al unei nuvele de Alexandru Odobescu.

☐ Doamna Virginia a constatat că detergentul *Tide* este foarte eficient.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Derivarea

1. Puneți într-un dreptunghi sufixele și prefixele din următoarele cuvinte și indicați tipul acestora:

acreală	.....	mărgelat	.....
adâncime	.....	măsliniu	.....
afumătoare	.....	meschinărie	.....
aluniște	.....	miticism	.....
ascuțitoare	.....	mutește	.....
auzibil	.....	neadevăr	.....
biruință	.....	nevoiaș	.....
bucătar	.....	prietenesc	.....
bugetar	.....	pruncime	.....
cuconeț	.....	puținătate	.....
cumetrie	.....	rapidist	.....
a dejuca	.....	răcitură	.....
a dezamăgi	.....	a rechema	.....
drăcărie	.....	sifonagiu	.....
furios	.....	stejăriș	.....
industrias	.....	stâncărie	.....
a împăcheta	.....	tinichigerie	.....
a îngropa	.....	târâiș	.....
a îngroșa	.....	vecinătate	.....
înotător	.....	vânzător	.....

2. Folosind sufixe pentru denumirea originii și pornind de la următoarele localități, formați substantive nume de locuitori:

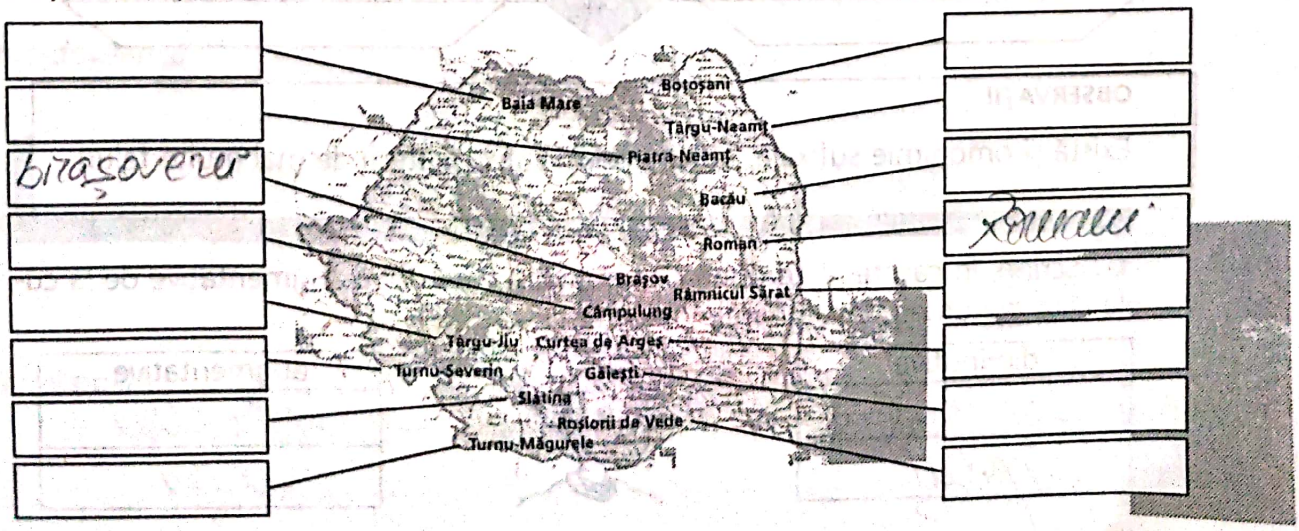

Scanned with OKEN Scanner

3. Subliniați sufixele de origine folosite la exercițiul 2.

4. Scrieți numele locuitorilor din:

America de Sud	americani (canadieni)	Elveția	elvețieni
Bordeaux	francezi	Madrid	spanioli
Cipru	greci	Moscova	rusi
Danemarca	danezi	New York	americani

5. Indicați, după modelul dat, tipul sufixelor de mai jos din următoarele cuvinte:

mărime **sufix pentru abstracte**	-ime	țărănime
fustiță diminutivi	-iță	doctoriță
desiș	-iș	pieptiș
căsoi augmentativ	-oi	rățoi
puștan	-an	gâscan
cuțitaș	-aș	chiriaș
croitor	-tor	plutitor
olar	-ar	umbrar

OBSERVAȚI!

Există și omonimie sufixală, adică același sufix poate fi de mai multe feluri.

6. Scrieți, în casete, câte două diminutive și câte două augmentative de la cuvintele care denumesc următoarele obiecte:

diminutive
copilaș
copilet

augmentative
copilandru
pușoi

Scanned with OKEN Scanner

diminutive
căsuță
căscioară

augmentative
căsoi

diminutive
mătură

augmentative
mături

7. Scrieți, în tabel, derivatele care se pot forma cu ajutorul prefixelor indicate de la următoarele cuvinte:

• carpatic • punct • penultim • vorbitor • locatar • mesean • real • logic

ante-	co-	i-	sub-
antepenultim	comesean	ilogic	supunct
antevorbitor		ireal	subcarpatic

8. Explicați cum s-au format următoarele derivate:

eminescianism ..... Eminescu + suf. „ianism" .....

.....

.....

încercuire ..... „a încercui" + „ire" .....

.....

.....

moldoveancă .....

.....

.....

ostășime ..... oaste + suf. „șime" .....

.....

.....

a reîmpăduri ..... pădure + suf. „i" + pref. „re" .....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

scriitoricesc .....

.....

.....

9. Identificați derivatele din următoarele texte și explicați cum s-au format:

„Lângă ușă frunzele s-au strâns,
De departe vin ecouri vechi de plâns,
Brumă, toamnă literară,
Pe drum prăfăria se duce fugară."

George Bacovia — *Vânt*

„În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână
Nu răsună pe trotuare
Decât pașii celor care merg ținându-se de mână
Numărând
În gând
Cadența picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Și din cer
Cu puterea unui ser
Dătător de viață lentă..."

Ion Minulescu — *Acuarelă*

literară = literă + „suf. „ră"
prăfăria = praf + suf. „ăria"
fugară = vb. a fugi + suf. „ară"
răsună = a sună + pref. „ră"

Compunerea

1. Scrieți cuvintele compuse din textele de mai jos în tabel și indicați procedeele de compunere prin care au fost obținute:

„...sprijineam dungatul aer
al acelei după-amiezi
cu frunze galbene-verzi."

Nichita Stănescu — *După-amiaza unui cântec*

În parcul de la marginea orașului, frunzele verzi-aurii se aleargă pe alei. Numai ochiul-boului mai colorează prin piețe tarabele cu flori. Oricine simte deplin moartea lentă a naturii, întrucât dis-de-dimineață bruma a așternut pe sub crengile golașe un covor atotstăpânitor de foi uscate. Sub stelele Căii-Laptelui a venit toamna.

Cuvânt compus prin	
subordonare	**parataxă**

Scanned with OKEN Scanner

2. Indicați ce parte de vorbire sunt următoarele cuvinte din tabel și precizați procedeul de compunere prin care s-au obținut.

Cuvânt	Parte de vorbire	Procedeu de compunere
altcineva	pronume	
astă-seară		alăturare
a binecuvânta		contopire
bună-voință		alăturare
ciubotica-cucului		alăturare
câine-lup		alăturare
clarvăzător		contopire
coate-goale		alăturare
deoarece		
de pe lângă	prepoziție	
deseori		
despre		
hop-așa		alăturare
încurcă-lume		alăturare
mobilă-tip		alăturare
Romtelecom		abreviere
treizeci și doi	numeral	
tuspatru		

3. Subliniați forma corectă:

- *dacoromân/daco-român*
- *electromecanic/electro-mecanic*
- *macedoromân/ macedo-român*
- *românoamerican/ româno-american*
- *suddunărean/sud-dunărean*

OBSERVAȚI!
Se scriu cu liniuță de unire compusele indicând originea care sunt formate din adjective întregi sau din numele unui punct cardinal și un adjectiv. Excepție fac termenii: *dacoromân, istroromân, macedoromân, meglenoromân*. Se scriu fără cratimă adjectivele din terminologia tehnico-științifică în structura cărora intră elemente de compunere fără existență independentă în limbă: *morfosintaxă, gastrointestinal* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

4. Construiți enunțuri în care să aveți următoarele ortograme:

altădată — Mai vii altădată.

altă dată — S-a născut în altă dată decât mine

bineînțeles — Bineînțeles că știu.

bine înțeles — S-a făcut bine înțeles.

careva — Știe careva răspunsul?

care va — Care v-a da răspunsul?

defel — Nu vrea defel.

de fel — Așa e ea de felul ei.

demult — Demult, școala era înfiorată...

de mult — A ~~alergat~~ de mult ce a fost

deoparte — Pune caietul deoparte!

de o parte — De o parte și de alta erau flori

dinafară —

din afară —

încontinuu — Bea încontinuu.

în continuu —

numai — Să faci numai ce-ți spun!

nu mai —

vreodată — Dacă n-ai ajuns vreodată aici!

vreo dată — Mai știi vreo dată importantă?

5. Subliniați forma corectă a numeralelor compuse din enunțurile de mai jos:

- Luna octombrie are *treizeci și unu/treizeci și una* de zile.
- În clasa a VIII-a B sunt *treizeci și unu/treizeci și una* de elevi.
- Astăzi, programul începe la ora *doisprezece/douăsprezece*.
- Ziua colegului meu de bancă este pe *doisprezece/douăsprezece* septembrie.
- Alfabetul limbii române este alcătuit din *treizeci și unu/treizeci și una* de litere.

6. Indicați prefixoidele și sufixoidele din următoarele cuvinte din tabel și arătați ce sens au.

Cuvânt	Prefixoid	Sens	Sufixoid	Sens
bisilabic	bi'	doi'	ic	
cvasiunanim				
democrație				
fotografie	foto	lumină	ie	
genocid				
hemogramă				
organigramă				
ortografie				
silvicultură	silvi'	pădure		
triferment	trei'	trei'		

7. Identificați cuvintele derivate și compuse din versurile următoare și explicați cum s-au format:

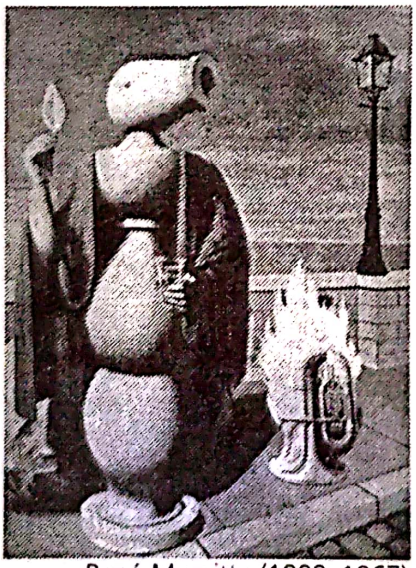

René Magritte (1898–1967)
— *Drepturile omului*

„Toamnă de sticlă
când megafoanele se fac zob,
când mixerele de plastic pălesc,
când aspiratorul asudă rece,
când trusa de șurubelnițe hohotește,
când mașina de spălat cu ochiul rotund
și coniacul cu patru stele
se-ngălbenesc și cad de pe ramura minții mele…"

Mircea Cărtărescu — *Toamnă cu lună anii '60*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Schimbarea valorii gramaticale

1. Identificați în textul de mai jos cuvintele obținute prin conversiune și explicați cum s-au format:

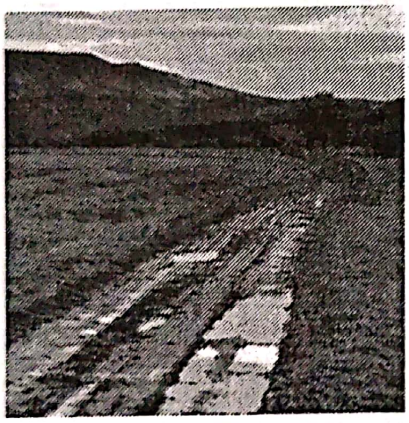

Luni, plouase des și mărunt și în lungul drumului se formaseră mici băltoace în care plumburiul cerului cădea trist. Poteca desfundată se pierdea în zare. Nici un fir de vânt nu trecea deasupra ierburilor îngălbenite de brumă. Mersul ne era îngreunat de noroiul clisos și în sinea noastră ne simțeam niște rătăciți într-o lume ostilă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Construiți enunțuri în care următoarele cuvinte să fie, pe rând, adjective și adverbe:

frumos — adjectiv .....
adverb .....

ingenios — adjectiv .....
adverb .....

nuanțat — adjectiv .....
adverb .....

3. Construiți enunțuri în care următoarele cuvinte să fie, pe rând, adverbe, adjective și substantive.

bine — adverb .....
adjectiv .....
substantiv .....

rău — adverb .....
adjectiv .....
substantiv .....

4. Scrieți în casetă expresia din care s-a obținut prin conversiune substantivul subliniat în enunțurile următoare:

	• Am cumpărat două kilograme de *roșii*.
	• Sora mea, care este studentă, o să dea la iarnă un *parțial*.
	• Primarul satului nostru a hotărât să candideze și la *localele* viitoare.
	• Meciul a fost programat în *nocturnă*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *frate*, scriind fiecare component în tabelul de mai jos pentru a indica mijlocul de formare a fiecărui termen.

Derivate	Compuse	Cuvânt obținut prin conversiune

6. Explicați de ce termenii *fratern*, *fraternitate*, *fratricid* nu intră în familia lexicală de mai sus.

.....

.....

7. Identificați în versurile de mai jos cuvintele obținute prin derivare, compunere și conversiune și explicați cum s-au format.

„Năduşala nopții curge pe geamuri.
Plouă-n golurile din ramuri."

Tudor Arghezi — *Ploaie*

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Dar noaptea naltă,
Ce stăpânește neclintită,
Se duce vecinic negrăbită
De la o lume la cealaltă."

Alexandru Macedonski — *Sub stele*

„Mi-a bătut azi-noapte Toamna-n geam,
Mi-a bătut cu degete de ploaie...
Și la fel ca-n fiecare an,
M-a rugat s-o las să intre în odaie."

Ion Minulescu — *Cu Toamna în odaie*

Mihail Ștefănescu (1843–1900)
— *Turn în pădure*

Scanned with OKEN Scanner

Împrumuturile. Neologismele

1. Indicați împrumuturile vechi și împrumuturile noi din lista de mai jos, unindu-le prin câte o linie cu dreptunghiul corespunzător.

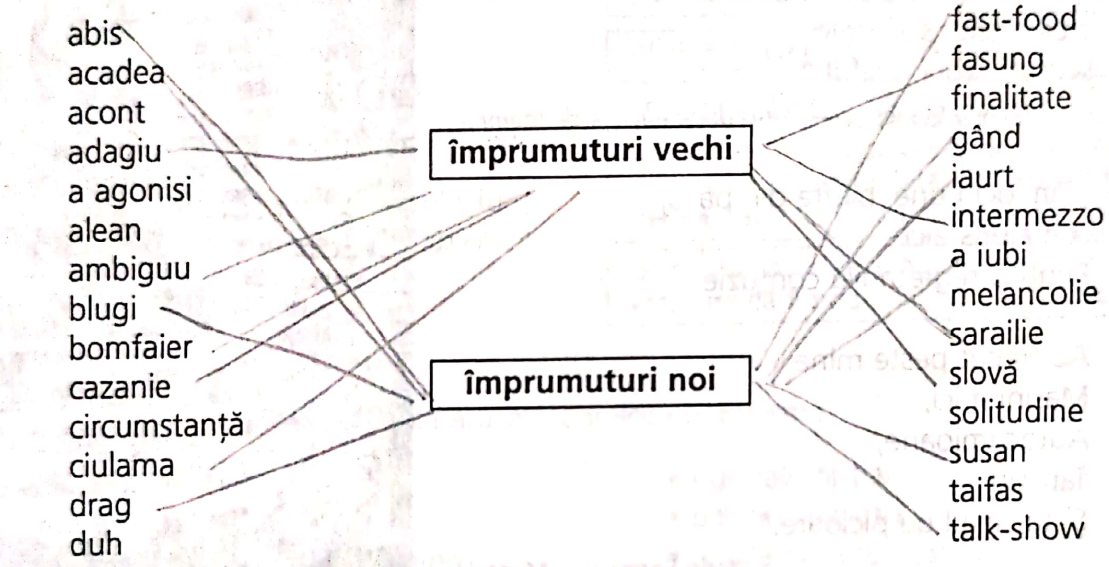

2. Găsiți în careul din dreapta paginii, pe orizontală și pe verticală, adjectivele care sunt împrumuturi noi și care corespund termenilor de mai jos, moșteniți din limba latină. Scrieți pe liniile punctate adjectivele găsite.

apă acvatic

braț .....

cer .....

dinte dentar

limbă lingvistic

noapte nocturn

ochi ocular

piept pectoral

ureche auricular

zi medie

N	A	C	V	A	T	I	C	X	O
O	P	E	C	T	O	R	A	L	R
C	S	L	B	R	A	H	I	A	L
T	M	E	D	I	U	R	N	B	C
U	H	S	O	C	U	L	A	R	U
R	G	T	W	U	A	O	D	L	F
N	A	U	R	I	C	U	L	A	R
D	E	N	T	A	R	T	E	G	O
F	A	T	I	M	E	Z	N	E	R
L	I	N	G	V	I	S	T	I	C

Scanned with OKEN Scanner

3. Subliniați neologismele din versurile următoare:

„Alerg în sus, ținându-mă de balustradă,
și-n locul inimii bat
treptele, zidurile, țevile, ferestrele
becurile.
Aud venind din urmă
cutia ascensorului ducând în ea
creioanele, scrisorile
scutul, sabia, coiful."

Nichita Stănescu — *Într-o după-amiază de toamnă*

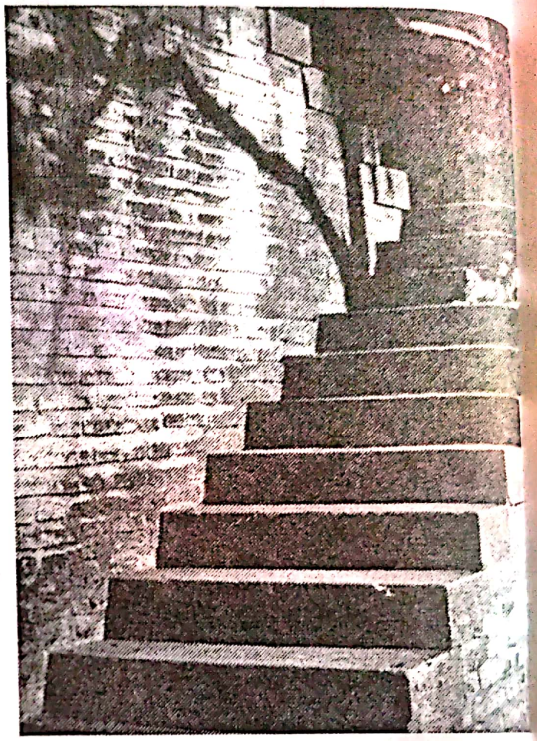

„Țin locul unei pietre din pavaj.
Am ajuns aici
Printr-o regretabilă confuzie.

Au trecut peste mine
Mașini mici,
Autocamioane,
Tancuri
Și tot felul de picioare."

Marin Sorescu — *Muntele*

„Există desigur o gramatică a zidului
cu ușa așezată obligatoriu în mijlocul propoziției
prin care intră mult compătimitul autor
să vă anunțe că revoluția a spulberat marile teme
că nu i-a mai rămas să vă vorbească
decât despre aventura dumicatului de pâine..."

Mircea Dinescu — *Artist uitat afară în ploaie*

4. Subliniați în lista următoare neologismele formate în interiorul limbii: *alarmă, blocadă, iminent, indefinibil, instrumentar, macrameu, microeconomie, multimilenar, neagresiune, neutru, stalinism, vinietă.*

5. Subliniați verbul care trebuie folosit în enunțurile următoare:

- Fermoarul *nu circulă/nu merge* bine.
- Ceasul *a stat/a staționat* la ora două.
- Cântecul *a debutat/a început* cu un ritm alert.
- Inflația *a luat/a dobândit* proporții catastrofale.
- Boxerul *a primit/a recepționat* un pumn în plină figură.
- Dan și-*a scris/și-a inscripționat* numele pe legitimația de serviciu.

Scanned with OKEN Scanner

6. Uniți printr-o linie neologismele scrise cursiv în enunțurile din stânga paginii cu sensurile indicate în dreapta.

1 • Școala noastră nu are nici un *sponsor*.
2 • Dinu și-*a apropriat* terenul vecinului.
3 • Colegul meu este *impulsiv*.
4 • Pentru faptele lui a fost acoperit de *oprobriu*.
5 • Tudor este *imun* la scarlatină.
6 • Textul din volumul meu este *lacunar*.
7 • Prozatorul a mărturisit că noul său roman este într-un stadiu *incipient*.
8 • Tata a *demarat* calm.

a-și însuși un lucru străin	2
a porni, a pune în mișcare un automobil	8
violent, nestăpânit, care se enervează ușor	3
rezistent la boli	5
aflat la început, în prima fază	7
care prezintă întreruperi	6
atitudine de dezaprobare, de profund dispreț al societății față de fapte nedemne sau față de oameni josnici	4
persoană, asociație, organizație, firmă etc. care dă fonduri pentru o instituție	1

7. Subliniați forma corectă a următoarelor neologisme:

- a asambla/a ansambla
- bancnotă/bacnotă
- desuetudine/desuetitudine
- detailat/detaliat
- divident/dividend
- escadrilă/excadrilă
- fascicol/fascicul
- intreprindere/întreprindere
- mostră/monstră
- nupțial/nopțial
- paleativ/paliativ
- reincarnare/reîncarnare
- respectos/respectuos
- a revendica/a revindeca
- ridicol/ridicul
- sacrosant/sacrosanct
- spicher/șpicher
- standard/ștandard

8. Scrieți neologismele pronunțate astfel:

- autsaider ..... aetsr'der
- cea-cea-cea ..... cha-cha-cha
- cealanger ..... chealongu
- checiăp ..... kheciap
- chici .....
- cu dö fudr .....
- diler .....
- disc-giochei .....
- gez ..... jaze
- hobi ..... hobbi

Cuvântul și contextul

1. Scrieți pe liniile punctate ce sensuri figurate corespund, conform imaginii, sensurilor proprii care sunt indicate mai jos (P = sens propriu; F = sens figurat):

P costum

F .....

P cravată

F .....

P lovitură

F .....

P spic de grâu

F .....

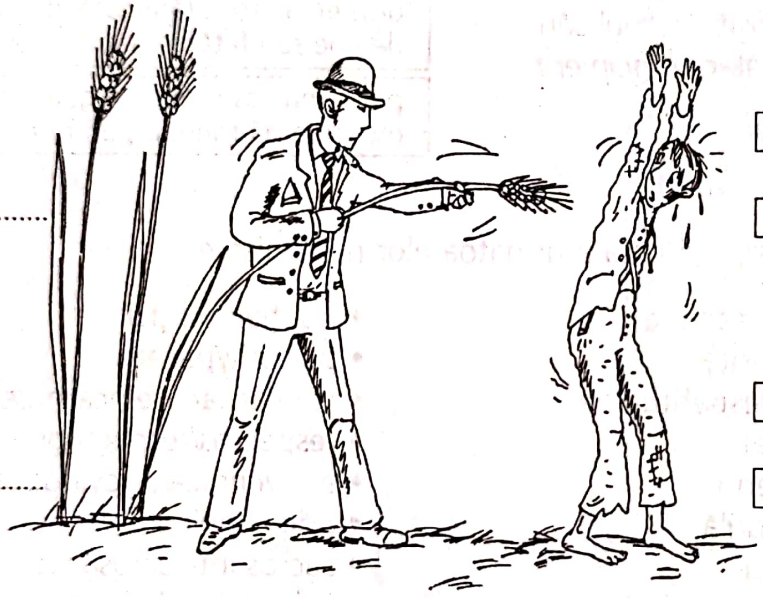

P brațe ridicate

F .....

P picături de sudoare

F .....

P haine rupte

F .....

P desculț

F .....

2. Scrieți în casete dacă sensul cuvintelor subliniate în următoarele enunțuri este propriu sau figurat:

P	• Am niște pantofi *uzați*.
F	• Bunica are o durere *ascuțită* în braț.
P	• Ușa magazinului este *îngustă*.
F	• Fata a surâs *palid*.
F	• Bolnavul își *ascundea* durerea.
F	• Dan *a construit* un raționament perfect.

Scanned with OKEN Scanner

3. În enunțurile de mai jos cuvintele subliniate au sens figurat. Scrieți pe liniile punctate câte un enunț în care aceste cuvinte să aibă sens propriu.

• M-a întâmpinat cu un zâmbet *rece*.
Zarea este un orizont rece

• Un plan de atac *s-a copt* în mintea lui.
Cireșele s-au copt.

• A întîmpinat *serioase* greutăți la înscrierea în clubul de fotbal din cauza notelor mici.
Mai sunt și fete serioase

• Acest orator a fost *sclipitor*.
Ține o stea sclipitoare!

4. În enunțurile de mai jos cuvintele subliniate au sens propriu. Scrieți pe liniile punctate câte un enunț în care aceste cuvinte să aibă sens figurat.

• A ridicat din drum o piatră *grea*.
Pe munte s-a așezat o grea pătură de ceață

• A mâncat o prăjitură *delicioasă*.

• Azi, m-*am trezit* la ora șapte.
În acel moment au trăit în sufletul ei amintiri dureroase.

• Un *val* puternic a lovit barca.
Un val de mulțime a izbucnit

5. Construiți câte trei enunțuri în care cuvintele de mai jos să aibă sensurile indicate:

umbră
sens propriu de bază Mai stau la umbră
sens propriu secundar
sens figurat În inima ei mai există o umbră.

Scanned with OKEN Scanner

cilindru
sens propriu de bază .....
sens propriu secundar .....
sens figurat .....

arde
sens propriu de bază ..... soarele arde .....
sens propriu secundar .....
sens figurat .....

6. Scrieți în tabelul de mai jos, la rubrica potrivită, cuvintele subliniate în versurile următoare:

„Iat-o!... Sus în deal, la strungă,
Așternând pământului
Haina ei cu trenă *lungă*
De culoarea vântului.

S-a ivit pe culme *Toamna*,
Zâna *melopeelor*,
Spaima florilor și Doamna
Cucurbitaceelor..."

George Topîrceanu — *Rapsodii de toamnă*

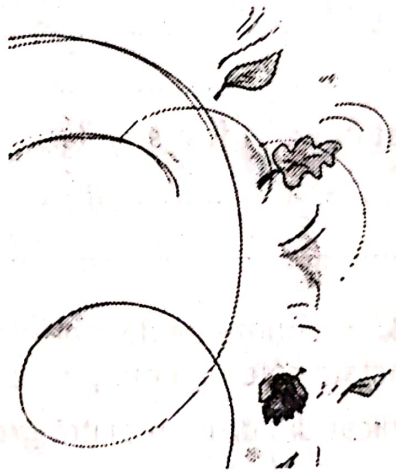

Cuvinte polisemantice	Cuvinte monosemantice

7. Citiți versurile următoare și răspundeți apoi la întrebările de mai jos:

„Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,

Dându-și trestia într-o parte,
Stă copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roșii
Peste unda fermecată."

Mihai Eminescu — *Crăiasa din povești*

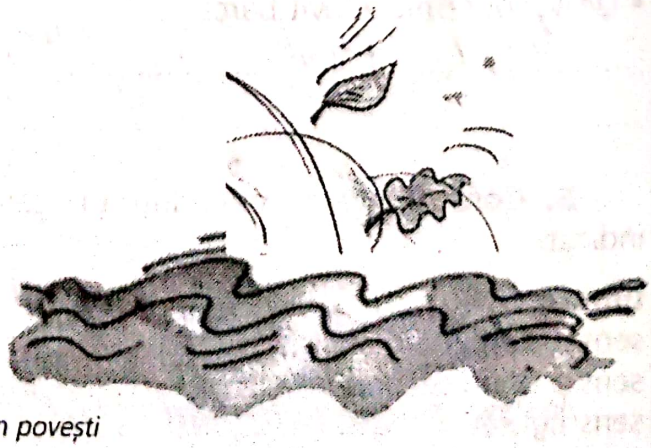

Scanned with OKEN Scanner

A. Verbul *a urzi* este:

a. hiperbolă;
b. metaforă;
c. inversiune.

B. Verbul *a urzi* în text înseamnă:

a. a țese;
b. a desena;
c. a face.

C. Indicați epitetul substantival din textul dat și arătați ce semnificație are.

„bulgări de lumină" → albi

D. Încercuiți literele corespunzătoare cuvintelor de mai jos care sunt în textul dat epitete și scrieți în dreptul acestora un sinonim.

a. lin .....
b. plecată .....
c. fermecată vrăjită

E. Indicați sinonimele cuvântului *lac* din versurile date. Construiți apoi un enunț în care sinonimul găsit să aibă alt sens și precizați-l.

lac - iaz - apă - baltă

„Un vânt răzleț își șterge lacrimile reci
pe geamuri. Plouă.
Triste nedesluțite-mi vin, dar toată
durerea,
ce-o simt, n-o simt în mine,
în inimă,
în piept,
ci-n picurii de ploaie care curg.
Și altoită pe ființa mea imensa lume
cu toamna și cu seara ei
mă doare ca o rană."

Lucian Blaga — *Melancolie*

F. Arătați prin ce figură de stil este prezentat vântul în versurile de mai sus și explicați relația dintre aceasta și alte cuvinte din text.

metafora

Scanned with OKEN Scanner

G. Cuvântul *lacrimile* din text înseamnă:

a. murdăria de pe geamuri;

b. picăturile de ploaie;

c. apa sărată care curge din ochii oamenilor.

H. Explicați ce sens dă în poezie prepoziția *în* cuvintelor înaintea cărora apare și care trebuie relaționate cu verbul *a simți*.

.....

.....

.....

I. Precizați dacă adjectivul *altoită* are sens propriu sau figurat și explicați ce înseamnă în context.

.....

.....

.....

J. Identificați comparația din text și arătați ce semnificație are.

Comparația este .....

.....

.....

.....

„Și viața mea se luminează,
sub ochiul tău verde la amiază,
cenușiu ca pământul la amurg.
Oho, alerg și salt și curg."

Nichita Stănescu — *Viața mea se luminează*

K. Explicați sensul figurat al verbului *a se ilumina* din primul vers.

.....

.....

L. Ochiul iubitei are culori diferite. Arătați care este semnificația epitetelor cromatice din text.

.....

.....

.....

M. Precizați ce semnificație credeți că are verbul *curg* folosit cu sens figurat în text.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

8. Pornind de la versul de mai jos din *Emoție de toamnă* de Nichita Stănescu, alcătuiți, după modelul dat, o strofă în care să utilizați sensul figurat al verbului *a acoperi*.

„Acoperă-mi inima cu ceva,
cu un bandaj de plante tămăduitoare,
ca pe o rană deschisă prin care
ni se scurge, picătură cu picătură
timpul…"

Dorin Ioan Vasilescu — *Acoperă-mi…*

.....
.....
.....
.....

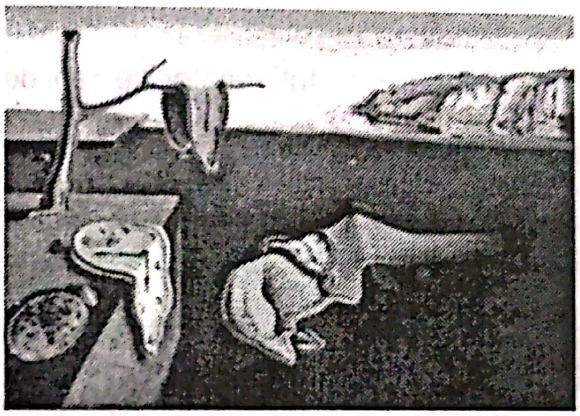

Salvador Dalì (1904–1989) — *Persistența memoriei*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Scrieți ce sens figurat au cuvintele de mai jos pentru un bătrân și pentru un tânăr.

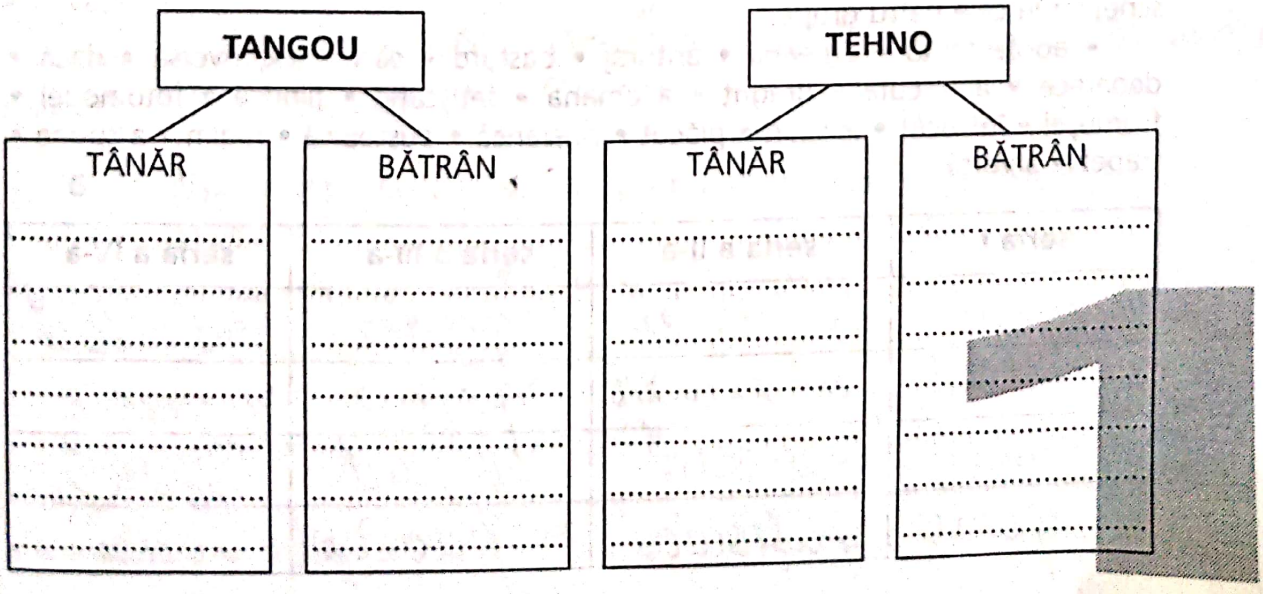

Scanned with OKEN Scanner

Sinonimele și antonimele

1. Găsiți în textul următor trei serii de sinonime și scrieți-le în tabelul de mai jos:

Îmi place să mă îmbrac modern. Prefer pantalonii confortabili de bumbac, pantofii comozi de pânză și tricourile mai lejere. Numeroasele buzunare, multele fermoare și multiplele tighele dau ținutei mele o notă sport. Pălărioarele nostime și accesoriile amuzante cred că mă fac mai simpatică.

seria I	seria a II-a	seria a III-a
ținute	numeroși	confortabile
amuzante	multe	comod
simpatică	multiplu	lejer

2. În următoarea listă de cuvinte se ascund patru serii de sinonime. Găsiți-le și scrieți-le în cele patru grupe.

• adolescentă • agreabil • anturaj • bastard • ~~căci~~ • a conversa • dacă • deoarece • a discuta • drăguț • a emana • fetișcană • fiindcă • fotomodel • frumușel • întrucât • lexicon • plăcut • puștancă • puștoaică • regim • a spune • trapez • a vorbi

seria I	seria a II-a	seria a III-a	seria a IV-a
a discuta	fotomodel	agreabil	fiindcă
a conversa	fetișcană	drăguț	deoarece
a vorbi	puștancă	plăcut	întrucât
a spune	puștoaică	frumușel	căci

Scanned with OKEN Scanner

3. Scrieți în dreptunghi câte un sinonim pentru cuvântul polisemnatic *fraged* din enunțurile de mai jos:

- Fata avea o înfățișare *fragedă.*
- Aluatul era *fraged.*
- Floarea era *fragedă.*

4. Găsiți în cea de-a doua coloană sinonimele neologice ale cuvintelor din prima coloană și uniți-le printr-o linie.

biruitor	a – c	a	celest (ceresc)
cenușiu	b – i	b	concesiv (îngăduitor)
ceresc	c –	c	victorios – a
îngăduitor	d	d	surmenat (beat)
îngrozitor	e – g	e	stupefiat (uimit)
obosit	f	f	g – maliţios (răutăcios)
răutăcios	g	g	terifiant – e
stăruitor	h – j	h	facil – j
uimit	i	i	gri – i
ușor	j – h	j	perseverent – h

5. Scrieți pe liniile punctate câte un sinonim pentru neologismele indicate mai jos.

- circumspect bănuitor, neîncrezător, suspicios, temător
- echivoc ambiguu, amfibo-logic, neclar, confuz, dubios
- enigmatic ascuns, misterios, tainic, neînțeles
- fertil roditor, spornic, productiv, mănos, gras, fecund, bogat
- gratitudine recunoștință
- locvace clănțău, flecar, guraliv, limbut, palavragiu, vorbăreț
- nonșalant firesc, natural, neafectat, neartificial, dezinvolt, simplu
- succint concis, sintetic, sumar

6. Scrieți pe liniile punctate un sinonim pentru următoarele unități frazeologice:

- *cusut cu ață albă* .....
- *a se duce pe apa sâmbetei* a se duce de râpă
- *cu cap* isteț, ager
- *a-și lua inima-n dinți* a avea curaj
- *a face din țânțar armăsar* a „înflori", a exagera
- *lovitură de colț* .....
- *la o aruncătură de băț* aproape

7. Scrieți pe liniile punctate câte o unitate frazeologică sinonimă cu cele de mai jos:

- *plin de sine* .....
- *a da cu bâta în baltă* .....
- *a-și pune pofta-n cui* .....
- *a se da cu capul de toți pereții* .....
- *a se uita (la cineva) ca la soare* .....
- *a i se îneca corăbiile* .....

8. Citiți următorul articol de ziar și scrieți apoi pe liniile punctate câte un antonim pentru cuvintele din text indicate mai jos:

Despre moda din prima jumătate a secolului al XX-lea

La începutul secolului al XX-lea, femeile s-au eliberat de prejudecăți, afirmându-și pe plan social egalitatea cu bărbatul. Moda a reflectat imediat această schimbare, astfel încât de la stilul rigid al corsetelor s-a trecut la o ținută comodă, la care fusta s-a scurtat și taiorul s-a impus.

Prin anii '30, reapar croielile complicate, broderiile, drapajele, bieurile. Încălțămintea cu toc înalt și forme pretențioase se asorta cu materialele luxoase și blănurile scumpe, care constituiau o investiție, ca și bijuteriile veritabile din aur masiv. Părul buclat prin tehnica ondulațiilor permanente era uneori acoperit de pălării grațioase cu flori și cu broșe.

primul ultimul
început sfârșit
egalitate diferență
rigid .....
a scurta a prelungi

complicat ușor
înalt jos
scumpe ieftin
veritabil .....
grațios .....

Scanned with OKEN Scanner

9. Scrieți în casetele de mai jos trei elemente referitoare la moda anilor '30 care apar în versurile următoare și indicați apoi câte un sinonim al acestora pe liniile punctate:

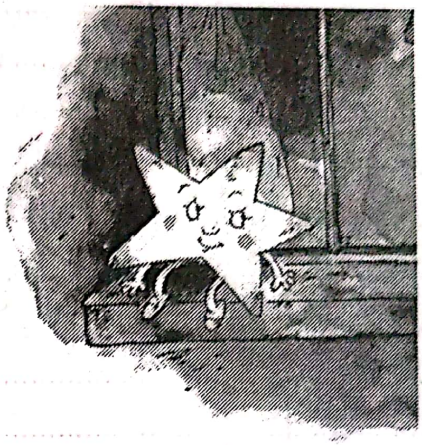

„Ții minte ce fior străin
Trecu atunci, din constelații,
Prin bluza ta de crêpe-de-Chine*
Cu aplicații?

Sclipind departe prin frunziș,
O stea smerită și albastră
Stă singuratică pieziș
Deasupra noastră.

Zicea: — Mă mir că te-ai gândit
Să-mi cânți o odă.
De când poeții s-au prostit,
Amorul nu mai e la modă.

Oricum, voi sunteți prea mărunți
Și eu, prea mare...
N-ar fi mai bine să renunți
Și să vă duceți la culcare?"

George Topîrceanu — *Balada unei stele mici*

	.....
	.....
	.....

10. Identificați antonimele din versurile de la exercițiul 9.

.....

11. Găsiți câte un sinonim și câte un antonim la următoarele cuvinte din versurile de la exercițiul 9.

cuvânt	sinonim	antonim
singuratic		
amor		
culcare		

* pronunțat crepdöșin și adaptat în limba română azi cu forma *crep* sau *crepdeșin*

Scanned with OKEN Scanner

12. Identificați în strofa a doua de la exercițiul 9 cuvintele obținute prin derivare, prin compunere și prin conversiune și explicați cum s-au format.

sclipind = a sclipi + suf. „ind"

13. Indicați câte un antonim al următoarelor cuvinte din versurile de la exercițiul 9:

atunci acum *a zice* a tace

departe aproape *a se prosti* .....

14. Indicați figura de stil prin care este prezentată steaua în versurile de la exercițiul 9.

epitet, personificare

15. Versurile de la exercițiul 9 sunt o ironie la adresa poeziilor de dragoste. Argumentați prin cel puțin două elemente din text această afirmație.

Scanned with OKEN Scanner

16. Găsiți pentru cuvintele de mai jos câte un antonim format cu prefix, prefixoid sau sufixoid.

anglofil ..... *hipertensiune* hipotensiune

antebelic ..... *introvertit* .....

drept ..... *microcosmos* macrocosmos

a săra (a) salinisa (sinonim) atacare (cuvonim) *monosemantic* polisemantic

17. Scrieți pe orizontală sinonime neologice și pe verticală antonime neologice la cuvintele date mai jos.

Sinonime neologice

1. greșeală
2. iad
3. gol
4. a drege
5. stăruitor
6. a dărâma

Antonime neologice

7. trecător
8. a regresa
9. a hotărî
10. dibaci
11. vechi

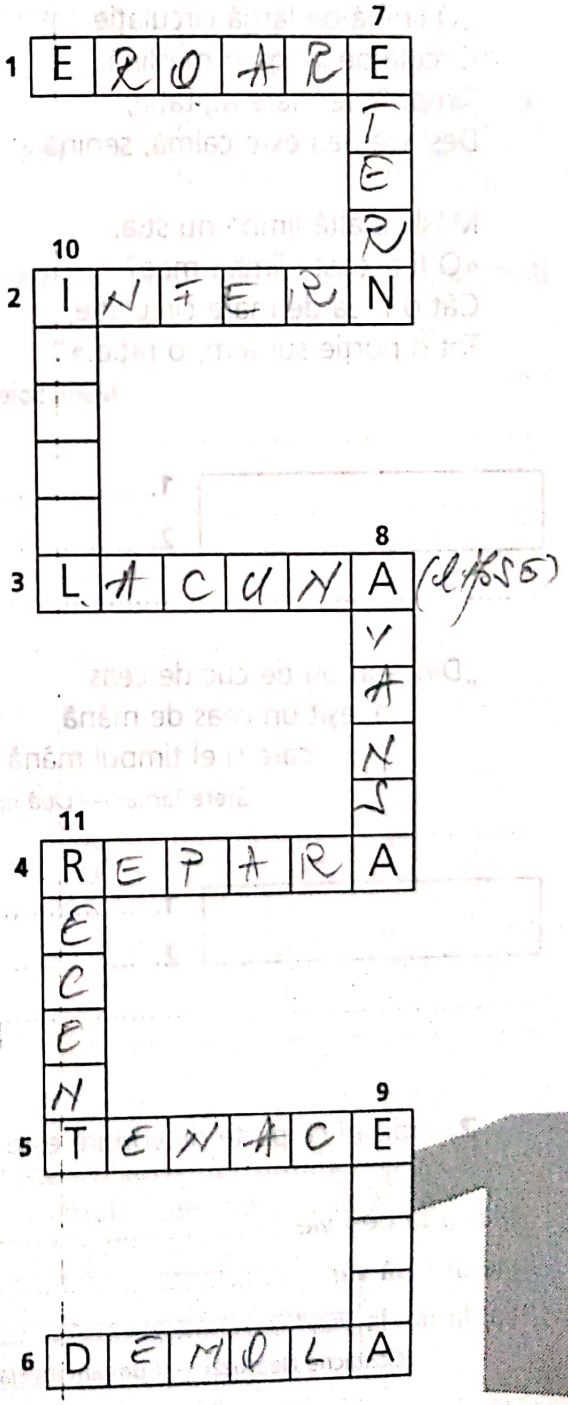

Omonimele. Cuvintele polisemantice

1. Subliniați omonimele din versurile următoare, scrieți-le în casete, precizați-le sensul și indicați pe liniile punctate felul acestora.

„O limbă de largă circulație
Circula pe lângă-o măslină.
Timpuri de mare agitație,
Deși vremea este calmă, senină.

Măslina altă limbă nu știa.
«O fi aceasta limba mea?
Cât o fi ea de mare circulație,
Tot o porție suntem, o rație.»"

Marin Sorescu — *Limba*

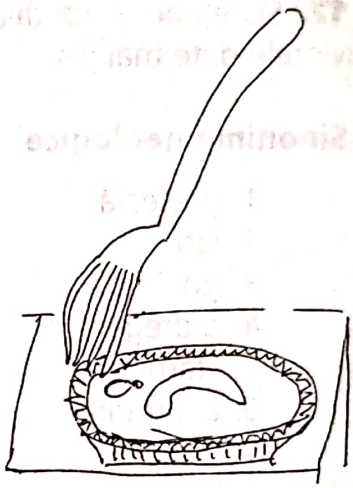

Desen de Marin Sorescu din volumul *Lulu și Gulu-Gulu*

1. .....
2. .....
.....

„Dintr-un ou de cuc de ceas
a ieșit un ceas de mână
care și el timpul mână."

Grete Tartler — *Ouă de cuc de ceas*

1. .....
2. .....
.....

2. Indicați ce parte de vorbire este omonimul *vie* în fiecare vers de mai jos.

„Maică-ta de-i *vie* .....
Bine-ar fi să *vie* .....
Pân' la noi la *vie*." .....

Costache Negruzzi — *Cum am învățat românește*

Scanned with OKEN Scanner

3. Indicați sensurile următoarelor omonime:

a achita	plăti bucură, ucide, suprima	*fin*	rudă, discret, ales binecrescut, vaporos
balon	minge, sferă [illegible], [illegible], fulare	*general*	comun, public, obștesc universal, unanime
bor	margine, bord, tichie grădină, perete, pantă	*parchet*	podea slag
doc	....	*ton*	peste, voce, accent uluc, jgheab

4. Indicați formele de plural ale următoarelor omonime parțiale și construiți enunțuri cu acestea:

elan	elanuri elani	....
glob	globuri globule	....
index	....	....
mir	miruri	....
sol	soluri soli	Solurile sunt A venit un sol la castel
termen	....	....

5. Subliniați omofoniile pe care se bazează rima din următoarele versuri și scrieți în casete ce părți de vorbire sunt cuvintele care creează aceste jocuri de cuvinte:

„În cuptor îmi vâr colacii [ ]
Când s-arată vârcolacii." [ ]

„Nimeni pace nu-ți dă dacă
Ai nevoie de dădacă."

George Topîrceanu — *Scrisoare*

6. Scrieți în casete sensul cuvântului polisemantic *vatră* din textele următoare:

vatră

„Tu torci. Pe *vatra* veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard."

George Coșbuc — *Mama*

„Și bunicii, și nepoții,
lângă *vatră* stăm cu toții.
Mai târziu, târziu când plouă,
mirosim a pâine nouă."

Nichita Stănescu și Gheorghe Tomozei — *Liniștea*

casă

„Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng și care-o cântă
Pe la *vatra* lor țăranii."

Alexei Mateevici — *Limba noastră*

casă

„Vezi o culme muntenească
Ș-o căsuță dedesubt?
Este *vatra* părintească
Unde laptele am supt."

George Creţeanu — *Cântecul străinătății*

„În depărtare se auzeau clopotele vitelor care porniseră spre *vatra* satului."

Barbu Delavrancea — *Trubadurul*

țara

„Și unu-i Decebal cel harnic,
Iar celălalt Traian cel drept,
Ei pentru *vatra* lor amarnic
Au dat cu-atâția dușmani piept."

Ioan Neniţescu — *Pui de lei*

7. Construiți câte trei enunțuri din care să rezulte trei sensuri diferite ale cuvântului polisemantic *a descărca*.

a. .....

b. .....

c. .....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

8. Indicați trei sensuri ale cuvântului polisemantic *pilot* și apoi precizați sensul omonimului său.

polisemie		**omonimie**
a. de curse de avioane	pilot	.....
b.		
c.		

9. Încercuiți sensul pe care îl considerați potrivit în context pentru cele două verbe polisemantice din versurile următoare:

„Dintre sute de catarge
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vânturile, valurile?

Dintre păsări călătoare
Ce străbat pământurile,
Câte-o să le-nece oare
Valurile, vânturile?"

Mihai Eminescu — *Dintre sute de catarge*

Desen de Ligia Macovei (1916–1998)

a sparge

a. a preface în bucăți, în cioburi
b. a crăpa
c. a despica lemne
d. a sfărâma învelișul unui lucru pentru a folosi conținutul
e. a distruge, a nărui, a nimici
f. a deschide prin forțare o încuietoare de la ușă
g. a jefui, a prăda
h. a întrerupe o petrecere

a îneca

a. a muri prin sufocare în apă
b. a naufragia
c. a inunda un loc, o arătură
d. a înăbuși un sentiment
e. a se sufoca
f. a fi podidit de plâns

10. Construiți enunțuri cu celelalte sensuri ale cuvintelor polisemantice de la exercițiul 9.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Găsiți omonimele din piramida de mai jos, știind că literele de început sunt așezate în ordine alfabetică.

1. Suprafață de teren egală cu 100 m^2 și indicativul, prezent, persoana I, numărul singular de la verbul care înseamnă a răsturna cu plugul brazdele în vederea pregătirii solului pentru cultivare.
2. Ambarcațiune necesară traversării de râuri sau de lacuri și prescurtare de la examenul care finalizează studiile liceale.
3. Încăperea destinată încărcăturii și plasată pe fundul unei nave și floare albă în formă de cornet, înconjurând inflorescența.
4. Canapea fără spătar pe care se poate dormi și sfat domnesc în trecut.
5. Ceea ce este principalul și stabilul din obiecte și fenomene și lichid cu miros puternic extras din plante sau preparat sintetic, întrebuințat în farmacie, parfumerie sau bucătărie.
6. Fiecare dintre oasele mici, alungite care alcătuiesc scheletul degetelor și, în Grecia antică, formație de infanteriști înarmați cu lănci, dispuși în rânduri compacte și având centrul și una din aripi mai întărite.

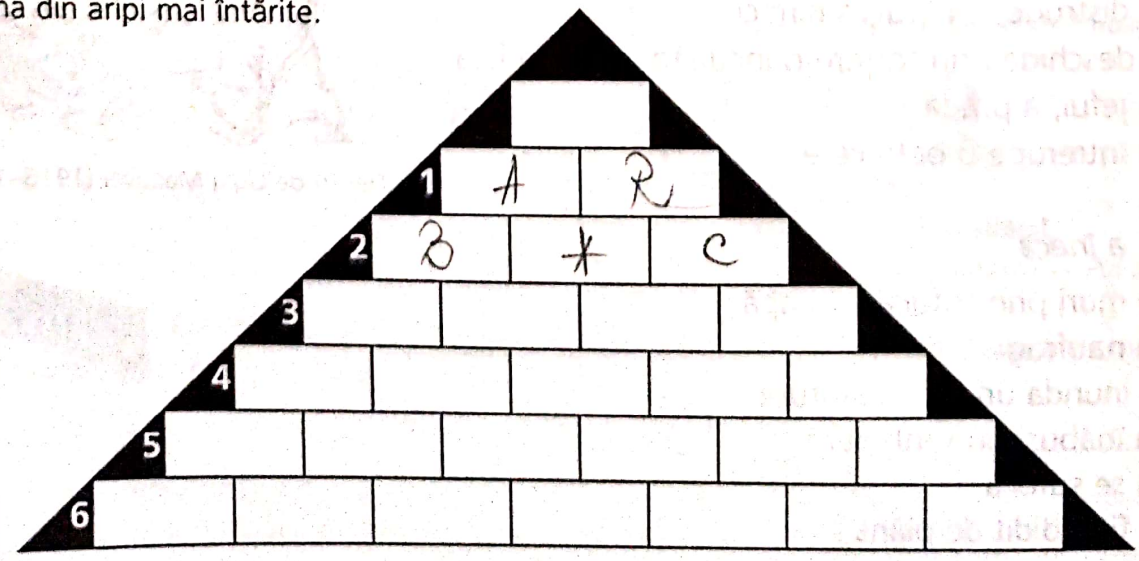

Scanned with OKEN Scanner

Paronimele. Pleonasmul

1. Identificați confuzia paronimică din reclama de mai jos și precizați sensul paronimelor.

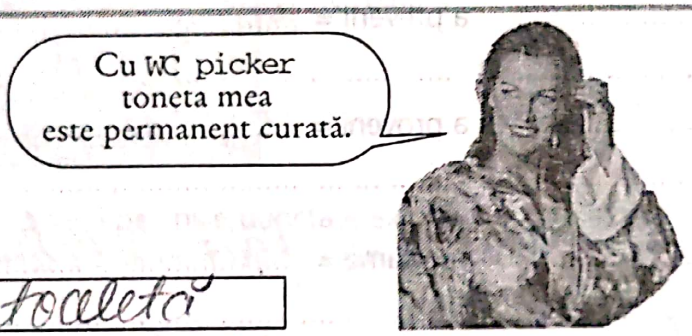

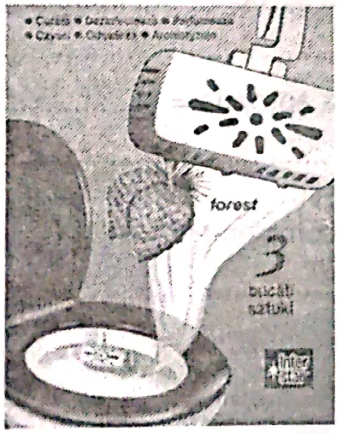

foaletă

- .....
- .....

2. Subliniați paronimul care trebuie utilizat în enunțurile de mai jos:

- George *a relevat/a revelat* un secret de familie.
- Polițistul a aflat criminalul, plecând de la o *conjectură/conjunctură*.
- În excursie, am ajuns la o mare *atitudine/altitudine*.
- Își făcuse *aluzii/iluzii* în privința rezultatelor la examen.
- *A inserat/ a înserat* un citat în compunere.
- Medicamentul *prescris/proscris* i-a făcut bine.

3. Puneți în pătrate cifra care corespunde sensurilor paronimelor de mai jos:

dependență	8
dependință	3
distins	10
destins	6
focal	2
focar	9
inept	4
inapt	4
tavernă	5
cavernă	1

1. peșteră, grotă
2. punct de întâlnire a razelor
3. încăpere accesorie a unei case de locuit (bucătărie, baie etc.)
4. nepotrivit pentru o anumită sarcină, slujbă
5. cârciumă sărăcăcioasă, murdară și întunecoasă
6. relaxat, calm, liniștit
7. prost, stupid, tâmpit
8. stare de subordonare, de supunere
9. referitor la focarul lentilelor
10. fin, elegant, în felul în care arată și în comportament

Scanned with OKEN Scanner

4. Indicați sensul paronimelor de mai jos și construiți enunțuri cu acestea.

albastru = culoare
Cerul este albastru

alabastru = semin, seminotate,

a apropia = a

a apropria = a-ți lua ce nu e

complement = part. sec. de prop

compliment = laudă

flagrant =

fragrant = indiscutabil, clar

geantă = poșetă

jantă =

maestru = meșter, magistru

maistru =

perceptor = strângător, alăbitor, bicar

preceptor = dascăl, mentor

a preveni = a alerta, a înștiința

a proveni = a veni din

pronume = part. de vorbire

prenume = al 2-lea nume

romanesc =

românesc =

a scurta = a face mai mic

a scruta = privi, examina, stropunge

a taxa =

a tasa =

5. Găsiți paronimul cuvântului din rimă pentru a completa versurile:

„Un călugăr cu chelie
Stă-n genunchi într-o chilie."

Passionaria Stoicescu — *Dicționar de paronime*

Scanned with OKEN Scanner

6. Explicați ce sens au paronimele care alcătuiesc titlul volumului de mai jos:

viziune ...vedere...

.....

vizuină ...casă scobită...

.....

7. Scrieți pe liniile punctate expresia la care face trimitere paronimia din următorul vers, legată de imaginea din dreapta:

„ne potriveam ca sacul și vanzetti"
Mircea Cărtărescu — *Pe când mă bărbieresc*

.....

.....

.....

Nicola Sacco și Bartolomeo Vanzetti, activiști sindicali americani, de origine italiană, condamnați la moarte în 1927, eroii filmului *Sacco și Vanzetti* (1971)

8. Subliniați pleonasmele din enunțurile următoare:

- S-a angajat secretară cu un salariu lunar de trei milioane pe lună.
- A preferat mai bine să bea un vin bun.
- O bună perioadă de timp și-a adus aportul la realizările societății comerciale căreia îi prevedea un viitor foarte strălucit.
- A cumpărat pentru băiat o minipăturică și o tricicletă cu trei roți.
- A făcut aluzii insinuante că exclusiv doar șefii de tură primeau halate.

9. Subliniați pleonasmele din următoarele enunțuri și scrieți pe liniile punctate de ce fel sunt.

- Se autocenzurează singur, când vorbește. .....
- Lucrează bine, dar totuși mai greșește. .....
- Am aniversat zece ani de căsnicie. .....
- A dat cel mai optim răspuns gramatical. .....
- Este o lucrare care poate fi citibilă. .....
- A spus o anecdotă glumeață. .....
- L-am cunoscut într-o situație conjuncturală. .....
- Conlucrarea reciprocă ne-a ajutat mult. .....

Scanned with OKEN Scanner

10. Subliniați în fragmentele următoare confuziile paronimice și pleonasmele. Notați în pătrate cu A confuziile paronimice și cu B pleonasmele.

☐ „Angel radios! precum am avut onoarea a vă comunica în precedenta mea epistolă, de când te-am văzut întâiași dată pentru prima oară mi-am pierdut uzul rațiunii…"

☐ „…nimeni nu trebuie a mânca de la datoriile ce ne impun solemnaminte pactul nostru fundamentale…"

☐ „…mitocanul scosese șicul de la baston pentru ca să mă sinucidă…"

☐ „Sunt un june tânăr și nefericit…"

☐ „Ingrato!… Nu mi-ai scris chiar tu însuți în original?…"

☐ „Bărbatul meu sufere grozav de gelozie și e în stare a fi capabil să te omoare."

☐ „Onorabile, îndatorează-mă cu o țigare de tutun."

Ion Luca Caragiale — *O noapte furtunoasă*

☐ „Ei! geantă latină, domnule, n-ai ce-i mai zice."

Ion Luca Caragiale — *Conu Leonida față cu reacțiunea*

☐ „Fată frumoasă, modistă și învățată trei ani la pansion, să-și mănânce ea tinerețea cu un ăla…"

Ion Luca Caragiale — *O noapte furtunoasă*

☐ „Poftiți, coane Nicule, poftiți… (*umilit*) și zău, să pardonați în considerația misiei mele, care ordonă (*serios*) să fim scrofuloși la datorie."

Ion Luca Caragiale — *O scrisoare pierdută*

11. Indicând paronimele cuvintelor de la exercițiul 10 veți găsi pe verticala gri paronimul cuvântului *minier*.

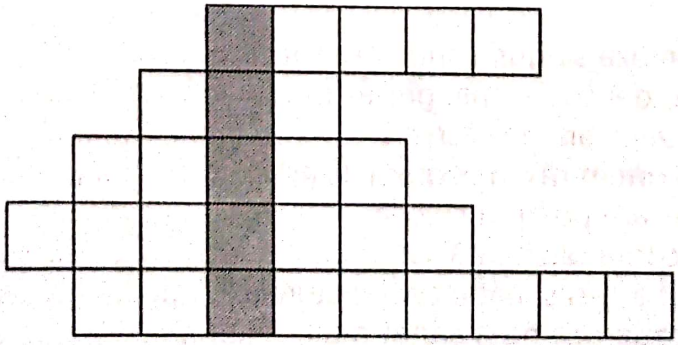

Scanned with OKEN Scanner

Tautologia. Argoul și jargonul

1. Subliniați tautologiile din următoarele texte:

„Domnule, nevasta trebuie să fie nevastă, și casa, casă."

Camil Petrescu — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*

„Năiță, știi bine că atunci când spun o vorbă, vorbă să fie."

Marin Preda — *Delirul*

„Un bou ca toți boii, puțini la simțire...
Dobândi în cireadă un post însemnat."

Grigore Alexandrescu — *Boul și vițelul*

„Zică toți ce vor să zică,
Treacă-n lume cine-o trece."

Mihai Eminescu — *Glossă*

2. Subliniați tautologiile și scrieți în casete dacă apar în propoziții sau în fraze.

☐ Prostul tot prost rămâne.

☐ „Nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie."

Folclor

☐ Vorbește ca să vorbească.

☐ Cuvântul e cuvânt.

☐ „Pe aici când plouă — plouă, nu se-ncurcă!"

George Topîrceanu — *Plouă...*

3. Subliniați tautologia din știrea de mai jos și arătați ce rol stilistic are.

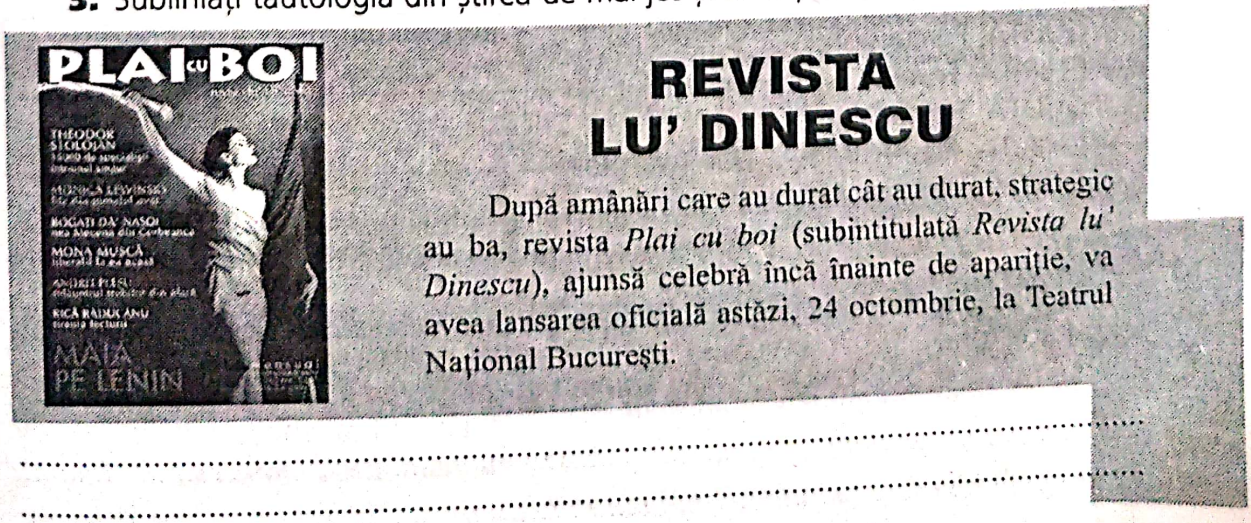

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

4. Indicați mijlocul prin care au apărut următorii termeni argotici:

calpuzan .....

curcan .....

fripturist .....

gagiu .....

sufletist .....

5. Subliniați cuvintele și expresiile argotice. Evitați-le în exprimare.

- Multă baftă la examen!
- L-a luat la mișto.
- A dat-o în bară cu răspunsul.
- Andrei e băiat de comitet.
- Colegii de partid s-au dat în gât reciproc.
- Am aflat că bătrânul a dat colțul anul trecut.
- După ce i-au tras țeapa, au fugit în străinătate.
- Mi-am luat niște pantaloni bestiali.
- A băgat la ghiozdan, până n-a mai putut.
- A făcut imediat pași.

6. Subliniați elementele de jargon din textele de mai jos:

„— Nu ți-e rușine să bagi mâna-n nas!... șezi frumos! te vede madam Carol!"

Ion Luca Caragiale — *25 de minute...*

„— Ce citești porcăria aia, domnule?
— Pardon, zic eu..."

Ion Luca Caragiale — *Atmosferă încărcată*

„CHIRIȚA: Da' ia-n să-i fac un examen... Guliță, spune ninecăi, cum să cheamă franțuzăște furculița?
GULIȚĂ: Furculision.
CHIRIȚA: Frumos... Dar friptura?
GULIȚĂ: Fripturision.
CHIRIȚA: Prea frumos... Dar învârtita?
GULIȚĂ: Învârtision."

Vasile Alecsandri — *Chirița în provinție*

7. Dați 3 termeni de jargon folosiți de cei care lucrează la calculator și explicați sensul acestora.

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Fonetica

1. Puneți semnul de semivocală în versurile de mai jos și încercuiți diftongii:

„Și din neguri, dintre codri, tremurând s-arată luna:
Doamna mărilor ș-a nopții varsă liniște și somn."

Mihai Eminescu — *Scrisoarea III*

„Iat-o! Plină, dinspre munte
Iese luna din brădet
Și se înalță, încet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet."

George Coșbuc — *Noapte de vară*

„Atâta liniște-i în jur de-mi pare că aud
cum se izbesc de geamuri razele de lună."

Lucian Blaga — *Liniște*

„Întotdeauna am simțit că luna
e una din acele vietăți
cu suflet dublu, ce hălăduiesc
deopotrivă-n apă și în aer."

Ștefan Augustin Doinaș — *Luna*

2. Completați tabelul de mai jos cu diftongii pe care i-ați găsit în versurile de la exercițiul 1:

Diftong ascendent sau urcător (semivocală + vocală)	Diftong descendent sau coborâtor (vocală + semivocală)

3. Încercuiți diftongii și triftongii din versurile de mai jos și marcați cu semnul specific semivocalele ce intră în componența acestora:

„Când frunze galbene se-nchid pline de somn
Ca niște pleoape,
Cât e de bine să vezi peste toamnă
Plutind aceste flori târzii,
Ca nuferii peste mâhnite ape."

Alexandru Emilian Baconsky — *Imn către florile toamnei*

„Galeș, cobora peste deal
soarele auriu, pârguit, al toamnei,
într-un dulce, fermecat sfârșit
de combustie. Tu erai lângă mine.
Liniștit, râul își mâna apele limpezi,
încorporând migălos în lina,
necruțătoarea-i curgere,
clipele noastre."

Geo Dumitrescu — *Pastel caligrafic de toamnă și de primăvară*

4. Subliniați vocalele în hiat din al doilea text de la exercițiul 3.

5. Indicați câte litere și câte sunete au următoarele cuvinte din textele de la exercițiile 1 și 3.

geam — litere 4, sunete 3

acest — litere 5, sunete

încet — litere 5, sunete 5

dulce — litere 5, sunete

închid — litere 6, sunete

curgere — litere 7, sunete

5. Completați, după model, tabelul de mai jos, precizând natura sunetului *o* din cuvintele date:

cuvânt	vocală	semivocală	
		inclusă în diftongul	inclusă în triftongul
nou		ou̯	
boare			
cadou			
coafor			
joi			
lupoaică			
soră			

6. Subliniați în enunțurile de mai jos cuvintele în care a fost evitat hiatul și scrieți-l corect pe liniile punctate.

- Ei au coperat la elaborarea lucrării. ..... cooperat .....
- Continu să citesc, deși afară este mult zgomot. ..... continuu .....

Scanned with OKEN Scanner

- Vânzătoarea mi-a împachetat aspectos cartea. aspectuos
- Am curățat fereastra cu alcol. alcool
- Emil a adus un argument științific în favoarea afirmației lui. științific
- Am dat lucrare la zologie. zoologie
- I-am atras atenția respectos că a greșit. respectuos

7. Subliniați cu o linie cuvintele pronunțate la inițială cu *e* și cu două linii cuvintele pronunțate la inițială cu *je*:

• echer • eclipsă • ecou • ecran • educație • ei • el • elan • ele • electoral • erai • eram • erată • erau • eră • este • estic • estival

8. Puneți accentul în omografele subliniate în următoarele enunțuri:

- Am văzut o *companie* de soldați. Am o *companie* plăcută.
- Mi-am luat o *haină* nouă. El are o privire *haină*.
- Am spart *mozaicul* din baie. Am cunoscut o persoană aparținând cultului *mozaic*.

9. Despărțiți în silabe cuvintele următoare și arătați ce reguli ați aplicat:

agronom = a-gro-nom

Reguli:

anorganic = a-nor-ga-nic

Reguli:

biografic = bi-o-grafic

Reguli:

funcție = func-ție

Reguli:

portmantou = port-man-tou

Reguli:

a transcrie = a trans-cri-e

Reguli:

biopsie = bi-op-si-e

Reguli:

nestabil = ne-sta-bil

Reguli:

Scanned with OKEN Scanner

10. Subliniați cu două culori rimele din strofa următoare:

„În casă tac toate. Un singur covor
Atacă, pe nas, uvertura.
Și cărțile toate-l urmează în cor,
Începe să cânte întregul decor, —
Ceasornicul bate măsura."

George Topîrceanu — *Fantezie de toamnă*

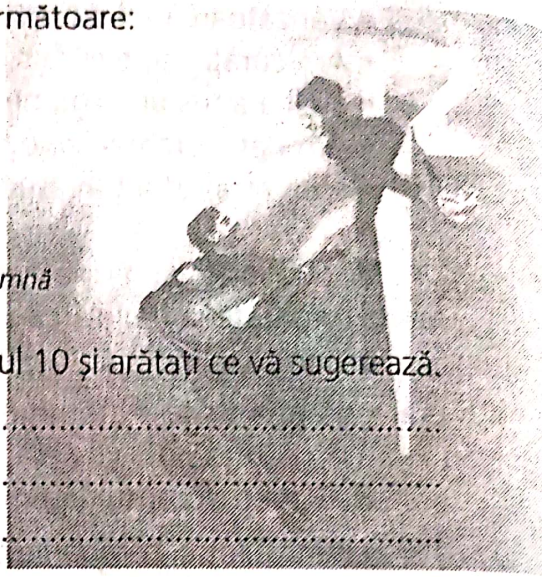

11. Indicați consoana care apare în rimă la exercițiul 10 și arătați ce vă sugerează.

.....

.....

.....

12. Stabiliți măsura versurilor de la exercițiul 10.

versul 1 ..... 11 silabe .....

versul 2 ..... 9 .....

versul 3 ..... 12 .....

versul 4 .....

versul 5 .....

13. Ritmul poeziei vă sugerează un: **a.** cha-cha-cha; **b.** tangou; **c.** vals.

14. Arătați care cuvinte din textul de la exercițiul 10 vă sugerează sonorități și precizați ce rol au acestea în crearea impresiei că decorul prinde viață.

.....

.....

.....

.....

.....

15. Dacă doriți să găsiți alte două versuri din poezia de la exercițiul 10, scrieți în casete prima silabă a cuvintelor date și silabele indicate.

casă	unghie	decupa	legume	mătură	*rii*	izvor	bilă	televizor	decor	dig

pădure	reclamă	*ții-m*	prefix	jurnal	fremăta	doborî	neagră	zăpadă

Scanned with OKEN Scanner

Comentarea unui grupaj de texte

1. Notați două argumente conform cărora cele trei texte poetice discutate la paginile 7–11 pot fi considerate arte poetice.

.....

.....

2. Comentați într-o compunere viziunea celor trei autori asupra poeziei, referindu-vă la:

a. ce înseamnă *cuvântul* pentru fiecare (asemănări sau deosebiri de viziune);

b. expresia poetică particulară fiecărui autor (procedee artistice, elemente de versificație).

Pentru a scrie compunerea, urmați etapele menționate mai jos:

A. Concepeți un plan

- scrieți o propoziție sau o frază care să sintetizeze ideea compunerii voastre (Vreau să explic / demonstrez că ...);

.....

.....

- alcătuiți un plan, care să cuprindă problemele importante pe care le veți trata (în cazul dat, acestea sunt menționate în cerință) la fiecare punct:

idei pentru punctul **a.**: .....

.....

.....

.....

.....

.....

idei pentru punctul **b.**: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

formulați un titlu pentru compunerea voastră: .....

.....

B. Redactați prima formă a compunerii:

paragraf introductiv .....

(prezentarea ideii centrale .....

a compunerii) .....

dezvoltarea celor două .....

probleme din cerință în idei .....

marcate prin paragrafe .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

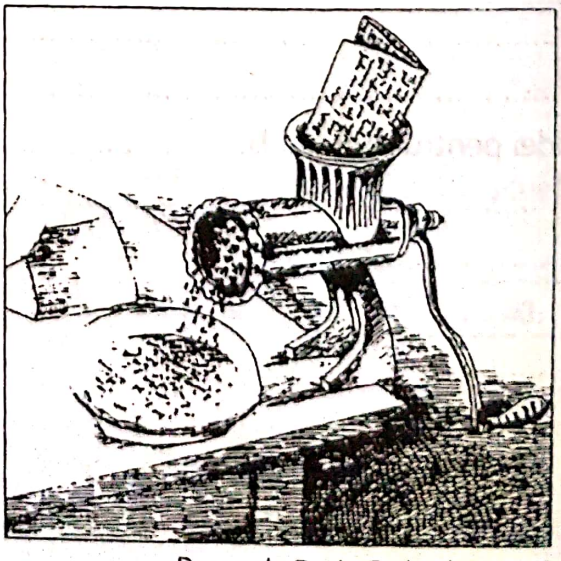

Desen de Devis Grebu (n. 1933)

Scanned with OKEN Scanner

concluzie (reluarea ideii centrale cu anumite amplificări sau nuanțări, rezumarea problemelor discutate sau un comentariu final) .....

C. Verificați prima formă a compunerii, urmărind întrebările de mai jos referitoare la:

Conținutul și organizarea textului

- ☐ Există o propoziție / frază care să sintetizeze clar ideea centrală a compunerii?
- ☐ Ideile dezvoltate pentru fiecare problemă din cerință sunt relevante și suficient de convingătoare?
- ☐ Mai trebuie să adăugați ceva pentru a vă susține mai bine punctul de vedere?
- ☐ Există logică în ordonarea ideilor din fiecare paragraf?
- ☐ Este ilustrată fiecare idee prin citate semnificative din textele avute în vedere?
- ☐ Paragraful final cuprinde un aspect important al observațiilor făcute de voi în compunere?

Stil

- ☐ Limbajul folosit este clar, fără termeni echivoci sau ambigui?
- ☐ Sunt toate frazele coerente?
- ☐ Există lungiri, repetiții, clișee sau formulări neclare pe care le puteți elimina din textul vostru?
- ☐ Registrul lingvistic este cel adecvat?
- ☐ Există varietate în ceea ce privește lungimea și tipurile de propoziții?
- ☐ Ați folosit subordonatele adecvate în cadrul frazelor construite de voi?
- ☐ Timpul verbal folosit este potrivit contextului? (În astfel de compuneri, timpul prezent este cel mai adecvat.)
- ☐ Pronumele folosite nu creează ambiguități în identificarea obiectelor desemnate? (Atenție în special la demonstrative!)

Așezare în pagină, ortografie și punctuație

- ☐ Este respectată marginea specifică alineatului?
- ☐ Ați respectat normele ortografice și de punctuație?
- ☐ Ați pus ghilimele pentru titlurile și citatele pe care le-ați menționat în compunere?

Scanned with OKEN Scanner

D. Puteți, de asemenea, să faceți schimb de caiete cu un coleg care să vă comunice impresiile despre compunerea voastră. Notați-le mai jos:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

E. După ce ați făcut modificările necesare în prima formă, transcrieți forma finală a compunerii voastre:

..... (titlu)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

D. Puteți, de asemenea, să faceți schimb de caiete cu un coleg care să vă comunice impresiile despre compunerea voastră. Notați-le mai jos:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

E. După ce ați făcut modificările necesare în prima formă, transcrieți forma finală a compunerii voastre:

..... (titlu)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

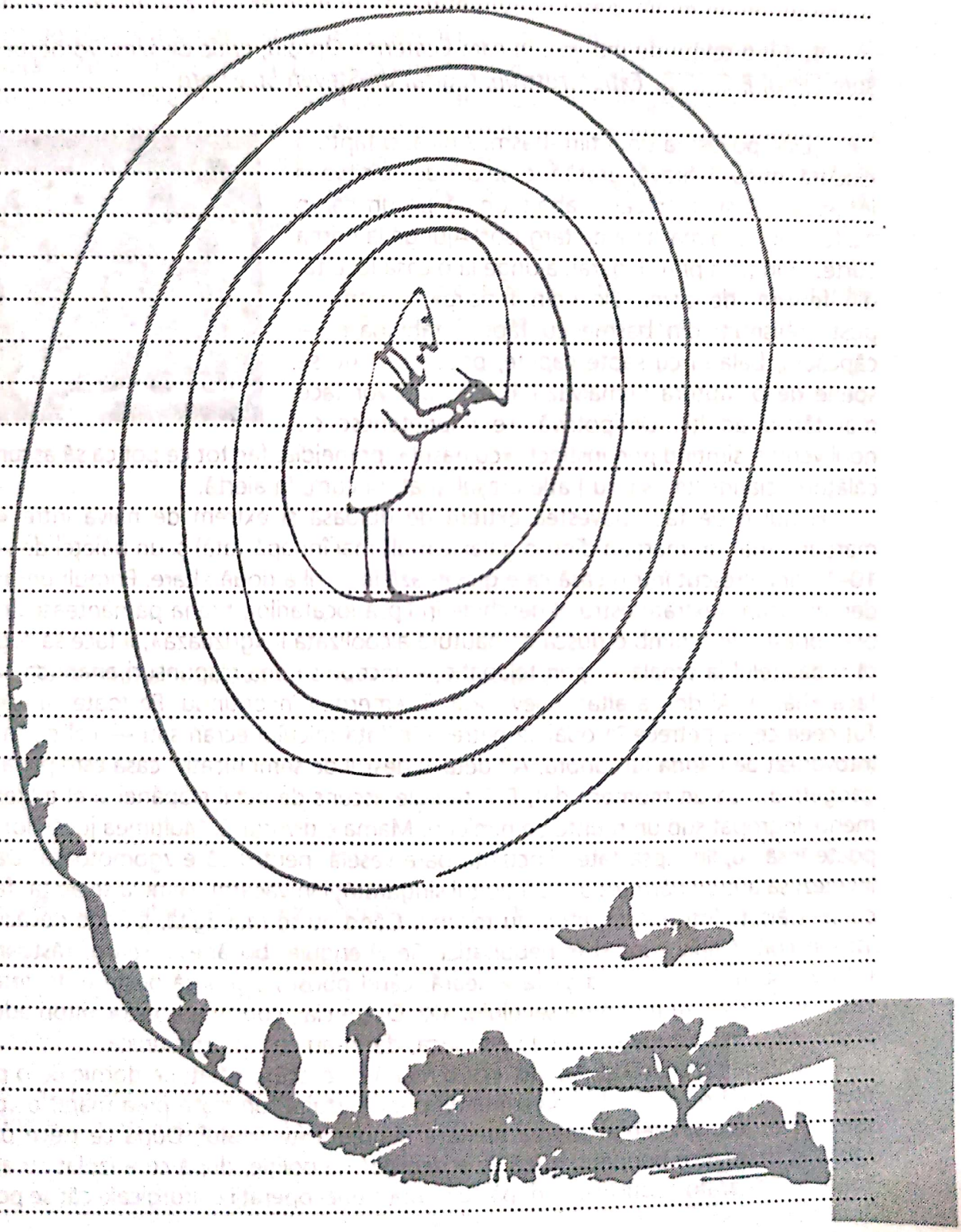

Scanned with OKEN Scanner

Povestirea științifico-fantastică

1. Citiți textul de mai jos, în care Ecaterina Oproiu, critic de film, vorbește despre filmul *E.T. (E.T., Extraterestrul)*, regizat de Steven Spielberg.

„Este povestea unui film-basm. Adică: o făptură ciudată, micuță, firavă, urâtă foc, se pierde de nava ei interspațială și se trezește abandonată pe un câmp californian, la o margine de târgușor. Ajunge la prima curte, ajunge la primul garaj, ajunge la o casă locuită, din fericire, de copii. Zic «din fericire», pentru că puștii obișnuiți din basme cu făpturi fabuloase — căpcăuni, balauri cu șapte capete, priculici — nu se sperie de o făptură nemaivăzută, așa cum vor face mai târziu adulții. Dimpotrivă, se împrietenesc cu noul venit și simțind prin instinct, «cu nasul», primejdia, fac tot ce pot ca să ascundă călătorul clandestin, să nu-l afle orașul aflat, oricum, în alertă.

Filmul e de fapt povestea extrem de duioasă și extrem de naivă între «un marțian» (dar un marțian dintr-o galaxie mult mai îndepărtată) și un băiețel de vreo 10–11 ani, crescut într-o casă care gravitează în jurul a două altare. Primul: un frigider impozant (extraterestrul îl deschide în lipsa locatarilor, hrana pământească nu-i prea prieste, în schimb o dușcă de băutură alcoolizată îl «grizează», îl face să sughită și băiețelul la școală — prin telepatie — începe să dea răspunsuri anapoda și să facă «hâc»). Al doilea altar: televizorul. El «merge» încontinuu. Pe toate canalele. Tot ceea ce se petrece în odăi se petrece în fața micului ecran sau — cel puțin — întovărășit de banda lui sonoră. Alt detaliu destul de semnificativ: casa este plină de gadgets-uri. La un moment dat, E.T. trebuie ascuns de ochii stăpânei și el e literalmente îngropat sub un munte de nimicuri. Mama e divorțată. Mulțimea jucăriilor nu poate însă suplini lipsa tatei. Locuința pare veselă, pentru că e zgomotoasă. Dacă încetezi să asculți hărmălaia, auzi țiuitul singurătății în vacarm. Femeia se agită, face curse, trăiește într-un perpetuu du-te-vino. Când nu se mai agită, plânge nevăzută într-un colț. Copiii sunt și ei nebunatici. Se zbenguie, bocănesc, sparg, răstoarnă totul cu susul în jos. Când se face seară, când obosesc, se lasă peste ei tristețea. Puștii aceștia vor să fie adulții secolului XXI. Dar, e clar, copilăria acestor viitori adulți se consumă în solitudine. Au cu ce se juca, dar n-au cu cine comunica.

E.T. cade cu adevărat din cer, «ca o mană cerească». Băiatul e dornic de o prietenie pe care nu i-o poate da o mamă prea hărțuită, un frate prea mare, o soră prea mică. Iată prietenia! Marea scenă a filmului este finalul. După ce trece prin multe și dramatice peripeții, după ce e depistat de poliție, după ce e izolat cu ajutorul unei aparaturi sofisticate, după ce e supus unei operații chirurgicale cât se poa-

Scanned with OKEN Scanner

te de spectaculoasă, după ce își dă duhul și este pe cale de a fi capsulat, după ce se constată că ceea ce s-a constatat e greșit, după ce, cu ajutorul băiețelului, E.T. izbutește să scape, ba chiar să intre în legătură cu galaxia lui care se și grăbește să-i trimită un taxi inter-astral, băiețelul și E.T., amândoi în afara târgușorului ostil, așteaptă vehiculul și el nu întârzie să aterizeze într-un crâng cât se poate de poetic. Clipa despărțirii a sunat, dar cei doi prieteni nu pot renunța unul la altul. E.T. întinde lăbuța și cu lacrimile în ochi își roagă prietenul: vino cu mine. Băiețelul întinde mânuța și cu lacrimile în ochi îl roagă pe E.T.: rămâi cu mine! Rugăminți zadarnice. E.T. nu poate rămâne. Băiatul nu poate să plece. Prietenii se despart, nava pornește spre galaxia ei, iar spectatorii, miile, milioanele de spectatori pornesc spre ieșire ștergându-și lacrima, fiindcă nicicând o poveste cosmică n-a fost atât de duios pământeană."

(Ecaterina Oproiu, *De la războiul stelelor la prietenia astrală,* în Almanah Anticipația, 1989)

2. Adăugați mai jos impresiile voastre despre acest film, dacă l-ați văzut. Menționați, eventual, alte amănunte ale povestirii care vi se par importante.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Numiți alte câteva filme S.F. pe care le-ați văzut:

.....

.....

.....

.....

4. Care dintre acestea v-a impresionat în mod deosebit și de ce?

.....

.....

.....

5. Faceți un rezumat al filmului S.F. preferat, răspunzând la întrebările esențiale (cine sunt personajele, când și unde se întâmplă acțiunea, cronologia întâmplărilor).

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

6. Citiți textul de mai jos, semnat de Laurențiu Nistorescu:

CONTACT

Moto: „Vă așteptam de atâtea mii de ani"
(din discursul rostit la primul contact cu exterii)

Capitolul I

Nu apucase să vadă nimic,
Decât scări,
scări,
scări,
Pe care a și coborât
Nu apucase să vadă nimic
din vechiul oraș
Pe străzile căruia,
Mari și imense se coagulau
cratere
Bastonul lui știa,
Și piciorul lui știa,

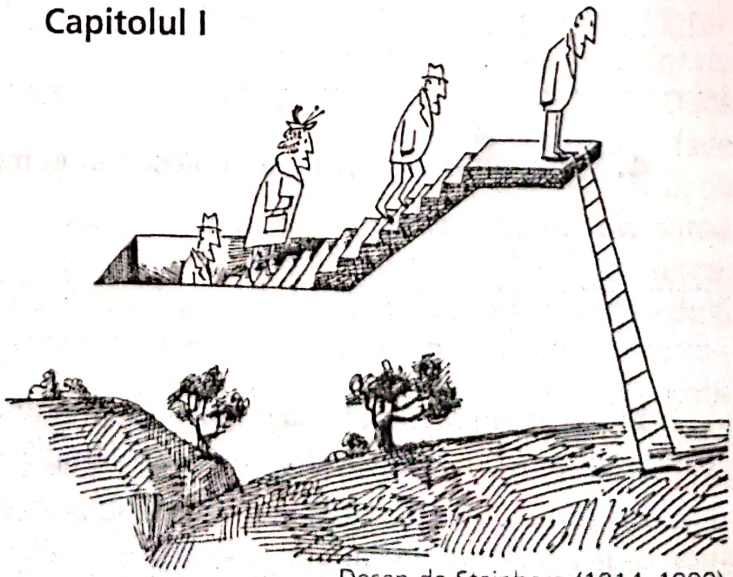

Desen de Steinberg (1914–1999)

Scanned with OKEN Scanner

Dar el nu mai era sigur că piciorul lui de lemn
va întâlni trotuarul.
Și se opri la marginea faliei.
Aici.
Atunci desfăcu legătura de baba-oarba
Și privi cum Terra se înroșește:
eclipsă de Pământ.
Pacea cu tine, lunaticule,
a început războiul.

Capitolul II

„Și-a plecat spre baza Ktarr
Cu hainele-n buzunar"

Studenții ce fredonau acest cântec doreau să ajungă ceva mai aproape: acolo unde Braț Puternic pusese prima oară piciorul, așa cum numeau ei tabăra PASUL LUI ARMSTRONG.

Lunobuzul intră într-un nor de praf, care avea niște pseudopode ciudate, semănând cu bocanci, mitraliere, ranițe... Studenții coborâră. Unul singur a apucat să transmită atacul marinarilor seleniți și măcelul ce i-a urmat.

A doua zi, ministrul selenit al Apei declara:

— Marinari pe Lună? Ați băut sulf!

Capitolul III

Vă jur pe raportul Condon că nu știu nimic despre O.Z.N.-uri...

Deși ceea ce am văzut ar fi demn de o contestație la Blue Book... dar afirmația că sunt extraterestru e curată calomnie.

Vă repet, veneam de la bal-mascat, unde, într-adevăr, mă îmbrăcasem ca un... nu, piciule, nu marțian... ca un d-acela de pe lună, selenit îi zice. Mă oprisem la barul Strachina Zburătoare să dau pe gât câteva pahare. Și de la primul pahar se făcu zăpușeală, și-am vrut să mă dezbrac, dar se lipise costumul de mine, era tot una cu corpul meu.

Am ieșit să-l strig pe barman și i-am văzut cum se bâțâiau sus pe marginea farfuriei. Erau verzi și ne făceau semne...

Ascultați-mă!

Domnilor, tovarăși, concetățeni, credeți-mă! Nu sunt spion, nici nu știam că e război, sunt un biet turist, un reporter aiurit, nebun, da, da... Nu vreau pe scaunul electric!

Oameni!

Eu vă iubeam...

Capitolul IV

Acesta e capitolul IV.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul V

Curând selenitul îl ajunse și el nu mai fugi pentru că nu mai avea rost sau pentru că nu știa să fugă și nici nu fugise vreodată. Și toate acestea pentru că selenitul îl privea atent

Cu toată centura de ochi
atârnată deasupra lui ca o
cunună de lauri. Simțea că
îl trec toate apele Oceanului
Planetar. Și întrebă:
De ce nu tragi odată?

Capitolul VI

COMUNICAT: Frontul din Antarctida a rămas stabil. Pagube imense în nave, ființe și tehnică de luptă au provocat bravii noștri soldați inamicului. Se poate anticipa o retragere totală a seleniților de pe teritoriul Republicii Științifice Antarctida.

Situația în spațiu și pe Lună: Lupte extrem de violente în nodurile formate de sateliții ARCSAT și bazele industriale ale grupului 14.

O importantă acțiune de desant spațial s-a încheiat cu succes. Trupele reorganizate din jurul craterului Copernic au trecut la contraofensivă, provocând panică în liniile selenite. Pierderi grele în ființe și armament de ambele părți.

COMUNICAT: S-a încheiat cu succes aprovizionarea frontului din Antarctida. Înaintarea pământeană a fost oprită.

În spațiu, armatele noastre au capturat toți sateliții ARCSAT luând prizonieri și personalul unei baze industriale.

Suntem autorizați să dezmințim zvonul unei debarcări în zona Copernic. Zona este destinată exercițiilor militare de maximă importanță, iar accesul ziariștilor este interzis.

Aici Radio SELENA, programul IV. În continuare, pagini culturale terestre...

Capitolul VII

Sunt o simplă asistentă Salvgalact care adună de două săptămâni trupurile morților, atunci când se mai poate aduna altceva decât cenușă, atunci când poți să-i dezlipești de pereți blindați, de stânci, unde i-o fi găsit pe fiecare raza sau șocul, sau frica, sau remușcarea, când nu-ți vine sila să te apleci peste trupurile lor mutilate, controlând și clasând: robot, om, selenit, robot, om, selenit, robot, om. De câte ori îi văd, culcați prin praful lunar, îmi vine să le spun:

Războiul s-a sfârșit,
dormiți în pace!

Capitolul VIII

— Mamy, nu mai dă nimeni cu bomba?
— Nu, băiețaș, poți să ieși la soare.

Scanned with OKEN Scanner

— Și unde-i soarele?
— Soarele?

Capitolul IX

S-a semnat armistițiu. Pacea eternă, veșnică amiciție, vorbe goale, vorbe goale, vorbe goale...

Capitolul X

Uitase de ce-a venit, de ce a coborât
Fără să numere
Treapta I
Treapta II
Treapta III
Și celelalte trepte
Pentru care nu-i mai ajungeau
Degetele de la mâna dreaptă
Cu care pornise să facă dreptate
și în imponderabilitate.
Josul
Să pună
S-a trezit din nou pe trotuar,
Și înainte de a se lega din nou la ochi
s-a întrebat pentru întâia oară:
Se termină sau abia a început?

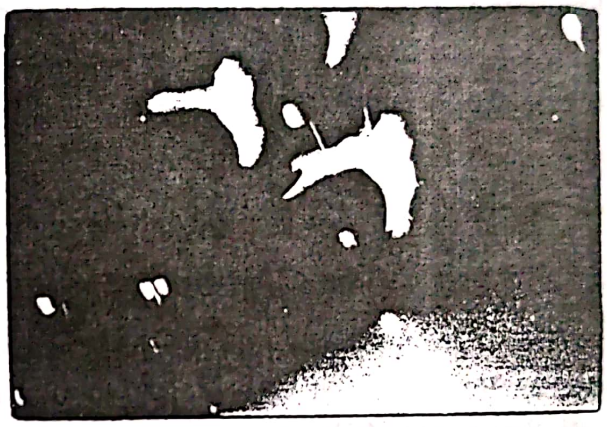

Fotografie de Evgheni Bavciar

SFÂRȘIT

7. Bifați răspunsul corect. Împărțirea pe capitole a textului indică faptul că:
- ☐ textul este o nuvelă
- ☐ textul este un roman
- ☐ deși firul epic e sinuos, „capitolele" dau impresia de ordonare a materiei epice

8. Pentru a înțelege mai ușor textul, recitiți-l și scoateți ideile principale din fiecare capitol:

capitolul I .....
.....
capitolul al II-lea .....
.....
capitolul al III-lea .....
.....

Scanned with OKEN Scanner

capitolul al IV-lea .....

capitolul al V-lea .....

.....

capitolul al VI-lea .....

.....

capitolul al VII-lea .....

.....

capitolul al VIII-lea .....

.....

capitolul al IX-lea .....

.....

capitolul al X-lea .....

.....

9. Concepeți o bandă desenată care să rezume textul. Decideți de câte imagini aveți nevoie pentru fiecare capitol și ce tip de text veți introduce în bule (povestire, dialog, descriere).

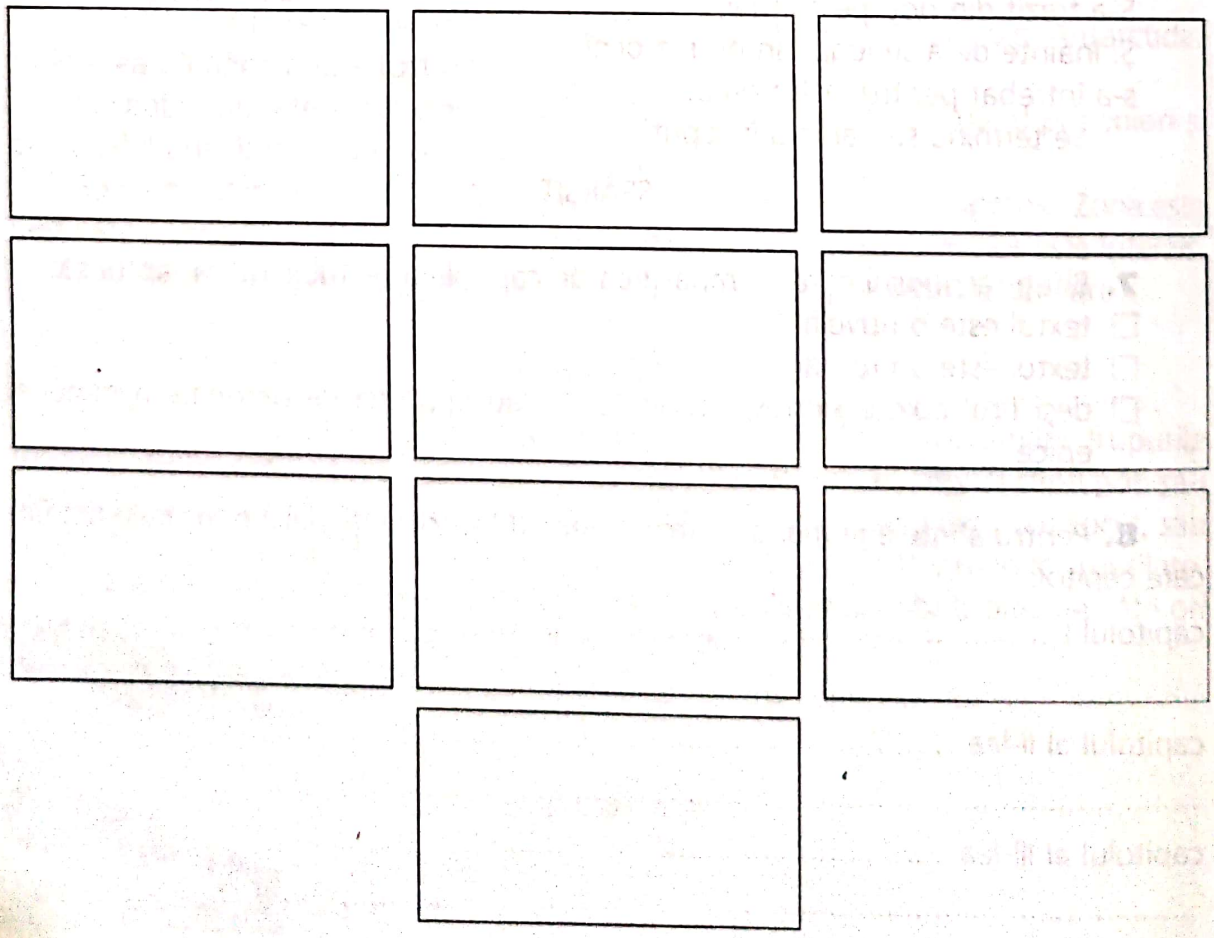

Scanned with OKEN Scanner

10. Alegeți în clasă, prin vot, cea mai reușită bandă.

11. Ce anume vă nedumerește în felul în care este scris textul?

.....

.....

.....

.....

12. Are de suferit, din acest punct de vedere, logica acțiunii? Cum o puteți reconstitui?

.....

.....

13. Selectați din text cuvintele specifice universului S.F.

.....

.....

.....

.....

14. Credeți că autorul a folosit acest mod de a-și scrie textul într-un scop anume? Care ar fi acesta, după părerea voastră?

.....

.....

.....

.....

15. Există un singur punct de vedere (al naratorului sau al unui personaj) sau mai multe? Exemplificați.

.....

.....

.....

.....

16. Numiți personajele textului și observați, dacă este posibil, relațiile care se stabilesc între ele.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

17. Care credeți că este ideea centrală a textului?

.....

.....

18. Continuați următorul text S.F., care este cea mai scurtă povestire de anticipație:

„Ultimul om de pe Terra se întoarse acasă. Și el auzi bătându-se în ușă: «Toc, toc, toc! »" (Frederic Brown, *A Knock at the Door*).

Folosiți în povestirea voastră cuvinte pe care le-ați selectat la exercițiul 13.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

19. Citiți articolul de mai jos:

Mâine începe construcția primului spațioport orbital din istoria omenirii

STAȚIA SPAȚIALĂ INTERNAȚIONALĂ VA PUTEA FI VĂZUTĂ DE PE PĂMÂNT CU OCHIUL LIBER

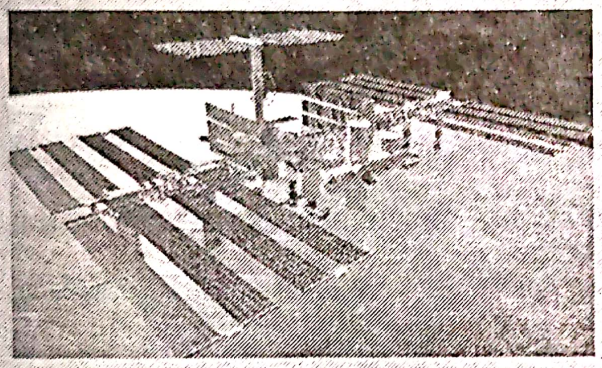

Cea mai avansată, mai mare și mai îndrăzneață construcție a omului în afara Pământului, Stația Spațială Internațională (ISS), a depășit, din 20 noiembrie 1998, stadiul de proiect, o dată cu plasarea pe orbită a primului element component, modulul „Zaria", conceput de specialiștii americani și construit la uzina moscovită „Hrunicev", grație unei finanțări de circa 250 de milioane de dolari, oferite de Statele Unite. „Zaria" a fost lansată pe 20 noiembrie dimineața, la ora 9,40 (ora României), de o rachetă „Proton", care a plasat-o pe o orbită eliptică joasă, situată între 200 și 300 de kilometri altitudine.

Odiseea spațială 2001

Modulul, un cilindru măsurând 12 metri în lungime și 4 metri în diametru, greu de 19 tone, dispune de o autonomie limitată, urmând a se deplasa prin mijloace proprii până la altitudinea de 350 de kilometri, care va fi orbita definitivă a ISS. Pentru oamenii de știință, înainte de a fi botezat „Zaria" („Zori"), modulul era numit FGB, acronimul rusesc pentru „modul energetic funcțional", un „frate geamăn" al elementelor care alcătuiesc stația orbitală MIR. Dacă Rusia nu va reuși să lanseze în maximum 500 de zile „modulul de serviciu", aflat încă în construcție, „Zaria" riscă să cadă pe Pământ, situație care ar îngreuna imens realizarea la termen, în 2004, a Stației Spațiale. Naveta spațială americană „Endeavour" este deja pregătită să transporte, la data de 3 decembrie, modulul de conexiune „Unity", care va permite amerarea „Zaria". Potrivit planurilor actuale, modulul de serviciu trebuie să fie lansat în iulie 1999, iar primul echipaj ar urma să sosească la bordul stației în ianuarie 2001. În jurul segmentului rus al ISS urmează a se articula laboratoare științifice și module destinate locuitului fabricate în SUA, Japonia și câteva țări europene. În forma sa finală, Stația Spațială va fi o structură modulară gigantică, alcătuită din 100 de piese, în greutate totală de peste 460 de tone. O dată terminată, stația va fi locuită permanent de șase sau șapte cosmonauți, care vor face numeroase experiențe științifice, observații geo și meteorologice, putând servi și drept spațioport pentru viitoarele misiuni de explorare a Sistemului solar.

Primul port spațial

Prima etapă a construirii ISS constă în organizarea unor joncțiuni între navetele spațiale americane și stația orbitală rusă MIR, unde va fi găzduită prima echipă de astronauți. Aproape imediat va debuta faza a doua — montarea propriu-zisă a stației — în care experiența în domeniu a rușilor, combinată cu tehnologia și finanțele occidentale, își vor spune cuvântul. Durata de viață teoretică a stației este de 50 de ani, însă exemplul dat de MIR, proiectată a rezista cinci ani și folosită neîntrerupt timp de peste 30, nu poate inspira decât optimism.

Totuși, există și numeroase voci critice, care nu văd în Stația Spațială Internațională decât „un sac fără fund, o cheltuială fără nici o utilitate", însă ea are un triplu rol incontestabil — port spațial (primul în istoria omenirii), laborator și centru de încercări orbital.

În caz de accident nuclear, de dezastru ecologic sau de conflict, astronauții de la bordul ISS pot de asemenea să evalueze și să interpreteze indicii receptionați mai repede decât un simplu satelit de observație.

Constantin VLAD

(*Evenimentul zilei*, nr. 1948, 19 noiembrie 1998)

20. Atât povestirea *Planeta celor doi sori*, din manual, cât și articolul de ziar prezentat mai sus se referă la realități extraplanetare. Notați asemănările și diferențele dintre cele două texte. Referiți-vă la următoarele aspecte: • natura reală sau fic-

Scanned with OKEN Scanner

tivă a faptelor prezentate • prezența sau absența acțiunii • prezența sau absența personajelor • stilul în care este redactat fiecare text (limbajul folosit, prezența figurilor de stil etc.).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21. Menționați câteva elemente care asigură caracterul informativ al textului de presă.

.....

.....

.....

.....

22. Care sunt principalele informații pe care le transmite articolul reprodus?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

23. Prin ce sunt puse în evidență informațiile importante din text?

.....

.....

24. Cum sunt formulate titlurile și subtitlurile și ce rol au acestea într-un ziar?

.....

.....

.....

.....

25. Faceți un concurs de redactare a unei știri având un subiect asemănător.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Lectură suplimentară

Zmeul auriu și vântul argintiu

de Ray Bradbury

— De forma unui porc? strigă Mandarinul.

— De forma unui porc, răspunse mesagerul, și se îndepărtă.

— Oh, ce zi blestemată a unui an blestemat, strigă Mandarinul. În copilăria mea orașul Kwan-Si, de dincolo de deal, era foarte mic. Acum a crescut într-atât încât îi înalță un zid.

— Dar de ce îl întristează și îl înfurie o oră întreagă pe bunul meu tată un zid aflat la o depărtare de două mile? îl întrebă liniștită fiica lui.

— Și-au construit zidul în forma unui porc, răspunse Mandarinul. Înțelegi? Propriul nostru zid e construit în forma unei portocale. Iar porcul acesta ne va devora cu lăcomie.

— Ah!

Ședeau amândoi, gândindu-se.

Viața era plină de simboluri și semne prevestitoare. Demonii pândeau pretutindeni. Moartea înota în clipirea umedă a unei priviri, răsucirea unei aripi de pescăruș însemna ploaie, un evantai ținut într-un „anume" fel, panta unui acoperiș și ei, da, chiar forma unui zid de oraș, toate aveau o importanță imensă. Călători și pelerini, caravane, cântăreți, artiști, sosind spre aceste două orașe și comparând semnele prevestitoare, ar fi spus: Orașul de forma portocalei? Nu! Voi pătrunde în orașul de forma unui porc și mă voi îmbogăți, înghițind totul, îngrășându-mă de atâta noroc și prosperitate!"

Mandarinul plângea.

— Totul e pierdut! Simbolurile și semnele acestea îngrozesc. Orașul nostru va avea parte de zile blestemate.

— Atunci, îi spuse fiica, cheamă-ți cioplitorii în piatră și constructorii de temple. Eu voi șopti din spatele paravanului de mătase, și îmi vei auzi spusele.

Bărbații care cunoșteau marmura și granitul, onixul și cuarțul, sosiră cu grăbire. Mandarinul li se înfățișă cu multă stinghereală, el însuși așteptând o șoaptă dinspre paravanul de mătase din spatele tronului său. În cele din urmă, șoapta se făcu auzită:

— V-am chemat aici, șopti vocea.

— V-am chemat aici, spuse Mandarinul cu voce tare, deoarece orașul nostru e înălțat în forma unei portocale, iar zilele acestea cei din netrebnicul oraș Kwan-Si și l-au ridicat pe-al lor în forma unui porc nesățios...

La acestea, cioplitorii în piatră gemură și plânseră. Moartea își zăngăna coasa în curte. În întunecimile încăperii sărăcia făcea un zgomot asemănător unei tuse uscate.

— Și astfel, spuse șoapta, spuse Mandarinul, voi, nălțătorii de ziduri trebuie să purcedeți, cu mistrii și bolovani, și să schimbați forma orașului „nostru"!

Arhitecții și zidarii își pierdură răsuflarea. Însuși Mandarinul își pierdu răsuflarea auzind ce spusese. Mandarinul continuă:

— Și veți schimba forma zidurilor noastre în aceea a unui ciomag care va putea să bată și să alunge porcul!

Cioplitorii în piatră se ridicară, aclamând. Până și Mandarinul, încântat de spusele sale, aplaudă și sări jos de pe tron.

— Repede, strigă el. La treabă!

După ce supușii îi plecară, Mandarinul se întoarse cu mare dragoste spre paravanul de mătase, zâmbind și agitându-se.

— Copilă, șopti el, o să te îmbrățișez.

Nu primi nici un răspuns. Păși în jurul paravanului, dar ea plecase.

Câtă modestie, gândi el. S-a furișat afară și m-a lăsat în triumf, ca și când mi-ar fi aparținut.

Știrile se răspândiră în oraș. Mandarinul era aclamat. Fiecare cără piatră către ziduri. Erau aprinse focuri de artificii, iar demonii morții și ai sărăciei nu mai zăboviră, în vreme ce cu toții lucrau umăr la umăr. La sfârșitul lunii zidul fusese înălțat. Era acum asemenea unui ciomag zdravăn, bun ca să mâne până

departe porci, vieri, ba chiar și lei. Noapte de noapte Mandarinul dormea asemenea unei vulpi preafericite.

— Aș fi vrut să-l văd pe Mandarinul Kwan-Si, atunci când a aflat noutatea. Câtă isterie, un asemenea infern încât mai bine s-ar fi aruncat de pe un munte. Mai dă-mi puțin din vinul acela, oh, Fiică-ce-gândești-precum-un-fiu!

Dar bucuria era aidoma unei flori de iarnă; muri repede. În chiar acea după-amiază mesagerul năvăli în curte.

— Oh, Mandarine, boală, necaz neîntîrziat, avanalșe, plaga lăcustelor și apă otrăvită!

Mandarinul era neliniștit.

— Orașul Kwan-Si, spuse mesagerul, care era construit în forma unui porc, animal pe care l-am izgonit modificându-ne forma zidurilor în aceea a unui ciomag zdravăn, ne-a transformat triumful în cenuși ale iernii. Și-au ridicat zidurile orașului în forma unui foc în aer liber, care să ne mistuie ciomagul!

Mandarinului i se strânse inima, întocmai ca un fruct tomnatic într-un pom bătrân. „Oh, zei! Călătorii ne vor disprețui. Citind simbolurile, negustorii își vor întoarce fața dinspre ciomag, atât de ușor distrus, către foc, cel care cucerește totul!"

— Nu, rosti o șoaptă ca un fulg de zăpadă, dindărătul paravanului de mătase.

— Nu, spuse uimitul Mandarin.

Spune-le cioplitorilor în piatră, se auzi șoapta care picura aidoma stropilor de ploaie, să ne înalțe zidurile în forma unui lac sclipitor.

Mandarinul rosti toate acestea, încet, cu inima încălzită.

— Iar cu lacul acesta, spuseră șoapta și bătrânul, vom stinge focul și îl vom izgoni pentru vecie.

Orașul izbucni de bucurie aflând că fusese salvat din nou de către magnificul Împărat al Ideilor. Alergară înspre ziduri și le înălțară aproape de această viziune, cântând, desigur că nu așa de tare ca mai înainte și nici atât de repede, deoarece de vreme ce întâia oară trebuise o lună pentru a reconstrui zidul, fuseseră nevoiți să-și neglijeze afacerile și recoltele așa că, prin urmare, erau mai slabi și mai săraci.

Urmă apoi o succesiune de zile îngrozitoare și minunate, înghesuite una în alta asemenea unei înșiruiri de casete înfricoșătoare.

— Oh, Împărate, striga mesagerul, Kwan-Si și-a reclădit zidurile aidoma unei guri care să ne soarbă tot lacul!

— Atunci, răspunse Împăratul stând foarte aproape de paravanul lui de mătase, înălțați zidurile noastre în forma unui ac care să coasă acea gură!

— Împărate! Țipă mesagerul. Ei își ridică zidurile în forma unei săbii care să-ți frângă acul!

Împăratul se sprijini tremurând de paravanul de mătase.

— Atunci așezați pietrele așa încât să întruchipeze o teacă pentru această sabie!

— Îndurare, plânse mesagerul în dimineața următoare, au lucrat toată noaptea și și-au modificat zidurile dându-le forma luminii, care va exploda și va sfâșia teaca!

Tulburarea cuprinsese orașul asemenea unei haite haine de câini. Prăvăliile se închiseseră. Oamenii, lucrând acum fără întrerupere de luni fără de sfârșit la modificarea zidurilor, semănau cu Moartea însăși, clămpănindu-și oasele albe în vânt aidoma unor instrumente muzicale. Pe străzi începuseră să apară procesiuni funerare, cu toate că era miezul verii, o perioadă când totul trebuia să fie efort și seceriș. Mandarinul se simțea atât de bolnav încât își avea patul așezat lângă paravanul de mătase și zăcea acolo, dându-și cu voce jalnică ordinele arhitecturale. Acum, până și vocea dindărătul paravanului de mătase era slabă și lipsită de putere, precum vântul prin streșini.

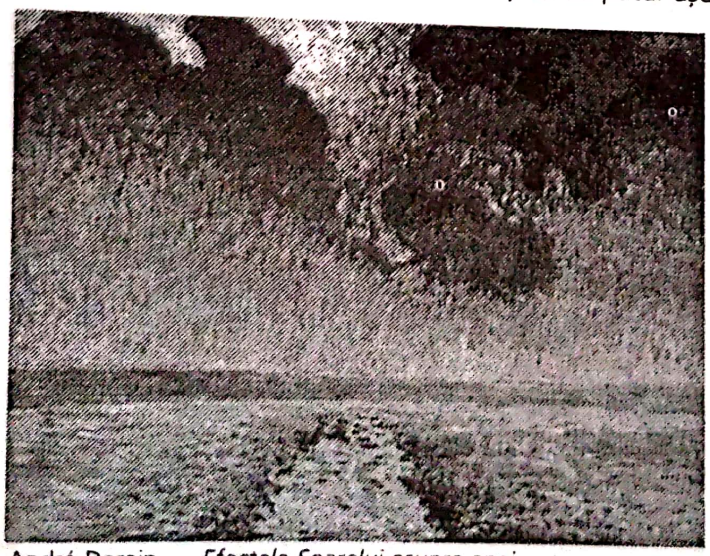

André Derain — *Efectele Soarelui asupra apei*

— Kwan-Si este un vultur. Zidurile noastre trebuie să fie atunci o colivie pentru vultur. Ei sunt un Soare, ca să ardă colivia. Atunci noi construim o Lună care să eclipseze Soarele!

Întocmai ca o mașinărie ruginită orașul măcină până se opri.

În cele din urmă, șoapta dindărătul paravanului strigă:

— În numele zeilor, trimiteți după Kwan-Si!

În ultima zi a verii, Mandarinul Kwan-Si, foarte bolnav și îmbătrânit, fu purtat de

Scanned with OKEN Scanner

patru bărbați înfometați la curtea Mandarinului nostru. Cei doi Mandarini erau sprijiniți ca să poată sta în picioare, și se uitau unul la celălalt. Răsuflările li se zbăteau în guri asemenea vânturilor iernii. O voce spuse:

— Hai să ajungem la un sfârșit.

Bătrânul încuviință.

Așa nu se mai poate continua, spuse vocea slăbită. Poporul nostru nu mai face altceva decât să reconstruiască orașele, într-o formă diferită în fiecare zi, ceas după ceas. Nu mai au vreme să vâneze, să pescuiască, să iubească, să fie buni față de strămoși și față de copiii strămoșilor lor.

— Asta așa este, răspunseră Mandarinii orașului Coliviei, al Lunii, al Tecii, al Focului, al Sabiei, al acestui lucru, al aceluia și al multor altora.

— Purtați-ne în lumina soarelui, spuse vocea.

Bătrânii fură duși afară pe un delușor, la soare. În adierile verii târzii câțiva copii foarte subțirei înălțau zmeie în formă de dragoni, având toate culorile soarelui, ale ierbii și broaștelor, în culoarea mării și în cele ale grâului.

Fiica primului Mandarin stătea întinsă pe pat.

— Priviți, spuse ea.

— Nu sunt altceva decât zmeie, răspunseră cei doi bătrâni.

— Dar ce este un zmeu pe pământ? întrebă ea. Nimic. De ce anume are nevoie ca să-l susțină, să-l înfrumusețeze și să-l însuflețească cu adevărat?

— De vânt, desigur! răspunseră ceilalți.

— Iar vântul și cerul, de cine au nevoie pentru a fi frumoși?

— De zmeu, bineînțeles, de multe zmeie, care să spargă monotonia și uniformitatea cerului. Zmeie colorate, zburând!

— Așa, deci, spuse fiica Mandarinului. Tu, Kwan-Si, vei purcede la o ultimă reconstruire a orașului tău, care să semene nici mai mult nici mai puțin decât cu vântul. Iar noi va trebui să ni-l înălțăm pe-al nostru ca pe un zmeu auriu. Vântul va înfrumuseța zmeul și îl va purta spre înălțimi miraculoase. Iar zmeul va destrăma uniformitatea existenței vântului și îi va da scop și sens. Unul fără de celălalt nu înseamnă nimic. Împreună, totul va fi frumusețe și cooperare, o viață lungă și de neuitat.

La acestea, cei doi Mandarini fură atât de bucuroși încât, după zile întregi, își luară prima gustare și căpătând putere pentru o clipă, se îmbrățișară neprecupețindu-și laudele unul față de celălalt, o numiră pe fiica de Mandarin bărbat, coloană de piatră, războinic și un adevărat și de neuitat fiu. Apoi aproape imediat plecară și se grăbiră spre orașele lor, strigând și cântând, slăbiți dar fericiți.

Și astfel, în timp, cele două orașe deveniră Orașul Zmeului Auriu și Orașul Vântului Argintiu. Iar recoltele erau recolte, negustoria se făcea din nou, carnea se prindea iarăși pe trupuri, iar sărăcia fugi aidoma unui șacal înspăimântat. Și în fiecare noapte a anului locuitorii din Orașul Zmeului puteau auzi sunetul limpede al vântului, susținându-i. Iar cei din Orașul Vântului puteau auzi zmeul cântând, șoptind, înălțându-se și înfrumusețându-i.

— Așa să fie, spuse Mandarinul din fața paravanului său de mătase.

În românește de Radu Gârbacea

1. Este textul reprodus mai sus o povestire S.F.? Motivați-vă răspunsul.

.....

.....

.....

2. Care credeți că este ideea pe care o transmite autorul în această povestire?

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Noțiuni de sintaxă

1. Despărțiți textul de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul dat. Numerotați și propozițiile independente.

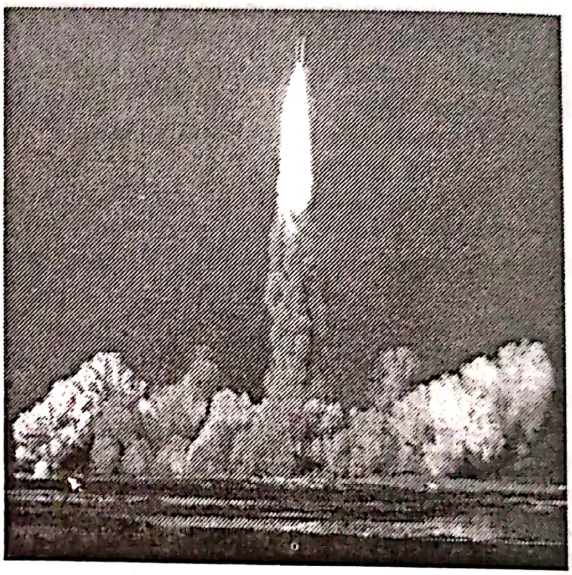

„La nouă, după orarul navei, ocolindu-i pe cei[1]/ ce stăteau în jurul gurii tunelului,[2]/ am coborât treptele de metal[1]/ ce duceau în interiorul capsulei...[3]/ Am înșurubat tubul scafandrului în bușonul ce se profila pe suprafața peretelui; costumul meu cosmic s-a umflat și din acea clipă n-am mai fost capabil să fac nici cea mai mică mișcare...

— Ești gata, Kelvin? s-a auzit în căști...

Mi-am încordat reflex mușchii, dar nimic altceva nu s-a mai petrecut.

— Când urmează startul?

— Ai și pornit, Kelvin.

Înainte de a fi sesizat înțelesul acestor cuvinte, drept în fața mea s-a deschis o largă panoramă, pe care am zărit stelele...

Cerul din aceste părți ale galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoșteam nici o constelație. În fereastra îngustă juca doar o pulbere scânteietoare."

Stanislaw Lem — *Solaris* (traducere Adrian Rogoz și Teofil Roll)

Numărul propoziției	Propoziție		Propoziție		Propoziție		Propoziție	
	principală	secundară	simplă	dezvoltată	afirmativă	negativă	enunțiativă	interogativă
1	✓			✓	✓		✓	
2		✓		✓	✓		✓	
3								

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2. Faceți schemele primelor două fraze din textul de la exercițiul 1.

3. Arătați prin ce părți de vorbire este realizată joncțiunea în frazele scrise cursiv în textul de la exercițiul 1.

prin art. hot. și ueh

4. Arătați prin ce este realizată coordonarea în fraza următoare:

„Cerul din aceste părți ale Galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoșteam nici o constelație."

prin virgulă

5. Indicați mijloacele de realizare a relațiilor sintactice din următorul enunț:

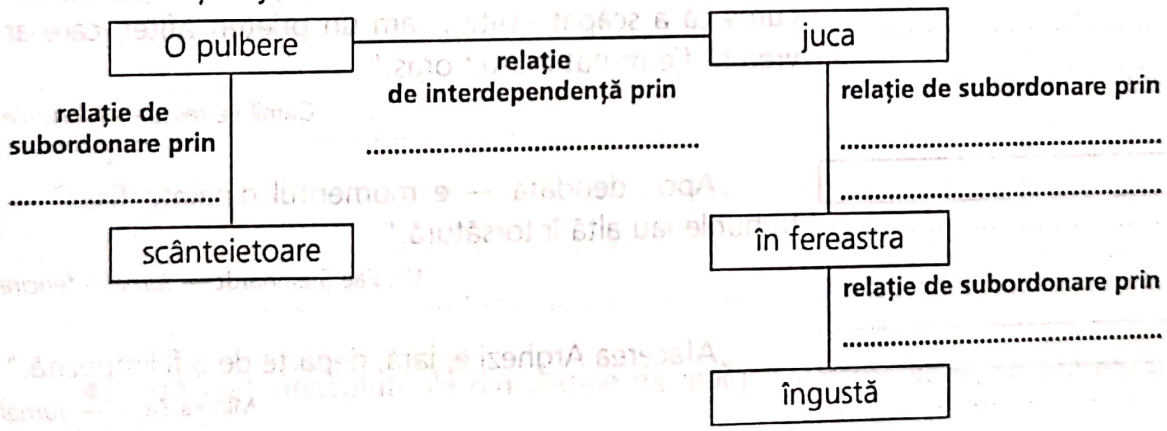

6. Indicați felul propozițiilor de mai jos, după modelul dat.

Propoziție	enunțiativă			interogativă		exclamativă	neexclamativă
	propriu-zisă	optativă	imperativă	propriu-zisă	optativă		
Citesc un roman S.F.	✓						✓
Ai dat pe carte 100 000 de lei?!				✓			
Ce scumpă este!						✓	
Ai mai lua una?							
Aș mai vrea două.		✓					
Îmi plac romanele de anticipație.	✓						✓

Cuvintele și construcțiile incidente. Anacolutul

1. Subliniați construcțiile incidente și scrieți în casete din ce sunt alcătuite: cuvinte, îmbinări de cuvinte, propoziții sau fraze. Pe liniile punctate explicați punctuația folosită.

[ ]
.....
.....

„— Aici ce se studiază?...
— Ecuațiile teoriei sistemului binar Herculis, răspunse profesorul-robot."

Ioan Groșan — *Planeta mediocrilor*

[ ]
.....
.....

„— Apoi, îi tare departe — zice moșul zâmbind și clătinând din cap — și puteai să umbli mata mult și bine, ani întregi puteai să te duci așa..."

Alexandru Vlahuță — *Note*

[ ]
.....
.....

„— Ascultă! atunci... uite... (și pe urmă grăbit, bucuros că a scăpat). Uite... am un prieten ofițer, care ar vrea să fie mutat într-alt oraș."

Camil Petrescu — *Mănușile*

[ ]
.....
.....

„Apoi, deodată — e momentul dinainte fixat? — treburile iau altă întorsătură."

Nicolae Steinhardt — *Jurnalul fericirii*

[ ]
.....
.....

„Afacerea Arghezi e, iată, departe de a fi limpezită."

Mircea Zaciu — *Jurnal*

2. Corectați punctuația textului următor:

Kir privea la tânăra wotaniană, gândindu-se că nava staționa prea departe pentru a putea fi ajutat la nevoie. Era o fată frumoasă, cu ochi mari și albaștri, cu nasul drept și cu buze delicate. Craniul pleșuv era acoperit de o substanță translucidă, asemănătoare gheții. Wotanienii nu erau prea comunicativi și uneori aveau reacții ciudate. Nu era deci prea înțelept să plece. I s-a adresat mai mult formal, fiindcă n-avea ce să facă.

— Vin de pe Terra zise el. Numele meu e Kir adăugă după o pauză, în care se gândi cu înfrigurare ce-ar putea să-i mai spună. Pe tine cum te cheamă?

Scanned with OKEN Scanner

— Terra e în a doua galaxie spre sud spuse fata în loc de răspuns. Cum ai ajuns aici?

— Curiozitatea sau dacă vrei întâmplarea m-a adus pe Wotan.

3. Continuați povestirea științifico-fantastică începută mai sus, folosind cinci construcții incidente. Subliniați-le.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Subliniați anacoluturile din textele de mai jos și corectați-le, scriindu-le pe liniile punctate:

- Copilul, văzând ce i s-a întâmplat, nu i-a mai trebuit nimic. .....
- Andrei, cum a ajuns acasă, i-a plăcut să mănânce o înghețată. .....
- Eu, când mă gândesc la întâmplarea aia, mă cuprinde neliniștea. .....
- Sora mea, după cearta cu părinții, nu îmi mai pasă de ea. .....
- Cine tot vorbește, lucrul nu-i sporește. .....
- L-am căutat pe Dan, care nefiind acasă, l-am luat pe Mihai. .....
- Faptul că te-am văzut am rămas cu gura căscată. .....
- Nu m-au supărat atât vorbele, ci tonul folosit. .....
- Fără îndoială că oricine dă un examen, mai ales unul precum capacitatea, îi trebuie și noroc. .....
- Faptul că a întârziat mașina, eram nervos. .....

Scanned with OKEN Scanner

5. Subliniați anacoluturile din textul următor:

„Ș-asta, să-mi dai voie să-ți spun, e trist nu numai pentru noi ca părinți, care orișicum e o durere, nu poți să zici! ca să-ți expui un copil în cea mai fragedă vârstă..."

Ion Luca Caragiale — *Inițiativa...*

6. Arătați ce efect au asupra înțelesului textului anacoluturile de la exercițiul 6.

.....

.....

.....

.....

7. Dezlegați următorul careu, găsind cuvintele care lipsesc din enunțurile de mai jos.

1. Anacolutul este o construcție... apărută prin întreruperea continuității într-o unitate... din cauza schimbării tipului de construcție începută.
2. Construcțiile incidente se pot separa de restul comunicării și prin... de pauză.
3. Construcția incidentă subliniată mai jos este o...: Mă cheamă Selina, *spuse ea după ce îl privi atent.*
4. Construcția subliniată mai jos este o construcție...: Îmi placi, *i-a răspuns el.*
5. În vorbire, construcția incidentă are o... specială.
6. Construcția incidentă următoare este separată de restul comunicării prin...:
   Venise la el într-o duminică; era târziu și-ai casei se culcaseră.
   — Nu stau mult, trebuie să mă asculți, îi spuse pe un ton categoric.
7. Construcția incidentă reprezintă o comunicare... în interiorul unei comunicări de bază de care nu este legată sintactic.
8. Construcția incidentă este separată de restul comunicării prin virgulă, linii de pauză sau ...

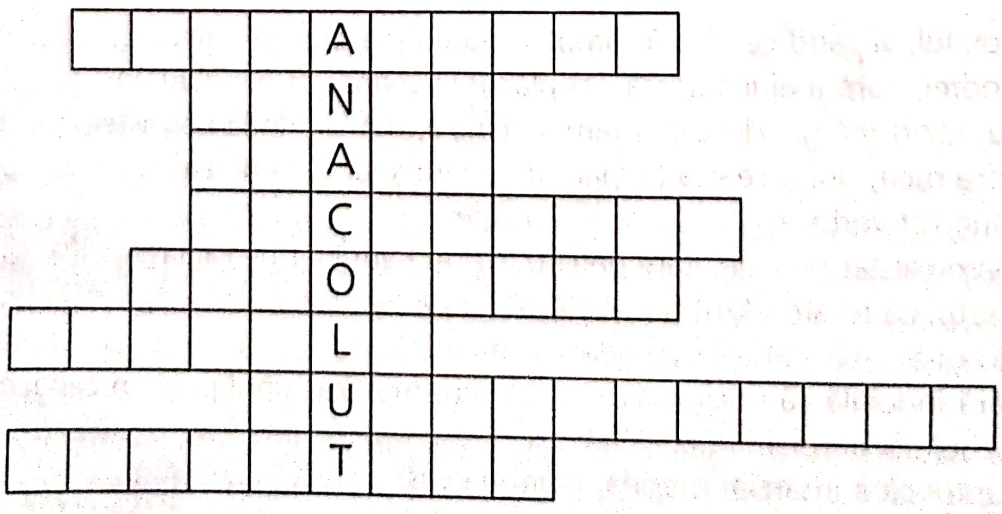

Scanned with OKEN Scanner

Predicatul verbal

1. Subliniați cu albastru predicatele verbale și cu negru predicatele nominale din textul următor:

Pe Lulu l-am găsit într-o dimineață ploioasă pe stradă. Mi-am dat seama imediat că fusese abandonat de cineva și m-am gândit să-l luăm acasă. Aș fi vrut să-l înduplec pe tata, dar știam foarte bine că nu acceptase sub nici o formă ideea de a lua un animal în apartament, nici măcar atunci când sora mea dorea acest lucru. I-am spus neutru:

— Uite un cățel! E cam plouat. Lulu a schelălăit încet și a clipit încețoșat când l-am mângâiat. Desigur că l-aș fi luat cu mine. Mă temeam însă că o vorbă nepotrivită l-ar supăra pe tata, așa că l-am luat cu binișorul:

— Îți place?

— Nu uita că în casă...

În acel moment Lulu i-a sărit în brațe cu un lătrat vesel. Tata a cedat și acum are un însoțitor chiar și la serviciu.

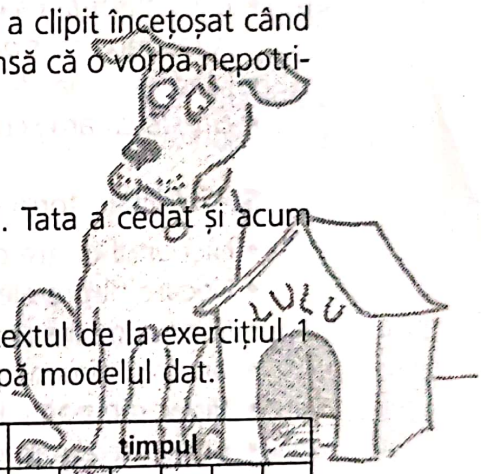

2. Scrieți în tabelul de mai jos predicatele verbale din textul de la exercițiul 1 exprimate prin verbe predicative și faceți analiza verbelor după modelul dat.

Predicate verbale exprimate prin verbe predicative	Conjugarea				diateza			modul				timpul					
	I	a II-a	a III-a	a IV-a	activă	pasivă	reflexivă	indicativ	conjunctiv	condițional-optativ	imperativ	prezent	imperfect	perfect compus	perfect simplu	mai mult ca perfectul	perfect
am găsit				✓	✓			✓						✓			
fusese				✓	✓			✓								✓	
am gândit				✓	✓			✓						✓			
să luăm	✓				✓				✓			✓					
să înduplec	✓				✓				✓			✓					
uite					✓						✓						
a schelălăit				✓	✓			✓									

3. Completați, folosind textul de la exercițiul 1, tabelul de mai jos:

Predicate verbale exprimate prin		
locuțiuni verbale	**adverbe predicative**	**interjecții predicative**

4. Indicați funcția sintactică a adverbelor și locuțiunilor adverbiale din următoarele enunțuri:

- *Negreșit* că o să plec în vacanță la bunici. .....
- Mihai o să vină *negreșit* la tine. CCM .....
- *Cu siguranță* că o să iau examenul de capacitate. CCM .....
- A răspuns *cu siguranță*. CCM .....
- Maria se poartă *firește*. CCM .....
- *Firește* că am scris tema. .....

5. Subliniați forma corectă a verbului cu funcție sintactică de predicat verbal.

- Nici unul dintre colegi *n-a lipsit/n-au lipsit* de la cursurile de informatică.
- Fiecare dintre ele *purta/purtau* tricouri cu emblema școlii.
- Nimeni dintre noi *nu a greșit/n-au greșit* la lucrare.
- Nimic și nimeni *nu* l-*a abătut/nu* l-*au abătut* din drum.
- Nimic din paginile citite *nu* l-*a convins/nu* l-*au convins* de talentul tânărului.
- Jumătate dintre copii *a ieșit/au ieșit* la joacă.
- Echipajul *s-a pregătit/s-au pregătit* de plecare.
- *Eram/era* să greșesc la testul de matematică.

6. Construiți enunțuri în care verbul *a fi* să aibă valorile sintactice indicate mai jos.

VERB COPULATIV
când alcătuiește împreună cu un nume predicativ un predicat nominal.

.....
.....
.....
.....
.....

VERB PREDICATIV
când alcătuiește singur un predicat verbal.

.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

VERB AUXILIAR
când ajută la formarea

- diatezei pasive .....
- modului conjunctiv, timpul perfect .....
- modului condițional-optativ, timpul perfect .....
- modului indicativ, timpul viitor anterior .....
- modului infinitiv, timpul perfect .....

7. Identificați predicatele verbale din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„Ca de obicei, se adunaseră toți pe marginea râpei ca să privească încrucișarea trenurilor. Îndată ce acceleratul de Brașov ieșea din gară întâlnea personalul care cobora leneș și încărcat dinspre Băicoi.

— Ascultați ecoul!

Dar nu-l auzeau toți...

— A intrat în gară! anunță deodată Năsosu.

Atunci se auziră pași repezi înapoia lor, ca și cum cineva ar fi coborât alergând pe cărăruie, apoi un glas răgușit de fată:

— Brânduș, strigă ea de departe, a venit ordonanța de la domnul căpitan!..."

Mircea Eliade — *Fata căpitanului*

.....

.....

.....

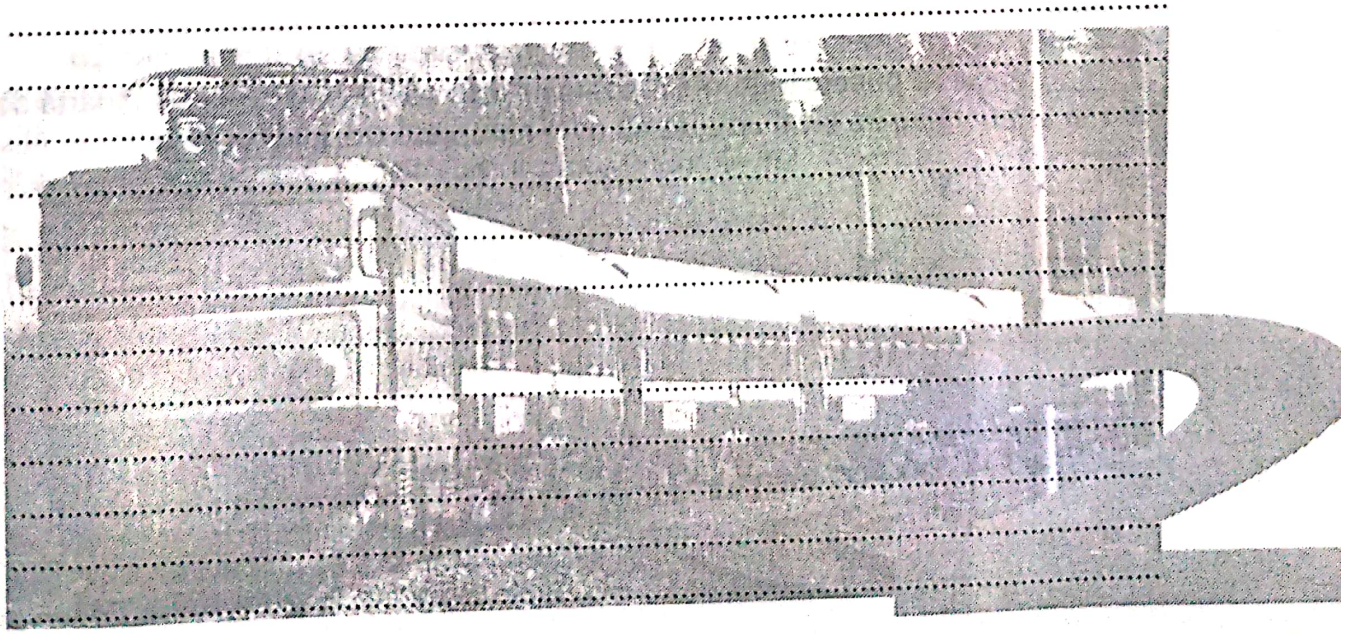

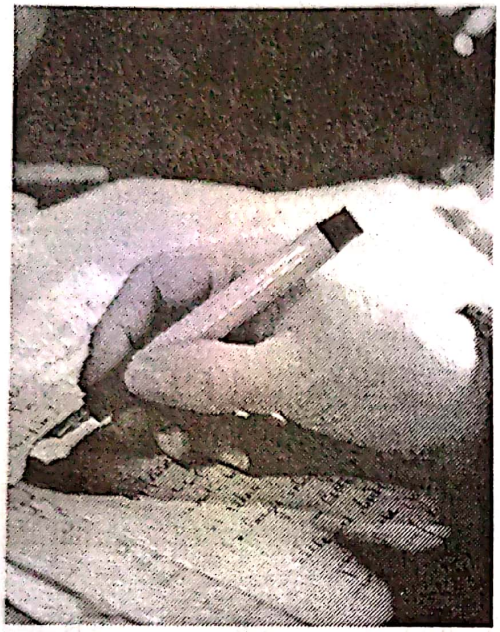

„...trebuie să punem în fruntea gazetei un om nou, cu un trecut fără toartă de care să se poată agăța învinuirile, ca să dăm autoritate campaniilor noastre."

Camil Petrescu — *Patul lui Procust*

Scanned with OKEN Scanner

„Fără îndoială că scrisul meu îi va face plăcere, mi-am zis, lui care nu a scris nici un rând de literatură, dar n-a încetat să spere că într-o zi... Dacă ar reuși să-și înfrângă barierele și spaimele,... ar scrie ca mine..."

Mircea Horia Simionescu — *Asediul locului comun*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Descoperiți pe verticala A–B un enunț. Pentru aceasta subliniați predicatele verbale din cele 11 propoziții din stânga paginii și răspundeți prin *da* sau *nu* la întrebarea: Predicatele verbale sunt exprimate prin verbe la diateza reflexivă?

1. Mă tem de câini.
2. M-am întâlnit cu un prieten.
3. Mă gândesc la bunica.
4. Își închipuie o scenă de luptă.
5. Ana se uită la televizor.
6. Vecinul meu se eschivează de la plata chiriei.
7. Cei doi colegi și-au zâmbit.
8. Dan și-a pierdut stiloul.
9. M-am mirat de greșeala făcută.
10. El s-a pretat la această escrocherie.
11. Și-a însușit cartea de la bibliotecă.

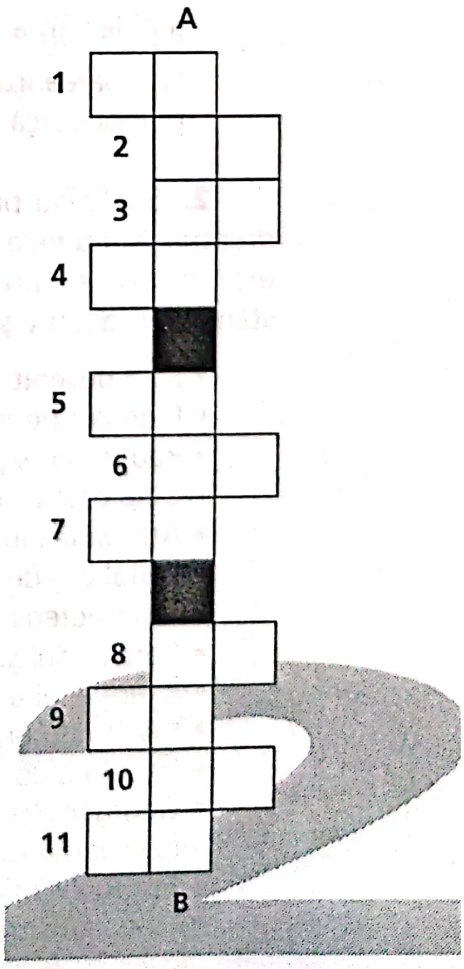

Scanned with OKEN Scanner

Predicatul nominal

1. Subliniați predicatele nominale din enunțurile următoare, puneți într-un dreptunghi numele predicativ și precizați dacă acesta este simplu sau multiplu, ca în modelul dat.

	simplu	multiplu
• Alexandru este inteligent.	☑	☐
• Orașul era tăcut și trist sub ploaia rece de toamnă.	☐	☑
• George părea cel mai bun din clasă la geometrie.	☑	☐
• Vizita bunicii a fost o mare surpriză pentru noi.	☑	☐
• Colega mea este harnică, frumoasă, ascultătoare și blândă.	☐	☑
• Unchiul meu a fost mereu un tată înțelegător și un profesor aspru.	☐	☑
• Marea lui plăcere era de a compune melodii ritmate și de a ni le cânta la pian.	☑	☐
• Scrisoarea însemna o veste pe care o aștepta și o prietenească rugăminte la care nu se gândise.	☑	☐

2. Subliniați predicatele nominale din enunțurile de mai jos și puneți într-un dreptunghi numele predicativ. Scrieți pe liniile punctate prin ce parte de vorbire se exprimă numele predicativ precizând gradul de comparație la adjectiv, cazul la substantive, pronume și numerale și modul la verbe și locuțiuni verbale.

• Ea a devenit foarte obraznică. .....
• E de la sine înțeles că mă ajută. .....
• Reușita la examen înseamnă pentru mine o mare mulțumire. .....
• Cine este profesorul tău de română? .....
• Atitudinea lui a fost cel mai greu de explicat. .....
• Podul era de piatră. .....
• Toți prietenii mei au fost contra acestuia. .....
• Campionul școlii la șah este al treilea din rând. .....
• Intenția lui a fost de a trage pe sfoară pe oricare dintre noi. .....
• Mircea nu era asemenea nici unuia din acea clasă. .....
• Ea este aidoma celor două care se pretind prietenele ei. .....
• Georgiana a fost împotriva leneșilor din clasă. .....
• El este din topor. .....
• Este util să-ți explic de ce greșești. .....
• Ea a ajuns tra-la-la de când nu mai ascultă de părinți. .....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3. Subliniați forma corectă din enunțurile următoare:

- Este *interzis/interzisă* aruncarea gunoaielor.
- Grija noastră *este/sunt* examenele.
- Părul ei *este/sunt* bucle.
- Elevii și cadrele didactice *au fost prezenți/prezente* la serbare.

4. Indicați printr-o steluță felul verbului *a fi* în următoarele enunțuri:

Enunț	verb copulativ	verb predicativ	verb auxiliar
Vântul este ușor.			
Clujul este poluat de unele uzine.			
Am fost până la Brașov.			
Florile sunt parfumate.			
Aș fi cumpărat cartea.			
Lupul este un mamifer carnivor.			
Accidentul a fost săptămâna trecută.			
A fost surprins de răspunsul meu.			
Sunt nerăbdător să aflu deznodământul povestirii.			

5. Construiți enunțuri în care verbele de mai jos să fie, pe rând, copulative și predicative. Subliniați predicatele din enunțuri și precizați felul acestora.

a însemna
verb copulativ .....
verb predicativ .....

a rămâne
verb copulativ .....
verb predicativ .....

a ajunge
verb copulativ .....
verb predicativ .....

a ieși
verb copulativ .....
verb predicativ .....

a face
verb copulativ .....
verb predicativ .....

a părea
verb copulativ .....
verb predicativ .....

6. Eliminați repetițiile din frazele de mai jos, înlocuind al doilea nume predicativ printr-un adverb.

• Această cameră pare goală, dar nu este goală.

.....

• Mihai și Ion au fost complici și vor rămâne complici.

.....

7. Descrieți camera din ilustrație, folosind cel puțin patru predicate nominale, care trebuie subliniate.

Vincent Van Gogh (1853–1890) — *Camera lui Vincent*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Indicați felul predicatelor din textul următor și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„Din zorii zilei și până după-amiază, femeile se îmbrăcară. Ieșeau atât de rar din casă, încât toaleta de stradă devenise un eveniment... Neieșind în lume, nu prea uzau lucrurile și nici n-aveau sentimentul evoluției modei... Păreau ieșite dintr-un muzeu de modă...

— Haideți, frate, odată, că se face târziu! strigă dom' Popescu.

După îndemnuri repetate, asistența se urni, așezându-se de la început într-un pluton ordonat... Trecură astfel încet prin fața bisericii, ... o luară pe lângă Lucaci și continuară neostenite drumul pe jos până în strada Polonă, căci pensionarele din casa cu molii ieșeau rar în lume, dar erau în stare să facă de trei ori ocolul orașului pe jos."

George Călinescu — *Cartea nunții*

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

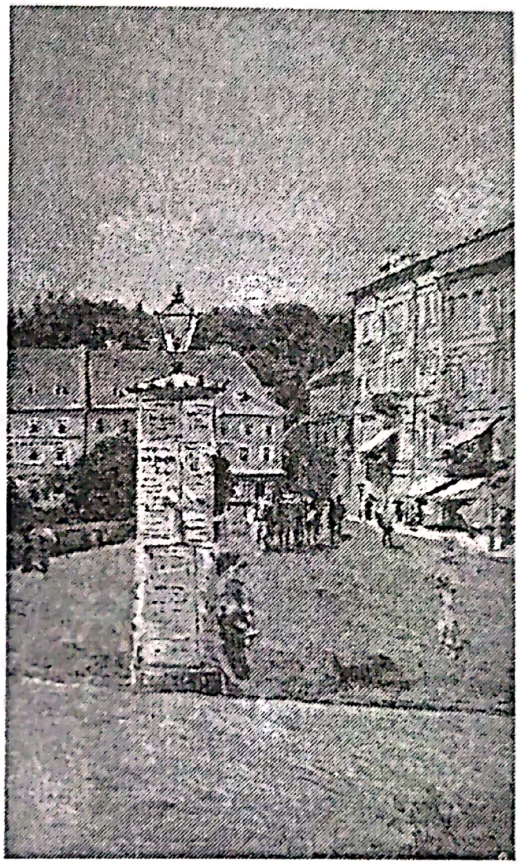

Theodor Aman (1831–1891) — *Piață cu turn de afișe*

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția predicativă

1. Subliniați predicatele din frazele din reclama de mai jos și precizați felul acestora, folosind următoarele abrevieri: PV = predicat verbal, PN = predicat nominal, PNI = predicat nominal incomplet. Încercuiți elementele introductive ale propozițiilor subordonate și despărțiți în propoziții frazele.

ALEGEȚI REX-ul POTRIVIT!

REX VERDE
este ceea ce îi trebuie mașinii tale de spălat.

REX VERDE
a ajuns să curețe impecabil și să îți economisească efortul.

REX VERDE
înseamnă să obții rezultate optime în spălare.

REX - MODUL ISTEȚ DE A SPĂLA

Henkel

2. Indicați felul propozițiilor din frazele din reclama de la exercițiul 1.

REX VERDE a ajuns // (să) curețe impecabil // [și] (să) îți economisească efortul.

REX VERDE înseamnă // (să) obții rezultate optime în spălare.

3. Subliniați numele predicative din enunțurile de mai jos și faceți apoi expansiunea lor, scriind frazele pe liniile punctate.

• Acum un an, mătușa mea lucra într-o fabrică, dar între timp a devenit funcționar bancar.

Acum un an mătușa mea lucra într-o fabrică dar între timp a devenit ce și-a dorit.

Felul propozițiilor: P1 = PP enunțiativă, afirmativă
P2 = PP în raport de coordonare cu P1 prin conj. coordonatoare „dar”

• Gimnastele noastre au ajuns campioane celebre și vor rămâne mult timp cele mai bune din lume.

Gimnastele noastre au ajuns (și) fel campioane celebre

Felul propozițiilor: $P_1 = PP_1$, afirmativă, enunțiativă, dezv.
$P_2 = PP_1$, în raport de coordonare cu P_1 prin conj. coordonatoare simplă „și", afirm., dezv., enunțiativă

• Ieșind medic, țelul vieții lui era a ajuta oamenii în suferință.

Ieșind medic, țelul vieții lui era (să) ajute oamenii în suferință.

Felul propozițiilor: $P_1 = PP_1$, dezv., afirm., dezv.
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. sub. simplă „să"

• A minți înseamnă a-ți înșela apropiații și a nu-i respecta.

A minți înseamnă (să) ți înșeli apropiații (și) să nu-i respecți

Felul propozițiilor: $P_1 = PP_1$, simplă, afirm., enunțiativă, reg. P_2, P_3
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. simplă „să"
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și"

• Acest vas de cristal pare fragil și o mare problemă este găsirea în casă a unui loc sigur pentru el.

Acest vas de cristal pare (să) fie fragil (și) o mare problemă este (să) găsim în casă un loc sigur pentru el.

Felul propozițiilor: $P_1 = PP_1$, reg. P_2
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. „să"
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și", reg. P_4
$P_4 = PR$, subor. fără de P_3, introdusă prin conj. „să"

• Tiberiu a părut mereu foarte interesat de realitatea imediată și s-a făcut ziarist pentru a o prezenta și celorlalți.

Tiberiu a părut (să) fie mereu f. interesat de realitatea imediată (și) s-a făcut (ca) ziarist dorit pentru a o prezenta și celorlalți

Felul propozițiilor: $P_1 = PP_1$, reg. P_2
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. „să", sub. fără de P_1
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și"
$P_4 = CS$, introdusă prin pron. relativ „ce"

• Gimnastele noastre au ajuns campioane celebre și vor rămâne mult timp cele mai bune din lume.

Gimnastele noastre au ajuns (să) fie campioane celebre

Felul propozițiilor: $P_1 = PP$, afirmativă, enunțiativă, dezv.
$P_2 = PP$, în raport de coordonare cu P_1 prin conj. coordonatoare simplă „și", afirm., dezv., enunțiativă

• Ieșind medic, țelul vieții lui era a ajuta oamenii în suferință.

Ieșind medic, țelul vieții lui era (să) ajute oamenii în suferință.

Felul propozițiilor: $P_1 = PP$, dezv., afirm., dezv.
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. sub. simplă „să"

• A minți înseamnă a-ți înșela apropiații și a nu-i respecta.

A minți înseamnă (să) ți înșeli apropiații (și) să nu-i respecți

Felul propozițiilor: $P_1 = PP$, simplă, afirm., enunțiativă, reg. P_2, P_3
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. simplă „să"
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și"

• Acest vas de cristal pare fragil și o mare problemă este găsirea în casă a unui loc sigur pentru el.

Acest vas de cristal pare (să) fie fragil (și) o mare problemă este (să) găsim în casă un loc sigur pentru el.

Felul propozițiilor: $P_1 = PP$, reg. P_2
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. „să"
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și", reg. P_4
$P_4 = PR$, subor. fată de P_3, introdusă prin conj. „să"

• Tiberiu a părut mereu foarte interesat de realitatea imediată și s-a făcut ziarist pentru a o prezenta și celorlalți.

Tiberiu a părut (să) fie mereu f. interesat de realitatea imediată (și) s-a făcut (ce) și-a dorit pentru a o prezenta și celorlalți.

Felul propozițiilor: $P_1 = PP$, reg. P_2
$P_2 = PR$, introdusă prin conj. „să", sub. fată de P_1
$P_3 = PR$, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. „și"
$P_4 = CS$, introdusă prin pron. relativ „ce"

Scanned with OKEN Scanner

• Gimnastele noastre au ajuns campioane celebre și vor rămâne mult timp cele mai bune din lume.

Felul propozițiilor: .....

• Ieșind medic, țelul vieții lui era a ajuta oamenii în suferință.

Felul propozițiilor: .....

• A minți înseamnă a-ți înșela apropiații și a nu-i respecta.

Felul propozițiilor: .....

• Acest vas de cristal pare fragil și o mare problemă este găsirea în casă a unui loc sigur pentru el.

Felul propozițiilor: .....

• Tiberiu a părut mereu foarte interesat de realitatea imediată și s-a făcut ziarist pentru a o prezenta și celorlalți.

Felul propozițiilor: .....

4. Subliniați predicatele din frazele scrise pe liniile punctate și indicați felul acestora. Încercuiți elementele de relație și despărțiți în propoziții frazele.

5. Indicați felul propozițiilor din frazele despărțite în spațiul indicat la exercițiul 3.

6. Completați enunțurile de mai jos mai întâi cu un nume predicativ și apoi cu o propoziție predicativă.

- Cea mai bună soluție pare < de negăsit / să fie asta.
- Marius se va face < medic / ce-a visat dintotdeauna
- Peisajul era < fascinant / cum nu am mai văzut

7. Indicați felul propozițiilor din frazele de mai jos.

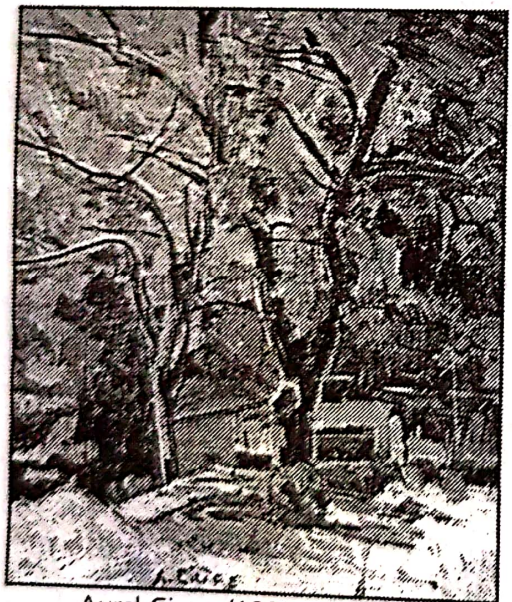

Aurel Ciupe (1900–1988) — *Nucul vecinului*

Nucii înalți păreau că ne ocrotesc gospodăria și că ar fi putut lega modesta noastră ogradă de liniștea celestă, dar toamna ajungeau să fie doar niște bieți copaci goi, lipsiți de grandoarea din timpul verii.

P_2 = PR, sub. vb. „păreau" din P_1, introdusă prin conj. „ca", dezv. afirm.
P_3 = PR, în raport de coordonare cu P_2 prin conj. simplă coordonatoare „și"
P_4 = PR, în raport de coordonare cu P_3 prin conj. „dar", reg. P_5
P_5 = PR sub. vb. „ajungeau" din P_1, introdusă prin conj. „să"

Impresia mea era că fulgii de zăpadă or să cadă în curând și că cerul ajunsese să fie un bloc de piatră suspendat deasupra capetelor noastre.

P_2 = PR, sub. vb. „era" din P_1, introdusă prin conj. simplă „că"
P_3 = PR, în raport de coordonare cu P_2, introdusă prin conj. „și", reg. P_4
P_4 = PR, sub. vb. „ajunsese" din P_3, introdusă prin conj. „să"

4. Subliniați predicatele din frazele scrise pe liniile punctate și indicați felul acestora. Încercuiți elementele de relație și despărțiți în propoziții frazele.

5. Indicați felul propozițiilor din frazele despărțite în spațiul indicat la exercițiul 3.

6. Completați enunțurile de mai jos mai întâi cu un nume predicativ și apoi cu o propoziție predicativă.

- Cea mai bună soluție pare < de negăsit / să fie asta.
- Marius se va face < medic / ce-a visat dintotdeauna
- Peisajul era < fascinant / cum nu am mai văzut

7. Indicați felul propozițiilor din frazele de mai jos.

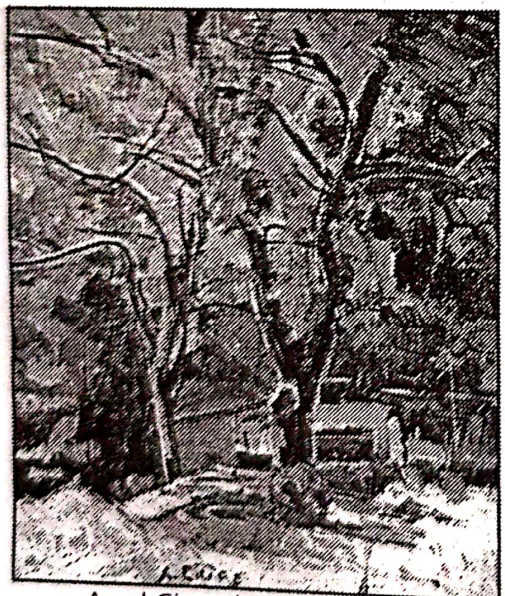

Aurel Ciupe (1900–1988) — *Nucul vecinului*

Nucii înalți păreau că ne ocrotesc gospodăria și că ar fi putut lega modesta noastră ogradă de liniștea celestă, dar toamna ajungeau să fie doar niște bieți copaci goi, lipsiți de grandoarea din timpul verii.

Impresia mea era că fulgii de zăpadă or să cadă în curând și că cerul ajunsese să fie un bloc de piatră suspendat deasupra capetelor noastre.

Subiectul exprimat

1. Subliniați cu o linie predicatele din enunțurile de mai jos și cu două linii subiectele acestora. Scrieți abreviat, deasupra, felul predicatelor.

- Ninsoarea era atât de puternică, încât șoferii nu vedeau șoseaua.
- Ce hotărâre a fost luată de către ei?
- A dormi la soare este plăcerea cea mai mare a pisicii mele.
- Prietenii mei se tem că iarna va fi foarte grea.
- Colegii lui Andrei s-au întâlnit în fața magazinului care este în colțul străzii mele.
- A venit toamna, cerul este înnorat și mi-e frică de ploaia care a fost anunțată de către meteorologi.
- Mi-a plăcut filmul văzut, chiar dacă m-a indispus întâmplarea prezentată.

2. Subliniați subiectele din următoarele enunțuri și scrieți pe liniile punctate prin ce părți de vorbire se exprimă:

- Sanda a fost încântată de romanul citit.

.....

- Această revistă apare sâmbăta și unchiul meu o cumpără întotdeauna.

.....

- A participa la olimpiadă este un vis ce se poate realiza.

.....

- Printre parlamentari sunt unii care au făcut propuneri de reformă interesante.

.....

- Jumătate dintre colegii mei de clasă au luat șapte la testul de limba română, un sfert dintre ei n-au luat notă de trecere, iar ceilalți au primit note de la opt în sus.

.....

- Pe mătușa mea au năpădit-o aducerile-aminte.

.....

- A nu avea habar de preocupările celorlalți este o dovadă de egoism.

.....

- De învățat zilnic nu este greu, dar nici unul dintre prietenii mei nu face așa.

.....

- Ai mei o să plece la munte, chiar dacă se vede fulgerând în zare.

.....

- Ce produce zgomotul ăsta groaznic?

.....

Scanned with OKEN Scanner

3. Subliniați cu o linie subiectele și cu două linii pronumele care le dublează.

- L-a vindecat ea mătușa de mințit!
- Îți arată el George penar stricat!
- Omul care muncește, acela este respectat.
- Dan știa și el adevărul.
- Colegele care au mers la olimpiadă, acelea au media zece.

4. Subliniați cu o linie predicatele din enunțurile următoare și cu două linii subiectele.

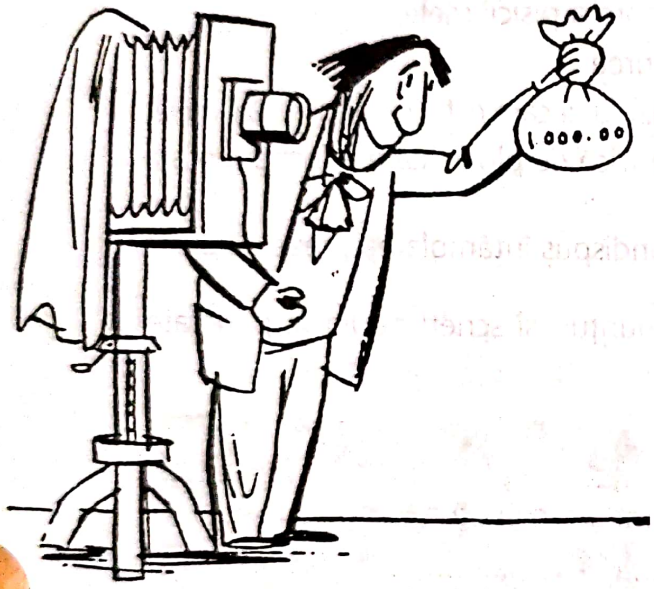

- Îmi trebuie bani.
- Îți ajunge munca pe ziua de azi.
- Vă convine chiulitul de la matematică.
- Ne-a rămas de învățat la limba engleză.
- Le-a plăcut romanul citit săptămâna trecută.
- Îi prieste aerul de munte.
- I-a durut dezinteresul tău pentru învățătură.
- S-a aflat adevărul.
- Se aude o melodie frumoasă la radio.
- Mi-e dor de bunica.
- Lui i-a fost foame și ție ți-a fost sete.
- Vă este milă de oamenii sărmani.
- Nu i-a trecut prin cap gândul ăsta rău.
- Mi-a scăpat din vedere acest aspect.
- Ți-a fost dat a suferi.

5. Încercuiți litera răspunsului corect.

Verbele prin care se exprimă predicatele din enunțurile de la exercițiul 4 sunt:

a. verbe copulative
b. verbe predicative și impersonale
c. verbe predicative și personale

6. Încercuiți litera care indică funcția sintactică a cuvintelor subliniate în enunțurile de mai jos:

Ai ei sunt foarte severi.
a. subiect
b. atribut pronominal genitival
c. complement direct

Au venit la cerc *dintre elevii* școlii.
a. subiect
b. atribut pronominal prepozițional
c. complement direct

Ai vecinilor nu sunt cuminți.
a. subiect
b. atribut pronominal genitival
c. complement direct

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniați subiectele din enunțurile următoare și precizați dacă sunt simple sau multiple.

	simplu	multiplu
• Nimic nu mai este ca înainte de această întâmplare.	☒	☐
• Toți colegii mei au participat la cros.	☒	☒
• A minți și a te ascunde nu ajută la nimic.	☐	☒
• Interesul, eforturile și proiectele noastre au fost răsplătite de rezultate.	☐	☒
• Prietenii care au venit la mine sunt campioni naționali la înot.	☒	☐
• Cărțile citite, lucrările publicate și comunicările științifice prezentate fac din el un savant renumit.	☐	☒
• Cine a învățat lecția?	☒	☐

8. Completați punctele de suspensie din enunțurile de mai jos cu subiecte exprimate prin partea de vorbire indicată între paranteze.

- Din coșul de gunoi iese ..... apăsător.
  (substantiv)
- De ce a ezitat .....?
  (pronume personal)
- ..... este pasiunea mea.
  (verb la infinitiv)
- Auzim vântul ..... bate.
  (pronume relativ)
- E greu ..... o compunere interesantă.
  (verb la supin)

9. Indicați funcția sintactică a cuvintelor subliniate.

- *Un profesor* sever nu dă cu ușurință note mari. .....
- Mihai a ajuns *un profesor* foarte bun. .....
- E greu *de făcut* clătite. .....
- Acest exercițiu este *de făcut* acasă. .....

10. Identificați subiectele din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„— Mi se pare, Aneta Pascu, că spui neadevăruri... nu-mi plac minciunile! zisese despre ceva. Aneta nu-și mai aducea aminte despre ce."

Hortensia Papadat-Bengescu — *Rădăcini*

mi = pronume personal, formă neaccentuată, pers. I, sg., D, ci
-mi = D, ci
Aneta = subst. propriu, simplu, f.

„Două erau tentațiile matinale cele mai frecvente în viața de stagiar a lui Bartolomeu Albu. Prima era aceea de a face țăndări cu o lovitură de pumn ceasul deșteptător."

Hanibal Stănciulescu — *O dimineață posibilă a lui Bartolomeu Albu*

două = numeral

prima = numeral ordinal

11. Identificați predicatele și subiectele din textul următor și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„A venit acum de sărbători acasă. Firește că am gătit o masă bogată și, emoționat, l-am întrebat ce a învățat acolo la Universitate. «Multe, tată, și lucruri pe care nici nu le bănuiești. Am învățat, de pildă, că nimic nu există... Culoarea asta roșie a vinului nu există în realitate, tată, e o creație a ochiului meu... Tot ce mă înconjoară e o creație a simțurilor mele. Dumneata însuți, tată, ești o creație a simțurilor mele..."

Camil Petrescu — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*

nimic = pronume negativ

culoarea = subst. comun, simplu, f., sg.

tot = pronume nehotărât

dumneata = pronume de politețe

12. Subliniați forma corectă din enunțurile următoare:

- Mă *doare/dor* foarte tare picioarele.
- Ni *s-a trecut cu vederea/s-au trecut cu vederea* întârzierile de la ore.
- *Ce-s/Ce-i* cu revistele astea pe birou?
- Jocul de cărți și cel de table *este/sunt* pentru mine pierdere de timp.
- Grija pentru copii și pentru bătrâni *a determinat/au determinat* apariția de asociații umanitare.
- Din greșelile anterioare *decurg/decurge* o sumedenie de rezultate proaste ale întreprinderii.
- *Important/importantă* este, pentru mine, reușita la examen.
- *Se știe/ Se știu* multe despre voi.
- Îmi *ajunge/ajung* exercițiile pentru mâine.

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul neexprimat

1. Subliniați predicatele și despărțiți în propoziții textul de mai jos. Indicați în pătrate numărul propozițiilor cu subiect neexprimat și scrieți pe liniile punctate felul acestuia.

„La săptămână a picat nevastă-sa, într-o lotcă, cu mălai și merinde. Primenită și dichisită, cu o mușcată la ureche venea să stea o zi și să doarmă noaptea acolo. S-a mirat când l-a văzut atât de ogârjit.

— Ești bolnav?

Și vru să-i petreacă brațele pe după gât.

El o îndepărtă...

— Am treburi multe... Și tăcu.

Femeia nu se lăsă, îl descusu, până îl înduplecă să se destăinuie. Îi povesti scurt toată întâmplarea..."

Vasile Voiculescu — *Pescarul Amin*

Albert Nagy (1902–1970) — *Copiii mării*

- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....
- ☐ subiect .....

2. Indicați funcția sintactică a cuvântului subliniat în enunțurile următoare.

- Fratele meu este *sportivul* îmbrăcat în roșu. .....
- *Sportivul* este foarte bine atrenat de tehnicienii clubului. .....
- E greu *a găsi* o explicație pentru faptele sale. .....
- Dorința lui era *a găsi* o meserie potrivită felului său de a fi. .....

3. Completați fraza următoare cu două propoziții cu subiect subînțeles:

Toamna, Maria merge la bunici .....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

4. Despărțiți în propoziții frazele de mai jos și indicați tipul de subiect din fiecare propoziție.

- Mâine merg la teatru ca să văd piesa despre care mi-ai vorbit.

.....

- Mașina a demarat în forță și apoi a frânat brusc.

.....

- Mama mi-a spus că nu se vorbește în timpul slujbei.

.....

- George și Mihai sunt buni prieteni și au lucrat împreună ca să facă un planor.

.....

- La televizor, spune că vremea o să fie frumoasă.

.....

- „Întinde-te cât ți-e plapuma." (Folclor)

.....

- „Nu te băga unde nu-ți fierbe oala." (Folclor)

.....

- Norii negri, vântul puternic și ploaia deasă ne-au împiedicat să ajungem la cabana care se află aproape de creastă.

.....

5. Identificați predicatele și subiectele din textele următoare și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă. Indicați numărul propozițiilor cu subiect neexprimat și precizați felul acestora.

„Toamna era încă frumoasă. Bruma da acoperișurilor aer de curățenie și eleganță, parcă toate ar fi fost de sticlă mată. Grădinile locuințelor își arătau prin grilajurile de fier ultimele splendori."

Gib I. Mihăescu — *Urâtul*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Toamnă, de ce te apropii?
Nu te-am chemat, nu te-am vrut.
Bate în văzduhul tăcut
Aripa cobii.

Ceţuri şi vinete neguri
Umblă prin munţii cei goi.
Ploaia prelinge pe foi
Triste înecuri."

Nina Cassian — *Legendă*

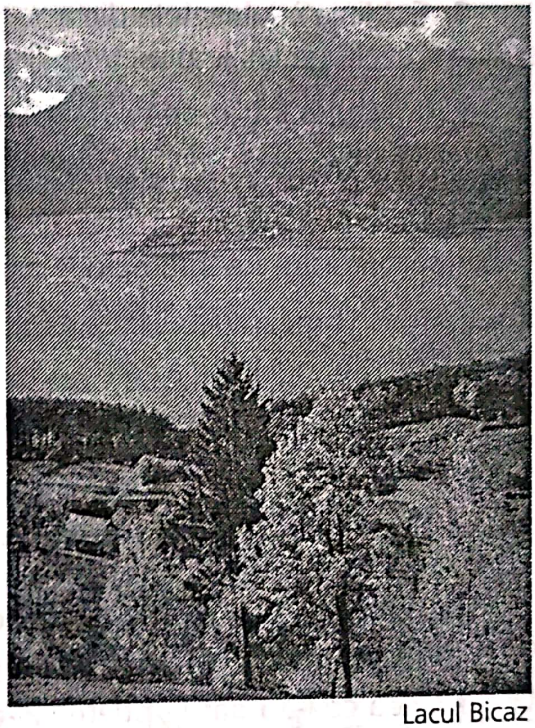

Lacul Bicaz

6. Explicaţi folosirea virgulelor în versurile de la exerciţiul 5.

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția subiectivă (1)

1. Subliniați subiectele din enunțurile de mai jos și faceți apoi expansiunea lor, scriind frazele pe liniile punctate. Despărțiți în propoziții frazele.

• Invitatul a intrat pe ușă zâmbind.

.....

.....

• Sărbătoritul l-a întâmpinat cu bucurie.

.....

.....

• Întârziatul la petrecere și-a cerut scuze.

.....

.....

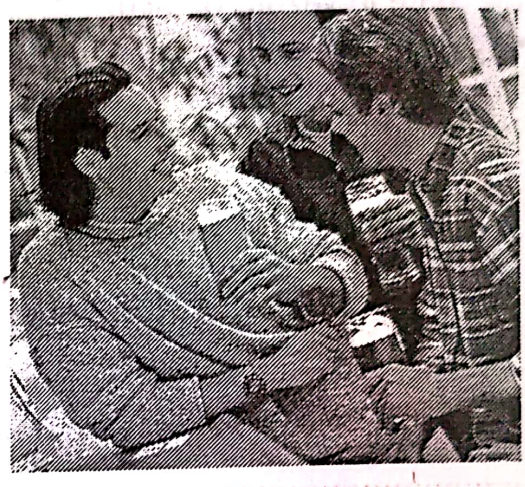

2. Contrageți propozițiile subiective din frazele de mai jos și scrieți enunțurile obținute pe linia punctată. Subliniați subiectele obținute prin contragere.

• Ceea ce i-au dăruit prietenii l-a bucurat.

.....

• Îmi place să ascult muzică și să dansez.

.....

• I-a ajuns cât a mâncat la petrecere.

.....

3. Subliniați predicatele din frazele de mai jos și indicați felul acestora. Despărțiți în propoziții frazele, indicați numărul propozițiilor subiective și precizați natura elementului regent al acestora.

• Trebuie să termin de citit un roman și să-mi fac temele pentru mâine.

.....

.....

• Pesemne că îi fusese scris să piardă mereu și probabil că era inutil să ia în acțiunile lui unele măsuri de prevedere.

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

• De bună seamă că nu s-a știut dacă vine și desigur că era de la sine înțeles că nu puteam aștepta la gară o jumătate de zi.

.....

.....

• Ar fi fost de așteptat să vă convină să chiuliți.

.....

• I-a scăpat din vedere că nu era foarte bine să se certe cu prietenul său pentru un nimic.

.....

4. Despărțiți în propoziții frazele de mai jos și indicați felul subordonatelor.

• Rău era că nu învăța nimic. .....
• Răul era că nu învăța nimic. .....
• Imposibil a fost să-l conving de greșeală. .....
• Imposibilul a fost să-l conving de greșeală. .....

5. Subliniați predicatele din frazele de mai jos și indicați felul acestora. Încercuiți elementele de relație, despărțiți frazele în propoziții și indicați felul acestora:

• „Câtă boală e sub soare / Nu-i ca dorul arzătoare." (Folclor)

.....

• Problema era că nu i-a trecut prin minte nici o secundă că s-ar fi putut să greșească.

.....

.....

• Convingerea ei a fost că fusese mai puțin bine că ne mărturisise adevărul și că ar fi trebuit să nu spună nimic nimănui.

.....

.....

• Este foarte clar că îi prieste să fie șefa biroului și că nu contează că se vedea că își neglijează treburile personale.

.....

.....

.....

• Cu siguranță că ar fi trebuit să citească mai mult și desigur că acum problema n-ar mai fi fost să facă atâtea conspecte.

.....

.....

.....

Propoziția subiectivă (2)

1. Subliniați predicatele din frazele de mai jos și indicați felul acestora. Încercuiți elementele de relație și despărțiți frazele în propoziții. Scrieți în pătrate numărul propozițiilor subiective și pe punctele de suspensie prin ce elemente se introduc, precizând, pentru pronumele relative și nehotărâte, cazul acestora.

Sunt subiective propozițiile

- Nu reiese din scrisoare cine o să vină la concurs și cui trebuie să i se rezerve camera. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Îi era indiferent dacă au venit câți erau pe listă sau dacă unii au rămas acasă. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Este adevărat că nu se mănâncă orice zboară. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Ne interesează unde pleci și cât stai acolo. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- E de reținut orice idee a apărut în timpul discuției și nu contează de la cine a venit. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Trebuie ca lui să-i fie clar că nu mă deranjează oricui i-ar da postul liber. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Bineînțeles că îmi convine despre orice scriu. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- Nu se spunea încotro au pornit și unde vor înnopta. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....
- S-a întâmplat de a venit mai târziu și nu i s-a explicat cum să lucreze în noul program de calculator. ☐ ..... ☐ ..... ☐ .....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2. Scrieți pe liniile punctate frazele de mai jos, eliminând greșelile.

• Nu se merită să te superi pentru un lucru de nimic.

.....
.....
.....
.....

• S-a întâmplat ca să întârzie mașina și eram să pierdem trenul.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

• Trebuiam să ne pregătim foarte serios și cu siguranță că nu mai aveam emoții la teză.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

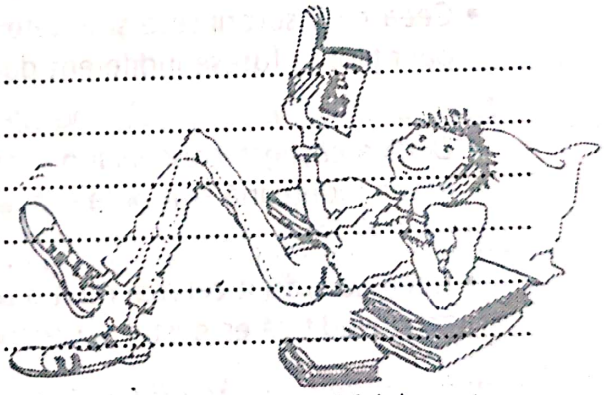

3. Despărțiți frazele corectate de la exercițiul 2 în propoziții și indicați felul acestora.

4. Scrieți în pătratele din fața enunțurilor de mai jos litera corespunzătoare răspunsului corect. În enunțurile următoare verbul *a rămâne* este:

a. verb predicativ personal
b. verb predicativ impersonal
c. verb copulativ personal
d. verb copulativ impersonal

☐ Rămâne să terminăm de scris tema mâine dimineață. .....
☐ Mihai a rămas la bunici. .....
☐ Am făcut piața și mi-a rămas să cumpăr pâine. .....
☐ Bunicul a rămas cum îl știu dintotdeauna. .....
☐ Ion a rămas corigent. .....
☐ Rămâne de neînțeles cum a câștigat premiul. .....

5. Subliniați predicatele exprimate prin verbul *a rămâne* în enunțurile de la exercițiul 4 și indicați prescurtat, deasupra, felul acestora.

6. Despărțiți în propoziții frazele de la exercițiul 4 și indicați pe liniile punctate felul subordonatelor care depind de verbul a rămâne.

7. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

• Atitudinea lui mi se părea că este indiferentă față de problemele clasei.

.....

• Elevii trebuie să învețe și profesorii trebuie să-i încurajeze.

.....

• Convingerea mea era că prietenii lui cu siguranță că-i jucaseră o farsă.

.....

• Este bine ca orice copil să se joace, dar el trebuie să înțeleagă mai întâi importanța studiului.

.....

• Ceea ce îl surprinsese și îl determinase la implicarea în acea acțiune era că părinților le fusese indiferent dacă nu venise devreme acasă.

.....

• Dacă a câștigat concursul pe școală înseamnă că este un elev harnic și că la etapa județeană s-ar putea să ia premiul întâi.

.....

• Ceea ce a dorit cel mai mult a fost să ia examenul de capacitate și să fie astfel dovedit că este isteț și conștiincios.

.....

8. Corectați punctuația următorului text:

Cine nu a citit romanul acela nu poate face rezumatul. Trebuie să muncești mult pentru reușita la examen și nu e suficient să te mulțumești cu fragmentele reproduse în manual.

9. Despărțiți frazele în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la p. 94.

„— Poate așa să fie, măicuță, zise Harap-Alb, dar prea multe s-au îngrămădit deodată pe capul meu."

Ion Creangă — *Povestea lui Harap-Alb*

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„E adevărat că până acolo nu ajunsese, dar nu e mai puțin adevărat că tot eu mă simțeam în pagubă."

Camil Petrescu — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*

.....

.....

.....

.....

„Ar fi trebuit ca numele lui Lică și al Drăgănești lor să fie alăturate fără știrea și fără voia lor. Pentru asta era destul ca Ada să pătrundă la recepțiile Elenei."

Hortensia Papadat-Bengescu — *Concert din muzică de Bach*

.....

.....

.....

.....

.....

10. Dacă dezlegați careul de mai jos, veți afla pe coloana gri ce calificativ meritați pentru însușirea noțiunilor referitoare la propoziția predicativă și la cea subiectivă.

1. Tipul de verb determinat de subiectiva din fraza: Se spune că a învățat.
2. Partea de vorbire prin care se introduce subiectiva din fraza: S-a aflat câți au chiulit de la fizică.
3. Felul subordonatei din fraza: Realitatea este că nu a mințit niciodată.
4. Partea de vorbire determinată de propoziția subiectivă din fraza: Bineînțeles că a învățat.
5. Felul principalei din fraza: Dacă înveți înseamnă că ești harnic.
6. Felul verbului determinat de subordonată: Trebuie să plece.
7. Prin ce se introduce subiectiva din fraza: E important cum se va descurca.
8. Felul predicatului nominal din enunțul: Dorința lui era să meargă la munte.
9. Partea de vorbire prin care se introduce subiectiva: E foarte curios că n-a venit la ore.
10. Felul pronumelui care introduce subiectiva din fraza: Ne place orice ne spui.

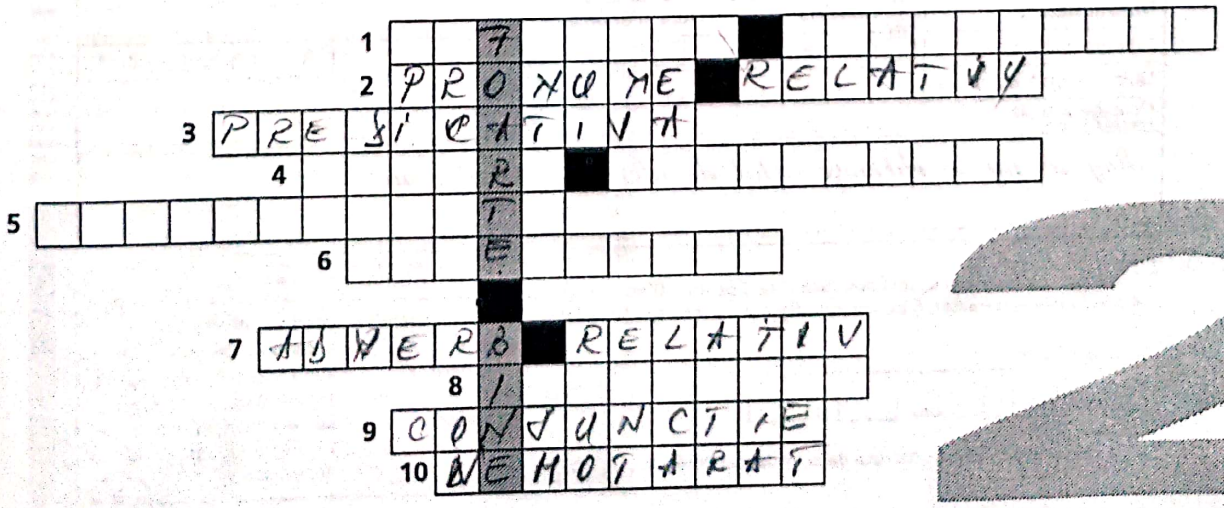

Scanned with OKEN Scanner

Texte funcționale

Completarea tipizatelor

A. Cererea pentru eliberarea actului de identitate

1. Mulți dintre voi împliniți anul acesta vârsta la care primiți cartea de identitate. Exersați modul de completare a formularului pentru eliberarea actului de identitate, pe care-l aveți reprodus mai jos. Înainte de a trece la completarea formularului, citiți cu atenție indicațiile din chenarul aflat jos, în dreapta paginii:

CERERE *pentru* ELIBERAREA ACTULUI DE IDENTITATE

	Cod numeric personal – C.N.P.	S A A L L Z Z N N N N N C
Subsemnatul:	Nume	STOINA
	Prenume	ION
Prenume părinți	Tata	ION
	Mama	MARIA
Sex	☐ M ☒ F	Religia ortodoxa
Loc și dată naștere	Mun./oraș/sector/comună/sat	IASI
	Județ	IASI — Dată naștere: An 1990 luna 05 zi 20
Domiciliu declarat (conform art. 27 din Legea 105/1996)	Mun./oraș/sector/comună	
	Strada/sat	STR. ARCU
	Nr. 14 Bl. P5 Sc. 1 Etj. 4 Apt. 8	
	Județ	Tel.
Domiciliu anterior (numai pentru cei care își schimbă domiciliul)	Mun./oraș/sector/comună	
	Strada/sat	
	Nr. Bl. Sc. Etj. Apt.	
	Județ	Tel.
Nume anterior		
Stare civilă	☑ Necăsătorit(ă) ☐ Căsătorit(ă) ☐ Divorțat(ă) ☐ Văduv(ă)	
Naționalitate	☑ Română Alta și anume	
Situație militară	☐ Cadru activ ☐ Recrut ☐ Rezervist * ☐ Fără obligații militare	
Ultima școală absolvită	.....	
Ocupația actuală (meseria, funcția)	.....	

Rog să mi se elibereze actul de identitate pentru motivul:
.....

*) După caz, se înscrie în caseta deschisă cifra 3 pentru ofițer, 4 pentru maistru militar, 5 pentru subofițer și 6 pentru gradat-soldat.

*Semnătura*** _____

Data: An [ ][ ][ ][ ] luna [ ][ ] zi [ ][ ]

**) Se semnează în fața lucrătorului de la evidența populației.

Se completează în interiorul chenarului cu:
- cifre – în casetele deschise;
- semnul x – într-o singură casetă închisă, potrivit răspunsului corect;
- text/cifre – cu litere mari, în spațiile rezervate sau menționate cu linii punctate.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Expeditor:
(Vă rugăm să completați cu majuscule)

Nume .....
Prenume .....
Adresă .....
Localitate ..... Cod .....
Județ .....
Telefon .....
Școală .....

Vă rugăm să timbrați!

Destinatar:

Carte prin poștă
Humanitas Educațional
Piața Presei Libere 1
79734 București

Doresc să-mi trimiteți următoarele titluri:

1 ..... ex. .....
2 ..... ex. .....
3 ..... ex. .....
4 ..... ex. .....

Reduceri de preț:
5% (1–19 ex.) 10% (peste 20 ex.)

B. Fișa de comandă

2. Completați formularul de comandă de mai sus, după ce alegeți titlurile care vă interesează din pagina de reclamă alăturată.

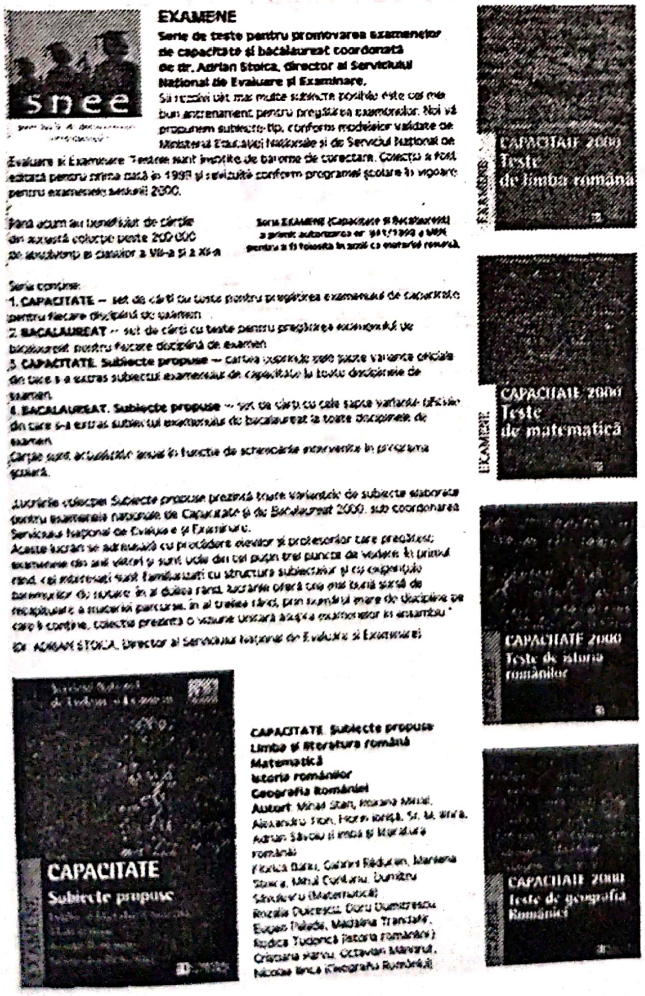

C. Telegrama

Telegrama se folosește pentru mesaje urgente și concise. Când scrieți o telegramă, aveți în vedere:

- să completați toate rubricile din formular *(Indicații speciale, Adresa destinatarului* și *Adresa expeditorului)*;
- să scrieți în spațiul liniat mesajul vostru într-o formă concisă și clară (chiar dacă eliminați anumite cuvinte de legătură, recitiți textul și vedeți dacă se înțelege exact ceea ce ați dorit să comunicați);
- să vă semnați;
- să folosiți un limbaj și un ton adecvat în funcție de relația pe care o aveți cu destinatarul (limbaj formal, potrivit unei relații oficiale / limbaj informal, potrivit unei relații apropiate etc.).

3. Scrieți trei telegrame, după cum urmează:

(a) către un prieten care locuiește în altă localitate decât voi și pe care îl anunțați că i-ați cumpărat biletul pe care și l-a dorit la concertul formației sale preferate. Nu uitați să-i comunicați data și ora spectacolului.

(b) către părinți, pe care-i anunțați că vă întoarceți mai devreme din tabără dintr-un motiv pe care-l veți menționa în telegramă și că îi rugați să vă aștepte la gară.

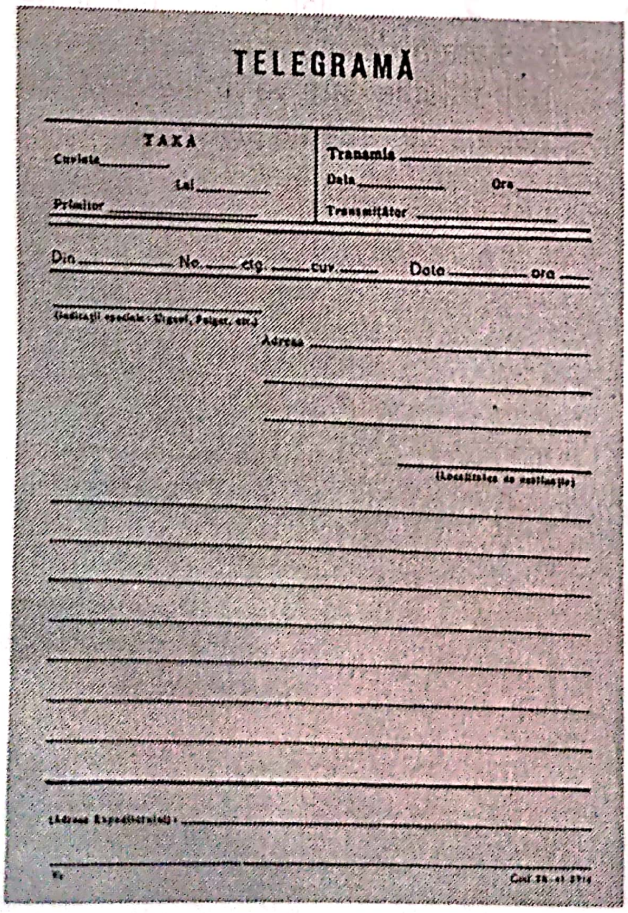
TELEGRAMĂ

TAXA
Cuvinte
Lei
Primitor

Transmis
Data Ora
Transmitător

Din No. ctg. cuv. Data ora

(Indicații speciale: Urgent, Poștal, etc.)

Adresa

(Localitatea de destinație)

(Adresa Expeditorului)

Vz.

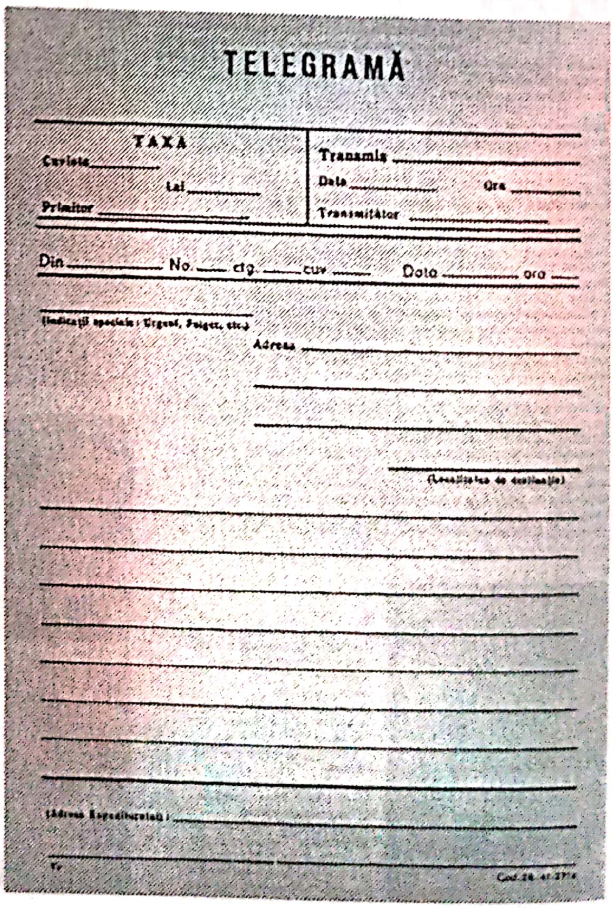
TELEGRAMĂ

TAXA
Cuvinte
Lei
Primitor

Transmis
Data Ora
Transmitător

Din No. ctg. cuv. Data ora

(Indicații speciale: Urgent, Poștal, etc.)

Adresa

(Localitatea de destinație)

(Adresa Expeditorului)

Vz.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

4. Luați caietul colegului de bancă și apreciați felul în care a redactat cele trei telegrame. Baremul după care vă ghidați este următorul:

- pentru completarea corectă a celor trei rubrici: 3 puncte (câte 1 punct pentru fiecare rubrică);
- pentru conținutul telegramei: 6 puncte (**două puncte** pentru respectarea indicațiilor din cerință referitoare la situația de comunicare, **un punct** pentru claritatea redactării, **un punct** pentru concizia redactării, **un punct** pentru adecvarea limbajului la destinatar, **un punct** pentru respectarea normelor de ortografie și de punctuație);
- pentru semnătură: 1 punct.

Total: **10 puncte**

5. Rescrieți în spațiul de mai jos textul telegramei pentru care ați obținut cel mai mic punctaj, încercând să corectați ceea ce ați greșit la prima redactare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

D. Cererea

6. Bifați răspunsul corect. O cerere se adresează:

☐ unui membru al familiei;
☐ unei instituții;
☐ unui prieten.

7. Bifați răspunsul corect. Limbajul folosit într-o cerere este:

☐ formal (oficial);
☐ informal (familiar, colocvial).

8. Scrieți o cerere adresată unei arhive de film în scopul de a împrumuta o peliculă sau o casetă video cu un film pe care vreți să-l discutați în cadrul ședinței Cenaclului literar. Folosiți elementele componente ale unei cereri: formula de adresare, formula de identificare a petiționarului, obiectul cererii, argumentarea solicitării,

condițiile propuse de solicitant, formula de mulțumire, formula de încheiere, semnătura, locul și data depunerii cererii, destinatarul cererii.

9. Stabiliți împreună cu profesorul criteriile de evaluare a cererii redactate de voi:

Scanned with OKEN Scanner

10. Autoevaluați felul în care ați redactat cererea.

.....

.....

.....

11. Rescrieți cererea, astfel încât să eliminați — dacă este cazul — greșelile existente în prima formă.

Scanned with OKEN Scanner

Nuvela

1. Alegeți cinci lucruri care vi se par esențiale în viață dintre cele menționate mai jos și așezați-le în ordinea importanței pe care le-o acordați. Dacă nu găsiți ce vi se potrivește, puteți completa lista cu elemente noi.

sănătate o slujbă bine plătită
o viață fericită de familie
să poți să-i ajuți și pe ceilalți
hărnicie liniște sufletească

• sănătate • cinste • o profesie interesantă • o slujbă bine plătită • mâncare bună • o viață fericită de familie • o casă frumoasă • să poți să-i ajuți pe ceilalți • să te bucuri de ce ai • istețime • conștiinciozitate • o relație durabilă • timp liber • nonconformism • hărnicie • liniște sufletească • să fii îmbrăcat(ă) în pas cu moda

2. Discutați în grupe și numiți trei lucruri care credeți că sunt importante pentru părintele Trandafir, personajul principal al nuvelei *Popa Tanda* de Ioan Slavici.

3. Caracterizați-l pe părintele Trandafir, urmând pașii indicați mai jos.

(a) Identificați mijloacele de caracterizare folosite în conturarea personajului, răspunzând la următoarele întrebări:

- Ce spune naratorul despre personaj?
- Ce spun sau ce gândesc alte personaje despre părintele Trandafir?
- Cum se caracterizează personajul însuși?
- Ce reiese despre personaj din acțiunile sale?
- Ce reiese despre personaj din ceea ce le spune sătenilor și membrilor familiei?
- Ce reiese despre personaj din modul în care se exprimă acesta?
- Ce rol are mediul în care trăiește asupra personajului (are vreo influență asupra trăsăturilor sale de caracter sau asupra comportamentului său)?
- Ce rol au cele două nume ale personajului (părintele Trandafir și Popa Tanda, porecla dată de săteni) în sugerarea unor trăsături ale acestuia?

Scanned with OKEN Scanner

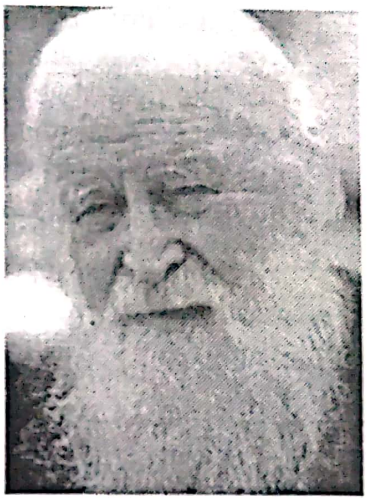

(b) Organizați informațiile și observațiile prin care ați răspuns la întrebările de mai sus într-un plan:

- locul și rolul personajului în operă (personaj principal, secundar sau episodic; cum funcționează acesta în cadrul operei: este un personaj activ sau un personaj narator cu statut de martor, este cel în jurul căruia se desfășoară întreaga acțiune etc.);
- portretul fizic al personajului (trăsături și sursele din care provin informațiile despre personaj);
- portretul moral al personajului (trăsături care se desprind din felul în care se comportă sau îl descrie naratorul, din modul în care vorbește etc., tipurile de conflict — interior sau exterior — pe care le trăiește personajul, cu exemplificări);

Scanned with OKEN Scanner

- compararea cu alte personaje (părintele Trandafir este construit prin opoziție sau prin asemănare cu alte personaje?, ce efect are această punere în relație cu alte personaje pentru cititor?);
- ce fel de personaj este părintele Trandafir (pozitiv / negativ / complex, alcătuit din calități și defecte; un personaj static sau unul dinamic, care evoluează pe măsură ce acțiunea înaintează).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Scrieți o propoziție sau o frază care să reprezinte esența observațiilor voastre despre personajul analizat.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

4. După planul de mai sus sau după altul conceput de voi, scrieți caracterizarea personajului principal din nuvela *Popa Tanda* de Ioan Slavici. Încadrați-vă în spațiul acordat în acest scop și țineți seama și de sugestiile de autocorectare făcute la unitatea 1 (p. 61).

Scanned with OKEN Scanner

4. După planul de mai sus sau după altul conceput de voi, scrieți caracterizarea personajului principal din nuvela *Popa Tanda* de Ioan Slavici. Încadrați-vă în spațiul acordat în acest scop și țineți seama și de sugestiile de autocorectare făcute la unitatea 1 (p. 61).

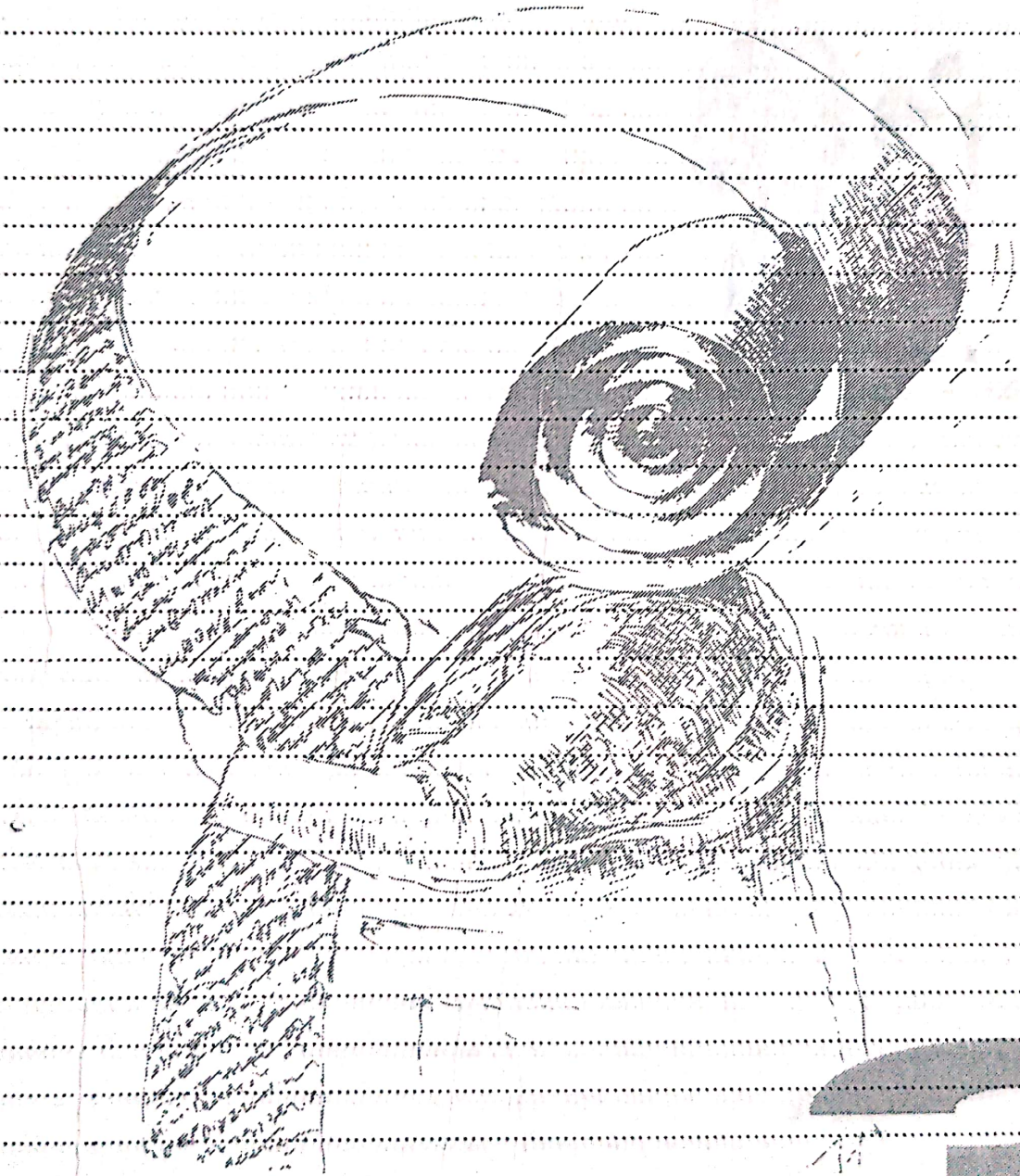

Scanned with OKEN Scanner

5. După același model, faceți o caracterizare a personajului literar preferat de voi.

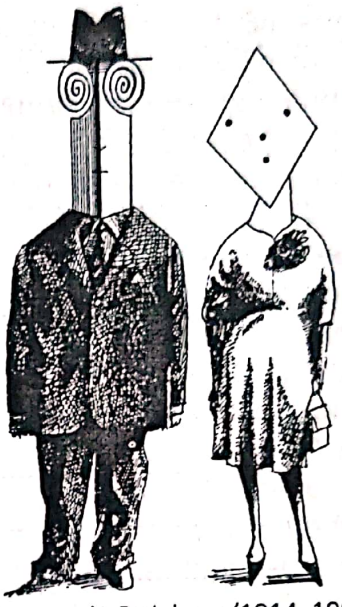

Desen de Steinberg (1914–1999)

Scanned with OKEN Scanner

6. Citiți cu atenție textul următor, intitulat *Amiază de vară* și semnat de prozatorul Marin Preda.

„Era o zi încremenită, care făcea parcă din clipă așteptare fără sfârșit. Salcâmii stăteau înalți cu frunzele adormite. Bătătura zăcea albă sub lumina soarelui. Pe drum nu trecea nimeni. Gardurile negre dinspre grădină stăteau în picioare, cu poarta jumătate deschisă prin care trecuse sau venise cineva. Pe după ele se zărea șira de paie în care se vedea înfiptă o furcă. Părea o după-amiază întoarsă de demult, din adâncurile veșniciei și oprită în vizită la după-amiaza cea reală și prezentă, care, intimidată, tăcea împreună cu zidurile casei, cu vârfurile înalte ale salcâmilor și cu țărâna bătăturii, plină de urme de tălpi omenești, de labe de gâște și de copite mici de oi.

În această tăcere apăru pe după colțul casei, din spate, o femeie cu pași șovăielnici. Avea și în priviri o expresie de nedumerire și spaimă rătăcită, dar liniștită și parcă resemnată la adăpostul neputinței de a înțelege. Nedumerirea cobora și în mișcări: «Știu și eu ce să mai fac, încotro să mai merg?!» parcă spunea. La colțul din față al casei se opri câteva clipe, apoi urcă prispa și se apropie de geamul deschis. Se uită înlăuntru. Pe pat doarme o femeie. Avea părul desfăcut și membrele desfăcute în dezordine. O expresie de buimăceală parcă definitivă se așternuse pe chipul ei ca și când apăsarea vieții interioare care o stăpânea în aceste clipe de odihnă adâncă n-avea s-o mai părăsească niciodată. Femeia de lângă geam apucă cu mâinile de cercevele și șopti cu un glas înghesuit de o detașată, intensă și impersonală neliniște:

— Joițo!

Nici-un răspuns. După câteva clipe de tăcere femeia repetă chemarea. Brusc femeia care dormea se trezi, se ridică în capul oaselor și cu gesturi reflexe își acoperi picioarele și își drese părul. Ea recepționă aproape nealterată liniștea cu care cealaltă o trezise din somn și răspunse:

— Ce este, Dido?

— Joițo, ia vin' încoace!

Femeia se dăduse jos din pat, ieși din odaie, apăru pe prispă, se apropie și repetă în șoaptă:

— Ce e, Dido?

— Vin' încoace.

Se dădură jos de pe prispă și o luară amândouă pe după colțul casei. Mergeau puțin aplecate, desculțe, cu fustele mari, înfoiate, două rotunzimi parcă ireale, cu mersul lor lipsit de grabă, indecis, parcă comandat. Se opriră în spatele casei. Vizitatoarea arătă cu jumătate de gest curtea vecină care zăcea la fel de tăcută în lumina grea a zilei, cu aceleași geamuri ale odăii deschise spre prispă și șopti:

— Joițo, nu e nimeni la mine acasă.

— Ei, murmură cealaltă.

— Tudor e plecat, băiatu-ăla e dus cu caii.

— Ei!

Scanned with OKEN Scanner

— Nu auzi?

— Ce?

— Mașina mea coase singură. O auzi?

Femeia își ascuți urechea și ascultă. Ascultând, expresia chipului ei se schimbă treptat și, pe măsură ce clipele treceau, această expresie semăna tot mai mult cu aceea pe care femeia o avusese mai înainte în timp ce dormea și care, trezindu-se, dispăruse.

— Aud, șopti ea după câtva timp. Dido, o fi cineva înăuntru!

— Nu e nimeni, e odaia goală.

Rămaseră amândouă tăcute, absorbite, ascultând. Din salcâmul de alături zbură o vrabie și în urma ei, legănându-se, o frunză pluti lent spre pământ. Printre scaieții care umpleau locul din spatele casei apăru o cloșcă cu puii împrăștiați și rătăciți, cârâind nervoasă, singuratică și nemulțumită. Văzând cele două femei se opri o clipă cu un picior în aer, cârâi neliniștită de tăcerea și nemișcarea lor, apoi puse piciorul jos și trecu mai departe. Deodată, din depărtare, parcă din cer, răcni o voce cumplită aruncând torente de înjurături, imprecații și amenințări:

— ...Unde paștele mă-ti ești, fă? Vino încoace și deschide odaia să bag sacii înăuntru. Fă, surdo, tu n-auzi să ieși încoace și să mă ajuți să dau sacii jos din căruță? Să fie ea a dracului de muiere, dacă dă căldura peste ea de nu se culcă și doarme până se scufundă cinci stânjeni în pământ, cu pat cu tot. Ho! Fir-ați și voi ai dracului, ho, că acuși vă desham și vă dau drumul la apă!

În primele clipe cele două femei ascultară aproape liniștite această voce, apoi pe chipul celei dintâi apăru o nouă expresie de spaimă:

— Gheorghe al tău! șopti ea. Du-te!"

7. Rezumați textul în maximum 10 rânduri, în două etape.

(a) Scoateți ideile principale din text.

.....

.....

.....

.....

.....

(b) Scrieți rezumatul. Nu uitați să răspundeți la întrebările esențiale (cine?, ce face?, unde?, când?), să folosiți persoana a III-a și timpul indicativ prezent, să folosiți conectorii potriviți (de timp, de cauză etc.), care să dea coerență textului vostru, să eliminați detaliile nesemnificative. Amintiți-vă ce ați învățat în clasa a V-a despre rezumat (vezi manualul Editurii Humanitas pentru clasa a V-a, paginile 138–141).

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Observați ce timpuri verbale corespund etapelor narațiunii existente în text.

.....

.....

.....

.....

9. Cărui mod de expunere îi corespunde primul alineat al textului?

.....

10. Analizați acest fragment, referindu-vă la:
- elementele descrise;
- perspectiva din care sunt privite acestea;
- culorile dominante ale tabloului;
- atmosfera generală care se degajă;
- figurile de stil folosite;
- timpul verbal folosit cu preponderență.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

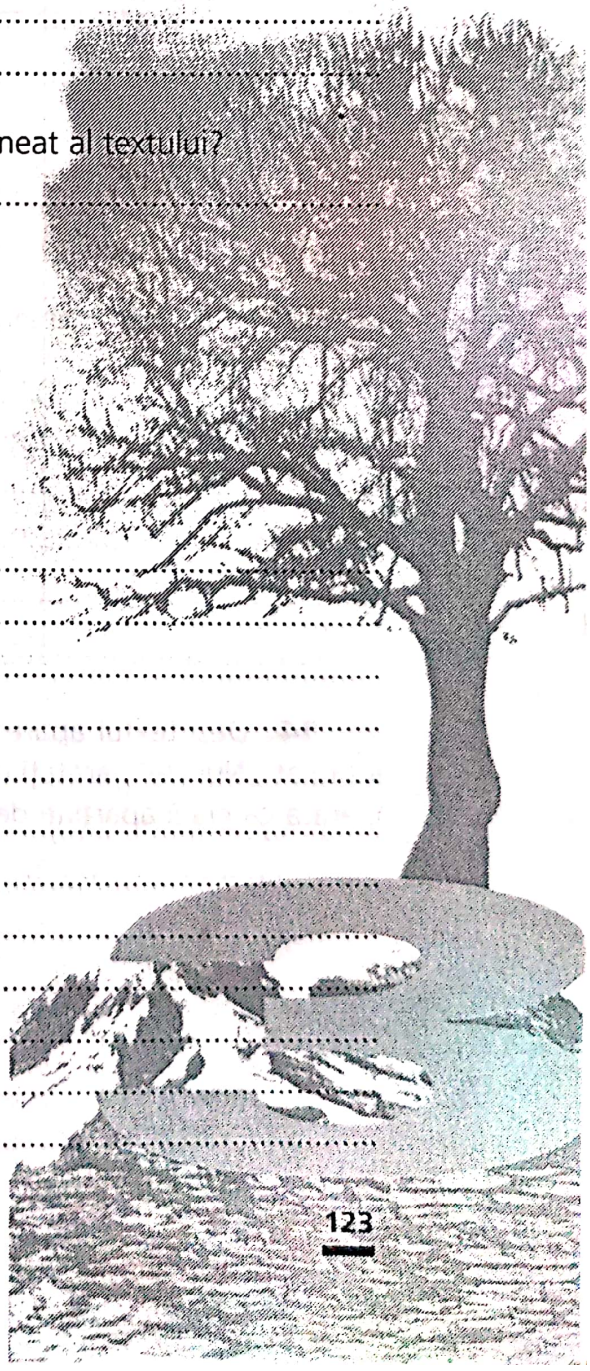

Scanned with OKEN Scanner

11. De ce credeți că autorul nu propune nici o interpretare a faptului ciudat pe care-l povestește în acest text? Bifați răspunsul (sau răspunsurile) pe care îl (le) considerați corect(e) dintre cele de mai jos:

- ☐ Este un autor modern, care preferă să lase cititorului plăcerea de a descoperi singur semnificația întâmplării povestite.
- ☐ Faptul ciudat constatat de cele două femei se poate explica științific.
- ☐ Lumea în care trăim este misterioasă, iar noi înțelegem foarte puțin din tot ce ne înconjoară.
- ☐ Simpla istorisire a întâmplării, fără explicarea acesteia, dezvăluie, de fapt, o atitudine ironică sau poate de neîncredere a autorului față de faptele povestite, aflate de la alții.

12. Aduceți argumente în favoarea opțiunii voastre.

.....

.....

.....

.....

.....

13. Identificați elementele de oralitate din textul lui Marin Preda.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Deși textul apare în volumul *Întâlnirea din pământuri. Desfășurarea*, subintitulat „Nuvele", arătați de ce *Amiază de vară* nu este o nuvelă. Identificați specia literară căreia îi aparține de fapt textul și motivați încadrarea făcută de voi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

15. Scrieți într-o coloană trăsăturile nuvelei și în alta pe cele ale schiței pe care le puteți identifica în cele două scrieri: *Popa Tanda* de Ioan Slavici și *Amiază de vară* de Marin Preda. Referiți-vă la:

	Popa Tanda	*Amiază de vară*
Acțiune (întinderea acesteia în timp și în spațiu)		
Personaje		
Lungimea textului		
Implicarea naratorului (simplu povestitor sau și comentator al faptelor narate)		
Perspectiva de ansamblu (imaginea unei comunități sau a unor personaje rupte din context)		
Caracterizarea personajelor (complexă sau fragmentară)		

Scanned with OKEN Scanner

Atributul (1)

Constantin Zăpadă, multiplu campion la schi alpin și fond (1917–1991)

1. Subliniați atributele din textul de mai jos cu o linie, indicați printr-o săgeată cuvântul determinat, scriind sub acesta ce parte de vorbire este, ca în modelul dat:

Bunicul meu a fost un renumit campion
substantiv
de schi. A câștigat multe concursuri și trei dintre medaliile sale de aur le-am pus la loc de cinste, în camera mea. Aceasta mai mare a fost prima obținută de el la o confruntare internațională.

2. Completați tabelul de mai jos cu atributele identificate la exercițiul 1.

Atribute adjectivale	exprimate prin	Atribute substantivale	exprimate prin substantiv în cazul
meu	adjectiv pronominal posesiv		

3. Completați tabelul din pagina următoare, indicând felul atributelor din textul de mai jos:

Dorința lui de a schia s-a împlinit când și-a petrecut vacanța de iarnă la Predeal. Aerul de acolo era proaspăt și schiorii alunecând pe zăpada imaculată păreau prinși într-un dans elegant. Pârtia din față a fost dată în folosință anul acesta.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Atribut				
adjectival	substantival	pronominal	verbal	adverbial

4. Indicați atributele adjectivale din textul următor și precizați prin ce se exprimă.

Mama mi-a cumpărat un nou costum de schi, pentru că pantalonii rupți într-o cădere foarte spectaculoasă ai echipamentului mai vechi nu se mai puteau purta. Asemenea îmbrăcăminte este de aruncat. Mi-am luat mănușile acestea căptușite, fiindcă sunt foarte călduroase. Am ales ce pulover am vrut și am probat toate căciulițele pe care le avea vânzătoarea. La gât o să pun o eșarfă fluturândă, viu colorată, pentru ca mama să mă recunoască mai ușor pe pârtia aglomerată. Am participat până acum la trei concursuri, dar n-am avut nici un rezultat de seamă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Subliniați atributele substantivale din enunțurile de mai jos și indicați în casete felul acestora.

Dorința tatălui meu este să fac schi.

Colegii mei de clasă sunt mândri că am câștigat concursul.

Acordarea de premii câștigătorilor a fost făcută de sponsori.

Colegul meu, George, este campion național la patinaj artistic.

6. Subliniați atributele substantivale prepoziționale din enunțurile de mai jos și indicați în pătrate cazul substantivului, iar în casete dacă este precedat de prepoziție sau de locuțiune prepozițională.

Ac	yhep.	Pârtia de schi era modernizată.
		Rafalele asemenea unor nori albicioși scăzuseră vizibilitatea.
G		Brazii din spatele cabanei nu se mai vedeau.
		Întârzierea față de programul stabilit m-a făcut să răcesc.
		Medicamentul împotriva febrei a fost foarte eficient.

7. Subliniați atributele din enunțurile de mai jos, precizați felul acestora și indicați partea de vorbire prin care se exprimă:

- Efortul amândurora era mare. .....
- Cărțile de la cei doi au fost interesante. .....
- Patinatorii, cei cinci din stânga, nu sunt mai înalți decât mine. .....

.....

8. Subliniați atributele adjectivale din enunțurile următoare și transformați-le în atribute substantivale.

Am participat la o competiție internațională. .....
Peisajul hibernal ne-a înspăimântat. .....
Am făcut un vaccin antigripal. .....
Echipamentele multicolore nu-mi plac. .....
O cameră nedecorată pare mai mare. .....

9. Construiți, după modelul dat, câte două enunțuri cu atribute adjectivale referitoare la substantivele date.

- spațiu < *spațios* — Am o casă *spațioasă*.
  spațial — Vehiculul *spațial* se deplasa rapid.
- munte < ..... — .....
  ..... — .....
- pământ < ..... — .....
  ..... — .....
- zi < ..... — .....
  ..... — .....

10. Uniți printr-o linie substantivele din prima coloană din pagina următoare cu atributele din a doua coloană.

Scanned with OKEN Scanner

o temă	a	a	din Predeal
plecarea	b	b	fără greșeală
un palton	c	c	cu flori
material	d	d	de stofă
trecere	e	e	de pietoni

11. Subliniați forma corectă a cuvintelor cu funcția sintactică de atribut:

- I-am dat premiul elevei *merituoasă/merituoase*.
- Crearea unei atmosfere de neîncredere în colectivul nostru *apărută/apărute* în ultima vreme este dăunătoare pentru relațiile colegiale.
- A venit la noi *însuși/însăși* Dana.
- Fetele *însăși/înseși* au ajutat-o pe bunica.
- Elevii *înșiși/însuși* au făcut desenele pe calculator.
- Lucrarea unei prietene *a mea/a mele* a fost apreciată de profesori.
- Două colege *a mele/ale mele* merg la cercul de informatică.
- Averea *lu' patronul/patronului* din cartierul tău este mare.
- Lucrările elevilor *cei mai buni/celor mai buni* au fost notate cu zece.
- I-am dat fetei *cea mai harnică/celei mai harnice* o carte.
- Tezele colegilor *aceștia/acestora* au patru pagini.
- Țările *fost/foste* comuniste au serioase probleme economice.

12. Identificați atributele adjectivale și substantivale din textul de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„După ce ne-am întâlnit și am ospătat, vorbind puțin, ne-am luat puștile și am ieșit din căsuță între brazii poienii. Vântișorul asfințitului trecuse, mânând negurile, — și codrul negru îmi apăru ca într-o feerie, sub luna albă de iarnă. Drumul pe care sosisem nu-l mai știam, lumea pe care o lăsasem în văi era a altui veac. Noi înșine trecurăm din pâcla opacă, printr-o minune de vis, într-o tăcere de zăpadă și de argint. Trecurăm, aplecându-ne, prin galerii de umbră, ieșirăm iar în lumină și trecurăm iar în umbră, și fără ca vremea să se clintească, răzbăturăm în altă poiană, la stoguri nalte de fân."

Mihail Sadoveanu — *Caprele lui Sfântu Antonie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

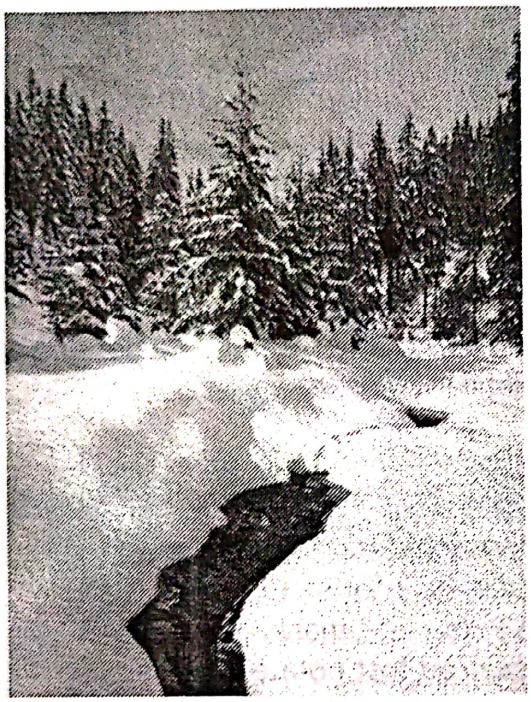

Scanned with OKEN Scanner

Atributul (2)

1. Eliminați repetițiile din enunțurile de mai jos, înlocuind atributele substantivale cu atribute pronominale, ca în modelul dat.

Am cumpărat de la anticariat *o carte* veche; legătura *cărții* era din piele.
→ **legătura *acesteia* era din piele.**

Casa bunicilor are un *acoperiș* de tablă; când bate vântul, zgomotele *acoperișului* sunt puternice.
→ *acestuia*

Profesorul a făcut apelul *elevilor*; unii *dintre elevi* erau absenți.
→ .....

Am anumite *principii* de viață; nu voi face nici un act *împotriva principiilor.*
→ .....

Nu-i plăceau *chiulangii*; ostilitatea *față de chiulangii* era declarată.
→ .....

El respectă *uzanțele*; purtarea *conform uzanțelor* l-a ajutat.
→ .....

2. Subliniați atributele pronominale genitivale și scrieți în casete felul pronumelui prin care se exprimă.

	Al cui palton a fost uitat în cuier?
negativ	Compunerea nimănui n-a fost interesantă.
posesiv	Părerea lor este șocantă.
interogativ	Întrebarea celuilalt m-a pus în dificultate.
posesiv	Dorința alor săi este să ia notă mare la capacitate.
	Filmul al cărui final nu l-am văzut mi s-a părut prea violent.
	Profesorul nu expune desenele oricui.

3. Subliniați atributele pronominale din enunțurile următoare și indicați felul acestora.

Mi-am murdărit pantofii maro. .....
Plăcerea lui este să citească. .....
Întrebarea ei, alta, m-a uimit prin profunzime. .....
Purtarea față de aceia care au plecat a fost urâtă. .....
Influența ta asupra unora este foarte mare. .....
Este măcinată de grija pentru alții. .....

Scanned with OKEN Scanner

4. Completați spațiile libere din frazele de mai jos cu pronumele relativ *care* cu funcția sintactică de atribut pronominal genitival.

Băiatul ..... desen a fost premiat este prietenul meu.

Scriitoarea ..... nuvelă a-i citit-o are doar 30 de ani.

Vecinii ..... copii au luat premiu sunt colegii de serviciu ai tatălui meu.

Pictorița ..... opere le-ai admirat va deschide în curând o expoziție.

Poetul în ..... operă ai găsit această metaforă este un pașoptist.

Fetele din ..... casă ies cei doi bătrâni sunt în corul școlii.

5. Identificați atributele din enunțurile următoare, indicați felul acestora și partea de vorbire prin care se exprimă.

Nu amesteca laptele de azi cu laptele de ieri!

.....

.....

Fratele meu mai mic are o carte de colorat și dorința de a termina toate desenele l-a făcut să renunțe la joaca din fața blocului.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

M-a speriat rana sângerând a colegului meu și mi-am stăpânit greu dorința de a o lua din loc.

.....

.....

.....

.....

Mașina roșie din față este nouă.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

6. Completați tabelul de mai jos cu atributele verbale găsite la exercițiul 5.

Atribut verbal	exprimat prin		la modul		
	verb	locuțiune verbală	infinitiv	supin	gerunziu

7. Indicați funcția sintactică a verbelor subliniate în enunțurile următoare:

A vorbi cursiv este necesar. .....
Plăcerea ei este *de a vorbi*. .....
Îndemnul *de a vorbi* mai clar nu l-a auzit. .....
Poezia *de recitat* este frumoasă. .....
De recitat nu e greu. .....
Pastelul acesta este *de recitat* la gura sobei. .....

8. Indicați felul atributelor din textul următor și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„Cu îngrijorare fără de seamăn mă repezeam, după scurte popasuri, dintr-un colț al curții într-altul, scrutând cerul cu încordate priviri. Mai ales în miazănoapte îmi pusesem toată nădejdea. De-acolo avea să vină mult așteptatul nor de zăpadă…

Era cu neputință pe o vreme ca asta să nu se ivească… Numai fata din casă mă tot necăjea… Fără îndoială că nici n-o luam în seamă… Atâta nesimțire nu-mi mai fusese dat să văd…

În fundul curții însă, salcâmul cel mare luase o înfățișare prea fantastică în negura crescută pe nesimțite. Copacii mai scunzi și toate uscăturile acelea informe ale arbuștilor din preajma-i conturau acum arătări din cale afară de stranii…

Atunci surprinsei primul fulg. Venise din împărăția neagră de deasupra."

Gib I. Mihăescu — *Ierni jilave*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Completați tabelul de mai jos folosind textul de la exercițiul 8.

Propoziții subordonate	Felul propoziției subordonate	Ce determină propoziția subordonată

10. Completați tabelul din stânga cu cifre corespunzătoare, ca în modelul dat, pentru a obține îmbinări cu atribute genitivale din cuvintele din dreptunghiuri.

1 paltonul negru		2 ai		3 copilului
	4 papucii moi		5 mamei	
6 al		7 a		8 dorința fierbinte
	9 hainele groase		10 ale	
11 lor		12 vremea rece		13 acestora
	14 iernii		15 a	

îmbinări cu atribute genitivale		
1	6	3
4	2	5
8	10	13
9	7	11
12	15	14

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția atributivă

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le, după modelul din manual de la pagina 126.

„Se întoarse și tot orbocăind prin zăpada *ce* cădea acum ca o perdea, se trezi iar în ulița pe care venise."

Ion Agârbiceanu — *Întâiul drum*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„*Un sultan dintre aceia* ce domnesc peste vro limbă,
Ce cu-a turmelor păsune, a ei patrie și-o schimbă,
La pământ dormea ținându-și căpătâi mâna cea dreaptă."

Mihai Eminescu — *Scrisoarea III*

.....

.....

.....

.....

.....

„Călătorii străini, care au străbătut văile *României*, pe drumuri hrintuite, în căruțele de poștă de acum patruzeci *de ani*, cu greu ar mai cunoaște astăzi locurile pe unde-au umblat. Li s-ar părea că *altă* țară s-a pus între Carpați și Mare."

Alexandru Vlahuță — *România pitorească*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„În ziua *aceea nu era nici un nor* deasupra, și *uriașii munți, care atâtea* zile frământaseră și sloboziseră, din coamele *lor zbârlite* până la cer, ploile, trăsnetele și șuvoaiele, erau acum blajini, tihniți și prididiti de soare."

Gala Galaction — *La Vulturi!*

.....

.....

.....

.....

.....

„Trebuie să fie un adevăr în eficacitatea spiritului de imitație și probabil că natura, *care patronează identicele funcțiuni ale generațiilor succesive* la oameni, la tuberoze și la căței, *și-a făcut marele* tiraj animal și vegetal existent."

Tudor Arghezi — *Cartea cu jucării*

.....

.....

.....

.....

.....

2. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 1.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

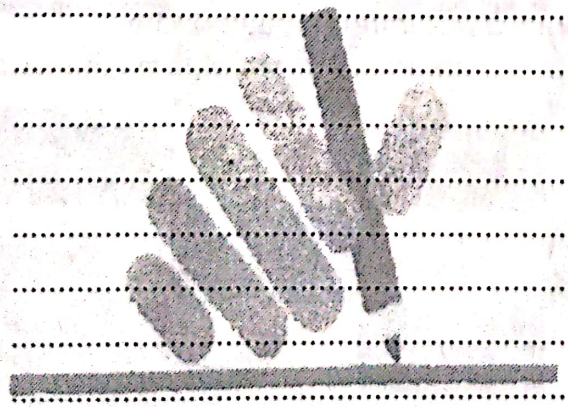

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Contrageți propozițiile subordonate atributive din frazele de mai jos în partea de propoziție corespunzătoare.

Doina preferă cărțile care tratează subiecte istorice.

.....

Pisica este un animal care este foarte independent.

.....

El nu suportă mâncărurile care sunt prea sărate.

.....

O ceață subțire care se lăsase peste versantul muntelui făcea peisajul ireal.

.....

4. Faceți expansiunea atributelor subliniate în propozițiile de mai jos.

Filmul documentar ne-a permis observarea animalelor *marine*.

.....

Am în casă o floare *cu parfum* îmbătător.

.....

Dorința *reușitei* la examen este puternică.

.....

Locul *petrecerii* vacanței l-a ales mama.

.....

5. Completați frazele de mai jos cu pronumele relativ *care*, indicați funcția lui sintactică și precizați ce fel de propoziție introduce.

Piesa ..... am văzut-o a fost interesantă.

.....

Scanned with OKEN Scanner

Natalia a început un regim de slăbire ..... așteaptă o minune.

.....

- Laura colecționează fotografii cu actorul ..... admiratoare este.

.....

Sculptorul taie un bloc de piatră ..... va deveni o operă de artă.

.....

Cabana ..... am stat în vacanță este veche.

.....

Subiectul compunerii ..... profesorul ne-a cerut-o ne solicită imaginația.

.....

6. Identificați atributele din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„«Bună dimineața la Moș Ajun!...
Ne dați, ori nu ne dați?»
Directorul liceului nu ne dă nimic. Găsim poarta încuiată și luminile stinse. Probabil că directorul face Crăciunul la București cu secretarul general de la Ministerul Instrucțiunii Publice care îi este cumnat...
La fel plecaseră din oraș și cei patru profesori noi...
Profesorul de istorie care este transilvănean ne dă vin fiert și covrigi cu susan..."

Ion Minulescu — *Corigent la limba română*

.....

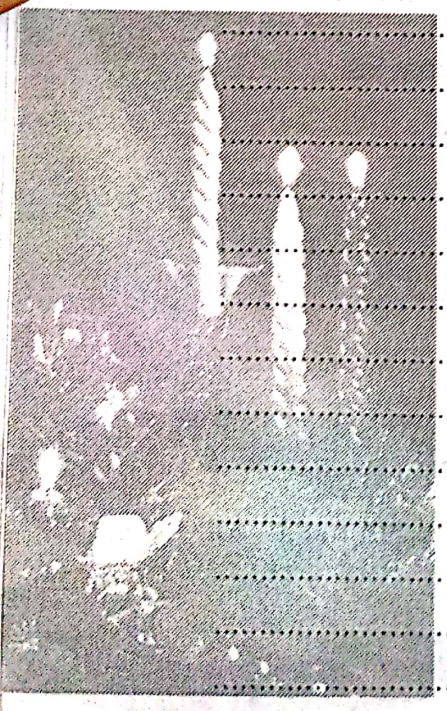

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

7. Subliniați predicatele din frazele de la exercițiul 6 și indicați felul acestora.

8. Despărțiți în propoziții frazele de la exercițiul 6.

9. Indicați felul propozițiilor din frazele de la exercițiul 6.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Explicați cum s-au format următoarele cuvinte din textul de la exercițiul 6:

stinse .....

.....

transilvănean .....

.....

fiert .....

.....

11. Construiți câte un enunț în care substantivul *Crăciun* să aibă funcția sintactică de:

subiect .....

atribut substantival genitival .....

atribut substantival prepozițional .....

12. Despărțiți în propoziții fraza de mai jos și indicați felul acestora:

Ceea ce dorim este ca de Crăciun să colindăm pe la casele celor care ne sunt dragi și care se vor bucura de urările noastre.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Texte funcționale

A. Invitația

1. Scrieți câte o invitație pentru următoarele situații:

(a) Invitați un prieten la petrecerea pe care o dați cu ocazia aniversării voastre.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) Clasa voastră invită un profesor la un spectacol în care jucați, la un concurs sportiv la care participați sau la un concert pe care-l aveți cu o trupă din care faceți parte.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(c) Membrii cenaclului literar al școlii voastre invită un scriitor la o întâlnire cu tema „Literatura pe care o citesc adolescenții".

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(d) Clasa voastră trimite invitații, adresate părinților, pentru a participa la sărbătorirea lansării primului număr al revistei școlii.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Scrisoarea

O scrisoare conține următoarele elemente:

- datarea (eventual, cu menționarea localității), plasată în dreapta paginii, sus
- adresarea (*Dragă X*), plasată în centrul primului sfert de sus al paginii
- conținutul scrisorii, care cuprinde:
  - motivul pentru care scrieți
  - dezvoltarea ideilor pe care doriți să le comunicați
  - remarci finale

  Fiecare dintre aceste secvențe trebuie marcate prin alineat. Dezvoltarea ideilor poate cuprinde mai multe alineate, corespunzătoare fiecărei schimbări a subiectului.
- formula de încheiere (*Cu drag* etc.)
- semnătura

Modul de adresare și limbajul folosit este adaptat, de fiecare dată, destinatarului scrisorii.

2. Imaginați-vă că sunteți plecat(ă) într-o excursie în străinătate. Singura posibilitate de a comunica cu membrii familiei voastre este scrisoarea. Scrieți două scrisori:

(a) o scrisoare adresată fratelui / surorii voastre sau prietenului / prietenei;

(b) o scrisoare adresată părinților.

Scrisorile voastre trebuie să difere sub următoarele aspecte:

- formulele de adresare și de încheiere;
- tonul folosit (familiar / familiar, dar respectuos în același timp);
- limbajul folosit (colocvial sau chiar cu elemente de argou / mai aproape de limba literară);
- selectarea informațiilor comunicate.

(a) .....

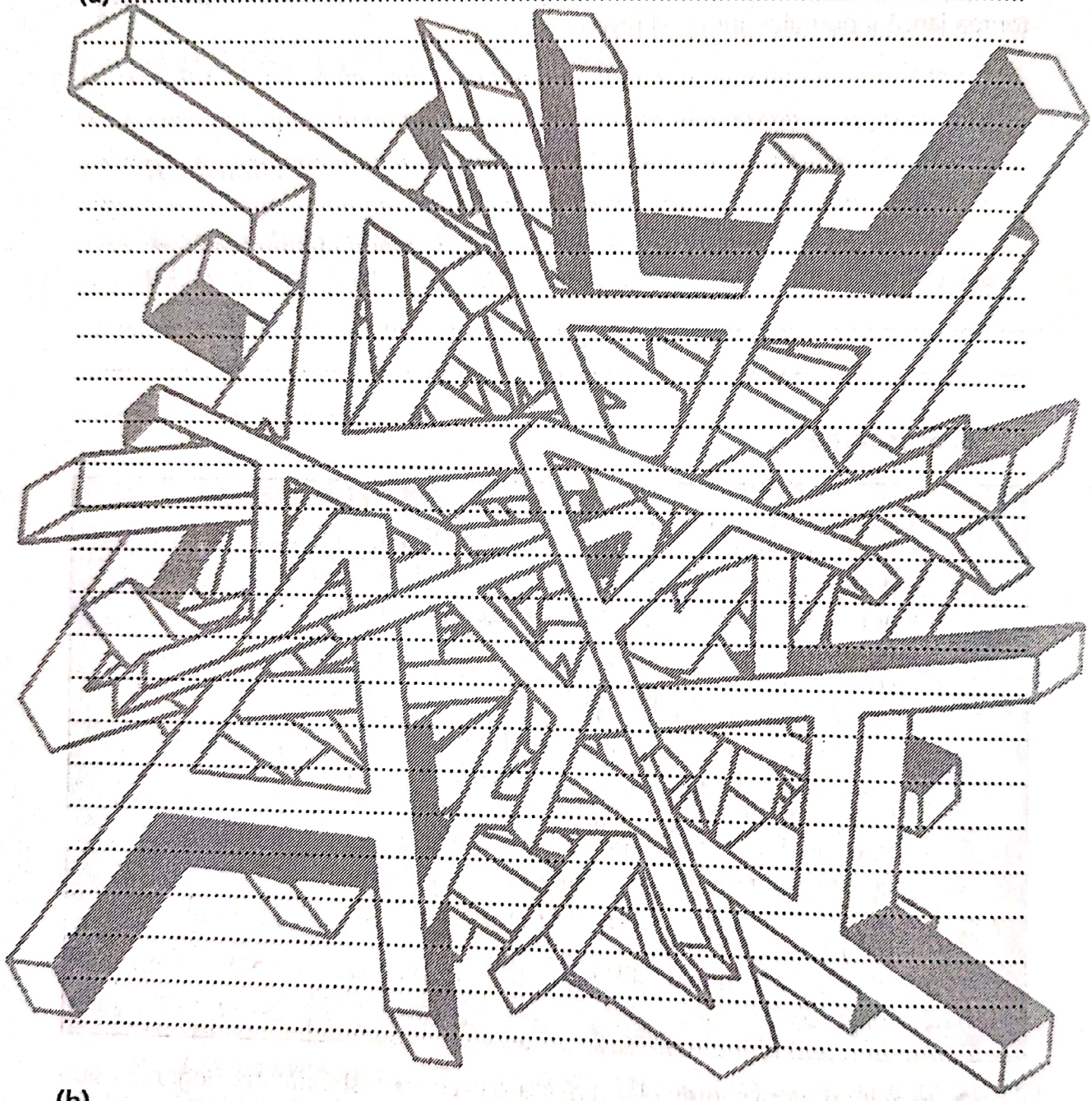

(b) .....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Scrieți câte o scrisoare de felicitare, după cum urmează:
(a) unui coleg care a obținut un premiu important, o medalie, o bursă etc.;
(b) unei trupe îndrăgite de voi, care a scos recent un album foarte bun;
(c) unui post TV, în care să vorbiți despre o emisiune care v-a plăcut foarte mult;
(d) unui coleg căruia i-a apărut un volum de versuri.

(a) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(b) .....

(c) .....

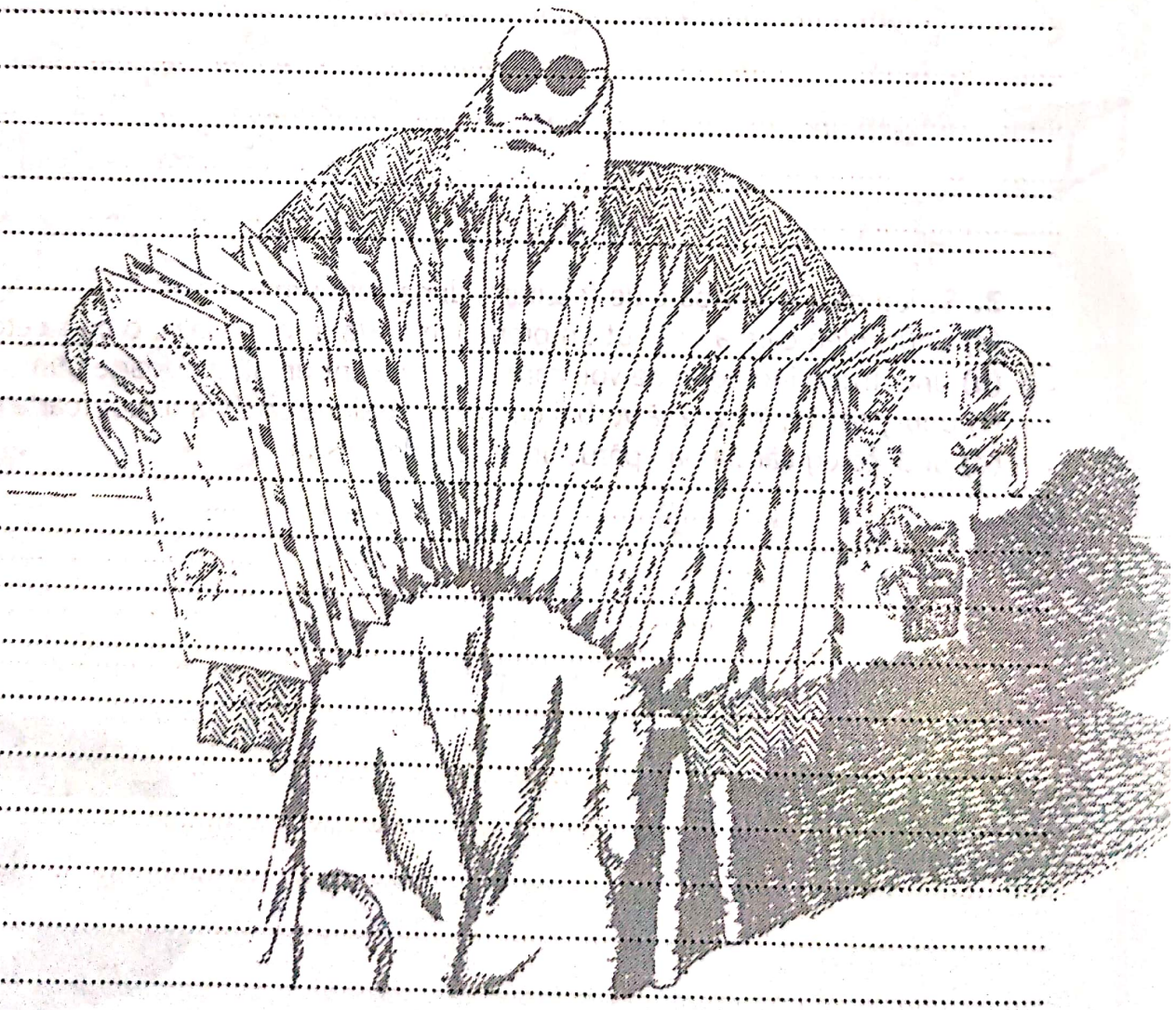

(d) .....

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieți o scrisoare de dragoste, adresată unei ființe reale sau uneia imaginare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Autoevaluați-vă activitatea de redactare, acordându-vă o notă pentru fiecare scrisoare. Citiți-o colegilor voștri pe cea care vi se pare cea mai reușită. Colegii vă vor acorda o notă. Dacă aprecierile voastre nu coincid, menționați mai jos aspectele care au stârnit discuții (adecvarea tonului, cuprinsul etc.)

.....

.....

.....

.....

.....

6. Găsiți soluții pentru remedierea deficiențelor semnalate de colegi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Romanul

1. Ce așteptați de la un roman? Alegeți dintre variantele de mai jos sau formulați răspunsuri proprii.

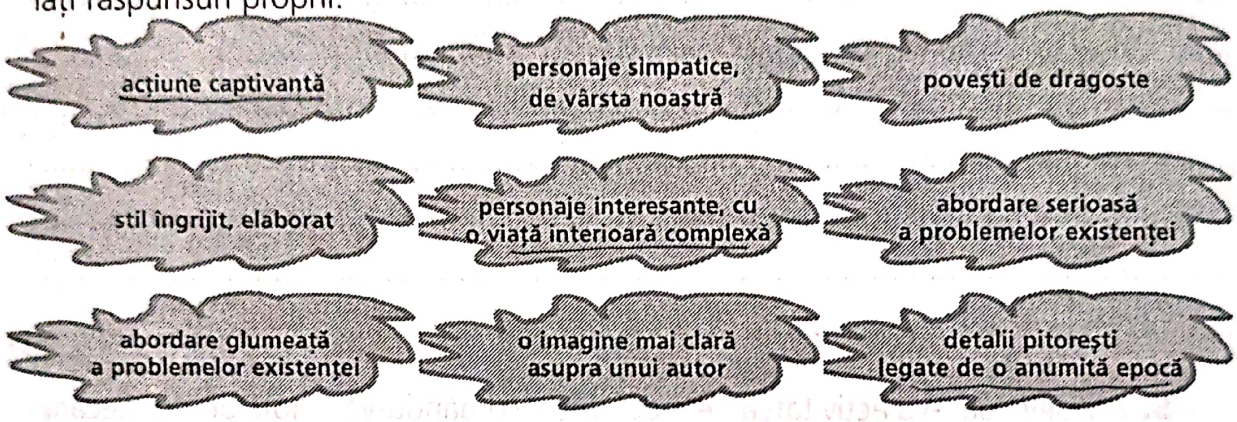

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ce anume v-a plăcut în romanul *Baltagul* de Mihail Sadoveanu și ce v-a plictisit sau vi s-a părut neinteresant în același roman?

....

....

....

3. Scrieți, în spațiul de mai jos, planul simplu de idei al unui capitol din romanul *Baltagul* (vezi tema din manual, p. 143).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

4. Rezumați în 10 rânduri capitolul respectiv (vezi exercițiul 1 din manual, p. 144).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Alcătuiți, în spațiul de mai jos, rezumatul întregului roman (vezi exercițiul 3 din manual, p. 144).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

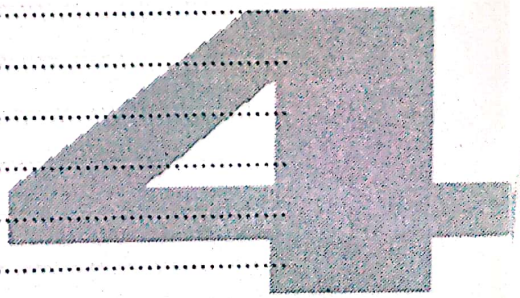

Scanned with OKEN Scanner

6. Rezolvați exercițiul 4 din manual, de la p. 144, ținând seama de următoarele recomandări:

- Recitiți cu atenție rezumatul vostru de la exercițiul anterior.
- Subliniați, în textul rezumatului vostru, informațiile esențiale, fără de care înțelegerea acțiunii romanului nu ar fi posibilă. (Rezumarea unui roman nu trebuie să includă toate acțiunile, ci numai pe acelea care au rol în desfășurarea subiectului sau care pot fi identificate ca etape ale narațiunii.)
- În redactare folosiți cuvinte și propoziții care concentrează maximum de informație în minimum de spațiu.
- Încadrați-vă în spațiul avut la dispoziție.

Scanned with OKEN Scanner

4. Rezumați în 10 rânduri capitolul respectiv (vezi exercițiul 1 din manual, p. 144).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Alcătuiți, în spațiul de mai jos, rezumatul întregului roman (vezi exercițiul 3 din manual, p. 144).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

6. Rezolvați exercițiul 4 din manual, de la p. 144, ținând seama de următoarele recomandări:

- Recitiți cu atenție rezumatul vostru de la exercițiul anterior.
- Subliniați, în textul rezumatului vostru, informațiile esențiale, fără de care înțelegerea acțiunii romanului nu ar fi posibilă. (Rezumarea unui roman nu trebuie să includă toate acțiunile, ci numai pe acelea care au rol în desfășurarea subiectului sau care pot fi identificate ca etape ale narațiunii.)
- În redactare folosiți cuvinte și propoziții care concentrează maximum de informație în minimum de spațiu.
- Încadrați-vă în spațiul avut la dispoziție.

Scanned with OKEN Scanner

7. Faceți caracterizarea unuia dintre personajele romanului *Baltagul*, urmând modelului de la unitatea 3 (p. 114).

Nicolae Grigorescu (1838–1907) — *Rucăreancă*

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. În construirea argumentării pentru rezolvarea exercițiului 2 din manual (p. 152), vă puteți orienta după sugestiile de mai jos:

- Înainte de a adopta o poziție tranșantă, recitiți romanul (și/sau notițele și fișele voastre), căutând exemple care să vă ajute în susținerea uneia sau alteia dintre cele patru ipoteze de lucru. (Se poate întâmpla să vă schimbați punctul de vedere în funcție de rezultatele cercetării voastre; acest lucru este firesc și chiar vă ajută în construirea unei argumentări cât mai solide.)
- Decideți cu privire la punctul de vedere pe care doriți să-l argumentați (de exemplu, *Baltagul* este un roman polițist).
- Scrieți o listă cu argumentele pe care le considerați potrivite pentru susținerea punctului vostru de vedere.
- Ordonați aceste argumente în modul pe care-l considerați cel mai potrivit scopului vostru (de a convinge un anumit tip de audiență: profesor, colegi). Puteți să vă orientați și după sugestiile următoare:
  - plasați cele mai solide argumente astfel: unul la începutul și altul la sfârșitul compunerii;
  - puteți începe fiecare paragraf cu o afirmație generală, urmată de exemple din text care să întărească afirmația respectivă;
  - puteți porni invers: de la un exemplu din text, pe baza căruia să formulați o concluzie.
- Discutați posibilele puncte de vedere opuse, aducând contraargumente care să vină în același timp în sprijinul ipotezei susținute de voi. Nu uitați că argumentele cele mai bune sunt cele care au la bază textul și nu cele pornite de

Scanned with OKEN Scanner

la simple impresii sau intuiții. Respingeți, deci, ideile care nu au suport în textul discutat și generalizările semnalate prin adverbe de tipul *niciodată, întotdeauna* etc.

- După prezentarea argumentelor importante, încercați să formulați o concluzie; aceasta nu trebuie să repete primul paragraf, ci mai degrabă să fie o sinteză convingătoare a întregii construcții argumentative.

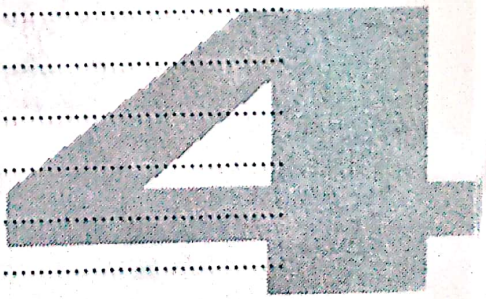

Scanned with OKEN Scanner

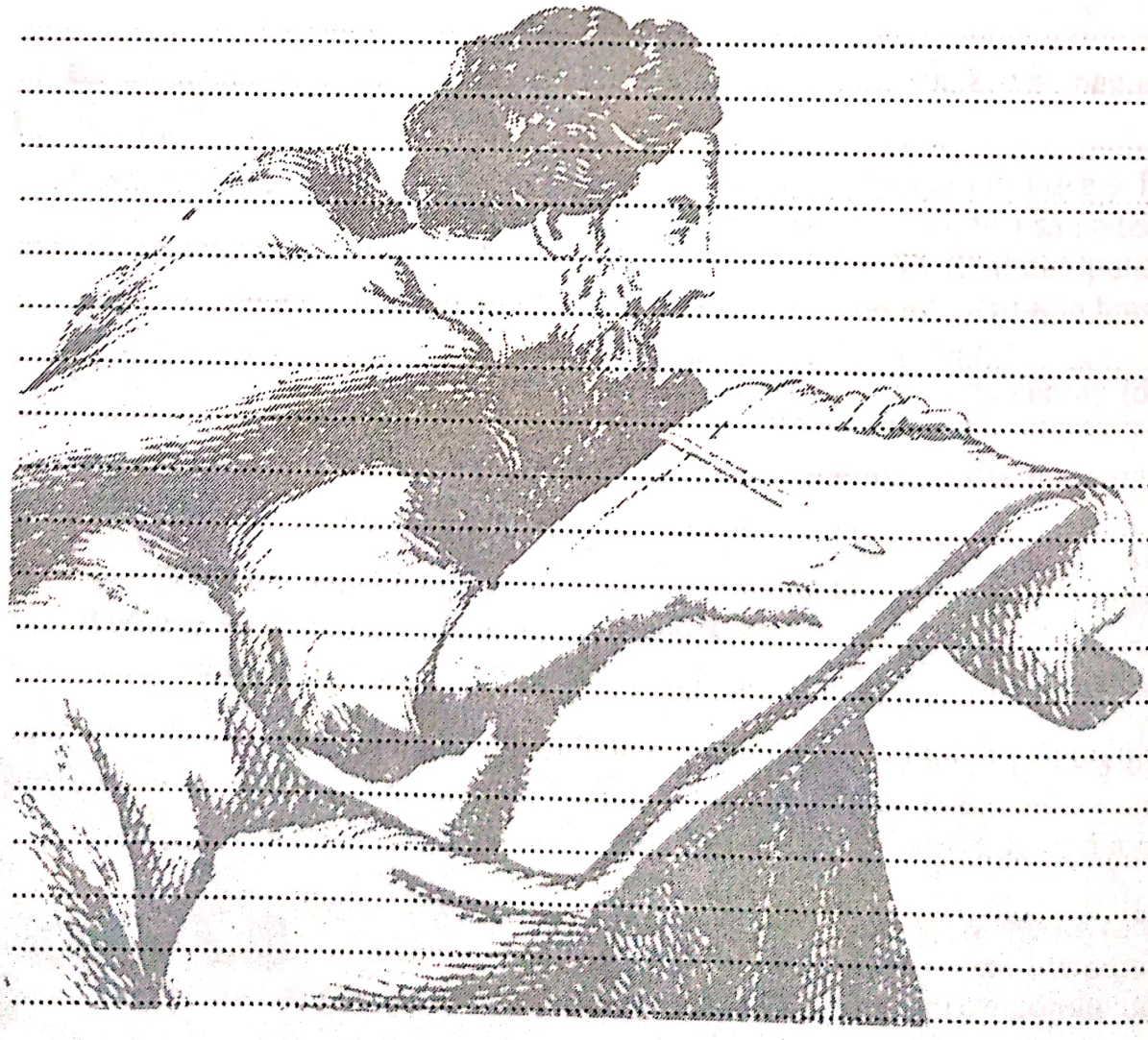

Scanned with OKEN Scanner

8. *Romanul adolescentului miop*, din care am extras fragmentul de mai jos, a fost scris de Mircea Eliade cu intenția de a da o replică romanului tradiționalist despre adolescenți, de tipul ciclului *La Medeleni* al lui Ionel Teodoreanu. Revoltat de imaginea idilică și artificială a acestor romane, Eliade propune o viziune „din interior" asupra acestei vârste. Autorul este și personajul principal al romanului, care consemnează într-un jurnal stările și evenimentele trăite de un adolescent. Romanul ilustrează ideea că adolescența, departe de a fi o vârstă a bucuriilor și a seninătății, este o perioadă de criză profundă, prin care trece orice tânăr în încercarea de a se descoperi pe sine și de a-i cunoaște pe ceilalți. Citiți fragmentul următor și observați modul în care această idee reiese din text:

„Am fost atât de singur în ultimele luni, încât mă socoteam aproape fără prieteni. Înțelegeam cum rosturile noastre ne rup și ne leagă de alte vieți. Poate mă îndurera gândul acesta, dar voiam să rămân singur. Pașii mei mă înstrăinau de prieteni, și pașii lor mă depărtau.

Și iată că astăzi ne-am întâlnit iarăși, în mansardă, toți cei din timpurile bune ale adolescenței noastre. Am vorbit despre lucruri de-abia încheiate, și cari acum ni se par atât de vechi, atât de îmbătrânite și de triste...

Nu ne-am lăsat copleșiți de amintiri; dar am simțit toți nevoia de a vorbi de ele, de a ne mărturisi legați prin aceeași melancolie.

Ne-am adunat, aici, ca să ne bucurăm de venirea lui Radu. A fugit din internatul liceului din Brașov pentru că își știa sigură repetența. E al doilea an pe care îl pierde. Îl întâlneam până acum în vacanțe, cu chipiul lui de toboșar, miop, cu dinți lați și buze mari, crăpate. Învățase expresii ungurești și glume germane. Noi râdeam ca să-i facem plăcere. Dar prietenul se dezrădăcinase. [...]

Eu mă gândeam cât de inutil e *Jurnalul* acesta, unde însemn tipurile surprinse fără continuitate, rău, fals, voit fals. Și mă întristam aflând cât de puțin ne cunoaștem, păstrând fiecare taine niciodată dezvăluite. Se întâmplă ca un amurg, sau un drum în noapte, sau o bucurie mare, primăvara, să lumineze dintr-o dată ascunzișurile sufletului – pentru cei cari știu să vadă. Strâng atunci brațul prietenului și ascund taina în mine. Și zâmbesc de câte ori înțeleg cât de străin pare prietenul meu celorlalți, și cât de nebun în fapta lui...

După glumele lui Radu, am început să ne ascultăm unul pe altul, plănuind. Mai aveam numai o lună până la examene. Ne-a înspăimântat mult noul bacalaureat: suntem cea dintâi serie. Cei cari învățau înainte, acum se surmenează. Nimeni nu știe ce se va petrece precis la bacalaureat. Profesorii și-au pierdut calmul, băieții sunt înspăimântați. În loc de comisia amabilă, aleasă din profesorii liceului, cu care am copilărit și care ne cunosc — vom întâlni comisii severe, care ne vor cântări în trei minute, definindu-ne suficienți sau insuficienți pentru Universitate.

Fănică e terorizat de marele examen. Nu-și îngăduie nici un plan pentru viitor.

— Să mă văd eu cu patalamaua la mână...

Noi păstrăm, încă, atât curaj ca să râdem. Invidiem pe Furtuneanu și Bricterian, care acum sunt studenți, unul la Drept, altul la Filozofie.

— Eu fac cheful de bacalaureat, ș-apoi la Drept, tăticule!...

Scanned with OKEN Scanner

Vorbește Fănică. Îi e teamă să se socotească fericit. Dacă se întâmplă să cadă? Noi îl asigurăm că predispozițiile lui către emoții îi pot fi fatale. Fănică apucă un colț de masă și-l ciocănește, îngrozit.

— Nu mai cobiți, că-i semn rău!...

Robert vrea să ajungă autor pe scena Teatrului Național și profesor universitar de literatură franceză. Nu scăpăm prilejul de a-l copleși cu bârfeli.

— Numai să nu încurci rolurile: să reciți la Universitate ca un prim amorez...

Robert zâmbește superior. Ne spune că profesorii de la conservator i-au prezis carieră fericită.

În ceea ce privește Universitatea, voi știți cine sunt...

— Știm! Ne grăbirăm a mărturisi noi în cor.

— Nu-mi va fi greu să ocup o catedră de limba și literatura franceză...

Ne-am amintit atunci, toți, cum a început Robert să citească franțuzește, pe două cărți primite în dar de la Dinu; cum împrumuta de la mine pe Balzac, cum s-a îndrăgostit de critica lui Faguet, cum memoriza din Musset, cum l-a «înțeles» pe Corneille după ce a citit o monografie asupră-i. Fiecare împrospăta un amănunt șters. Apărea din nou acel Robert cu pantaloni scurți, din fotografia clasei a IV-a. Ne vedeam iar mici, descoperind cărți, împrumutându-le, scriind cele dintâi *Jurnale*, încercând cele dintâi colaborări anonime la reviste. Prietenii și-au amintit de pasiunile mele științifice, acum consumate. Am țesut fiecare un mănunchi de fire: copilăria și adolescența noastră sfârșite într-un liceu și o mansardă.

Eram atât de veseli vorbind. De ce mă simt acum deznădăjduit, copleșit de tristețe, de o disperată tristețe?...

M-au întrebat cât am scris din roman. I-am mințit, spunând că lucrez la partea a doua. Dar parcă eu nu știu că nu voi scrie niciodată *Romanul adolescentului miop*, pentru că amintirile și observațiile mele nu pot ajunge niciodată un roman? Mi-au cerut să le povestesc capitole dintr-însul. Am povestit crâmpeie din ceea ce scrisesem în caiet. Le-am spus că însăși această adunare neașteptată și completă — poate ultima din cariera noastră de școlari — va fi reprodusă într-un capitol.

Atunci am vorbit, fără să mă întrerupă cu exclamații și comentarii. Eram mișcat, fără să înțeleg pricina. Le-am spus, încercând să zâmbesc, că de acum vom lua fiecare alt drum, și prietenia noastră — veche de opt ani — se va răci firesc. Vom întâlni fiecare prieteni noi și, poate, prietene. Cine știe dacă în această zi nu se încheie, pentru totdeauna, o etapă din viața noastră?

Chef de bacalaureat, așa cum proiectasem de atâția ani, nu vom putea face. Nu vor promova decât prea puțini în sesiunea de vară. [...] Dar ne vom aduna peste cinci ani.

— Eu cred că vom fi mult mai triști decât socotim acum...

Am încheiat, blând, și ochii priveau un raft cu cărți. De ce m-au stăpânit, atunci, păreri de moarte?

Nu găseam nici hotărârea de a mă mustra pentru melancolia exaltată în discurs. Bricterian, cu Radu, cu Furtuneanu, au rămas triști, pe pat.

Mângâiau cu privirile odăița.

Scanned with OKEN Scanner

— De câți ani cunoaștem noi mansarda?

— Opt ani...

Radu și-a aprins o țigară, lăcrămând. [...] Ceilalți răsfoiau distrați un teanc de reviste. Marcu râdea, jignindu-ne tristețea. Dar eu îl înțelegeam și-i zâmbeam pe ascuns. Numai Fănică își păstra calmul.

— Uite-i că plâng, uite-i că plâng!...

Aceasta ne-a supărat și ne-a hotărât să schimbăm discuția. Se făcuse seară. Prin ferestruicile deschise pătrundea țipătul tramvaielor pe bulevarde.

Nu avea nici unul curajul să se despartă. Ne tulbura senzația unei despărțiri definitive.

Miezul lui mai ne îmbia în stradă, pe sub castani, în răcoarea serii. Ș-apoi, mai departe, spre Cișmigiu, spre Șosea, cum făceam în celelalte veri, când prietenii nu mă părăsiseră și eu nu-i părăsisem.

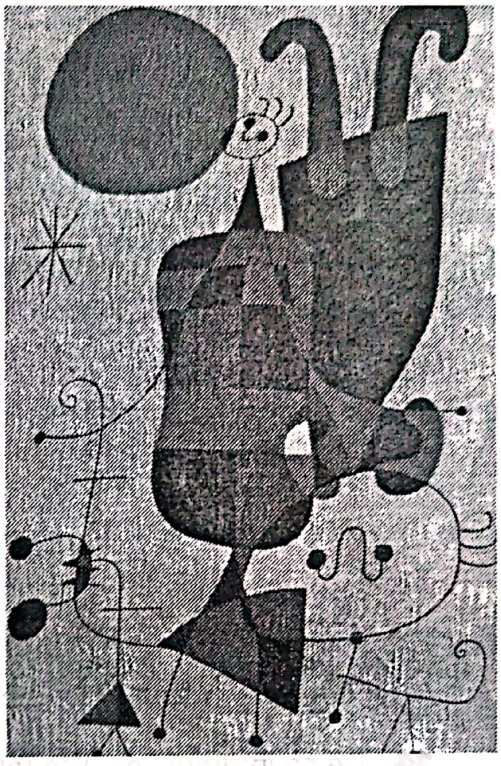

Joan Miró (1893–1962) — *Chipuri răsturnate*

Am stins lampa și am coborât, tăcuți, scara de lemn. Ne-am oprit în grădina cu flori. De când nu ne mai adunaserăm opt băieți în mansarda mea... Ne-am urat, unul altuia, noapte bună.

Acum stau aici, iarăși singur. Pentru cea dintâia oară mă înspăimântă gândul că odăița nu va rămâne întotdeauna a mea. O privesc, o caut, o măsor cu ochii, colț după colț.

... cum știu că a venit vara... Mă simt atât de obosit, și trist, și deprimat. Firește, e o simplă criză de melancolie. Voi fi fericit să închei pentru totdeauna viața de elev."

9. Ați ținut vreodată un jurnal? Dacă da, răspundeți la următoarele întrebări: Cine/ce v-a determinat să-l scrieți?

.....

.....

10. În ce perioadă ați ținut jurnalul?

.....

.....

11. Ce anume obișnuiați să consemnați în mod special în jurnal (întâmplări, stările voastre, portretele colegilor etc.)?

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

12. V-a fost de folos jurnalul? (În ce sens?)

.....

.....

.....

.....

.....

13. Credeți că jurnalul vostru ar putea deveni roman, la fel cum s-a întâmplat cu cel ținut de Mircea Eliade? Explicați.

.....

.....

.....

.....

.....

14. De ce întâmplarea este reținută de autor ca fiind una importantă, memorabilă? Aduceți argumente din text.

.....

.....

.....

.....

.....

15. Notați primele voastre impresii referitoare la fragmentul reprodus. Vă puteți referi la:

- semnificația întâmplării povestite;
- modul în care se povestește (cu detașare sau, dimpotrivă, cu o implicare afectivă vădită etc.);
- personajele și relațiile dintre ele;
- atmosfera generală a povestirii.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

16. Fiind vorba despre prelucrarea unui document autobiografic (jurnalul), autorul alege pentru romanul său o perspectivă adecvată. Alegeți, dintre variantele de mai jos, răspunsul care definește corect perspectiva folosită în acest roman:

- ☐ relatarea la persoana I: naratorul este și personaj al întâmplărilor relatate; naratorul folosește pronumele de persoana I, singular și plural;
- ☐ relatarea la persoana a III-a (perspectiva omniscientă): naratorul nu este personaj al povestirii, dar are puteri nelimitate asupra tuturor personajelor, știindu-le gândurile și sentimentele.

17. Dați exemple pentru fiecare dintre tipurile de perspectivă pe care le-ați întâlnit în textele studiate de voi.

.....

.....

.....

.....

.....

18. Bifați răspunsul corect. Impresia de veridicitate și autenticitate a relatării provine, în fragmentul citat, din:

- ☐ dinamica narațiunii;
- ☐ stilul direct, lipsit de ornamente literare;
- ☐ personajele și relațiile dintre ele;
- ☐ diversele stări sufletești prin care trec personajele;
- ☐ relatarea la persoana I.

19. Deși personajele sunt prezentate sumar, ca într-un fel de instantanee, ele se individualizează ușor și rămân vii în memoria cititorului. Încercați să surprindeți cel puțin o caracteristică a următoarelor personaje:

Personajul-narator .....

.....

Radu .....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Fănică .....

.....

Marcu .....

.....

20. Menționați mijlocul / mijloacele de caracterizare folosite pentru fiecare personaj.

.....

.....

.....

.....

21. Identificați stările sufletești prin care trec personajele (fie ca grup, fie individual).

.....

.....

.....

.....

.....

22. Încercați să explicați cauzele acestor treceri de la o stare la alta (vârsta personajelor, evenimentul la care participă, sensibilitatea exagerată a unui personaj etc.).

.....

.....

.....

.....

.....

23. Scrieți o pagină de jurnal pornind de la tema unuia dintre capitolele romanului lui Mircea Eliade, *Drumul către mine însumi*. Considerați această pagină un exercițiu autoreflexiv și decideți singuri dacă doriți să o citească și altcineva în afară de voi.

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

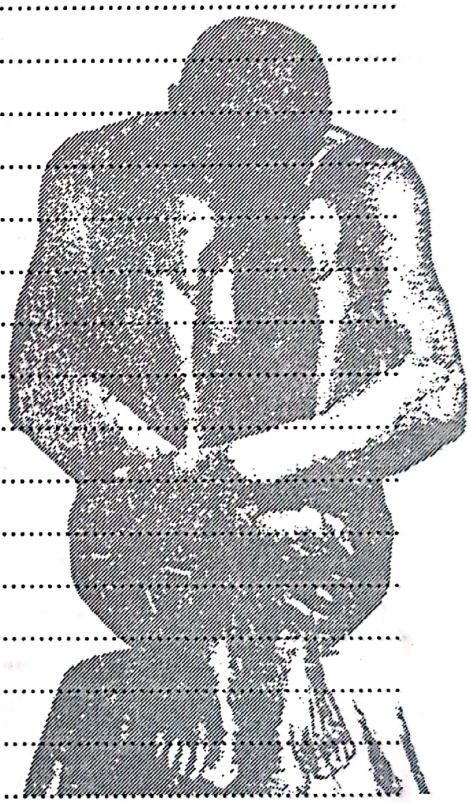

24. Credeți că romanul va supraviețui în forma sa actuală (de carte) sau în alta (format electronic, de pildă) sau prevedeți că va fi înghițit de tehnica modernă sau de alte arte (de exemplu, cinematografia) și abandonat de noile generații? Încercați să răspundeți, într-o scurtă compunere, la aceste întrebări sau la altele pe care vi le puneți voi referitor la rolul și locul cărții de ficțiune în epoca actuală. Puteți porni de la observații referitoare la familia sau la colegii voștri (cât de mult citesc aceștia și ce părere au despre acest lucru).

Scanned with OKEN Scanner

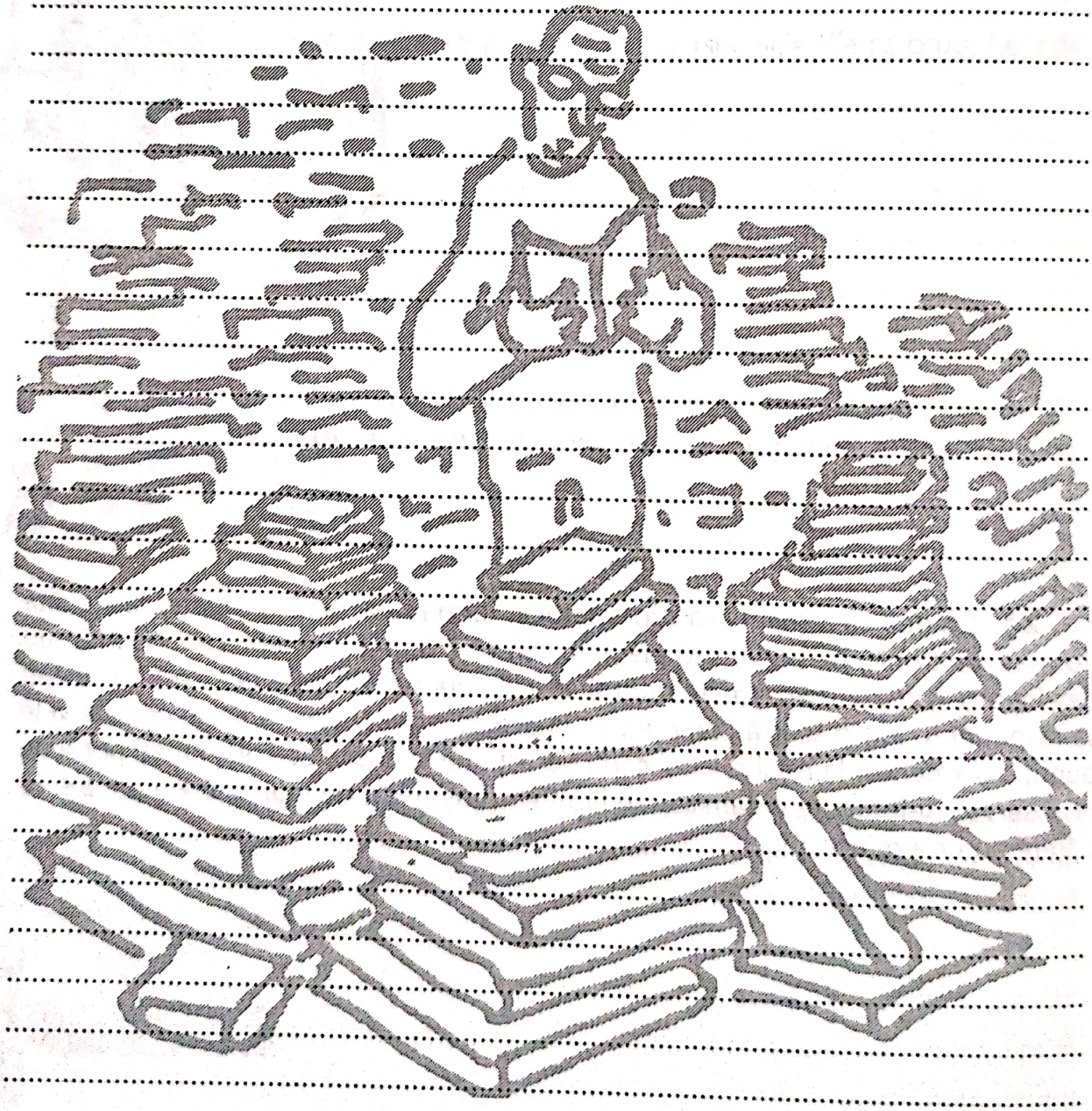

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Lectură suplimentară

Împăratul muștelor

— fragmente —

de William Golding

Băiatul blond își dădu drumul pe ultimul metru de stâncă și începu să-și croiască drum spre lagună. Deși își scoase jerseul de școală și-l târa acum într-o mână, cămașa cenușie îi asudase pe trup și părul i se lipise de frunte. De jur împrejur, brazda lungă trasă prin junglă devenise o baie fierbinte. Se trudea să-și facă loc printre liane și trunchiurile zdrobite, când o pasăre, apariție roșie și galbenă, țâșni cu un țipăt de vrăjitoare; țipătului îi răspunse un altul.

— Hei! se auzi. Stai o clipă!

Desișurile din marginea brăzdăturii se scuturară și picături de ploaie căzură grindină.

— Stai nițel! zise vocea. M-am încurcat în liane.

Blondul se opri și își trase ciorapii cu un gest automat, de parcă ar fi fost acasă, nu în junglă.

Vocea se auzi iar:

— De-abia mă pot mișca printre lianele astea.

Cel ce vorbise ieși cu spatele dintre desișuri, iar crăcile îi zgâriară vindiacul slinos. Mărăcinii se agățaseră și îi zgâriaseră rotulele goale și plinuțe ale genunchilor. Se aplecă, scoase cu grijă țepii mărăcinilor și se întoarse. Era mai scund decât băiatul blond și foarte gras. Înaintă, uitându-se atent pe unde calcă, apoi înălță capul și privi prin lentilele groase ale ochelarilor.

— Unde-i omul cu megafonul?

— E o insulă. Cel puțin, așa cred, zise blondul și clătină din cap. Uite un colț de stâncă în apă. Te pomenești că n-o fi nici un om mare pe aici!

Grăsunul păru uimit.

— A fost pilotul acela. Dar nu era în compartimentul pasagerilor, ci în carlingă.

Blondul făcu ochii mici și scrută colțul de stâncă.

— Ce s-o fi întâmplat cu puștii? Urmă glasul. Trebuie să fi scăpat câțiva. Sunt convins. Tu ce crezi?

Blondul porni foarte nepăsător spre malul mării. Încerca să se poarte cât mai firesc și nu se arătă prea indiferent la cele auzite, dar grăsanul se grăbi să-l urmeze.

— Nu-i absolut nici un om mare?

— Nu cred, îi răspunse solemn blondul; apoi îl copleși bucuria unei ambiții împlinite. Se așeză în mâini, cu capul în jos, chiar în mijlocul brăzdăturii și îi rânji grăsanului, pe care îl vedea de-a-ndăratelea.

— Nu-i nici un om mare!

O clipă grasul rămase pe gânduri.

— Ce s-o fi întâmplat cu pilotul ăla?

Blondul reveni pe picioare și se așeză pe pământul jilav.

— O fi zburat mai departe după ce ne-a dat drumul. Nici n-ar fi putut să aterizeze aici. În orice caz, nu c-un avion cu roți.

— Am fost atacați!

— Nu-ți fie frică, are să se întoarcă.

Grăsanul clătină din cap, sceptic.

— Când coboram m-am uitat printr-o fereastră. Am văzut cealaltă parte a avionului. Era în flăcări.

Măsură din ochi brăzdătura din junglă.

— Uite ce-a făcut fuselajul.

Blondul întinse mâna și pipăi trunchiul mutilat al unui arbore. O clipă păru interesat.

— Ce s-o fi întâmplat cu avionul? Unde-o fi?

— L-a împins uraganul în larg. Era foarte primejdios, fiindcă toate trunchiurile se prăbușeau. Trebuie să mai fi rămas niște copii în avion.

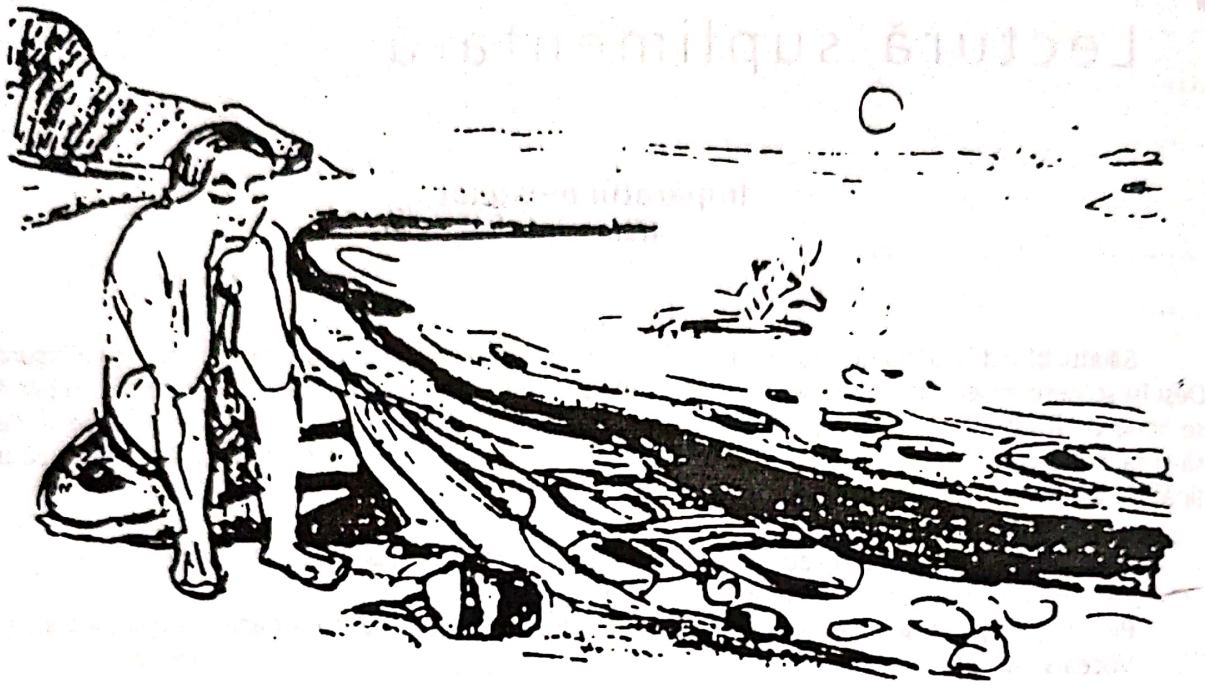

Desen de Edvard Munch (1863–1944)

Ezită un moment, apoi vorbi din nou:

— Cum te cheamă?

— Ralph.

Grăsanul aşteptă să fie întrebat şi el cum se numeşte, dar propunerea de prezentare nu avu loc; blondul, pe nume Ralph, zâmbi vag, se ridică şi porni iar spre lagună. [...]

Ofiţerul se uită peste el la grupul de băieţi vopsiţi.

— Cine-i şeful?

— Eu, răspunse Ralph tare.

Un băieţel având pe cap o şapcă neagră zdrenţuită, de-a dreptul extraordinară pe părul roşu şi la brâu rămăşiţele unor ochelari, păşi înainte, apoi se răzgândi şi rămase nemişcat.

— Am văzut fumul vostru. Şi nu ştii câţi sunteţi?

— Nu, domnule comandor.

— Mi-aş fi închipuit, spuse ofiţerul în timp ce îşi imagina cercetarea care-l aştepta, mi-aş fi închipuit că un grup de băieţi englezi — sunteţi toţi englezi, nu? — sunt în stare să facă o figură mai onorabilă decât asta, adică...

— Aşa a fost la început, zise Ralph, mai înainte ca lucrurile...

— Pe atunci eram strâns legaţi..., zise el şi se opri.

Ofiţerul dădu din cap încurajator.

— Ştiu. Grozav spectacol. Ca în „Insula Coralilor".

Ralph îl privi tăcut. O clipă îi trecu rapid prin minte viziunea splendorii stranii, care invadase odinioară plaja. Insula se calcinase — Simon murise — iar Jack... Îl podidiră lacrimile şi îl zgâlţâiră hohote de plâns. Pentru prima oară de când se afla pe insulă se lăsă pradă lor; tremura sub o durere puternică ce părea că-i îndoaie tot trupul. Vocea i se ridică pe sub fumul negru, în faţa insulei ce se consuma în flăcări; molipsiţi de lacrimile lui, ceilalţi copii mici începură şi ei să tremure şi să plângă în hohote. Iar în mijlocul lor, Ralph, nespălat pe trup, cu părul încâlcit, murdar la nas, plângea sfârşitul nevinovăţiei, bezna inimii omeneşti şi rostogolirea prin aer a adevăratului, a înţeleptului său prieten Piggy.

Ofiţerul, înconjurat de zgomote, se emoţionă şi el şi se simţi prost. Se îndepărtă pentru a le da timp să-şi revină şi aşteptă, cu privirea pironită pe crucişătorul curat din depărtare.

Traducere în românește de Const. Popescu

Scanned with OKEN Scanner

1. Identificați tipul de perspectivă folosit în fragmentele citate la paginile 153–155 și 161–162.

.....

.....

2. Pornind de la cele două fragmente reproduse (începutul și finalul) din romanul *Împăratul muștelor*, schițați planul unei narațiuni pe care s-o prezentați oral colegilor.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Alegeți, prin vot, povestirea cea mai interesantă și încercați să scrieți împreună un scenariu. Fiecare episod va fi scris de câte o grupă. Puteți pune în scenă acest scenariu la cercul de artă dramatică. Succes!

Scanned with OKEN Scanner

Complementul direct

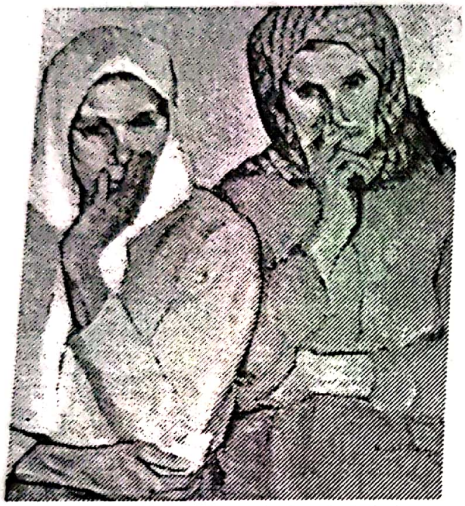

Aurel Băeșu (1897–1928) — *Țărănci pe gânduri*

1. Subliniați complementele directe din textul de mai jos, indicați printr-o săgeată cuvântul determinat, scriind sub el ce parte de vorbire este, ca în modelul dat.

Am luat ouă de la o țărancă pe care am întâlnit-o în piață. Am avut în vedere prețul mai scăzut, care m-a determinat să cumpăr de la ea și lapte. Când am plecat mi-a spus:

— Uite un ou în plus de la mine!

verb

2. *Identificați complementele directe din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:*

„Își lămurea gândurile, în puține cuvinte, și cătră Gheorghiță. Nu putea spune că-i supărată de asemenea întârzieri. Mai bine să se amestece așa, cu voia altora, printre lume ca să poată mai bine băga în samă și iscodi."

Mihail Sadoveanu — *Baltagul*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Aproape de 7, când Petru se întreba ce formulă va trebui să inventeze ca să se poată retrage corect,... năvăliră gălăgios cele două fete, Adriana și Liza. Petru o ghici lesne pe cea dintâi."

Mircea Eliade — *Huliganii*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3. Completați propozițiile de mai jos, scriind un complement direct pe punctele de suspensie.

Mihai știe .....

Doresc .....

Vesteau .....

Fetele citesc .....

Colegii mei au terminat .....

Radioul anunță .....

Elevii preferă .....

Ascult .....

4. Construiți trei propoziții în care cuvintele *coșul, pe țărani, pe tine* să fie complemente directe.

.....

.....

.....

5. Indicați funcția sintactică a verbului la modul supin din următoarele propoziții:

Tema *de scris* nu este ușoară. .....

Termin *de scris* la matematică. .....

De scris nu este ușor. .....

Acest exercițiu este *de scris* pentru mâine. .....

6. Dezlegați careul, identificând complementele directe (neexprimate prin pronume) din propozițiile de mai jos.

	1	2	3
1	R E T U S		
	I ■ R ■ P		
2	G R A M E		
	L ■ T ■ R		
3	A T A C A		

Orizontal

1. Am făcut un retuș taiorului cumpărat ieri.
2. Bunica mi-a dat două grame de aur.
3. Echipa adversă n-a putut ataca.

Vertical

1. Pun rigla pe bancă.
2. Doctorul le poate trata.
3. Îndrăznesc a spera la o lume mai bună.

7. Scrieți pe liniile punctate funcția sintactică a cuvântului subliniat:

Apariția cărții constituie *un succes*. .....

Apariția cărții înseamnă *un succes*. .....

Propoziția completivă directă

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

Adevărul este că mama a prevăzut că o să întârziem din cauza aglomerației.

.....

.....

.....

Este bine că George a sfârșit să scrie referatul pe care îl va prezenta la ora de biologie și că putem să facem o plimbare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Contrageți propozițiile completive directe găsite în frazele de la exercițiul 1.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții. Scrieți în pătrate numărul propozițiilor completive directe și pe liniile punctate indicați felul părții de vorbire pe care o determină.

Sunt completive directe

- Iată cine ne dă lecții și cine crede că poate să fie un model pentru noi!
  - ☐ .....
  - ☐ .....
  - ☐ .....
- Am în vedere să nu întârzii la oră și să nu-l supăr pe domnul profesor.
  - ☐ .....
  - ☐ .....
  - ☐ .....

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieți pe liniile punctate regente pentru tipul de propoziții indicat.

predicativă: .....
subiectivă: .....] că a mințit.
completivă directă: .....

5. Despărțiți frazele în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 158.

(a) „Copilo, pune-*ți mâinile* pe genunchii *mei.*
Eu cred că veșnicia s-a născut la sat.
Aici *orice gând e mai încet,*
Și inima-ți zvâcnește mai rar."

Lucian Blaga — *Sufletul satului*

.....
.....
.....
.....
.....

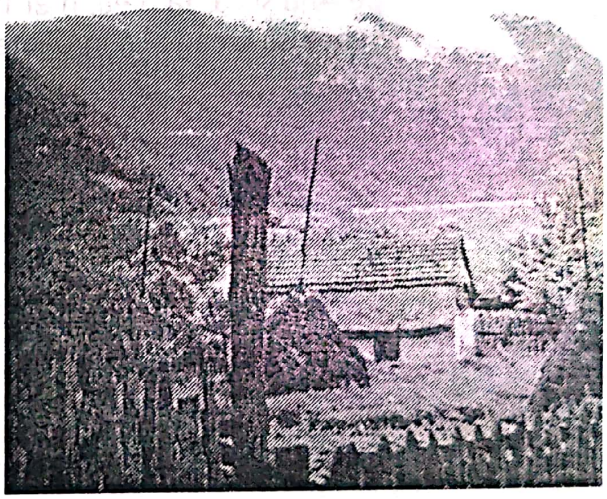

(b) „De la holdele din Bărăgan,
Cu spicul greu *atârnând* sus,
În vârful înaltelor lănci
Pierdute cândva de oastea *lui Darius*
Am știut că tot *ce* ne calcă pământul
Devine pașnică recoltă."

Marin Sorescu — *Astfel*

.....
.....
.....

(c) „Măicuță scumpă, -aș vrea în jurul tău
Să fac *un țarc de milă* și lumină,
Să bat în aur palid chipul *tău*..."

Ioan Alexandru — *Mama*

.....
.....
.....

(d) „N-am mai trecut de mult prin sat și-mi spune
Un om ce de pe-acasă a venit

Scanned with OKEN Scanner

Cum c-a-nflorit la noi mălinul
Și c-ai albit, mămucă, ai albit."

Nicolae Labiș — *Mama*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„De-abia acum înțelese Ion că împreună cu pământul trebuie să primească și pe Ana și că, fără ea, n-ar fi dobândit niciodată *averea*... I se părea o străină și nu-i venea să creadă că în pântecele *ei* se plămădește o ființă din sângele lui."

Liviu Rebreanu — *Ion*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 5.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Explicați cum s-au format următoarele cuvinte din textele de la exercițiul 5:

veșnic .....

.....

cândva .....

.....

măicuță .....

.....

a înflori .....

.....

8. Explicați folosirea virgulelor în textele a, c și d de la exercițiul 5.

.....

.....

.....

.....

.....

9. Despărțiți în propoziții frazele următoare, indicați în pătrate numărul propozițiilor completive directe și scrieți deasupra felul elementului introductiv și funcția sintactică a acestuia.

☐☐☐ Sfătuiesc de bine pe cine mă ascultă și pe câți îi cunosc.

☐☐☐ Mi-a arătat pe hartă de unde izvorăște Oltul, pe unde își urmează cursul și unde se varsă.

☐☐☐ Ne-a explicat despre ce s-a vorbit la ora de fizică.

☐☐☐ Ea vrea orice vede în vitrină și crede orice prostie îi spui.

☐☐☐ Am dat câte mere a vrut cui mi-a cerut.

☐☐☐ Mihai a mărturisit cum a procedat pentru a o păcăli pe Maria.

Scanned with OKEN Scanner

Complementul indirect

1. Completați tabelul de mai jos, identificând complementele indirecte din enunțurile următoare:

I-am telefonat colegului meu care nu-și mai aducea aminte de ora întâlnirii asupra căreia convenisem cu o zi înainte.

George a acționat contra ta, fiindcă este capabil de orice.

Se săturase de învățat, dar se temea a mărturisi adevărul și nu aducea niciodată vorba de notele proaste de care nu se sinchisea.

A scris compunerea independent de cei doi, care sunt mereu cu nasul pe sus față de ea.

E vai de amândoi!

Când tata i-a spus că de câtva timp s-a apucat de tăiat frunză la câini, din roșu s-a făcut alb.

Complementul indirect	Felul părții de vorbire a elementului regent	Complementul indirect se exprimă prin				
		substantiv în cazul	pronume în cazul	numeral în cazul	verb la modul	adjectiv (fel)

2. Completați enunțurile de mai jos, punând prepoziția potrivită înaintea părții de vorbire cu funcție sintactică de complement indirect.

Bunicul a apelat ..... mine pentru a-i cumpăra zilnic pâine.
Școala noastră a beneficiat ..... o sponsorizare.
Greșeala din lucrare a constat ..... neindicarea corectă a cazului.
Nu pot rivaliza ..... un pictor profesionist.

Scanned with OKEN Scanner

Am optat ..... un liceu teoretic.
Trăsăturile fizice ale personajului principal nu reies ..... lucrarea ta.
Năzbâtiile lui Dan se repercutează ..... întregii clase.
Adevărul rezultă ..... spusele lui.
Se rezuma ..... privitul emisiunilor de televiziune.

3. Construiți enunțuri în care verbele următoare să aibă un complement indirect și unul direct, ca în modelul dat.

complement indirect				**complement direct**
Îi	←	dau	→	*o carte.*
.....	←	adresezi	→	.....
.....	←	dedicăm	→	.....
.....	←	oferea	→	.....
.....	←	propune	→	.....
.....	←	provocau	→	.....
.....	←	transmit	→	.....

4. Construiți enunțuri în care verbele de mai jos să fie determinate, pe rând, de un complement direct și de unul indirect, ca în modelul dat. Scrieți în casete un sinonim al verbului din cele două enunțuri obținute.

Vede	pe cineva.	*a zări*
	de Georgiana.	*a îngriji*
Seamănă	cu mama	
	bunica	
Simpatizează	.....	
	.....	
Uzează	.....	
	.....	

5. Construiți două enunțuri în care locuțiunea verbală *a aduce aminte* să fie determinată de un complement indirect și de un complement direct.

.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

6. Scrieți în casetă felul complementului subliniat în enunțurile de mai jos.

☐	Toți se temeau *de el*.
☐	Era temut *de toți*.
☐	L-a întrebat *de sănătate*.
☐	A fost întrebat la lecție *de profesor*.

7. Uniți printr-o linie litera enunțurilor de mai jos cu litera care indică funcția sintactică a verbului la infinitiv.

Era incapabilă *de a face* plăcintă cu brânză.	[a]	[a] nume predicativ
Nu pot *face* plăcinta, fiindcă n-am cumpărat smântână.	[b]	[b] atribut verbal
Ideea *de a face* o prăjitură a fost minunată.	[c]	[c] complement indirect
A face o plăcintă nu e prea greu.	[d]	[d] complement direct
Dorința ei este *de a face* o plăcintă cu brânză.	[e]	[e] subiect

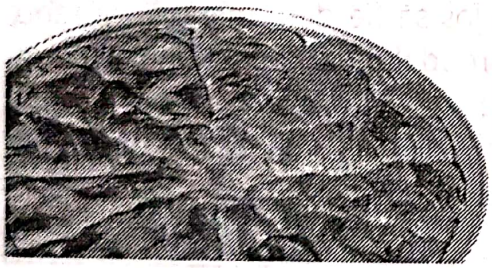

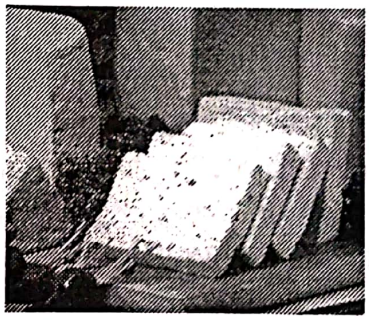

8. Identificați complementele indirecte din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„Din Moromete cunoscut de ceilalți rămăsese doar capul lui de humă arsă, făcut odată de Din Vasilescu și care acum privea netulburat de pe polița fierăriei lui Iocan la adunările care încă mai aveau loc în poiană."

Marin Preda — *Morometii*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Municipalitatea, ni se spusese, se sesizase de câțiva ani de indecența clădirii și a așteptat răbdătoare să găsească fonduri pentru remedierea situației. Deși pare de mătase, învelișul cupolelor e de fapt confecționat dintr-un material plastic impermeabil, în stare să reziste la toate intemperiile."

Mircea Cărtărescu — *Orbitor*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Identificați complementele de agent din textele de la exercițiul 8 și indicați partea de vorbire prin care se exprimă.

.....

.....

.....

.....

10. Alegeți dintre mărțișoarele de mai jos pe cel care are verbe care cer numai complemente indirecte.

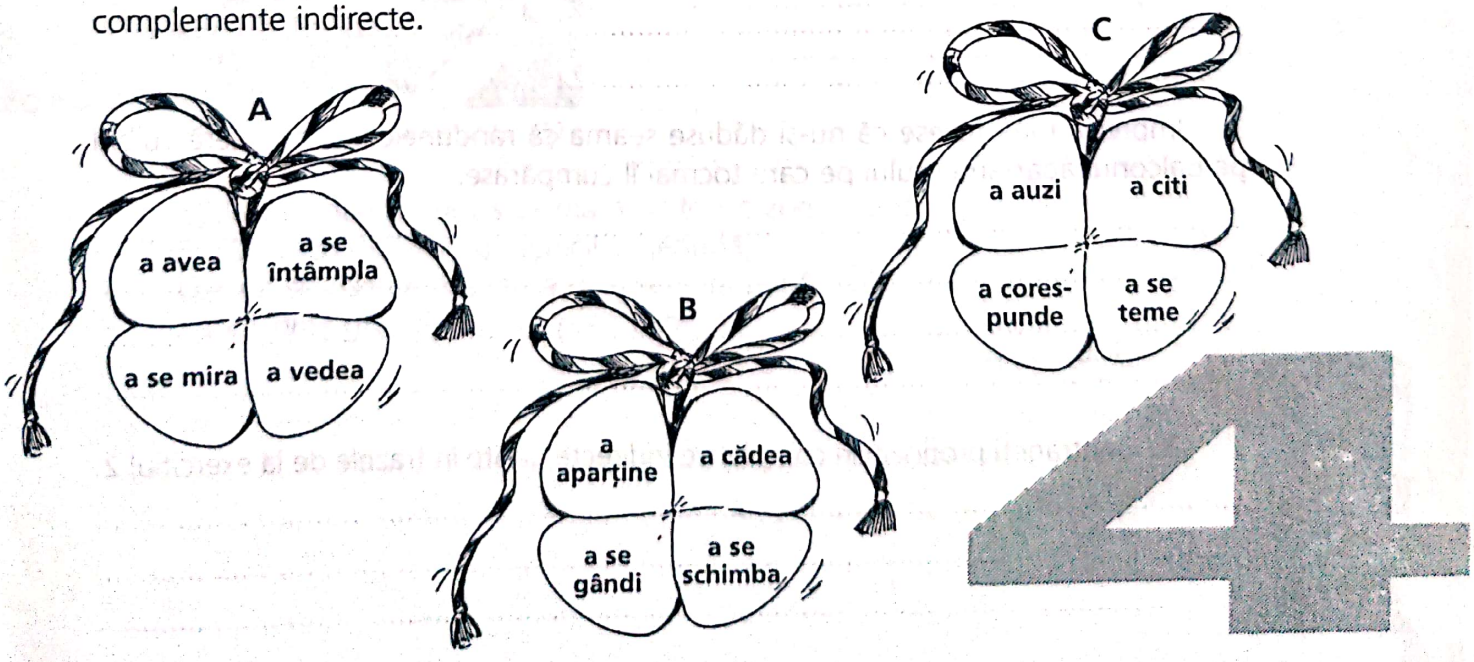

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția completivă indirectă

1. Completați cu un complement indirect și apoi cu o propoziție completivă indirectă enunțurile de mai jos, după modelul dat:

Discutăm < despre primăvară.
despre ceea ce dorim.

Mărțișorul îl dăruiesc < .....
.....

Greșeala mea s-a repercutat < .....
.....

Mă tem < .....
.....

2. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

Este atât de bine că primăvara a sosit și că ne gândim să punem flori în grădinița pe care o avem în fața casei.

.....
.....
.....
.....
.....

Impresia mea fusese că nu-și dăduse seama că rândunelele își făcuseră cuibul pe balconul apartamentului pe care tocmai îl cumpărase.

.....
.....
.....
.....

3. Contrageți propozițiile completive indirecte găsite în frazele de la exercițiul 2.

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

4. Scrieți pe liniile punctate regente pentru tipul de propoziție indicat.

predicativă: .....
subiectivă: .....
atributivă: ..... că a venit primăvara.
completivă directă: .....
completivă indirectă: .....

5. Despărțiți frazele în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 164.

„Ajungând în fața ușii de la intrare, el se codi să suie cele două trepte de piatră și porni spre fundul curții spre a vedea dacă putea da *de cineva* în odăile de serviciu. Acolo putu să-și dea seama că partea de din dos *a casei* avea o înălțime mai mare decât a restului..."

George Călinescu — *Enigma Otiliei*

.....
.....

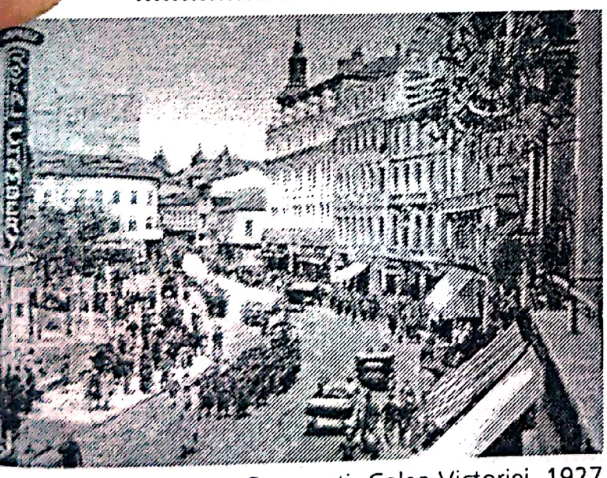

București, Calea Victoriei, 1927

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

„Știu eu, mama și-a zis că mă nasc într-o zodie bună,
Și că-s menit să înving veșnicii și genună,
Dar nu știa de pe atunci că-n mine o să pună
Suflet *prea grav* și răsunet prea slab..."

Nicolae Labiș — *Biografie*

.....
.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

„Cine a trăit mult timp în preajma grădinilor și s-a deprins să urmărească jocul umbrelor în creșterea și scăderea luminei, ori s-a lăsat îmbătat de miresmele ce le poartă și le împrăștie vântul, și apoi e silit să trăiască într-o casă *ale cărei ferești* dau pe un orizont de hornuri și de coperișuri, *acela* păstrează în suflet melancolia înduioșată, ce trebuia s-o resimtă *întâiul* om după raiul pierdut."

Dimitrie Anghel — *Calvarul florilor*

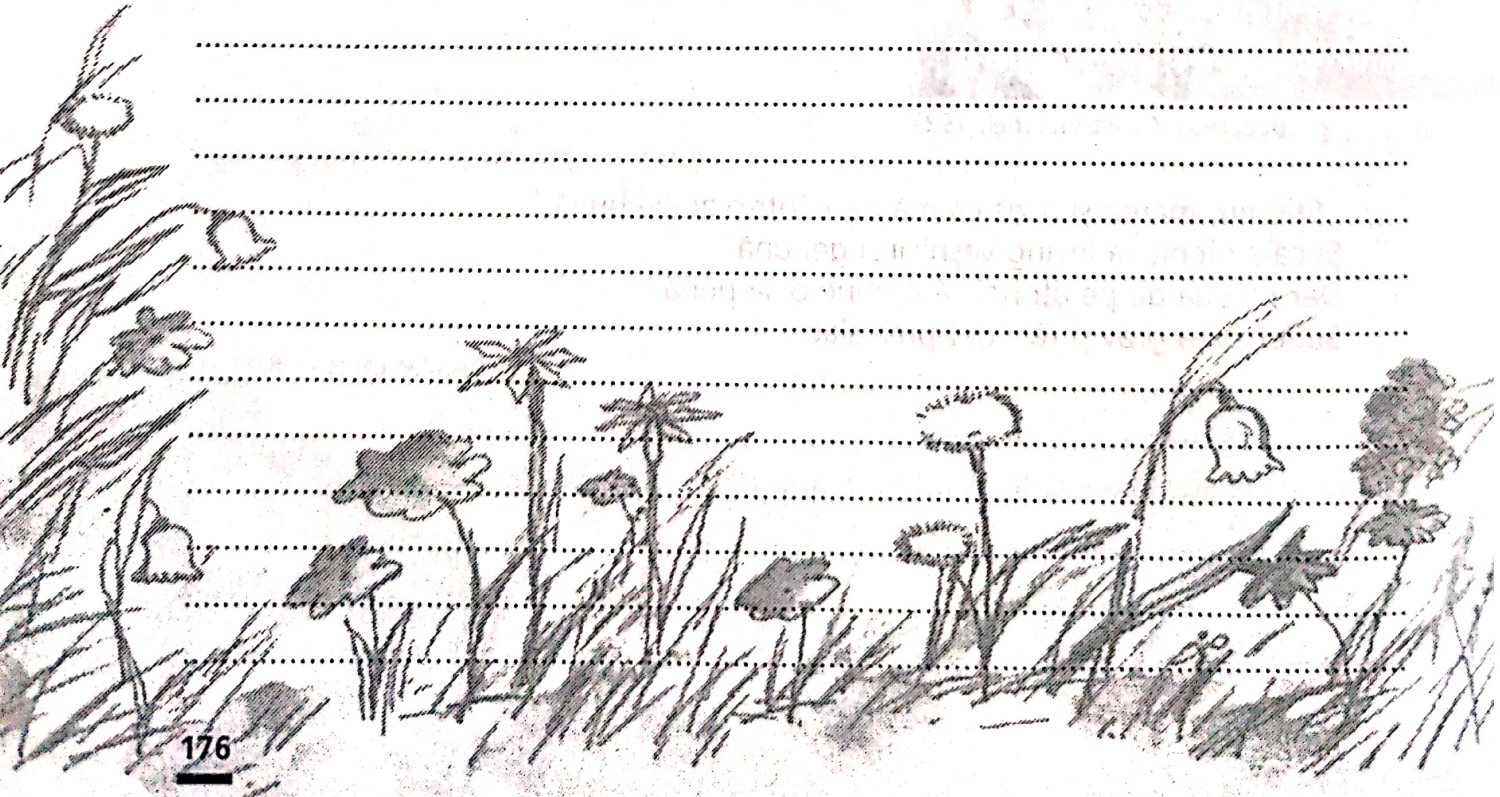

Scanned with OKEN Scanner

„Își aduse aminte cum a strâns-o în brațe astă-toamnă și mai înainte *cât i-a fost de dragă* și cum i-a făgăduit c-o va lua de nevastă. *Îi era* rușine că acuma se însoară cu alta și de rușine îl bufnea un râs prostesc și nu-și putea lua ochii *de la Florica.*"

Liviu Rebreanu — *Ion*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 5.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Analiza de text

Cum scriem despre perspectiva narativă?

Viziunea sau perspectiva se referă la relația dintre naratorul unei povestiri, pe de o parte, și personajele și acțiunea narațiunii în care sunt implicate acestea (cu alte cuvinte, povestirea), pe de altă parte. Autorul alege o anumită perspectivă narativă știind că prin aceasta îi oferă cititorului posibilitatea de a cunoaște și de a înțelege într-un anumit fel universul ficțional. În funcție de perspectiva narativă aleasă, naratorul poate fi:

- un participant activ;
- un observator extern.

1. Identificați în fragmentele reproduse în manual din romanul *Baltagul* și în fragmentele reproduse aici din romanele *Romanul unui adolescent miop* de Mircea Eliade și *Împăratul muștelor* de William Golding tipul de narator. Discutați fragmentele reproduse, răspunzând la întrebările de mai jos.

- Cine este naratorul? (Este acesta personajul principal sau un personaj secundar, un participant activ sau un observator anonim?)
- Ce fel de personaj este naratorul? (Dacă povestirea este narată la persoana I, puteți avea încredere în tot ceea ce spune naratorul sau credeți că trebuie să deduceți singuri anumite aspecte referitoare la alte personaje sau evenimente?)
- Perspectiva are influență asupra relației narator-cititor? (Comparați, de pildă, două seriale de aceeași factură, în care munca detectivilor este văzută din perspective diferite: în *Verdict, crimă,* Mrs. Fletcher povestește la persoana I ceea ce i se întâmplă și ce urmărește în cadrul unei anchete, spectatorii aflând abia la sfârșitul episodului cine este criminalul, în vreme ce în *Colombo,* detectivul cu același nume încearcă să descopere un criminal pe care noi, spectatorii, îl cunoaștem de la începutul fiecărui episod. Cu alte cuvinte, perspectiva din care se povestește — un film polițist urmărește, la rândul lui, o poveste — este importantă pentru ceea ce spectatorul află într-un moment sau altul al filmului.)
- Se schimbă perspectiva în fragmentele reproduse? (Uneori, același eveniment poate fi povestit, pe rând, din punctul de vedere al mai multor personaje. În acest caz, cititorul trebuie să deducă ceea ce deformează un personaj sau altul față de realitate, în funcție de motivele și implicarea fiecăruia în evenimentul relatat.)

Scanned with OKEN Scanner

2. Analizați perspectiva folosită în romanul *Baltagul,* așa cum reiese din fragmentele reproduse în manual. Referiți-vă, de asemenea, la mijloacele directe și indirecte de caracterizare folosite de narator sau de alte personaje.

Desen de Josef Čapek (1887–1945)

Scanned with OKEN Scanner

Comedia

1. Formați grupe de câte 5 elevi. Povestiți, fiecare, oral, despre o situație comică pe care ați trăit-o. Alegeți, prin vot, povestirea cea mai reușită.

2. Fiecare grupă va scrie apoi, sub forma unui act dramatic cu două sau trei scene, întâmplarea respectivă.

Scanned with OKEN Scanner

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Veți prezenta apoi în fața întregii clase scenetele interpretate de membrii fiecărei grupe.

4. Decideți care a fost sceneta cea mai amuzantă și mai bine interpretată.

5. Scrieți în caiete titlul unei comedii pe care ați văzut-o la teatru sau la televizor. Notați apoi ce v-a plăcut cel mai mult în spectacolul respectiv: decorul, personajele, costumele, jocul actorilor, anumite scene etc.

.....
.....
.....
.....
.....

6. Numiți personajul comic cel mai îndrăgit de voi (din literatură, cinematografie sau benzi desenate etc.). Scrieți în câteva fraze ce anume vă place în mod deosebit la personajul respectiv și de ce.

.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

7. Citiți fragmentul reprodus în manual (paginile 184–185) din comedia *Burghezul gentilom* de Molière. Care anume vi se pare cea mai amuzantă parte a fragmentului? Explicați.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Din ce provine comicul în acest fragment (din situație, din felul de a fi al personajelor, din limbajul acestora)?

.....

.....

9. Citiți fragmentul de mai jos extras din comedia *Titanic vals* de Tudor Mușatescu.

Actul I, scena 10

MIZA, GENA, SPIRACHE

(S-a întunecat binișor, și de-aici până la sfârșit se va întuneca bine de tot.)

SPIRACHE: Bună seara... *(E mulțumit și jenat totuși că are pălărie nouă.)*

MIZA: Bună seara, tată... *(Iese.)*

SPIRACHE: Dar ce are? Iar are amețeli? O văd schimbată la față!

GENA: Nu... E numai obosită... Aaaa! Dar ce văd? Ți-ai luat pălărie nouă?... S-o porți sănătos... *(E încântată că pălăria lui Spirache i-a dat un prilej să schimbe vorba.)*

SPIRACHE: Îți place? *(I-o prezintă.)*

GENA: E foarte frumoasă... Cât ai dat pe ea?

SPIRACHE: Mult... Mult, și m-am și păcălit...

GENA: Cum te-ai păcălit?

SPIRACHE: Cum mă păcălesc eu totdeauna... M-am dus la Măgeanu, de unde cumpăr eu de douăzeci de ani... Mă cunoaște, c-am luat cinci pălării în intervalul ăsta de la el... Mi-am făcut socoteala, prin urmare, c-o să mă servească bine... E?

Scanned with OKEN Scanner

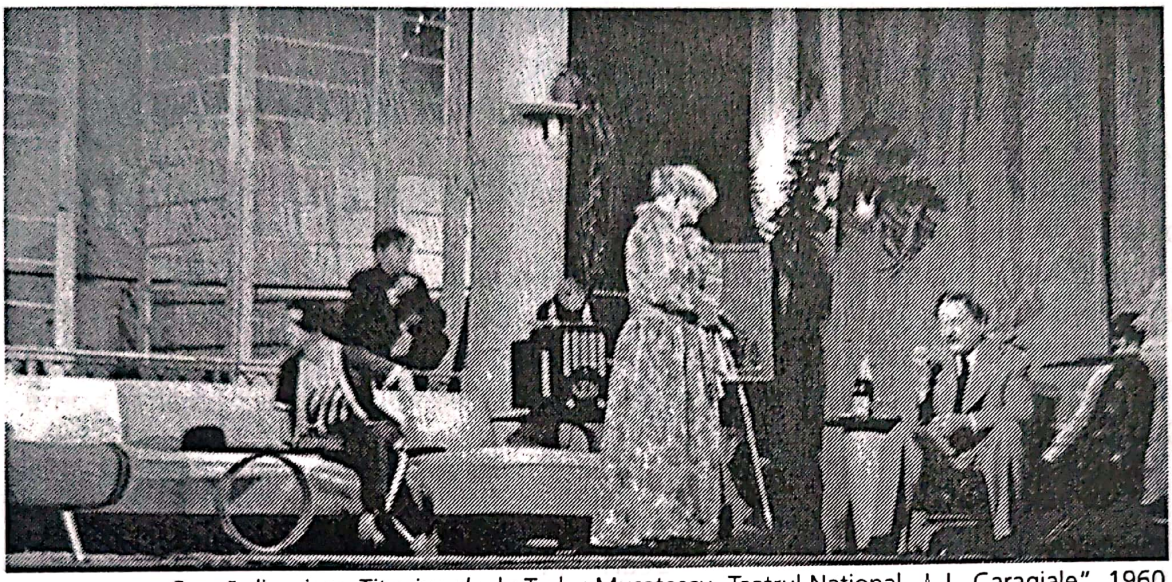

Scenă din piesa *Titanic vals* de Tudor Mușatescu, Teatrul Național „I. L. Caragiale", 1960

Cât crezi că mi-a luat pe ea?... *(Așteaptă un răspuns care nu vine.)* Patru sute de lei...

GENA: Phiuuu... Enorm!...

SPIRACHE: Enorm, neenorm... Ce era să fac? Am luat-o... Ca să scap de gura voastră...

GENA: Eh! Nu e nimic... Să fii dumneata sănătos... *(Degajează stânga.)*

SPIRACHE: Cum nu e nimic? Este! Fiindcă trei case mai sus, la Stănciulescu, am văzut una la fel, cu trei sute de lei... Să-mi vie nebunie, nu alta... Îndărăt nu mai puteam s-o duc, c-o ajustasem pe capul meu...

GENA: Te superi degeaba! Acu ai luat-o, te-ai păcălit, gata...! *(Glumește ca să-l îmbuneze:)* Ești bun de cinste...

SPIRACHE: Am făcut și cinste, dă-o-ncolo de cinste... ce, crezi c-am scăpat? Cum am trecut de Stănciulescu, amărât cum eram, hop! mă-ntâlnesc cu Tănăsescu de la Fisc și cu Savian de la Măsuri și greutăți... «Eeee... S-o porți sănătos, nene Spirache... zice... trebuie s-o uzi imediat, că-i putrezește catifeaua.» Ce era să fac? M-am dus cu ei la aperitive și-am dat o sută de lei în cap... Eu am mâncat numai o măslină... din toată afacerea... Dar ce mi-e mai necaz e că, în loc să mă încurajeze de pălărie, mai rău m-au descurajat...

GENA: Cum asta?

SPIRACHE: M-au întrebat cât am dat pe ea... și eu ce m-am gândit? Dacă le spui c-am dat patru sute la Măgeanu, când se găsește cu trei sute, la fel, la Stănciulescu, o să zică ăia că sunt prost... Și-atunci, ca să scap, le-am spus c-am dat numai trei sute de lei...

GENA: Ei și?

SPIRACHE: Și Tănăsescu a început numaidecât cu gura: «Tiiiii! Te-ai ars, nene Spirache... Te-a păcălit... De la cine-ai luat-o?» «De la Stănciulescu», zic. «E! Păi vezi? Să mergi cu mine la Măgeanu, și dacă nu iei aceeași pălărie cu două sute de lei, să nu-mi zici mie Tănăsescule...»

Scanned with OKEN Scanner

(Intră Miza.)

GENA: Miza, și-a luat tata pălărie... Uite ce bine-i vine...

MIZA *(privind)*: Hm!... Nu e urâtă... Cam demodată... Dar, în sfârșit, tot are fason de pălărie... Cât ai dat pe ea?

SPIRACHE *(uitându-se complice la Gena)*: Două sute de lei... Am găsit o ocazie... Altminteri n-o luam fără patru sute...

MIZA: Ce ocazie? Cu banii ăștia puteai s-o iei nouă... Nu face nici o sută de lei... Te-a păcălit... Ți-a bătut joc de dumneata. De la cine ai luat-o?

SPIRACHE *(nu știe ce să mai zică)*: De la Măgeanu...

MIZA: Păi sigur. Dacă te duci să iei de la Măgeanu... Singurul pălărier bun e Stănciulescu...

(Intră Dacia.)

Scena 11

CEI DINAINTE, DACIA, CHIRIACHIȚA

DACIA *(intrând)*: Bine c-a dat Dumnezeu! Ei, așa da! Unde să scriu că te-ai hotărât să-ți iei pălărie?!... *(Îl contemplă.)* Și să știi că nu-ți vine chiar așa de rău... Vezi? Așa-mi place să fii! *Ghigăl* și simțit...

SPIRACHE *(încântat)*: Îmi pare bine că-ți place și ești mulțumită!

DACIA: Cât ai dat pe ea?

SPIRACHE *(dezolat, privește când la Gena, când la Miza)*: O sută de lei... dragă, adevărată pomană...

DACIA: Ei, asta e! unde vezi tu că e pomană?... Nu e pomană deloc... E chiar foarte scumpă... De la cine-ai luat-o?

SPIRACHE *(același joc)*: De la Stănciulescu... El vinde cel mai ieftin.

DACIA: Stănciulescu e un speculant ordinar. Trebuia s-o iei de la Măgeanu...

SPIRACHE: Eh, acum pentru un pol, doi...

DACIA: Sigur. Că noi avem fabrică de bani... Treaba ta! Să vezi ce-o să zică mama când o să audă c-ai dat atâția bani pe pălărie... *(Intră tocmai și Chiriachița.)* Mamă!... Și-a luat Spirache pălărie...

CHIRIACHIȚA: Ei taci! *(Îl privește.)*

DACIA: Nu-i vine rău și nu e urâtă, să știi...

CHIRIACHIȚA *(trece la el)*: E verde, sau mi se pare mie?... la aprinde lumina, maică...

(Gena aprinde.)

SPIRACHE *(ca să-i facă plăcere)*: Verde... verde...

CHIRIACHIȚA: E, cum îți vine, om bătrân, c-o casă de copii, să umbli cu pălărie verde în cap?... Asta e pălărie de crai... *(Fulgerându-l:)* Și cât ai dat pe ea?

SPIRACHE *(dezolat, ca să scape)*: Gratis, mamă-soacră... Gratis! Mi-a dat-o subprefectul, de la frate-său, advocatul, care a murit săptămâna trecută... Da' e nouă de tot... Defunctul nici n-a avut vreme s-o poarte, c-a murit prin surprindere...

Scanned with OKEN Scanner

CHIRIACHIȚA: Ptiu! Bată-te Dumnezeu, Doamne iartă-mă, c-așa-mi vine să-ți zic... Trebuie să fii tu care să-ți închipui că eu o să-ți permit să porți pălăriile morților... Să nu te prind cu ea în cap, că te dau afară din casă...

10. Ce argumente puteți menționa în sprijinul ideii că fragmentul reprodus aparține genului dramatic?

.....

.....

.....

11. Rezumați textul de la exercițiul 8, în spațiul de mai jos.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Transformați primele șapte replici din scena 10 în vorbire indirectă.

SPIRACHE: Bună seara... *(E mulțumit și jenat totuși că are pălărie nouă.)*
MIZA: Bună seara, tată... *(lese.)*
SPIRACHE: Dar ce are? Iar are amețeli? O văd schimbată la față!
GENA: Nu... E numai obosită... Aaaa! Dar ce văd? Ți-ai luat pălărie nouă?... S-o porți sănătos... *(E încântată că pălăria lui Spirache i-a dat un prilej să schimbe vorba.)*
SPIRACHE: Îți place? *(I-o prezintă.)*
GENA: E foarte frumoasă... Cât ai dat pe ea?
SPIRACHE: Mult... Mult, și m-am și păcălit...

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Notați în caiete două trăsături ale fiecărui personaj care apare în fragmentul citat.

Spirache	Gena	Dacia
.....	.....	.....
.....	.....	.....

14. Din ce provine comicul în acest fragment? Explicați.

.....

.....

.....

15. De ce personajul recurge la diverse strategii de ascundere a adevăratului preț al pălăriei cumpărate? Alegeți dintre variantele următoare sau propuneți voi alte răspunsuri.

- ☐ Minte pentru a preveni o reacție agresivă a interlocutorului (care poate fi de cicălire, de ceartă etc.).
- ☐ Minte pentru a nu fi considerat fraier.

.....

.....

16. Cum vă explicați că personajul reușește să nu se încurce în minciunile pe care le spune?

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

17. Explicați în funcție de ce anume (situația, felul de a fi al interlocutorilor etc.) Spirache își „adaptează" de fiecare dată minciuna (modificând, succesiv, prețul pălăriei).

.....

.....

.....

18. Deși strategiile lui Spirache sunt menite să îndulcească reacțiile celorlalți față de gestul său de a-și cumpăra o pălărie nouă, acest lucru nu se întâmplă. Dimpotrivă, personajele care află prețul pălăriei devin din ce în ce mai critice, pe măsură ce presupusul preț scade. Cum explicați?

.....

.....

.....

19. Există o complicitate între Spirache și anumite personaje, pe de o parte, și între Spirache și spectatori / cititori, pe de altă parte. Exemplificați cu pasaje din text și dați explicațiile necesare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20. Precizați rolul indicațiilor scenice în fragmentul din *Titanic vals*.

.....

.....

.....

.....

21. Ce idee se desprinde, după părerea voastră, din fragmentul citat? Bifați una dintre variantele de mai jos și argumentați-o oral:

- ☐ Spirache este un laș.
- ☐ Celelalte personaje sunt meschine și arțăgoase.
- ☐ Lumea descrisă este una a aparențelor și a minciunii.

Scanned with OKEN Scanner

22. Citiți textul de mai jos, care este o cronică teatrală, publicată în cotidianul *Curentul*, referitoare la o montare recentă a piesei *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale:

Scrisoarea pierdută — în lectură... botoșăneană

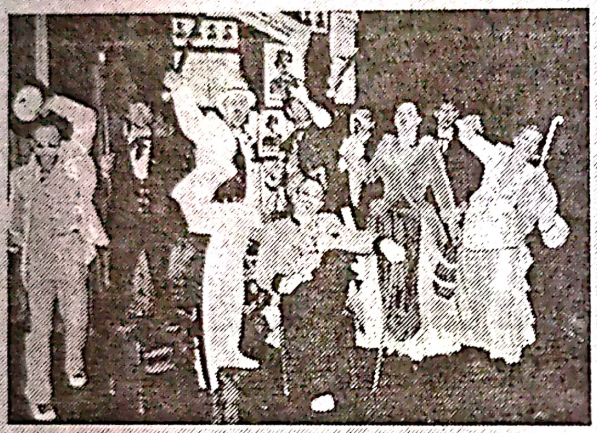

Ultima premieră a stagiunii botoşănene recent încheiate, punerea în scenă a „Scrisorii pierdute" a lui Caragiale, în viziunea pertinentă a lui Ion Sapdaru, a reprezentat o reuşită. După mirificul spectacol cu piesa lui Matei Vişniec, „Frumoasa călătorie a urşilor Panda...", regizorul propune în „Scrisoare..." o decodificare plină de sarcasm a unei opere astăzi parcă mai actuală ca oricând. Căci Tipătești ori Cataveneci găsești la tot pasul, așa cum regăsești (la fiecare patru ani) aceeași efervescentă atmosferă electorală pe care Nenea Iancu a știut să o descrie atât de bine.

Cu talent şi ingeniozitate, Ion Sapdaru nu face decât să însceneze — într-un aparent stil clasic, rezultând mai degrabă din tipul de costume, realizate de Alina Dincă, ori de decor (Mihai Pastramagiu), decât din modul de abordare a operei caragialiene — o întâmplare a zilelor noastre. Ieşite la promenadă, personajele te întâmpină cu un salut reverențios încă de la intrarea în teatru. Foaierul devine un veritabil spațiu al bâlciului, al unei perpetue euforii cu accente bahice. Larmă generală, acorduri de fanfară... De prin cotloanele sălii de spectacol, actorii năvălesc în scena ale cărei margini laterale sunt tapetate cu afişe din cele mai diverse, promulgând sloganuri de genul „Lupta electorală este viața popoarelor!" sau altele asemenea.

Deşi îşi lucrează cu grijă şi minuție fiecare personaj, regizorul a „adunat" în Tipătescu, interpretat admirabil de Volin Costin, toate caracteristicile negative [...] pe care le întâlnim la personajele masculine din comediile românești scrise în prima jumătate a secolului nostru şi puțin după aceea.

Tipătescu este atât frizerul Nae Girimea ajuns la rangul de prefect al unui târguşor, stingherit de un frac la care a aspirat dintotdeauna, dar pe care nu are ştiința de a-l purta, dar şi milionarul de carton din zilele noastre, cu o brumă de cultură care îl face să se comporte ca atare.

De un haz nebun este şi Marius Rogojinschi întruchipând un Cațavencu de zile mari. Linguşitor, parşiv, uneori vulnerabil, alteori cucerindu-şi electoratul prin trucuri verbale şi gestuale, el oferă actorului care îi dă viață posibilitatea să facă o adevărată demonstrație de virtuozitate artistică. Comicul acestei montări — bazată pe un text cunoscut dinainte de spectatorul care intră în sală — rezidă atât în modul în care sunt gândite personajele şi în interpretarea membrilor trupei botoşănene, cât şi în găselnițele pline de inventivitate ale regizorului: Cațavencu nu ezită ca, în aşteptarea Zoei (Dana Bucătaru), în salonul prefectului, să încerce să creeze o atmosferă intimă, aprinzând câteva lumânări ori plimbându-şi ca din întâmplare degetele pe clapele pianului; nu uită să aducă un buchet de flori, împachetate la repezeală tocmai în „Răcnetul Carpaților", fițuica „uzurpatoare" şi calomniatoare a clanului

Scanned with OKEN Scanner

Tipătescu-Trahanache; Cetățeanul turmentat (salutar debut al lui Bogdan Muncaciu) dansează pe masa de ședințe, „înarmat" cu un coș în care descoperim o gâscă, Cațavencu ia notițe conștiincioase din spusele lui Farfuridi (Gheorghe Frunză), acesta din urmă apărat de mult mai micul și caraghiosul coleg de partid, Brânzovenescu (Dragoș Radu); „super-emotionatul" Cațavencu renunță la sacoul-redingotă pentru ca electoratul să-i poată admira ia cu motive țărănești, semn de solidaritate cu „gloata".

Finalul este deschis și, mai ales, cu totul altul decât cel propus de Caragiale însuși, căci regizorul extrage o parte din discursul lui Cațavencu din actul doi și îl transferă înainte de căderea cortinei. Vorba ceea, „românii au fost cum sunt și tare mi-e teamă că așa or să și rămână..."

GABRIELA MĂGIRESCU

23. Scrieți, în spațiul de mai jos, o cronică a ultimului spectacol văzut de voi.

Scanned with OKEN Scanner

Complementul circumstanțial de loc

1. Subliniați complementele circumstanțiale de loc și indicați printr-o săgeată cuvântul determinat, scriind sub el ce parte de vorbire este, ca în modelul dat:

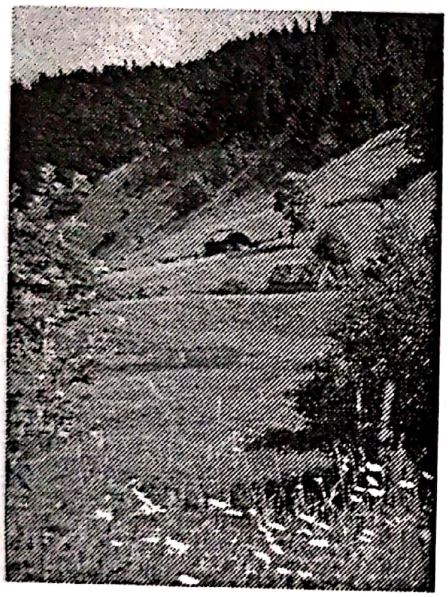

M-am plimbat prin pădure și am cules de pe jos
verb
flori. De-a lungul și de-a latul erau tufișuri scunde și dese. În jurul copacilor mai înalți iarba nu crescuse. Pe crengi stăteau sticleți și pițigoi. Brusc zburau prin fața mea și ramurile fâlfâiau în urmă-le. Trei flori roșii așezate în mijlocul unei poieniște în care ajunsesem întâmplător înviorau atmosfera. Deasupra celor trei scoseseră capul în lume fluturi multicolori. Intrasem parcă într-un rai terestru.

2. Indicați partea de vorbire prin care se exprimă complementele circumstanțiale de loc identificate la exercițiul 1, indicînd cazul pentru substantive, pronume și numerale.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

3. Construiți un text care să nu depășească spațiul de mai jos și în care să se afle următoarele complemente circumstanțiale de loc: *aici, pe bancă, în spatele tău, deasupra capetelor.*

.....

.....

.....

.....

.....

4. Subliniați complementele circumstanțiale de loc din enunțurile de mai jos și scrieți în pătrate litera corespunzătoare pentru ceea ce exprimă:

a. localizare
b. deplasare
c. origine
d. direcție

- [c] M-am născut la Brașov.
- [b] O să merg la Cluj.
- [a] S-au întâlnit la școală.
- [d] Am alergat spre poarta adversă.
- [a] Pisica s-a ascuns sub pat.
- [c] Tulpinile lalelelor ies din pământ.
- [d] Mă îndrept către fratele meu.

5. Identificați complementele circumstanțiale de loc din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„Când salcâmii stației începură să alunece pe dinaintea trenului, lovind ușor cu frunzișul streașina vagonului, Jim trase ușa compartimentului și merse să se așeze la locul său de lângă fereastră."

George Călinescu — *Cartea nunții*

.....

.....

.....

.....

„Acolo-i casa noastră din lemn și din pământ
Clădită anevoie în sudoare
Pe dealul nostru molcom transilvan
Sărac în dobitoace și grânare.

Săracii oameni seara de pe câmp
Rămân oleacă în ocol la tine
S-așază istoviți pe jgheabul de-adăpat
Și-ntreabă ce mai facem și de bine."

Ioan Alexandru — *Casa părintească*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Explicați cum sunt formate următoarele cuvinte din textele de la exercițiul 5.

funziș .....

clădită .....

transilvan .....

de pe .....

7. Indicați câte un antonim pentru următoarele cuvinte din textele de la exercițiul 5.

ușor ..... *acolo* .....

sărac ..... *istovit* .....

9. Subliniați complementele circumstanțiale de loc din următoarele indicații regizorale și apoi încercați să desenați decorul primului act din comedia *Ultima oră* de Mihail Sebastian în spațiul din stânga.

„Redacția ziarului «Deșteptarea». În dreapta, planul II, o ușă de intrare. Pe peretele din fund o ușă cu o firmă dreptunghiulară: «Direcția». În stânga, planul II, o ușă ce duce spre alte încăperi ale redacției. În stânga, planul I, cam o treime din scenă e despărțită într-un fel de boxă cu vitrine. Se intră în această boxă printr-o portiță care poartă și ea o firmă «Secretarul de redacție». În boxă, o masă cu telefon, două scaune. Pe masă, teancuri

Scanned with OKEN Scanner

de ziare, hârtii, manuscrise, clișee, creioane, foarfece etc. În peretele din stânga boxei, ferestre ce dau spre stradă. În restul scenei, în afară de boxă, mai sunt două mese de scris. În dreapta, planul I, rafturi de lemn, în care se văd cotoarele unor imense volume. Pe pereți, afișe mari, tipografice de reclamă, cam îngălbenite de timp."

Mihail Sebastian — *Ultima oră*

8. Trasați linii orizontale pentru a delimita cele trei planuri ale peisajului din reproducerea de mai jos. Descrieți apoi în cele nouă rânduri de mai jos ce se află în fiecare dintre planuri. Folosiți cel puțin șase complemente circumstanțiale de loc. Subliniați-le.

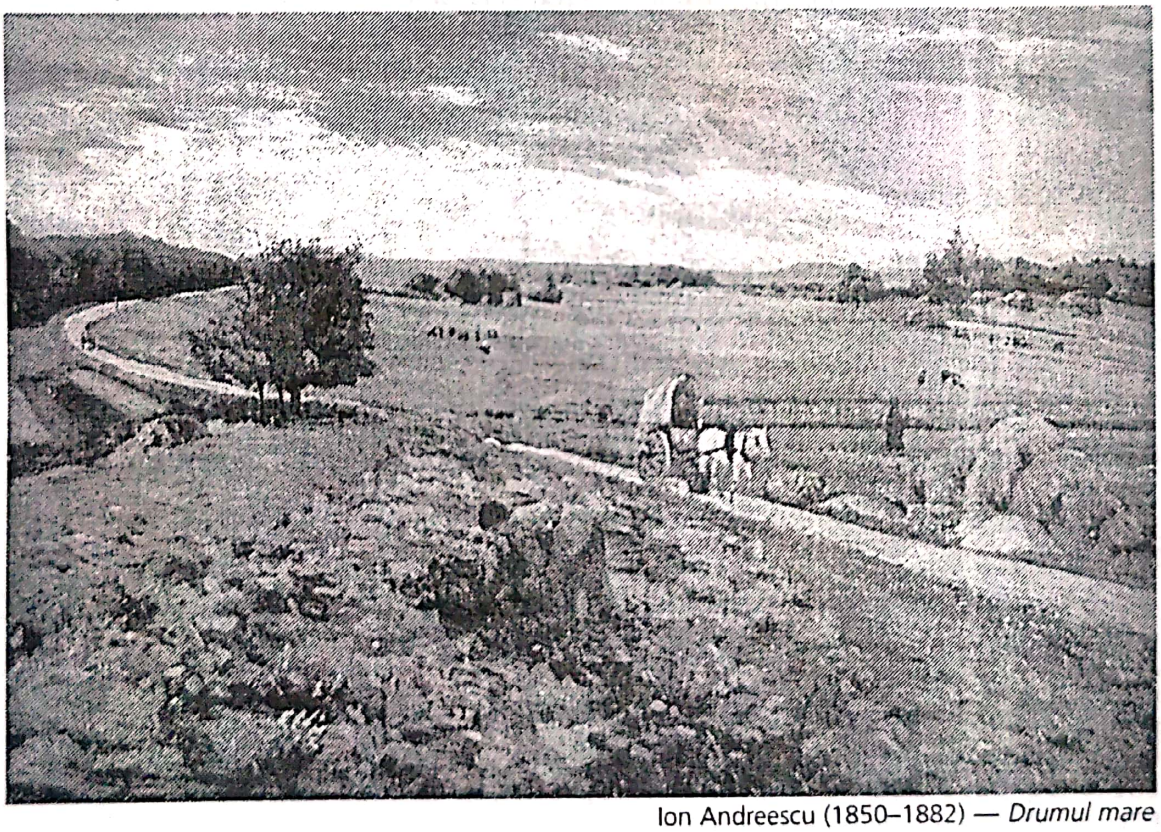

Ion Andreescu (1850–1882) — *Drumul mare*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială de loc

1. Completați enunțurile de mai jos cu un complement circumstanțial de loc și apoi cu o propoziție circumstanțială de loc, după modelul dat.

Alerg < spre parc / încotro m-au chemat prietenii

A plecat < ..... / .....

A spălat putina < ..... / .....

Haide < ..... / .....

2. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați numărul propozițiilor circumstanțiale de loc, precizând ce parte de vorbire este elementul regent al acestora.

Din loc în loc, până unde se sfârșea aleea, plantaseră pomi, care înfloriseră.

☐ .....

S-au dus spre ce direcție le indicase tânărul, dar n-au găsit pe nimeni acolo unde au ajuns.

☐ .....

☐ .....

Și-au luat picioarele la spinare încotro credeau că or să scape.

☐ .....

Hai pe unde ne-am plimbat ieri.

☐ .....

Blocurile plasate unde a spus arhitectul maschează casele mici din spate.

☐ .....

3. Asociați propozițiile principale de la **a** cu propozițiile subordonate de la **b** pentru a forma fraze. Indicați felul subordonatelor din frazele astfel obținute.

a. S-a oprit • A rămas • Am alergat • Mergem • Au venit

b. unde aerul nu este poluat • unde și-a dat întâlnire cu prietenii • în dreptul cui avea o bicicletă • oriunde i-am chemat • până unde am putut

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

4. Despărțiți frazele în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 189.

„*Pe unde* a sărit capra trebuie să sară și iada." (Foclor)

.....

.....

.....

.....

„— Știu eu că e mai frumos! îi răspunse Trică, *pe care* inima îl trăgea *acolo*, unde a petrecut *atâtea* zile de copilărie."

Ioan Slavici — *Mara*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Și lașii, pe care nu-*i* văzusem niciodată, nu erau *aproape* de Neamț, ca Fălticenii, de unde, toamna, târziu..., mă puteam răpezi din când în când... *la clăci în Humulești*, pe unde știam noi."

Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Acolo, unde izbește puhoiul *apelor* și precizează țărmul cu o lungă linie de spumă, colo lângă Cladova, *printre nucii* și printre merii ce nu se mai disting, se mai vede o pată albă — o casă mai răzleață."

Gala Galaction — *De la noi, la Cladova*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 4.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Corectați punctuația textului următor:

Îmi petrec vacanța la țară la bunici și îmi place foarte mult. Vin aici unde totdeauna m-am simțit bine.

7. Dezlegați careul de mai jos, indicând felul elementelor introductive ale circumstanțialelor de loc din frazele date.

1. Merg spre cine m-a chemat.

2. Plec oriunde am de rezolvat probleme de serviciu.

3. Du-te spre care prieten te ajută.

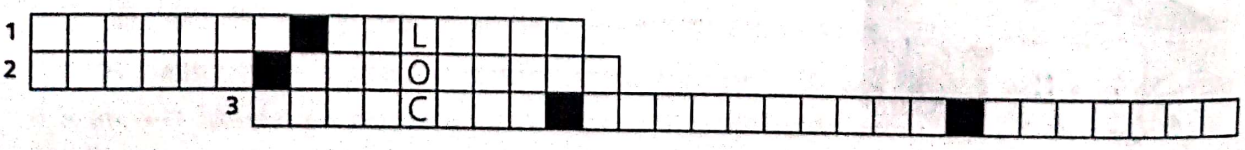

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Complementul circumstanțial de timp

1. Subliniați complementul circumstanțial de timp din enunțurile de mai jos și indicați dacă exprimă durata sau frecvența.

	durata	frecvența
Jocurile olimpice se țin o dată la patru ani.	☐	☑
Ștefan cel Mare a domnit 47 de ani.	☑	☐
De-a lungul săptămânii, n-a primit nici un telefon de la el.	☐	☒
Am rămas ore în șir în poiană.	☑	☐
În fiecare dimineață, face gimnastică.	☐	☑

2. Scrieți în tabel complementele circumstanțiale din enunțurile următoare, clasificându-le după felul lor:

• S-a întors seara. • A ieșit din clasă. • L-am întâlnit în fața școlii. • A sosit înaintea mea. • Stătea înaintea ta. • Se oprea din loc în loc. • Vorbea din vreme în vreme. • A ajuns după mine. • S-a ascuns după colț.

Complementele circumstanțiale de loc	Complementele circumstanțiale de timp

3. Corectați greșelile din enunțurile de mai jos:

Magazinul este închis de la 8-12.

EXCURSIA este programată la data de 1 mai.

4. Identificați complementele circumstanțiale de timp din enunțurile de mai jos și indicați partea de vorbire prin care se exprimă, precizând pentru substantive, pronume și numerale cu valoare substantivală cazul și pentru verbe, modul.

A sosit înainte de începerea ploii, fiindcă plecase devreme de acasă.

.....

.....

Nopți întregi, am adormit înaintea ta.

.....

.....

Ajungând acasă, s-a uitat la televizor când și când.

.....

.....

De-a lungul anilor s-a schimbat.

.....

Am plecat înaintea lor, dar am avut o pană de motor și am ajuns după ei.

.....

.....

George a sosit înaintea celor trei, care au ajuns până a nu apune soarele.

.....

.....

A plecat înainte de cei patru.

.....

A venit la noi spre seară, într-o zi foarte călduroasă.

.....

.....

5. Identificați complementele circumstanțiale de timp din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„Cu multe săptămâni înainte de a muri, ea dispăruse de acasă, și Felix înțelegea acum că doctorul Sima, tată-său, o internase în vreun sanatoriu."

George Călinescu — *Enigma Otiliei*

.....

.....

.....

„Uite, astă-toamnă, în noiembrie, poate ai uitat, poate nu ții minte... într-o joi după-masă, ningea... Noi eram puțini în sală... Ai intrat târziu."

Mihail Sebastian — *Ultima oră*

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„STĂPÂNUL CALULUI: Acuma îmi pare rău că ți-am vândut calul. Dacă știam că are să ajungă în halul ăsta de batjocură, îl scoteam pentru totdeauna din circulație. Te rog din suflet să nu-l mai alergi.

CHIRICĂ: Vara asta îl pun la odihnă, însă la toamnă...

STĂPÂNUL CALULUI: Nu trebuie să-l mai alergi niciodată...

CHIRICĂ: Toamna se numără bobocii!"

G. Ciprian — *Omul cu mârțoaga*

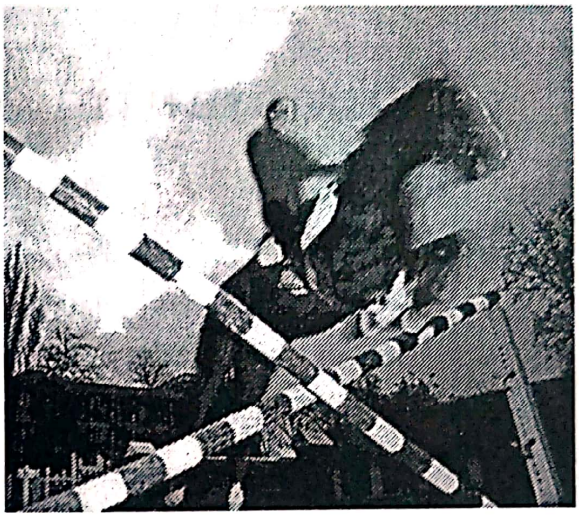

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Indicați ordinea cronologică a următoarelor complemente circumstanțiale de timp:

• peste (câteva) săptămâni • în ziua (următoare) • într-o dimineață (de primăvară) • mai târziu

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

7. Scrie o întâmplare în care să folosești complementele circumstanțiale de la exercițiul 6.

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială de timp

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

Îndată ce ziarele au anunțat data concertului, sute de admiratori ai formației au năvălit la casele de bilete pentru a se asigura că nu vor scăpa un eveniment muzical.

.....

.....

.....

Nu acuzați pe nimeni înainte ca afirmațiile voastre să fie confirmate de un martor care a văzut întâmplarea.

.....

.....

.....

Când vor spune că și-au schimbat părerea, să nu mai vorbești cu ei.

.....

.....

.....

„Când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă." (Folclor)

.....

.....

Trebuie să punem înghețata în frigider înainte să se topească.

.....

.....

.....

2. Contrageți propozițiile circumstanțiale de timp din frazele de la exercițiul 1.

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

3. Despărțiți frazele din fragmentul următor în propoziții și indicați felul acestora:

„TRAIAN: *De azi dimineață, de când* a început votarea, îl roagă toți candidații... partizanii... Nercea... în sfârșit, toți... «Zi-i și dumneata numai două vorbe, nene Spirache...!» Nici n-a vrut să audă... Peste tot, la toate localurile de votare din județ și din oraș, pe unde am cutreierat, vorbeau ceilalți pentru el și-l arătau cu mâna ca la moși...

CHIRIACHIȚA: Lasă, domnule, moșii și spune...

TRAIAN: Adineauri, când ne duceam cu toți ai noștri spre club, ne-ntâlnim cu un grup de alegători... peste o mie de alegători, din vreo cinci-șase comune dimprejur... ca la vreo două pogoane de oameni, *care* se duceau la vot. Și *deodată,* tata o șterge *de lângă noi* și țâșt! apare *în balconul clubului. Își scoate pălăria,* se șterge pe frunte cu dosul palmei... și începe să ție un discurs... «Fraților! zice, vă rog să mă ascultați!»

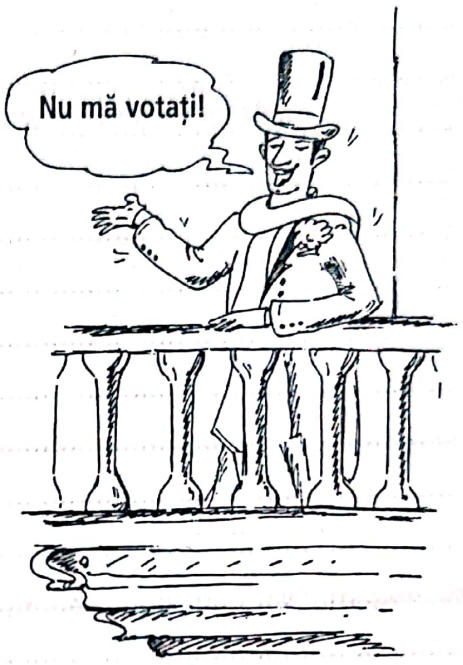

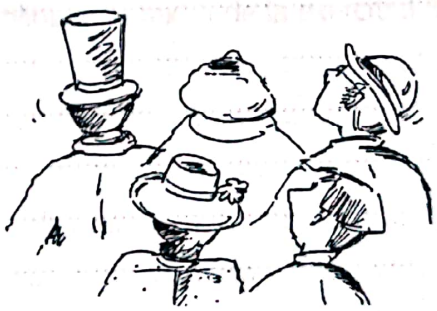

CHIRIACHIȚA: Până aici nu-i așa de rău.

TRAIAN: Stai nițel!... «N-am să vă spui... — zice — decât două cuvinte...»

DACIA: Slab... slab... fără convingere...

TRAIAN: «Vă rog să nu mă votați!...»

DACIA: A-nnebunit cu siguranță... Altminteri nu-mi explic... După ce m-am zbătut atâta, după ce am cheltuit atâtea parale, am ajuns de râsul lumii. E nemaipomenit!"

Tudor Mușatescu — *Titanic vals*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Indicați în pătrate numărul propozițiilor subordonate circumstanțiale de timp din textul de la exercițiul 3 a căror acțiune se desfășoară simultan cu acțiunea din regentă și după acțiunea din regentă.

acțiune simultană cu aceea din regentă	☐	☐	☐	☐
acțiune posterioară celei din regentă	☐	☐	☐	☐

5. Explicați folosirea următoarelor virgule din textul de la exercițiul 3.

„...de dimineață, de când a început votarea, îl roagă..."

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Lasă, domnule, moșii..."

.....

„Adineauri, când ne duceam cu toți ai noștri spre club, ne întâlnim..."

.....

„...de oameni, care..."

.....

„...scoate pălăria, se șterge..."

.....

„Fraților! zice, vă rog..."

.....

„...m-am zbătut atâta, după ce..."

.....

6. Subliniați cu două linii adverbele corelative ale propozițiilor circumstanțiale de timp din textul de la exercițiul 3.

7. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textul de la exercițiul 3.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

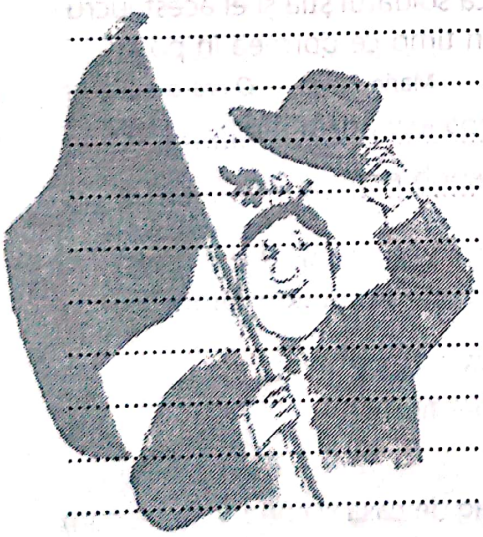

8. Încercuiți răspunsul corect.

Cuvântul *nemaipomenit* din textul de la exercițiul 3 este

a. adjectiv
b. adverb
c. verb

9. Construiți fraze în care să aveți propoziții circumstanțiale de timp introduse prin următoarele locuțiuni conjuncționale subordonatoare:

până ce .....

.....

până să .....

Scanned with OKEN Scanner

imediat ce .....

de cum .....

pe când .....

cât timp .....

câtă vreme .....

10. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 194.

„Pe când vorbește d. Turtureanu, d. căpitan Pandele citește gazeta de seară, iar d. Lefter ascultă dus pe gânduri."

Ion Luca Caragiale — *Două loturi.*

.....

.....

.....

.....

„N-avea nici o dovadă și își dăduse poate seama că soldatul știa și el acest lucru și ar fi negat cu hotărâre că i s-ar fi luat închizătorul în timp ce dormea în post."

Marin Preda — *O oră din august*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Când auzeam noi pe moș Luca pomenind cu drag de casă și când mai vedeam cum rămân satele și locurile frumoase în urmă, și tot altele necunoscute se înfățoșează înainte-ne, supărarea noastră creștea la culme!"

Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Cât te-ai certat cu tata, ai pierdut. Acum, de când te-ai făcut sentimental, văd că-mi sufli toți gologanii."

Victor Ion Popa — *Mușcata din fereastră*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Cum ți se pare că e rost să pui mâna pe un scaun de deputat, cum îți schimbi convingerile politice și... cravata..."

Tudor Mușatescu — *„...Escu"*

.....

.....

.....

.....

.....

11. Încercuiți răspunsul corect.

Cuvântul *poate* din a doua frază de la exercițiul 10 este:

a. predicat verbal;
b. complement circumstanțial de mod;
c. adverb de mod, fără funcție sintactică.

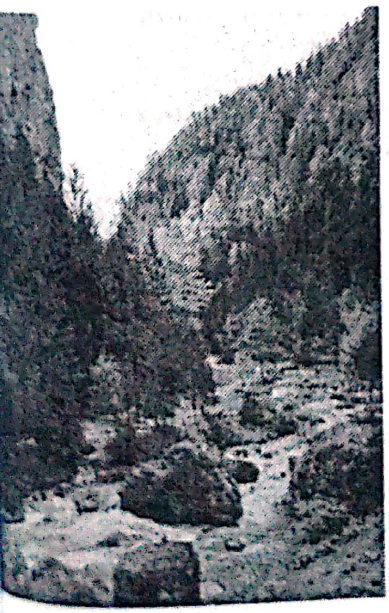

12. Încercuiți răspunsul corect.
Următoarele locuțiuni din a treia frază de la exercițiul 10 sunt:

cu drag

a. locuțiune adverbială de loc;
b. locuțiune adverbială de timp;
c. locuțiune adverbială de mod.

în urmă

a. locuțiune adverbială de loc;
b. locuțiune adverbială de timp;
c. locuțiune adverbială de mod.

la culme

a. locuțiune adverbială de loc;
b. locuțiune adverbială de timp;
c. locuțiune adverbială de mod.

Scanned with OKEN Scanner

Complementul circumstanțial de mod

1. Indicați complementele circumstanțiale de mod din enunțurile de mai jos și precizați partea de vorbire prin care se exprimă, indicând cazul la substantive, pronume și numerale cu valoare substantivală și modul la verbe.

Calul a sărit obstacolul cu o ușurință surprinzătoare.

.....

Nu te mai plânge întruna de efortul făcut la serviciu.

.....

Sanda a spus poezia pe nerăsuflate.

.....

Merge șchiopătând din cauza unei căzături la fotbal.

.....

A pus tapetul fără a folosi soluție specială de lipit.

.....

Mihai a plantat un plop înalt de doi metri.

.....

Vorbește asemenea unei casete stricate.

.....

A plecat pâș-pâș pentru a nu deranja pe nimeni.

.....

Anca a câștigat întreit când a vândut o carte rară.

.....

Sorin este mai bine pregătit decât tine pentru examenul de capacitate.

.....

M-am îmbrăcat asemenea celor doi.

.....

Nu vreau să mă comport precum cei patru.

.....

Vorbește asemenea acestora, care cunosc bine limba franceză.

.....

Pansează cu grijă rana cățelului.

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

2. Rescrieți pe liniile punctate propozițiile de mai jos, adăugând câte un complement circumstanțial de mod pe care trebuie să-l subliniați.

Funcționarii au ieșit din birou.

.....

Petre s-a lovit la genunchi.

.....

Arhitectul desenează planul casei.

.....

Conducătorul automobilului a depășit camionul.

.....

Vrăbiuța se apropie.

.....

Mihaela sare coarda.

.....

3. Subliniați complementele circumstanțiale de mod din enunțurile de mai jos și indicați printr-o săgeată cuvântul determinat, scriind sub el ce parte de vorbire este, ca în modelul dat.

Viața a trecut ca un vis.
verb

Limba e dulce ca mierea și amară ca fierea.

Câinii erau mari cât niște viței.

Se uită ca pisica în calendar.

Tace ca peștele.

Crescuse drept asemenea bradului.

A luat-o la sănătoasa ca iepurele.

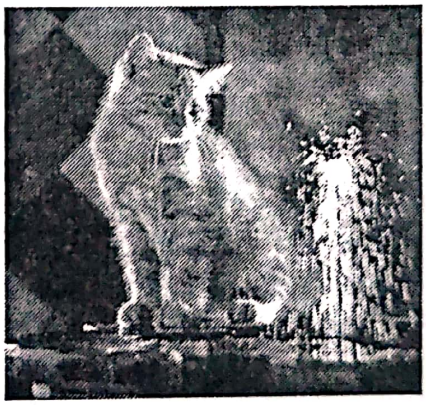

4. Arătați ce figuri de stil sunt complementele circumstanțiale de mod subliniate în enunțurile de la exercițiul 3.

.....

5. Indicați funcția sintactică a cuvintelor date din următoarele propoziții:

El este cel mai deștept *dintre ei.*

a. complement indirect
b. complement circumstanțial de mod
c. complement circumstanțial de loc

El este cel mai bun *din clasă.*

a. complement indirect
b. complement circumstanțial de mod
c. complement circumstanțial de loc

6. Identificați complementele circumstanțiale de mod din textul de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„(*Toți trei negustorii, ușor și comod îmbrăcați de vară, dormitează pe scaune înadins puse în față, fiecare la prăvălia lui... Se aude caterinca, tare.*)

TAKE: Ia te uită, pe căldura asta, lui îi arde de cântat...

IANKE: Ei și ce parcă el cântă? Cântă mașina.

TAKE: Da, dar el dă din mână.

IANKE: Ce ești dobitoc? El dă din mână încet și mașina cântă tare. (*Iar mică pauză. Cadâr sforăie.*) Nu sforăi, că nu pot să dorm.

TAKE: Nu sforăi eu, turcu' sforăie.

IANKE: Spune-i să tacă.

TAKE: Nu pot, că-l trezesc.

IANKE: Da, dar el de ce mă trezește pe mine? Ei, Cadâr! Acuși îi dau în cap cu un calup de săpun! Cadâr! Ce-ai luat-o așa turcește? Cadâr! Aista-i surd de tot când doarme...

TAKE: Fă-te repede că dormi că vine baba Safta să cumpere ceva!

IANKE: Și ce-mi pasă mie? Ea nu cumpără de la ovrei. Fă-te tu că dormi. (*Dar și el închide ochii.*)

BABA SAFTA (*se duce la Take.*): Dom' Take! Un calup de săpun!...

TAKE: Uite, babă, ia bucata aceea de pe jos! Ți-o dau ieftin!... Dă cât vrei!"

Victor Ion Popa — *Take, Ianke și Cadâr*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Imaginați-vă un dialog între un călător rătăcit în deșert și personajele mirajului din ilustrație. Folosiți trei complemente circumstanțiale de mod și subliniați-le.

— Of! Încă un nefericit căruia trebuie să-i explicăm că suntem un miraj!

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Identificați complementele directe, complementele indirecte și complementele circumstanțiale de loc, de timp și de mod din textul de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„(O mare încăpere bătrânească. În dreapta, scara ce duce la etaj. Sub scară, o ușă laterală. În stânga, ușa mare ce dă în grădină. La ridicarea cortinei, Aneta, Zoia, Lena joacă cărți... Intră prin dreapta Colette și Ianache.)

ANETA (*încet*): Iar m-a prins fiu-meu jucând cărți...

LENA (*Anetei*): Dar ce, soro, nu ești stăpână să faci ce vrei în casa dumitale?

COLETTE (*vine la Aneta și o sărută*): Bonjour, mamițo.

ANETA: Bonjour, madame. Ți-ai mai adus aminte și de soacră-ta? A dat Dumnezeu să vii și pe la mine?

COLETTE: A, mamițo, sunt așa de ocupată! A plecat miss de la fete și trebuie să mă țin după ele toată ziua.

ANETA: Foarte bine. Mai vezi-ți și de copii. Nu toată ziua haimana prin oraș."

Alexandru Kirițescu — *Gaițele*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scenă din *Gaițele* de Alexandru Kirițescu, Cluj, 1972

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială de mod

1. Subliniați complementele circumstanțiale de mod din propozițiile de mai jos și faceți expansiunea lor.

Mătasea pentru bluză era ușoară ca un fulg.

.....

A răspuns fără a se gândi prea mult.

.....

Cântă ca o privighetoare.

.....

2. Indicați felul propozițiilor subordonate din frazele de mai jos și subliniați cu două linii adverbele corelative ale propozițiilor circumstanțiale de mod.

Se spunea că piesa fusese prezentată de regizor întocmai cum promisese conducerii teatrului, când a fost angajat.

.....

.....

.....

.....

Cum fuge iepurele, așa am fugit când l-am văzut pe stăpânul grădinii din care rupsesem trandafiri pentru a face un buchet, pe care intenționam să-l dau doamnei profesoare de muzică.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Adevărul este că atât i-am dat, cât am avut.

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

3. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 198.

„LEONAȘ: Hai să ieșâm pe poartă, la braț... ca și când am merge la primblare... și, cum am scăpat *în uliță*, ne facem nevăzuți... Vrei?

LULUȚA: Vreau *ce*-i vrea tu..."

Vasile Alecsandri — *Chirița în provincie*

Scenă din *Coana Chirița* de Vasile Alecsandri, Teatrul Național București, 1970

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Vreau să mă-ntorc și d-odată auz pe inimicii venind *în fața mea pe schele*. O iau înapoi fără să știu *unde* merg."

Ion Luca Caragiale — *O noapte furtunoasă*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„*La urmă*, Agripina știa că mai erau pe acasă și *alte* gospodine, care trebuie să fi fugit cum fugise și ea prin pădure și câinii de turci negreșit că se luaseră după ele!"

Gala Galaction — *La Vulturi!*

4. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate la exercițiul 3.

5. Dezlegați careul, indicând felul subordonatelor din frazele date.

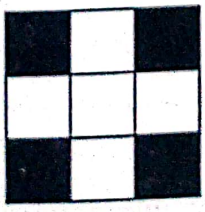

Vertical
S-a gândit, a ezitat și a răspuns cât a putut de bine.

Orizontal
S-a dus spre câți oameni l-au chemat.

Scanned with OKEN Scanner

Complementul circumstanțial de cauză

1. Subliniați complementele circumstanțiale de cauză din enunțurile de mai jos și indicați partea de vorbire prin care se exprimă, precizând cazul substantivelor, pronumelor și numeralelor cu valoare substantivală.

Ascensorul a rămas blocat între etaje din cauza opririi curentului electric.

.....

Foile de scris au zburat de pe birou din pricina unui curent de aer.

.....

Copiii au întâlnit doi câini vagabonzi și au întârziat din cauza celor doi.

.....

Paharul a căzut pe gresie și de aceea s-a spart.

.....

Uitând ochelarii acasă, n-a putut vedea filmul.

.....

De mâhnit, nici nu vorbea.

.....

Am pierdut cartea din cauza ta.

.....

Din pricina ei, m-a certat profesorul.

.....

L-am lovit cu mingea din greșeală.

.....

Râdea de bucuroasă foarte tare.

.....

2. Construiți propoziții în care să existe un complement circumstanțial de cauză, folosind grupurile de cuvinte de mai jos, ca în modelul dat. Folosiți prepoziții și locuțiuni prepoziționale variate.

antrenament serios; victorie clară → Din cauza antrenamentului serios, echipa a obținut o victorie clară.

exces de viteză; amendă → .....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

vânt puternic; geamuri sparte → .....

.....

.....

.....

creșterea temperaturii; → .....

topirea calotei glaciare .....

.....

.....

3. Indicați funcția sintactică a cuvintelor subliniate în următoarele propoziții:

I se uscase gura *de sete*.

a. complement de cauză
b. complement indirect
c. complement de agent

Casa construită *de tata* este frumoasă.

a. complement de cauză
b. complement indirect
c. complement de agent

Era convins *de justețea* cererii lui.

a. complement de cauză
b. complement indirect
c. complement de agent

Plânge *de durere*.

a. complement de cauză
b. complement indirect
c. complement de agent

Casa în care a trăit Tudor Arghezi la Mărțișor

4. Identificați complementele circumstanțiale de cauză din textele de mai jos și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„De ciudă, căpetenia dușmană a dat poruncă să se zidească peștera la gură."

Alexandru Mitru — *Viteazul Dapix și fiica lui, Gebila*

.....

.....

„Dându-i ajutor popii, Marcu a început să facă mai bune lese decât popa."

Ioan Slavici — *Popa Tanda*

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Și ea, care nu urma decât franceza și româna, care avea oroare de matematici — fusese de două ori corigentă din cauza lor — numai ca să fim împreună mă însoțea și asculta... principiile generale ale calculului diferențial."

Camil Petrescu — *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*

.....

.....

„Vuiește valea de zgomotul morilor..."

Alexandru Vlahuță — *România pitorească*

.....

.....

„Numai din pricina voastră am răcit casa."

Ion Creangă — *Povestea lui Harap-Alb*

.....

.....

5. Subliniați complementele circumstanțiale de cauză din următoarea reclamă:

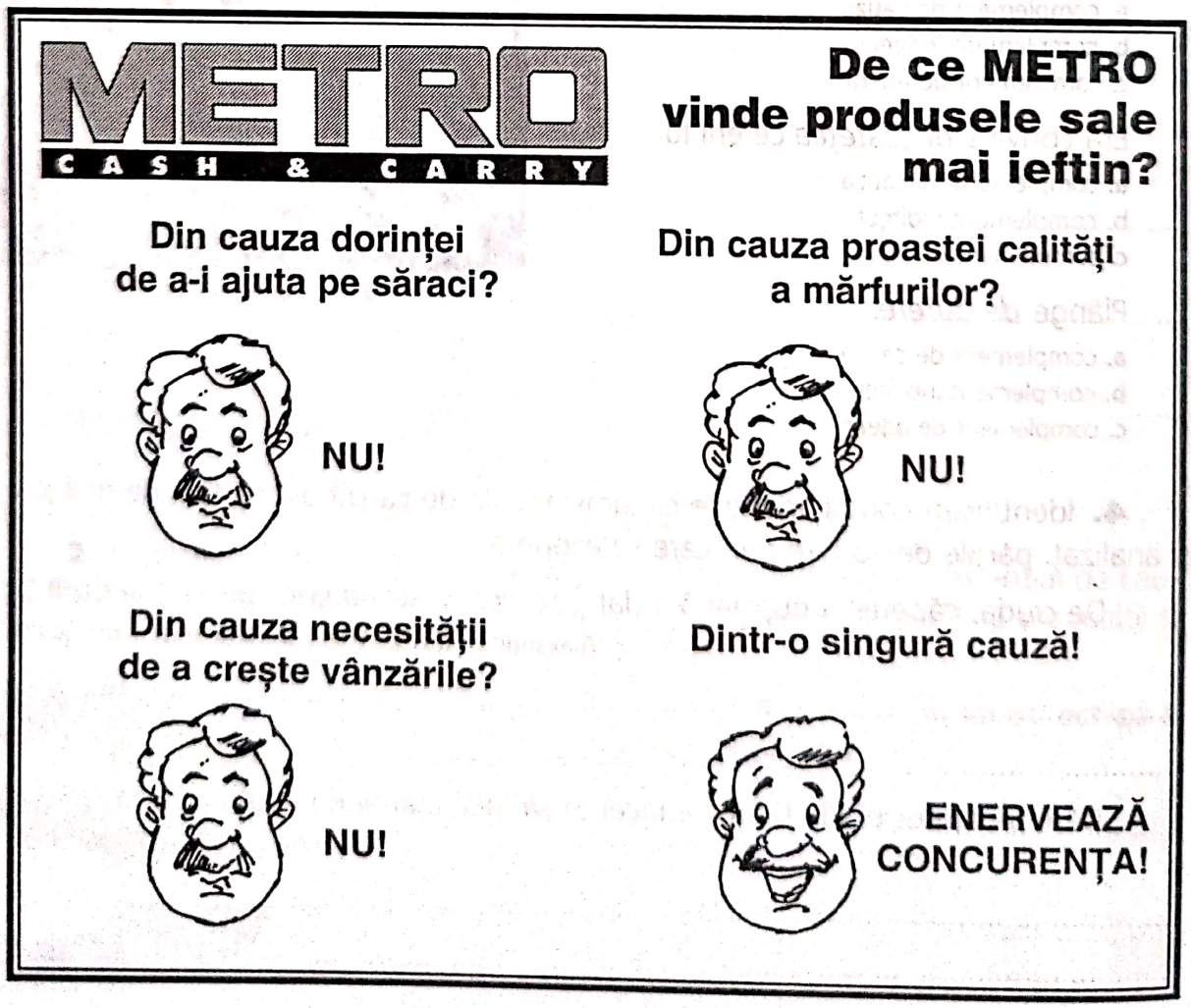

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială de cauză

1. Subliniați complementele circumstanțiale de cauză din enunțurile următoare și faceți expansiunea acestora.

Din cauza conducerii preventive, a putut să evite accidentul.

.....

Obosind, s-a culcat.

.....

A șters din greșeală un fișier din calculatorul meu.

.....

2. Transformați propozițiile independente de mai jos în fraze alcătuite dintr-o principală și o circumstanțială de cauză introdusă prin locuțiuni conjuncționale subordonatoare diferite.

Ia-ți puloverul. E frig afară.

.....

N-a putut mânca. Și-a făcut un sandviș.

.....

Nu merg la cinema. Am văzut filmul.

.....

Nu te aud. Muzica e prea puternică.

.....

3. Indicați în dreptunghi felul propozițiilor subordonate introduse prin *cum*.

	Cum a sosit, s-a culcat.
	Cum n-a făcut exercițiul, a luat notă mică.
	Cum a învățat, așa a știut.
	A aflat cum s-au întâlnit colegii lui în parc.
	Cum nu-i păsa de nimeni, nu învăța deloc.
	A organizat o petrecere cum n-am văzut.
	M-am gândit cum să rezolv problema.
	Cum lua numai note mici, nu dădea carnetul profesorilor.

4. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 203.

„Eram tare, senină, credeam că pot trece peste orice, dar eram așa, fiindcă te aveam pe tine, fiindcă știam că... îmi ești aproape, fiindcă nu m-am gândit o clipă că s-ar putea să se puie ceva între noi și să ne despartă."

Victor Ion Popa — *Take, Ianke și Cadâr*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Sunt gânduri care continuă să ne sosească
Pe vechea noastră adresă,
Pentru că fiecare dintre noi suntem
Ciobanul care și-a pierdut oile
În subconștient."

Marin Sorescu — *Reminiscențe*

.....

.....

.....

.....

.....

„iar eu mă uitam prostește, înmărmurit,
căci nu era nimic în purtarea lui
din slugărnicia penibilă, mieroasă,
a potăilor fără căpătâi, nu era nimic
care să semene a umilință și a lingușire —
el părea să nu cunoască ori să fi uitat de mult
vechea taină patrupedă a guduratului,
părea că nu știe să se gudure și să dea din coadă..."

Geo Dumitrescu — *Câinele de lângă pod*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

„Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!"

George Coșbuc — *Vara*

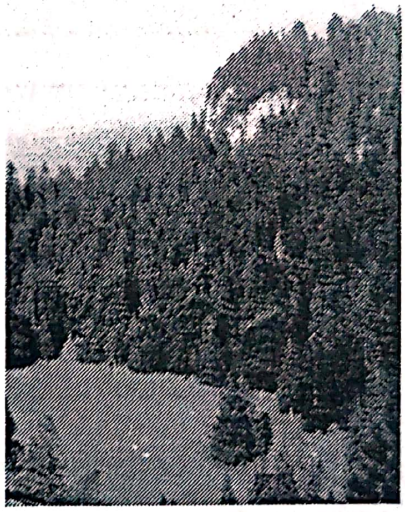

„Luca Moșneagul însă mâna cum știa el, căci smârțoagele lui de cai erau vlăguiți din cale-afară, și slabi, și ogârjiți ca niște mâți de cei leșinați, nu zmei, cum zicea mama, care nu știa cum să mă urnească mai degrabă din casă."

Ion Creangă — *Amintiri din copilărie*

5. Analizați sintactic și morfologic primele două versuri din textul al patrulea de la exercițiul 4.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Arătați ce parte de vorbire este *și* în primele două texte de la exercițiul 4.

în primul text: .....

în al doilea text: .....

7. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în pătrat numărul propoziției circumstanțiale de cauză. Subliniați apoi cu două linii adverbele și locuțiunile adverbiale corelative ale propoziției circumstanțiale de cauză.

☐ Pentru aceea criticul a dorit să scrie articolul, deoarece nu-i erau clare anumite aspecte din viața poetului.

☐ De aceea face sport, fiindcă-i place mișcarea în aer liber.

☐ Pentru asta am întârziat, că n-a venit autobuzul.

☐ Apoi nu renunțăm la excursie, pentru că a început să plouă.

☐ O dată ce a învățat, n-a greșit.

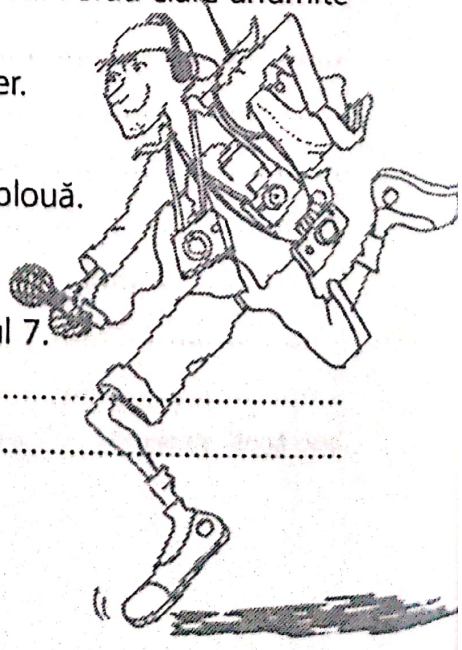

8. Explicați folosirea virgulelor în frazele de la exercițiul 7.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Complementul circumstanțial de scop

1. Subliniați complementele circumstanțiale de scop din enunțurile de mai jos și indicați partea de vorbire prin care se exprimă, precizând cazul substantivelor, pronumelor și numeralelor cu valoare substantivală, ca și modul verbelor.

Grăbiți-vă pentru a nu întârzia la ore!

.....

Dați-mi adresa pentru livrarea comenzii.

.....

Am cumpărat lână de culori diferite cu scopul de a-mi tricota un pulover.

.....

Pentru aceea a evitat întâlnirea cu tine, ca să scape de explicații.

.....

Maria are trei pisici și pentru cele trei cumpără zilnic mâncare specială.

.....

Notați-vă în caiete observația în vederea includerii ei în compunere.

.....

Am trei concursuri de înot luna viitoare și m-am antrenat serios în vederea celor trei.

.....

A plecat la bunici și pentru aceasta s-a sculat în zori.

.....

Mama s-a pregătit de călcat rufele.

.....

Firma de dulciuri a lansat un concurs și pentru aceasta a aplicat o bulină pe fiecare produs.

.....

2. Transformați complementele circumstanțiale de scop exprimate prin verbe în enunțurile următoare în complemente circumstanțiale de scop exprimate prin substantive.

Pentru a porni mașina mai ușor, trebuie să schimbați bateria.

.....

Pentru a înțelege funcționarea acestui aparat citiți cu atenție instrucțiunile de folosire.

.....

Muncește cu sârg spre a-și îndeplini visul.

.....

Farul a fost ridicat în punctul cel mai înalt al falezei pentru a se observa bine de la distanță.

.....

Pisica s-a instalat în fotoliu pentru a dormi fără griji.

.....

Părinții au trimis-o pe Anca la munte cu scopul de a se vindeca mai repede.

.....

3. Uniți printr-o linie propozițiile din prima coloană cu un complement circumstanțial de scop din a doua coloană.

S-a sculat de dimineață	a	a în vederea campionatului.
Echipa de fotbal s-a antrenat	b	b pentru a nu se uda.
A luat un tirbușon	c	c pentru a nu întârzia.
S-a adăpostit de ploaie sub un balcon	d	d pentru deschiderea sticlei.

4. Identificați complementele circumstanțiale de scop din reclama din stânga paginii și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

5. Completați propozițiile de mai jos, astfel încât să conțină un complement circumstanțial de scop pe care trebuie să-l subliniați.

Băiatul a plecat în oraș .....

Subliniați definiția cu roșu .....

Instalatorul a luat cheia .....

Câinele miroase .....

Am făcut desenul .....

6. Identificați complementele circumstanțiale din textul următor și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă.

„JEFF: E descoperirea mea. (*Tace un moment, pentru a-și pregăti efectul. A împlântat marțial parul în pământ și-l prezintă ca pe un trofeu.*) Acuma știu de ce nu se mai oprește autobuzul la pensiunea Weber.

MAIORUL: Autobuzul?

MADAME VINTILĂ: Ce vrei să zici?

JEFF: E simplu. De câteva zile firma pensiunii — știți, firma de jos, de pe șosea — dispare în fiecare dimineață. Dispare... înainte de trecerea autobuzului și pe urmă, după ce a trecut, apare...

CORINA: Nu vorbi copilării, Jeff.

MAIORUL: O fi vreo stafie.

JEFF: Nu vorbesc copilării, domnișoară Corina, și nu e nici o stafie, domnule maior, e un domn. Îl cunoașteți foarte bine. E domnul Ștefan Valeriu...

CORINA: Faci glume proaste, Jeff.

JEFF: Zău că nu e glumă, domnișoară Corina. (*Cu timiditate, încet, numai către ea.*) Știți bine că n-aș îndrăzni să glumesc cu dumneavoastră. (*Tare către toți.*) E el. Am bănuit de ieri, de alaltăieri... De două zile îl pândesc de la fereastra mea când pleacă dimineața pe munte. Și azi-dimineață a plecat...

BOGOIU: Acu trebuie să pice.

JEFF: Îl urmăream de la fereastra mea, dar de acolo nu se prea vede bine, din cauza brazilor. Azi-dimineață am vrut să mă conving... Am ieșit prin bucătărie, ca să nu mă simtă nimeni, și m-am dus jos la pod. M-am ascuns acolo bine și am așteptat până a venit. Vă spun că e el."

Mihail Sebastian — *Jocul de-a vacanța*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Unitatea 5

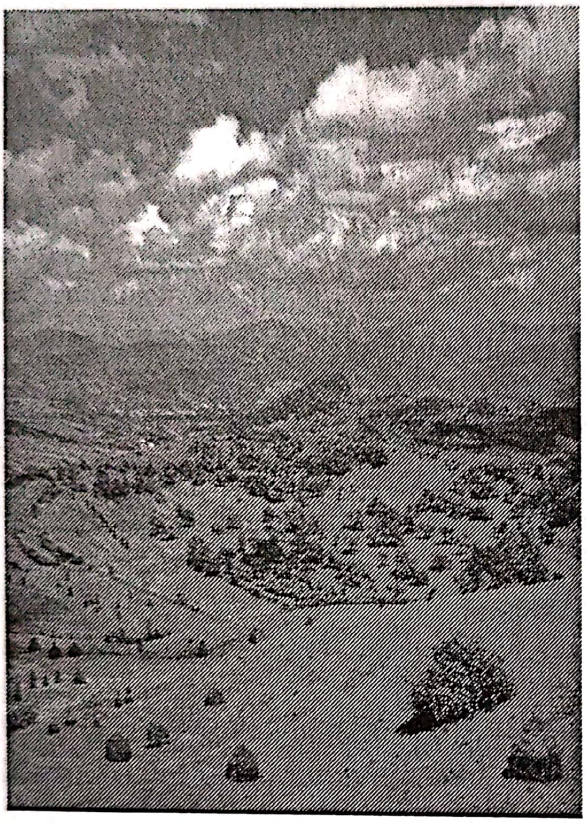

Scanned with OKEN Scanner

7. Identificați complementele din textul următor și analizați părțile de vorbire prin care se exprimă:

„MUȘAT: Ce cătați în mărul meu?
CIRIVIȘ: Ce cați sub mărul *nostru*?
MUȘAT: Sunt stăpânul acestei grădini și n-am de dat socoteală nimănui.
CIRIVIȘ: Suntem stăpânii acestui pom și nu dăm socoteală nimănui.
MUȘAT: Sfântă obrăznicie!
CIRIVIȘ: Te desfidem să dovedești că ai mai multe drepturi decât noi asupra mărului. Noi însă putem... să facem această dovadă. (*Scoate carnetul.*)
MUȘAT: Dacă dovediți lucrul ăsta, vă dăruiesc grădina toată...
MACFERLAN: N-o spune de două ori, că ți se poate întâmpla pocinogul."

G. Ciprian — *Capul de rățoi*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială de scop sau finală

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

Pentru că a venit primăvara, ne-am hotărât să mergem la țară, la bunici, ca să vedem pomii înfloriți și ca să respirăm aerul proaspăt al câmpului arat.

.....

.....

.....

.....

.....

M-am bucurat că tata a vrut să facem cumpărături ca să putem ieși duminică la pădure.

.....

.....

.....

.....

Am vizitat-o pe Maria, pentru ca să alegem melodiile pe care o să pregătim un dans pentru serbarea școlară.

.....

.....

.....

2. Contrageți propozițiile circumstanțiale de scop din frazele de la exercițiul 1.

.....

.....

.....

3. Scrieți în casete ce fel de subordonate introduce conjuncția compusă subordonatoare *ca să* în frazele de mai jos.

Mă tem ca profesorul meu să nu se supere din cauza întârzierii de la întâlnirea cu foștii absolvenți ai școlii.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

☐	Hotărârea ca toți să ne facem un costum special pentru festivitatea de absolvire am luat-o în urma unei discuții aprinse.
☐	Am învățat ca să știm.
☐	V-a convenit ca biletele de spectacol să fie plătite de tatăl meu.
☐	Problema era ca tratamentul să fie urmat cu strictețe de bunica.
☐	Vreau ca fiecare coleg să ia note mari.

4. Completați regentele de mai jos, prima dată cu o propoziție circumstanțială de cauză și a doua oară cu o propoziție circumstanțială de scop.

Copilul a început să urle <
- ..... **circumstanțială de cauză**
- ..... **circumstanțială de scop**

Mihai a fotografiat scena <
- ..... **circumstanțială de cauză**
- ..... **circumstanțială de scop**

Hoțul s-a amestecat în mulțime <
- ..... **circumstanțială de cauză**
- ..... **circumstanțială de scop**

Albinele s-au așezat pe flori <
- ..... **circumstanțială de cauză**
- ..... **circumstanțială de scop**

5. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în pătrat numărul propoziției circumstanțiale de scop. Subliniați apoi cu două linii adverbele și locuțiunile adverbiale corelative ale propozițiilor circumstanțiale de scop.

- ☐ De aceea a plecat, ca să nu-l întâlnească acolo.
- ☐ Pentru aceea l-a chemat, ca să repare instalația defectă.
- ☐ Înadins a spus o minciună, ca să determine cearta dintre prieteni.
- ☐ A săpat anume grădinița, ca să pună flori.
- ☐ Pentru asta a cumpărat patru reviste, ca să poată participa la concurs cu mai multe taloane.

6. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 208.

„Socot că mergând cu spor, pe vreme bună, ne putem întoarce iar aici în Sabasa, ca să facem parastasul de nouă zile."

Mihail Sadoveanu — *Baltagul*

.....

.....

.....

„Lângă lacul care-n tremur somnoros și lin se bate
Vezi o masă mare-ntinsă cu făclii prea luminate,
Căci din patru părți a lumii împărați și-mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingașei mirese."

Mihai Eminescu — *Călin (file din poveste)*

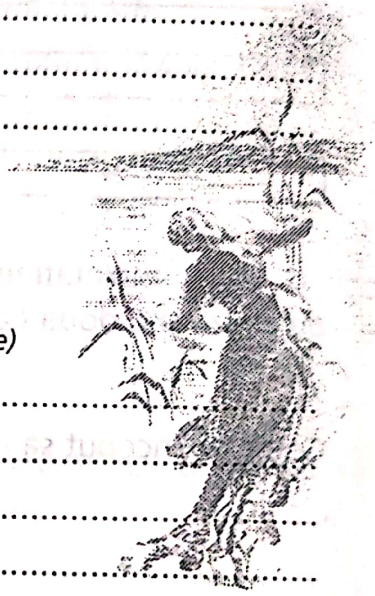

.....

.....

.....

.....

„Budulea s-a gândit dar să vie ca să-l ia pe Huțu și să-l ducă acasă, dar să nu-i spuie nimic, pentru ca să vază ce zice."

Ioan Slavici — *Budulea Taichii*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Într-o zi, când a voit să se spele de cerneală, ca să nu-l mai vază mama lui, se făcuse negru și săpunul și mânjise odaia întreagă și două prosoape și se prelinsese o pată și pe cățel, singura rubedenie adevărată, ce-i mai rămânea intactă lui Ionel din toată familia, intrată în abecedar și în program."

Tudor Arghezi — *Cartea cu jucării*

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

„ȘEFUL: Asta așa zic și eu. Miroase a parfum când trece.

DOMNIȘOARA CUCU: Nu știu a ce miroase, dar într-un oraș cumsecade n-ar trebui să se permită...

ȘEFUL: Nu dă Dumnezeu o iarnă cu zăpadă mare, să se împotmolească p-aici pe la noi! I-aș da pe toți jos din tren și le-aș pune lopata în mână, să curețe linia.

DOMNIȘOARA CUCU: Așa le-ar trebui!"

Mihail Sebastian — *Steaua fără nume*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Dezlegați careul de mai jos, indicând felul subordonatei din frazele date:

1. M-am dus la piață ca să cumpăr pâine.
2. Ne-am întâlnit cu scopul să stabilim sumarul revistei.
3. Am venit să-ți aduc un CD.
4. Bunicul mi-a trimis cartea cu scopul să o citesc.
5. Până să vină mama de la serviciu, am citit.
6. Strămoșii lui par să fi venit din Bucovina.

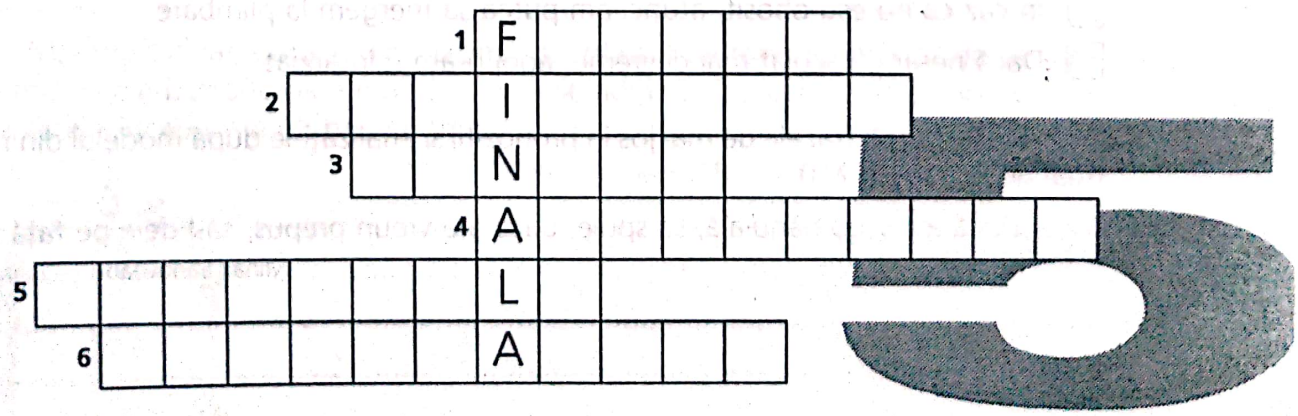

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială condițională

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în pătrate numărul propozițiilor circumstanțiale condiționale.

☐ Dacă vrei, poți.

☐ Dacă n-ai obosit prea mult la antrenament, mergem în oraș să cumpărăm tricouri.

☐ De-ar fi avut filmul un pic de acțiune și de nu m-aș fi plictisit îngrozitor, nu plecam din sală.

☐ Să fi fost respectate cu strictețe termenele de predare și să fi făcut o treabă de calitate toți muncitorii, întreprinderea ar fi avut profit.

☐ În caz că întârzii, nu pot să te aștept.

☐ „Bine faci, bine găsești." (Folclor)

2. Găsiți câte o regentă pentru următoarele propoziții circumstanțiale condiționale:

Dacă vântul o să se oprească, ...

Dacă ai fi mai vesel, ...

Dacă și-ar fi supravegheat mai bine câinele, ...

Dacă am avea o lanternă, ...

3. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în pătrat numărul propozițiilor circumstanțiale condiționale. Subliniați apoi cu două linii adverbele corelative ale propozițiilor circumstanțiale condiționale.

☐ Dacă pisica asta n-ar dormi atât de mult, atunci n-ar fi așa de grasă.

☐ Apoi o să-ți faci mulți prieteni, dacă te înscrii la un curs de înot în vara asta.

☐ În caz că nu ești obosit, atunci am putea să mergem la plimbare.

☐ Dacă ne-am fi sculat mai devreme, apoi n-am fi întârziat.

4. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 210.

„Dacă are vreo bănuială, să spuie; dacă are vreun prepus, să-l deie pe față."

Mihail Sadoveanu — *Baltagul*

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Dacă însă voiți să vă păcălesc, mă duc până ici în sat, acasă, să-mi aduc păcălitorul, ș-apoi am să vă păcălesc."

Boierul și Păcală

„Părintele Trandafir nu era omul care să fi putut afla calea pe care să iasă din această încurcătură. De-ar fi fost alții în starea lui, el le putea da ajutor; pe sine însuși nu se putea mângâia."

Ioan Slavici — *Popa Tanda*

„Adevărul e că, dacă se hotărăște cineva să asiste la o sărbătoare națională așa de importantă, trebuie s-o ia de dimineață."

Ion Luca Caragiale — *D-l Goe...*

„Mai mult chiar, dacă se ține seama de întinsul teritoriu romanizat de pe ambele maluri ale Dunării, pare mai simplu să se admită că procesul de diversificare a limbii latine începuse mult mai de timpuriu."

Ioan Coteanu — *Morfologia numelui în protoromână*

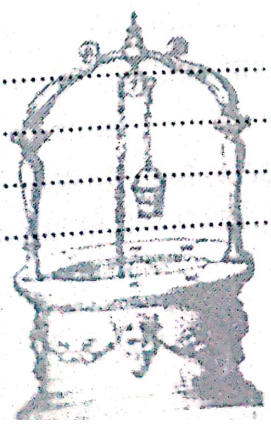

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială concesivă

1. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în pătrate numărul propozițiilor circumstanțiale concesive.

☐☐ Deși George n-a venit la întâlnire și deși l-am așteptat degeaba, tot nu ne-am supărat pe el, fiindcă a rămas acasă s-o ajute pe bunica lui.

☐☐ Cu toate că am plecat devreme la spectacol, totuși am întârziat din cauza mașinii, care n-a venit la timp.

☐☐ Chiar dacă am citit cărțile recomandate și m-am străduit să scriu o compunere frumoasă, cu toate acestea n-am putut să iau zece.

2. Subliniați cu două linii adverbele și locuțiunile adverbiale corelative ale propozițiilor circumstanțiale concesive din frazele de la exercițiul 1.

3. Completați frazele de mai jos cu o propoziție circumstanțială concesivă.

Și-a adus aminte de mine, cu toate că .....

Tot nu ne temem de el, orice .....

Nu au observat pe nimeni pe stradă, chiar dacă .....

Nu l-am lăudat, deși .....

4. Subliniați predicatele, scrieți deasupra felul acestora, despărțiți frazele de mai jos în propoziții și indicați felul acestora.

Deși invitat, el tot n-a venit la petrecerea pe care am organizat-o.

.....

.....

.....

Deși foarte tânăr, Mihai părea maturizat și nu accepta să meargă la concerte de muzică modernă.

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Deși întrebat de părinți despre notele obținute, n-a răspuns, fiindcă se temea că o să-l certe.

.....

.....

.....

.....

5. Scrieți în casete felul subordonatei introduse prin locuțiunea conjuncțională subordonatoare *fără să*.

☐ După accident mergea fără să-și târască piciorul.

☐ A câștigat concursul, fără să fie un sportiv cunoscut.

6. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 213.

„Din seceratul grâului și din ridicarea *snopilor* se scuturaseră pe mirișteo groază de boabe cu care se hrăneau și, măcar că nu era *vreo* apă prin apropiere, nu sufereau de sete, că beau dimineața picături de rouă de pe firele *de iarbă*."

Ioan Alexandru Brătescu-Voinești — *Puiul*

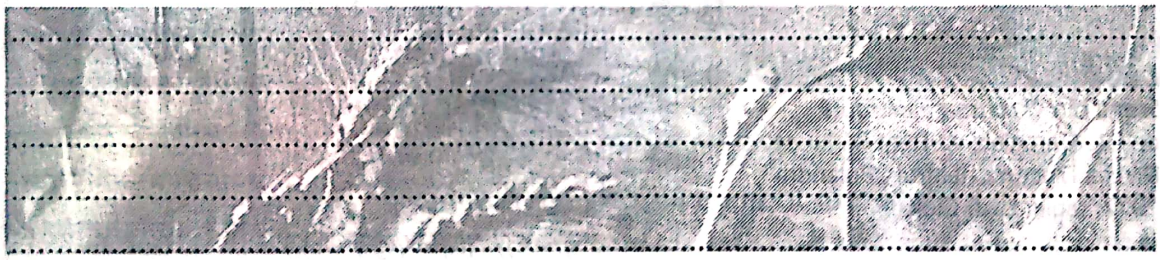

.....

„Eu proces-verbal trebuie să închei. Mă obligă regulamentul și dacă nu răspundeți, voi fi silit să mă adresez *poliției*. Avem poliție *aici*, măcar că suntem în câmp..."

Mihai Sebastian — *Steaua fără nume*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„BRÂNZOVENESCU: Poate să nu fie tocmai așa; poate că-i o manoperă. O manoperă grosolană, ca să intimideze *pe câțiva nehotărâți*...

Scanned with OKEN Scanner

FARFURIDI (*Cu intenție fină.*): Pe venerabilul d. Trahanache l-am văzut intrând la Cațavencu astăzi pe la zece, când mă duceam în târg... Eu, am, n-am să întâlnesc pe cineva, la zece fix mă duc în târg...

BRÂNZOVENESCU: Ei!

FARFURIDI: Pe respectabila madam Trahanache am văzut-o ieșind de la Cațavencu tot astăzi pe la unsprezece, *când* mă-ntorceam din târg... Eu, am, n-am clienți acasă, la unsprezece fix mă întorc din târg..."

Ion Luca Caragiale — *O scrisoare pierdută*

Scenă din *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale cu Dem Rădulescu și Mircea Diaconu, Teatrul „Bulandra", 1972, regia: Liviu Ciulei.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Explicați folosirea virgulei în al doilea text de la exercițiul 6.

.....

.....

8. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 6.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Propoziția circumstanțială consecutivă

1. Uniți printr-o linie regentele din prima coloană cu propozițiile circumstanțiale consecutive din a doua coloană.

Acest articol nu e semnat,	a	a încât ziua nu poți respira bine pe străzi.
Orașul nostru este atât de poluat,	b	b așa că nu-l publicăm.
Jucătorii au fost atât de brutali,	c	c că n-a mai scos o vorbă.
Această veste l-a surprins atât de mult,	d	d încât să găsesc imediat adresa.
Nu mi-ai dat detalii în așa măsură,	e	e încât arbitrul a oprit meciul.

2. Subliniați cu două linii locuțiunea adverbială corelativă din ultima regentă aflată în prima coloană la exercițiul 1.

3. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și scrieți în casete felul propozițiilor subordonate introduse prin conjuncția simplă subordonatoare *să*.

	Nu știu să-l fi întâlnit vreodată.
	Nu este greu să-ți povestesc ce am făcut ieri.
	Mă gândesc să merg în vacanță la bunici.
	El părea să înțeleagă spusele mele.
	Dorința să urmez o facultate filologică mi-am exprimat-o adeseori.
	Doar nu sunt atât de slab, să nu-i pot răspunde.
	Să-l fi chemat, tot nu venea.
	Merg la bunica s-o văd.
	Să fi învățat bine, aș fi urmat o facultate.

4. Despărțiți frazele de mai jos în propoziții și analizați-le după modelul din manual de la pagina 216.

„Frumoaso,
ți-s ochii-așa de negri, încât seara
când stau culcat cu capu-n poala ta
îmi pare
că ochii *tăi*, adâncii, sunt izvorul
din care *tainic* curge noaptea peste văi
și peste munți și peste șesuri…"

Lucian Blaga — *Izvorul nopții*

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

„Și tot așa, pentru fiecare poezie *nouă*,
S-a găsit câte un om care să mi-o primească,
Pentru că fiecare prieten al meu
Are la rândul său un prieten
Atât de bun, încât să-i încredințeze *taina*."

Marin Sorescu — *Hoții*

„De la o vreme musca își schimbă planul de atac și începu să bată părțile *mai slabe ale citadelei,* ca și cum adică Pisicuța *n-ar fi avut* nici picioare, nici coadă, nici dinți și mai cu samă, darul neprețuit de a-și scutura cu atâta putere pelea spetelor *sale,* încât geniul strategic al tuturor mușteloor universului, *la un loc*, ar fi rămas neputincios *față de cutremurul* prăpăditor al spinării și al coastelor ei..."

Calistrat Hogaș — *Pe drumuri de munte*

„Oamenii, când văzură iarăși soarele și luna pe cer, se veseliră și lăudară pe Dumnezeu că a dat atâta tărie *lui Greuceanu* de a izbândit *împotriva împeliților vrăjmași ai omenirii.*"

Greuceanu

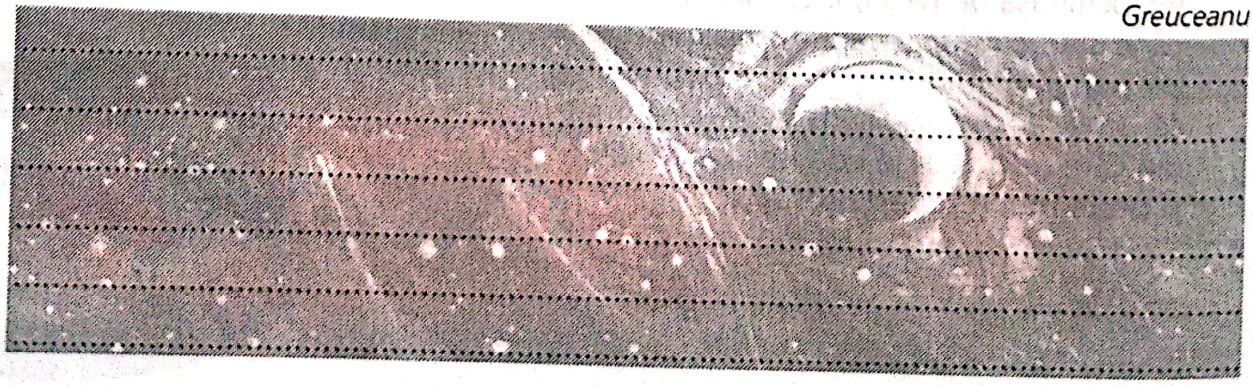

Scanned with OKEN Scanner

5. Analizați sintactic și morfologic cuvintele subliniate în textele de la exercițiul 4.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Dezlegați careul de mai jos, indicând felul propozițiilor subordonate din frazele date.

1. Consecința lenei a fost că n-am luat note bune.
2. Citesc multe lucrări ca să mă informez.
3. Maria este fragilă cum este o floare.
4. Era prea deștept ca să-l păcălească cineva.
5. Dacă a înțeles adevărul, n-o să mai insiste.
6. Este foarte bine că ai venit.
7. Calul, că e cal, și tot obosește.

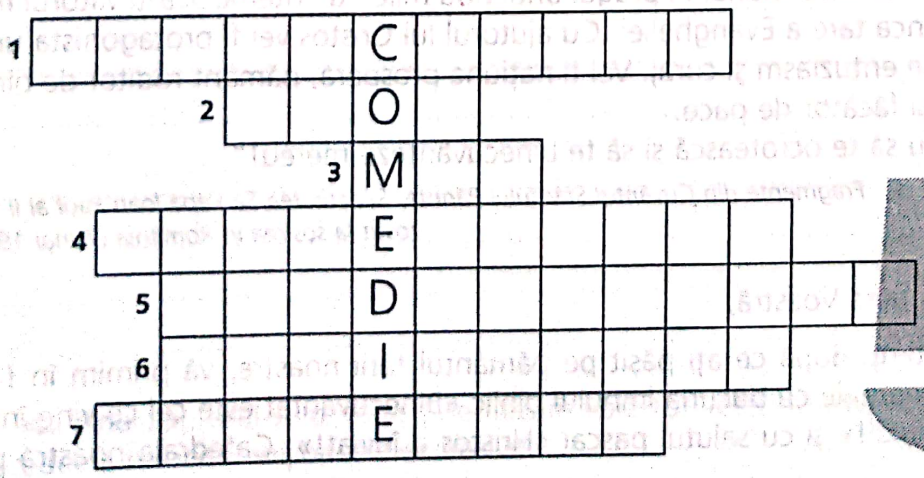

Scanned with OKEN Scanner

Alocuțiunea

1. Citiți următoarele alocuțiuni:

a) „Alegându-te pre tine în țara noastră, am voit să arătăm lumii aceea ce toată țara dorește: la legi nouă, om nou... Fii, dar, omul epocii... fă ca legea să fie tare iar tu, măria-ta, ca domn, fii bun, fii blând, fii bun mai ales pentru acei pentru care mai toți domnii trecuți au fost nepăsători sau răi... Nu uita că dacă cincizeci de deputați te-au ales domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni. Fă dar ca domnia ta să fie cu totul de pace și de dreptate."

Fragment din Cuvântarea lui Mihail Kogălniceanu cu prilejul depunerii jurământului de către Alexandru Ioan Cuza, după alegerea sa ca domn al Moldovei (1859)

b) „Domnule Președinte,
Distinși Reprezentanți ai Guvernului,
Preafericite Părinte Patriarh Teoctist,
Venerați Frați întru Episcopat,
Preaiubiți Frați și Surori!

Cu mare bucurie sosesc astăzi în România, națiune mult dragă mie și pe care de multă vreme doream să o vizitez. Cu profundă emoție i-am sărutat pământul, recunoscător înainte de toate lui Dumnezeu cel atotputernic care, în prevăzătoarea sa bunăvoință, mi-a hărăzit să văd realizat acest gând. [...]

România, Țară-punte între Orient și Occident, punct de răscruce între Europa Centrală și cea Orientală, România, pe care tradiția o numește cu frumosul titlu de «Grădina Maicii Domnului», vin la tine în numele lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu și al Preasfintei Fecioare Maria. În pragul unui nou mileniu, întemeiază-ți viitorul mai departe pe stânca tare a Evangheliei. Cu ajutorul lui Cristos vei fi protagonista unei noi perioade de entuziasm și curaj. Vei fi națiune prosperă, pământ roditor de bine, popor solidar și făcător de pace.

Dumnezeu să te ocrotească și să te binecuvânteze mereu!"

Fragmente din Cuvântul Sfântului Părinte, Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea, rostit la sosirea în România (7 mai 1999)

c) „Sanctitatea Voastră,

La puțin timp după ce ați păsit pe pământul țării noastre, vă primim în fața Catedralei patriarhale cu bucuria imnului biblic «Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului!» și cu salutul pascal «Hristos a înviat!». Catedrala noastră pa-

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

triarhală și această incintă, închinate Sfinților Împărați Constantin și Elena și străjuite de sfintele moaște ale cuviosului Dimitrie cel Nou, constituie împreună vatra spirituală a Ortodoxiei românești. [...]

În persoana Sanctității Voastre primim și cinstim Biserica lui Hristos din Roma, cea întemeiată pe propovăduirea și martiriul slăviților Apostoli Petru și Pavel, venerabilă Biserică apostolică, participantă la marile evenimente și decizii conciliare ale Bisericii nedespărțite din primul mileniu. [...]

Sanctitatea Voastră,

În zilele următoare veți avea prilejul să cunoașteți mai de aproape Biserica Ortodoxă din România, care este lucrarea ei și care sunt problemele ei astăzi, într-o perioadă de răscruce în istoria țării, a Europei și poate chiar a lumii. Veți avea prilejul să cunoașteți poporul român cu suferințele și cu aspirațiile lui, pe fața căruia se citesc încă urmele încercărilor prin care a trecut în ultima jumătate de veac. [...]

Din bogăția sufletească a acestui popor român binecuvântat de Dumnezeu, care a întâmpinat cu dragoste pe cei ce i-au călcat pragul cu inima deschisă, vă primim astăzi pe Sanctitatea Voastră și pe cei ce vă însoțesc, cu multă bucurie și frățească dragoste în Hristos.

Bine ați venit în mijlocul nostru!"

Cuvântul Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist la întâmpinarea Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea la Catedrala Patriarhală din București

2. Subliniați în textele de mai sus formulele de adresare.

3. Notați ideile exprimate de fiecare vorbitor.

a) .....

.....

.....

.....

b) .....

.....

.....

.....

c) .....

.....

.....

.....

4. Analizați oral stilul folosit de fiecare vorbitor, referindu-vă la: tonul general, procedeele retorice, mijloacele expresive.

5. Citiți textul de mai jos, reprezentând cuvântul de deschidere rostit de Daniela Papadima, director al Editurii Humanitas Educațional, cu ocazia lansării colecției de auxiliare didactice *Subiecte propuse (Capacitate și Bacalaureat).* Lansarea a avut loc la Liceul „Ion Neculce" din București, în 1 noiembrie 2000, și a fost urmată de un concert al formației *Vama Veche:*

Dragi elevi,

Sunt sigură că așteptați cu nerăbdare începerea concertului la care ați venit în seara asta. De altminteri, se și vede clar — și se aude — cât sunteți de nerăbdători. Fiți fără grijă: n-am de gând să vă țin un discurs, o cuvântare solemnă. Vreau să vă spun doar câteva cuvinte despre evenimentul la care luăm parte acum împreună. Pentru că, fără nici o îndoială, este vorba despre un „eveniment", despre o întâmplare aparte.

Știți că deviza Editurii Humanitas Educațional, cea care a organizat această întâlnire cu voi și cu profesorii voștri, este „Învață altfel!". Potrivit devizei noastre, vă propunem o lansare de carte școlară *altfel* decât se obișnuiește.

Sunteți în pragul scurtei vacanțe semestriale de iarnă. Vă gândiți, fără îndoială, cum să vă petreceți mai bine cele câteva zile libere care vă așteaptă. Vă gândiți, probabil, mulți dintre voi, cum să vă împărțiți timpul ca să aveți răgaz și pentru citit sau pentru învățat. Aveți de trecut obstacole grele, aveți de făcut față unor examene dificile, de care atârnă, cum știți, soarta voastră în viitor. Vreți să trăiți *acum,* să vă bucurați de vârsta pe care o aveți și vi se reamintește mereu să vă preocupați de ce *va fi.* Nu e ușor deloc.

Nu o să vă prezentăm, de aceea, acum, cărțile pe care Humanitas Educațional le-a conceput și le-a editat de curând pentru voi, ca să vă ajute în cursa cu obstacole a examenelor. Le veți găsi, începând de mâine, la standul de carte școlară al editurii, în holul liceului vostru. Sunt două noi apariții din colecția „Examene", despre utilitatea căreia, dovedită în atâtea rânduri, nu vreau să mai vorbesc. Cele două cărți conțin, cum arată și titlurile lor, *subiecte propuse* pentru capacitate și, respectiv, pentru bacalaureat.

Acum, însă, e timpul să ne bucurăm de prezența oaspeților noștri, pe care-i așteptați cu atâta nerăbdare. Fără bunăvoința lor, fără dorința lor de a cânta *în special* pentru voi, inițiativa Editurii Humanitas Educațional ar fi rămas o utopie. De ce „în special"? Pentru că o parte dintre membrii formației pe care o veți asculta în seara asta, formație mult prea cunoscută ca să mai aibă nevoie de prezentări, sunt absolvenți ai liceului vostru. Despre „vremurile de odinioară" la Neculce vă vor spune, sunt convinsă, ei înșiși câteva vorbe.

Vă mulțumesc că ați venit, mulțumesc călduros doamnei directoare pentru sprijinul nemaipomenit pe care ni l-a dat în organizarea acestei lansări neobișnuite, mulțumesc profesorilor voștri care, iată, nu au vrut să se desprindă de voi nici în momentele de delectare. Iar *acum,* formația *Vama Veche!*

6. Bifați răspunsul corect. Adresarea este de tip:

☐ oficial;

☐ familiar.

Scanned with OKEN Scanner

7. Precizați ideile exprimate de vorbitoare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

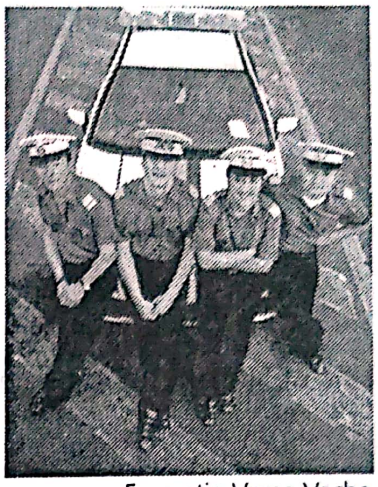

Formația Vama Veche

8. Selectați conectorii prin care se face trecerea de la o idee la alta.

.....

.....

.....

9. Credeți că modul de exprimare folosit este adecvat publicului respectiv, format din elevi de vârsta voastră? Argumentați.

.....

.....

.....

10. Prin ce anume credeți că o asemenea alocuțiune poate capta atenția auditoriului? Menționați cel puțin trei aspecte pe care le considerați importante.

.....

.....

.....

11. Scrieți o alocuțiune pentru următoarea situație. Școala voastră a organizat o întâlnire în care elevii școlii îi pot cunoaște pe colegii lor care au obținut premii și mențiuni la olimpiadele școlare. Ați făcut parte din echipa care a organizat această activitate și trebuie să rostiți o alocuțiune în deschiderea acestei întâlniri. Pentru rostirea alocuțiunii aveți la dispoziție 3 minute.

a) Identificați destinatarii mesajului vostru și selectați formulele de adresare potrivite.

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

b) Schițați planul alocuțiunii, limitându-vă la 3 idei pe care doriți să le dezvoltați.

.....

.....

.....

.....

.....

c) Stabiliți tonul pe care doriți să-l abordați (sobru, destins, glumeț etc.).

.....

.....

d) Redactați alocuțiunea.

Scanned with OKEN Scanner

e) Gândiți-vă la elementele nonverbale pe care le considerați importante pentru anumite pasaje și notați-le pe margine.

f) Încercați să memorați ceea ce ați scris sau măcar ideile principale.

g) Interpretați alocuțiunea în fața colegilor voștri.

h) Colegii vor aprecia conținutul și interpretarea alocuțiunii, având în vedere următoarele:

- dacă modul de adresare este adecvat destinatarilor
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă există un moment de captare a atenției suficient de bine realizat
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă alocuțiunea cuprinde trei idei distincte și dacă acestea sunt bine puse în evidență ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă există o succesiune logică a ideilor
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă exprimarea este clară și coerentă
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă tonul folosit este cel adecvat ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă elementele nonverbale subliniază în mod adecvat spusele vorbitorului ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă mesajul este transmis în condiții bune pentru a putea fi receptat (voce fermă, fără bâlbâieli, pronunțare corectă a cuvintelor etc.)
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă ideile exprimate sunt originale
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient
- dacă vorbitorul reușește să mențină trează atenția auditoriului
  ☐ foarte bine ☐ bine ☐ insuficient

Scanned with OKEN Scanner

Balada populară

1. Ce gânduri vă trec prin minte când priviți cerul plin cu stele într-o noapte senină? Uitați-vă cu atenție la desenul de mai jos și discutați despre trăirile voastre cu un coleg de clasă.

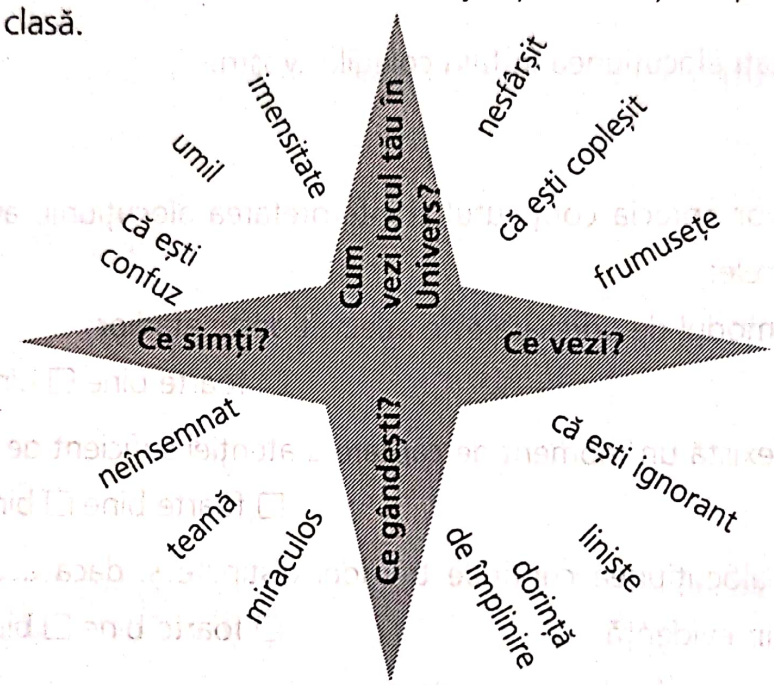

2. Ce legătură puteți face între întrebările de la exercițiul anterior și balada *Miorița?*

.....

.....

.....

3. Notați titlurile baladelor pe care le-ați studiat sau le-ați citit până acum.

.....

.....

.....

.....

4. Identificați asemănări și deosebiri dintre acestea, referindu-vă la următoarele aspecte:

Temă .....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Acțiune .....

.....

Personaje .....

.....

5. O altă baladă populară, prelucrată de același pasionat culegător de folclor, Vasile Alecsandri, este *Monastirea Argeșului*. Citiți cu atenție această baladă, reprodusă mai jos:

I

Pe Argeș în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă trece
Cu tovarăși zece:
Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari,
Și Manoli, zece,
Care-i și întrece.
Merg cu toți pe cale
Să aleagă-n vale
Loc de monastire
Și de pomenire.
Iată cum mergea,
Că-n drum agiungea
Pe-un biet ciobănaș,
Din fluier doinaș.
Și cum îl videa,
Domnul îi zicea:
— Mândre ciobănaș,
Din fluier doinaș,
Pe Argeș în sus
Cu turma te-ai dus,
Pe Argeș în gios
Cu turma ai fost.
Nu cumva-ai văzut,
Pe unde-ai trecut,
Un zid părăsit
Și neisprăvit,
La loc de grindiș,
La verde-aluniș?
— Ba, doamne,-am văzut,
Pe unde-am trecut,
Un zid părăsit
Și neisprăvit.
Cânii, cum îl văd,
La el se răpăd
Și latră-a pustiu
Și urlă-a morțiu.
Cât îl auzea
Domnu-nveselea,
Și curând pleca,
Spre zid apuca
Cu nouă zidari,
Nouă meșteri mari,
Și Manoli — zece,
Care-i și întrece.
— Iată zidul meu!
Aici aleg eu
Loc de monastire
Și de pomenire.
Deci voi, meșteri mari,
Calfe și zidari,
Curând vă siliți,
Lucrul de-l porniți,
Ca să-mi rădicați,
Aici să-mi duratți
Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă,
Că v-oi da averi,
V-oi face boieri;
Iar de nu, apoi
V-oi zidi pe voi,
V-oi zidi de vii
Chiar în temelii!

Scanned with OKEN Scanner

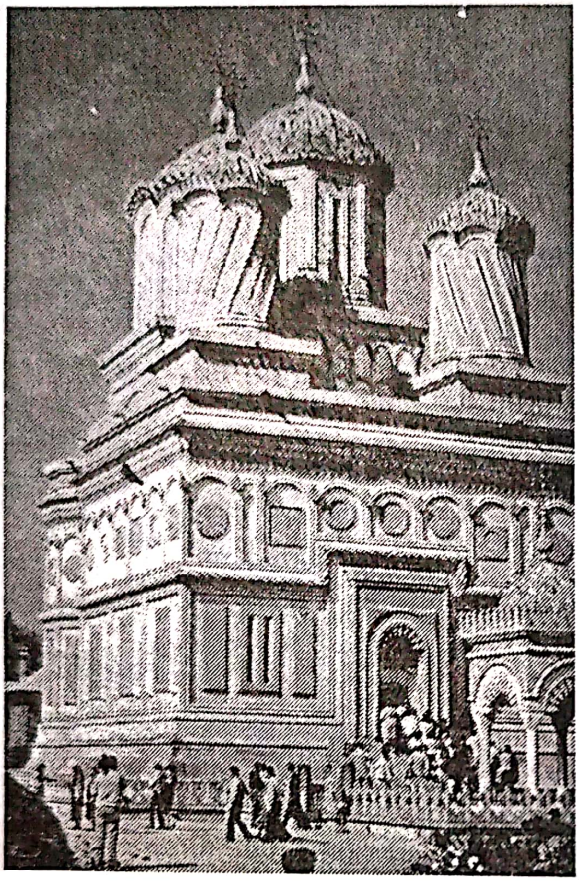

Biserica mănăstirii Curtea de Argeș, ridicată de Neagoe Basarab în 1517

II

Meșterii grăbea,
Sfările-ntindea,
Locul măsura,
Șanțuri largi săpa
Și mereu lucra,
Zidul rădica,
Dar orice lucra,
Noaptea se surpa!
A doua zi iar,
A treia zi iar,
A patra zi iar,
Lucra în zadar!
Domnul se mira
Ș-apoi îi mustra,
Ș-apoi se-ncrunta
Și-i amenința
Să-i puie de vii
Chiar în temelii!
Meșterii cei mari,
Calfe și zidari,
Tremura lucrând,
Lucra tremurând
Zi lungă de vară,
Zioa pân-în seară;
Iar Manoli sta,
Nici că mai lucra,
Ci mi se culca
Și un vis visa,
Apoi se scula
Ș-astfel cuvânta:
— Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari!
Știți ce am visat
De când m-am culcat?
O șoaptă de sus
Aievea mi-a spus
Că orice-am lucra
Noaptea s-a surpa,
Până-om hotărî
În zid de-a zidi
Cea-ntâi soțioară,
Cea-ntâi sorioară
Care s-a ivi
Mâni în zori de zi,
Aducând bucate
La soț ori la frate.
Deci daca vroiți
Ca să isprăviți
Sfânta monastire
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm
Cu toți să giurăm
Și să ne legăm
Taina s-o păstrăm;
Ș-orice soțioară,
Orice sorioară
Mâni în zori de zi
Întâi s-a ivi,
Pe ea s-o jertfim,
În zid s-o zidim!

Scanned with OKEN Scanner

III

Iată,-n zori de zi,
Manea se trezi,
Ș-apoi se sui
Pe gard de nuiele,
Și mai sus, pe schele,
Și-n câmp se uita,
Drumul cerceta.
Când, vai! ce zărea?
Cine că venea?
Soțioara lui,
Floarea câmpului!
Ea s-apropia
Și îi aducea
Prânz de mâncătură,
Vin de băutură.
Cât el o zărea,
Inima-i sărea,
În genunchi cădea
Și plângând zicea;
— Dă, Doamne, pe lume
O ploaie cu spume,
Să facă pâraie,
Să curgă șiroaie,
Apele să crească,
Mândra să-mi oprească,
S-o oprească-n vale,
S-o-ntoarcă din cale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta,
Norii aduna,
Ceriu-ntuneca.
Și curgea deodată
Ploaie spumegată
Ce face pâraie
Și îmflă șiroaie.
Dar oricât cădea,
Mândra n-o oprea,
Ci ea tot venea
Și s-apropia.
Manea mi-o videa,
Inima-i plângea,
Și iar se-nchina,
Și iar se ruga:
— Suflă, Doamne,-un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazii să-i despoaie,
Paltini să îndoaie,
Munții să răstoarne,
Mândra să-mi întoarne,
Să mi-o-ntoarne-n cale,
S-o ducă devale!
Domnul se-ndura,
Ruga-i asculta
Și sufla un vânt,
Un vânt pre pământ,
Paltini că-ndoia,
Brazi că despoia,
Munții răsturna,
Iară pe Ana
Nici c-o întorna!
Ea mereu venea,
Pe drum șovăia
Și s-apropia,
Și, amar de ea,
Iată c-agiungea!

IV

Meșterii cei mari,
Calfe și zidari,
Mult înveselea
Dacă o videa,
Iar Manea turba,
Mândra-și săruta,
În brațe-o lua,
Pe schele-o urca,
Pe zid o punea
Și, glumind, zicea:
— Stăi, mândruța mea,
Nu te spăria,
Că vrem să glumim
Și să te zidim!
Ana se-ncredea
Și vesel râdea.
Iar Manea ofta
Și se apuca

Scanned with OKEN Scanner

Zidul de zidit,
Visul de-mplinit.
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pân' la gleznișoare,
Pân' la pulpișoare.
Iar ea, vai de ea,
Nici că mai râdea,
Ci mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Agiungă-ți de șagă,
Că nu-i bună, dragă.
Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Trupușoru-mi frânge!
Iar Manea tăcea
Și mereu zidea.
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pân' la gleznișoare,
Pân' la pulpișoare,
Pân' la costișoare,
Pân' la țâțișoare.
Dar ea, vai de ea,
Tot mereu plângea
Și mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
Țâțișoara-mi plânge,
Copilașu-mi frânge!
Manoli turba
Și mereu lucra,
Zidul se suia
Și o cuprindea
Pân' la costișoare,
Pân' la țâțișoare,
Pân' la buzișoare,
Pân' la ochișori,
Încât, vai de ea,
Nu se mai videa,
Ci se auzea
Din zid că zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Viața mi se stinge!

V

Pe Argeș în gios,
Pe un mal frumos,
Negru-vodă vine

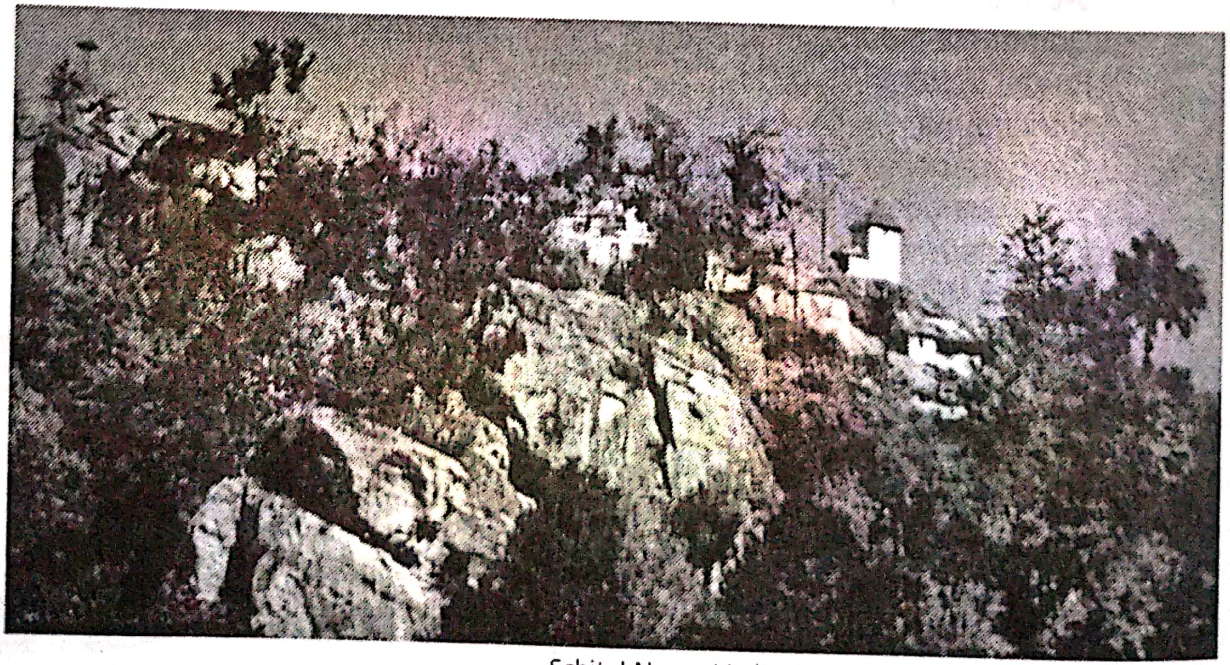

Schitul Negru Vodă, datat 1215 (Cetățeni, județul Argeș)

Scanned with OKEN Scanner

Ca să se închine
La cea monastire,
Falnică zidire,
Monastire naltă
Cum n-a mai fost altă.
Domnul o privea
Și se-nveselea
Și astfel grăia:
— Voi, meșteri zidari,
Zece meșteri mari,
Spuneți-mi cu drept,
Cu mâna la pept,
De-aveți meșterie
Ca să-mi faceți mie
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă?
Iar cei meșteri mari,
Calfe și zidari,
Cum sta pe grindiș,
Sus pe coperiș,
Vesel se mândrea
Ș-apoi răspundea:
— Ca noi, meșteri mari,
Calfe și zidari,
Alții nici că sunt
Pe acest pământ!
Află că noi știm
Oricând să zidim
Altă monastire,
Pentru pomenire,
Mult mai luminoasă
Și mult mai frumoasă!
Domnu-i asculta
Și pe gânduri sta,
Apoi poruncea
Schelele să strice,
Scări să le rădice,
Iar pe cei zidari,
Zece meșteri mari,
Să mi-i părăsească,
Ca să putrezească,
Colo, pe grindiș,
Sus pe coperiș.
Meșterii gândea
Și ei își făcea
Aripi zburătoare
De șindrili ușoare.
Apoi le-ntindea
Și-n văzduh sărea,
Dar pe loc cădea,
Și unde pica,
Trupu-și despica.
Iar bietul Manoli,
Meșterul Manoli,
Când se încerca
De-a se arunca,
Iată c-auzea
Din zid că ieșea
Un glas nădușit,
Un glas mult iubit,
Care greu gemea
Și mereu zicea:
— Manoli, Manoli,
Meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge,
Țâțișoara-mi plânge,
Copilașu-mi frânge,
Viața mi se stinge!
Cum o auzea,
Manea se perdea,
Ochii-i se-nvelea,
Lumea se-ntorcea,
Norii se-nvârtea,
Și de pe grindiș,
De pe coperiș,
Mort bietul cădea!
Iar unde cădea
Ce se mai făcea?
O fântână lină,
Cu apă puțină,
Cu apă sărată,
Cu lacrimi udată!

(Vasile Alecsandri, *Poezii populare ale românilor*)

6. Rezumați balada *Monastirea Argeșului*, urmând etapele de mai jos.
(a) Stabiliți ideile principale pentru fiecare parte a baladei:

I .....

.....

.....

II .....

.....

.....

III .....

.....

.....

IV .....

.....

.....

V .....

.....

.....

(b) Identificați etapele narațiunii:

situația inițială .....

cauza care declanșează acțiunea .....

desfășurarea acțiunii .....

.....

.....

rezolvarea situației dificile .....

situația finală .....

(c) Rezumați întreaga baladă, prin selectarea celor mai importante momente și aspecte ținând de desfășurarea acțiunii (unde, când, cine, ce face), urmărind legătura cauză-efect:

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

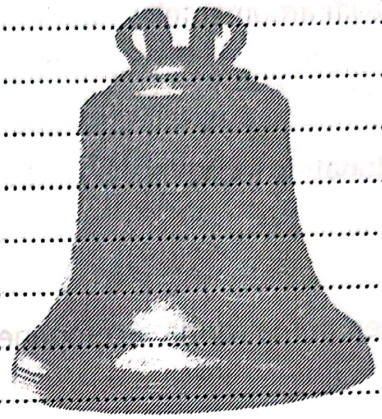

7. Confruntați propriul vostru rezumat cu următorul, extras din volumul *Balada familială*, semnat de folcloristul Al. I. Amzulescu:

„Domnul Negru-Vodă, însoțit de meșterul Manole cu ceata sa de zidari, caută pe malul Argeșului vechi temelii ruinate și părăsite, locul de ridicare a unei noi mânăstiri. Purcărașul care le iese în cale le poate arăta locul căutat, căci o scroafă, scurmând pământul, a dezgropat urma unei vechi zidiri. Zidarii încep lucrul, dar munca lor nu are spor, căci ceea ce înalță ziua se dărâmă noaptea! Un vis miraculos descoperă meșterului că mânăstirea va putea fi înălțată numai dacă în temelii se va zidi un trup viu. Manole propune atunci tovarășilor săi, cu jurământ de a păstra taina, ca cea dintâi soție ce va veni să fie clădită în zid. Trădarea celorlalți sau nenorocul ce îl amenință pe meșter, face să vină soția lui. Implorând forțele naturii, vântul, ploaia, apoi jivinele pădurii, Manole face ca femeia să zăbovească sau să se întoarcă din drum, dar ea vine cu mai mare stăruință pentru a ajunge la soțul ei. Manole se vede silit să clădească cu propria-i mână pe iubita lui soție în zid. Zadarnice sunt rugămințile ei înduioșătoare, ea rămâne adânc îngropată în zid, de unde glasu-i plângător continuă a cere îndurare pentru ea și pentru pruncul orfan de acasă. Domnul, încântat de frumusețea construcției terminate, temându-se că meșterul ar mai putea face încă un monument asemănător, poruncește să se dărâme schelele pentru ca meșterul și oamenii lui să piară pe acoperiș, o dată cu secretul zidirii. Făcându-și aripi de șindrilă, zidarii încearcă să coboare în zbor, dar mor căzând din înalt. Pe locul căderii lui Manole apare un izvor cu apă sărată, care susură și astăzi în preajma mânăstirii."

8. În acest rezumat apar câteva detalii diferite față de varianta Alecsandri, pe care ați rezumat-o voi. Identificați-le.

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

9. Argumentați, într-o compunere, că *Monastirea Argeșului* este o baladă.

Stabiliți argumentele: .....

.....

.....

Ordonați-le logic: .....

.....

.....

Scrieți prima formă a compunerii: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

Corectați-o și notați mai jos erorile identificate: .....

Scrieți forma finală: .....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Potrivit lui G. Călinescu, baladele *Monastirea Argeșului* și *Miorița* ilustrează două dintre miturile fundamentale ale poporului român, și anume: „problema creației", „condițiile creațiunii umane, încorporarea suferinței individuale în opera de artă" și, respectiv, „situația cosmică a omului". Comentați afirmația criticului referitoare la balada *Monastirea Argeșului,* aducând argumente din text.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Identificați, în textul baladei, pasajele lirice (menționați pasajele respective prin numărul versurilor).

.....

.....

.....

.....

12. Argumentați apartenența acestor pasaje la genul liric.

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

.....

.....

.....

.....

.....

13. Selectați secvențele descriptive (în care se conturează spațiul în care se desfășoară acțiunea sau în care sunt portretizate personajele).

Descrieri ale cadrului natural: .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Portrete individuale:

Manole: .....

.....

.....

.....

Ana: .....

.....

.....

.....

Negru-Vodă: .....

.....

.....

.....

Portretul colectiv al celor nouă meșteri: .....

.....

.....

.....

Dobromir din Târgoviște — *Neagoe Basarab și familia sa* (tablou votiv din Biserica Episcopală de la Curtea de Argeș)

Scanned with OKEN Scanner

14. Identificați pasajele dramatice ale baladei (menționați numărul versurilor) și comentați rolul acestora în text.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Citiți balada cultă de mai jos, intitulată *Cea mai frumoasă floare* și extrasă din ciclul *Baladele regelui* de Radu Stanca.

„Ce să-ți aduc, iubito, de pe mare?"
O întrebă în șoaptă într-o zi."
„Din insule pierdute-n depărtare
Cea mai frumoasă floare care-o fi."

Abia se mai zărește catargul.
Pe țărm cu ochii-nchiși și mâna-n sân
O fată albă, alb măsoară largul
Și-n ochii ei clipește-un somn păgân.

Un an întreg prin insule cu soare
Corabia opri și strânse-n ea
Morman de flori, căci fiecare floare
Cea mai frumoasă-n felul ei era.

Dar florile prea multe într-o seară
Cu pești de aur prinși la subțiori,
Corabia de foc o scufundară
Și toți muriră-ncolăciți de flori.

Pe țărm stau două fete-n așteptare:
„Ce ți-ai dorit ca dar în acest an?"
„Nu-mi mai aduc aminte. Mi se pare —
Cea mai frumoasă scoică din ocean"...

16. Care este, după părerea voastră, tema acestei poezii?

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

17. Este textul dat o poezie lirică sau una epică? Argumentați.

.....

.....

.....

18. Identificați modurile de expunere folosite în text și menționați versurile corespunzătoare acestora.

.....

.....

.....

19. Precizați ce mod de expunere predomină în poezie.

.....

20. Gestul marinarului poate fi considerat o jertfă adusă iubitei sale? Argumentați sau contraargumentați această idee.

.....

.....

.....

.....

21. Identificați tipul de rimă folosit în poezie.

.....

22. Menționați măsura versurilor din prima strofă:

.....

23. Organizați o dezbatere pe tema jertfei în societatea contemporană. Punctele discuției pot fi următoarele: Există jertfă în societatea contemporană, ce forme capătă ea și ce semnificații poate avea?

24. Scrieți un eseu de 2 pagini pe această temă.

.....

.....

.....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

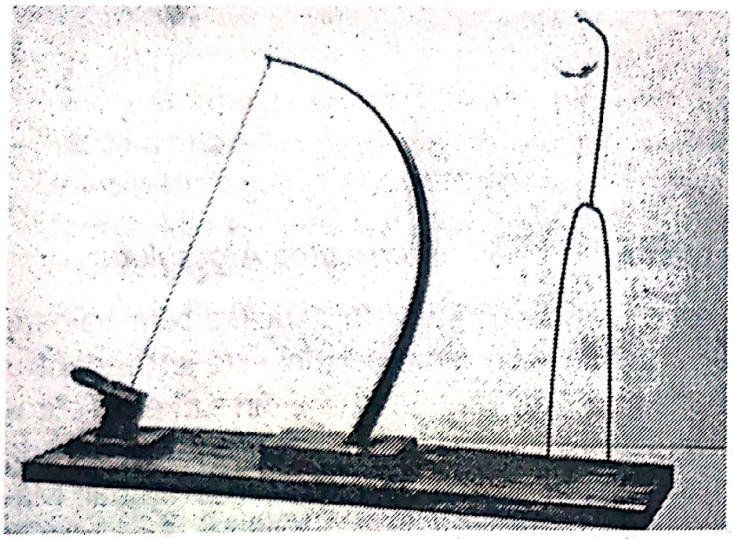

Alberto Giacometti (1901–1966) — *Floare în pericol*

Scanned with OKEN Scanner

Conspectul

1. Conspectați următorul text referitor la balada *Monastirea Argeșului*:

„Balada *Monastirea Argeșului* este o producție epică folclorică, a cărei valoare artistică deosebită a fost demult recunoscută. [...] Tema baladei este jertfa pentru creație și ea se întâlnește la foarte multe popoare, dar numai cele din sud-estul european «au creat capodopere ale literaturii orale pe baza unui scenariu ritual atât de arhaic» (Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han).* Tema preexistă, așadar, Mânăstirii Argeșului și e legată de diverse construcții: un pod, o cetate etc. Ea a izvorât dintr-o superstiție străveche, potrivit căreia, pentru a dura, orice construcție trebuie să aibă în temelii o ființă. Superstiția a rămas astăzi în sud-estul Europei sub forma unui obicei în care temeliile unei viitoare construcții sunt stropite cu sângele unui animal sacrificat.

Dar credința a evoluat o dată cu societatea, pierzându-și din semnificațiile ei primare și îmbogățindu-se, în schimb, cu altele. Cât despre legătura ei cu Mânăstirea Argeșului, zidită în prima jumătate a secolului al XVI-lea sub Neagoe Basarab, aceasta se poate explica. Faptul că alte popoare au în vedere un pod sau o cetate, iar poporul român o mănăstire nu diferențiază axiologic poetizarea temei. Oricare dintre construcții e la fel de încărcată de semnificații simbolice [...]. Probabil însă că ilustrarea temei morții creatoare prin zidirea unei mânăstiri spune ceva despre o anume predispoziție culturală a unui popor, despre participarea sa la circuitul universal de valori spirituale. [...]

Aflându-se în fața unei adevărate minuni arhitectonice, poporul a țesut în jurul ei o legendă. Simplul enunț, concis, redus, probabil, la început la câteva fraze, s-a dezvoltat într-o structură epică mai largă, bine articulată [...]. Narațiunea este rezultatul unui lung proces de contopire a două legende, aceea a ridicării mânăstirii și aceea a fântânii din apropierea acesteia, cu mitul jertfei pentru creație. Ea implică însă înțelesuri mai adânci, dincolo de faptele înseși. Primul și cel mai evident este, firește, acela că fără sacrificii nu se poate realiza o operă de mare valoare, deci durabilă. Al doilea ar fi acela al idealului artistic al marelui meșter, care nu renunță la el, oricât de mari ar fi jertfele pe care atingerea acestuia le implică. În fine, al treilea simbol ar fi caracterul de permanență pe care acest ideal îl capătă în baladă. Să nu uităm că vodă și cei zece caută «Un zid părăsit/ Și neisprăvit», deci continuă ceva început, iar cei zece meșteri transmit acest mesaj al permanenței muncii creatoare viitorimii, răspunzând cu mândrie voievodului: «Află că noi știm/ Oricând să zidim/ Altă monastire/ Pentru pomenire,/ Mult mai luminoasă/ Și mult mai frumoasă».

Aceste înțelesuri adânci [...] capătă expresie poetică în primul rând prin personaje — adevărate elemente dinamizatoare ale întregii imagini artistice, care se încheagă în baladă. Purtătorul principal al acestor sensuri este, bineînțeles, marele

Scanned with OKEN Scanner

meșter Manole. El este animat până la capăt de dorința nepotolită de a realiza marea operă arhitecturală și ei îi subordonează toate faptele sale. Tensiunea dramatică a întâmplărilor este transmisă tot prin el, balada insistând cu deosebire asupra momentului în care Manole află că împlinirea destinului său artistic cere jertfa propriei soții. De aceea, în această parte balada dobândește un pronunțat caracter liric, mai ales prin invocarea forțelor divine. Expresia poetică a răspunsului divinității este acoperită aproximativ de aceleași versuri prin care se rostește invocarea. Dar imaginea reluată a forțelor dezlănțuite nu-l mai are în vedere pe Manole, ci scoate în relief trăsătura fundamentală de caracter a Anei — devotamentul. [...]

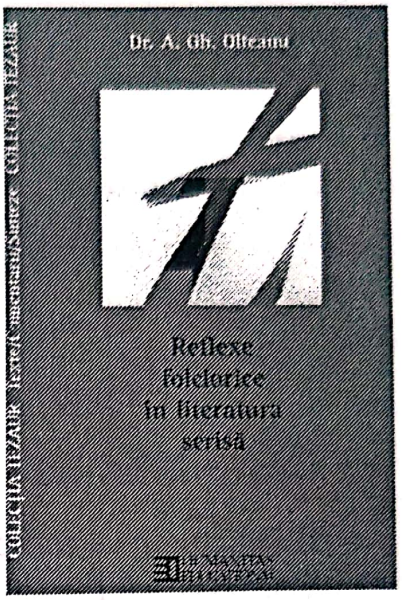

Tragismul supremului sacrificiu culminează în momentul zidirii, când se pun cu pregnanță în valoare trăsăturile morale ale personajelor: gingășia sufletească a Anei, o oarecare naivitate izvorâtă din abnegația ei pentru Manole și pentru idealul artistic al acestuia, tăria de caracter a lui Manole, stăpânirea de sine. Manole înțelege să ușureze moartea soției sale, menajând spaima acesteia printr-o viclenie: «Stai, mândruța mea,/ Nu te speria,/ Că vrem să glumim/ Și să te zidim». [...]

Alături de personajele centrale evoluează un personaj colectiv, care răspunde la apelativul «Nouă meșteri mari / Calfe și zidari», reluat ca un adevărat laitmotiv de-a lungul baladei, precum și două personaje episodice, de cadru: ciobănașul și Negru-Vodă."

A. Gh. Olteanu, *Reflexe folclorice în literatura scrisă*,
Editura Humanitas Educațional, București, 2000, pp. 78–82

a) Numerotați paragrafele textului.

b) Subliniați sau încercuiți cuvintele-cheie din fiecare paragraf.

c) Precizați mai jos problema în jurul căreia se concentrează observațiile autorului în fiecare paragraf.

1 .....

.....

.....

2 .....

.....

.....

3 .....

.....

.....

Scanned with OKEN Scanner

4 .....

.....

.....

5 .....

.....

.....

6 .....

.....

.....

d) Structurați-vă conspectul pornind de la problemele identificate. Ca să vă fie mai ușor, faceți un plan în formă de schemă (problema, ideile principale și secundare grupate în jurul acesteia) în spațiul de mai jos.

Scanned with OKEN Scanner

e) Dacă preluați în conspect citate, folosiți ghilimele și indicați sursa și numărul paginii. Acest mod de a înregistra informația completă vă ajută să câștigați timp când aveți nevoie să consultați din nou sursa respectivă. Folosiți parantezele drepte [...] pentru a indica locul în care lipsesc anumite pasaje. Parafrazați anumite pasaje, reformulându-le cu propriile voastre cuvinte. O parafrază urmează ideile originalului, dar simplifică, esențializează informația respectivă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

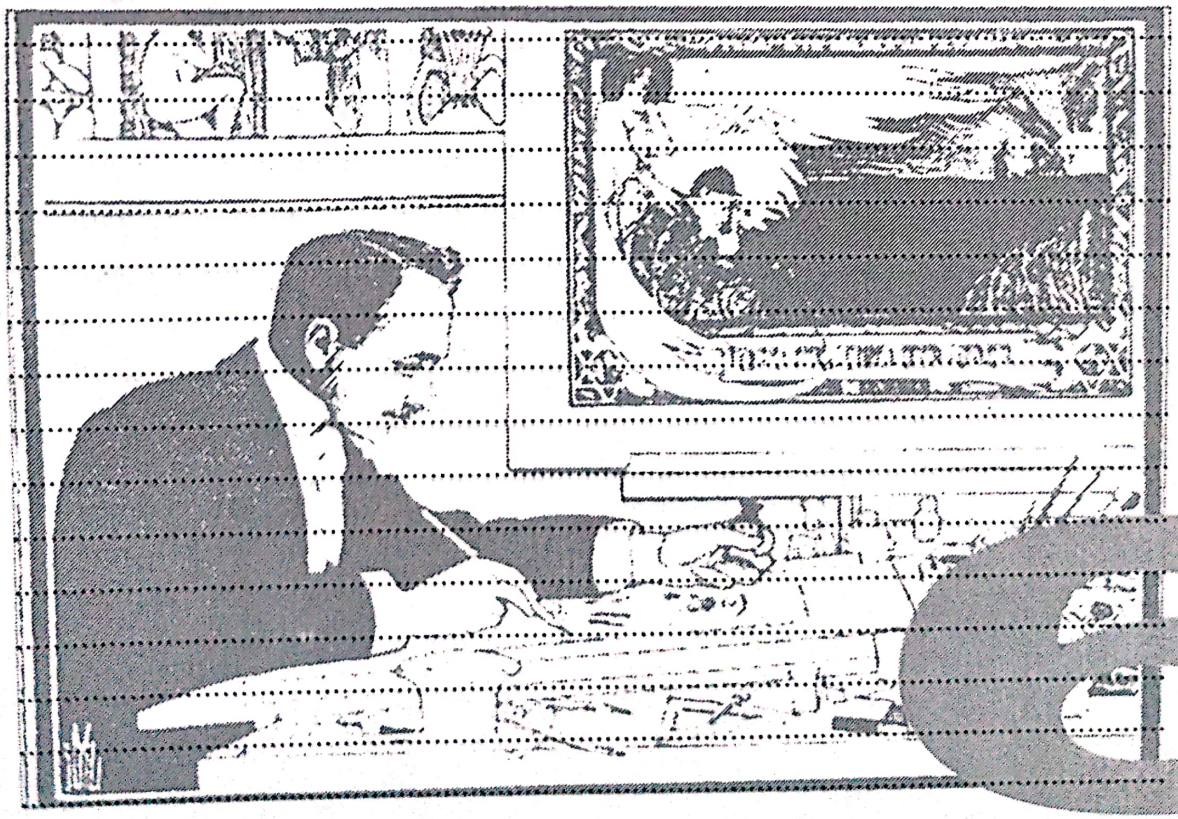

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Limba română
Clasa a VIII-a

Integral Humanitas

- ☐ Manual
- ☑ Caietul elevului
- ☐ Ghidul profesorului

ISBN 973-8144-40-X

Scanned with OKEN Scanner